

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

**Raport okresowy nr III
z realizacji Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego
województwa warmińsko-mazurskiego
Stan na koniec 2002 r.**

Olsztyn - czerwiec 2004 rok

SPIS TREŚCI:

	WSTĘP	3
I.	Województwo warmińsko-mazurskie w latach 2000- 2002 na tle kraju i w układzie terytorialnym.	5
1.	<i>Ludność i procesy demograficzne</i>	11
2.	<i>Gospodarka</i>	17
2.1	Rynek pracy - bezrobocie.	17
2.2	Podmioty gospodarki narodowej.	26
2.3	Rolnictwo.	30
2.4	Przemysł.	40
2.5	Budownictwo.	45
2.6	Budownictwo mieszkaniowe.	47
2.7	Handel i gastronomia.	49
2.8	Transport i komunikacja.	54
2.9	Turystyka.	59
3.	<i>Ochrona środowiska</i>	63
4.	<i>Budżety jednostek samorządu terytorialnego</i>	67
4.1	Budżety gmin.	68
4.2	Budżety powiatów.	72
4.3	Budżet województwa.	74
5.	<i>Podstawowe informacje o realizacji Kontraktu wojewódzkiego.</i>	76
6.	<i>Wybrane informacje o programach pomocowych.</i>	80
II	Cel główny	87
II	Wdrażanie strategii w poszczególnych obszarach rozwoju.	
	Załącznik Nr 1 - Wspieranie przedsiębiorczości.	95
	Załącznik Nr 2 - Edukacja.	105
	Załącznik Nr 3 - Infrastruktura techniczna.	117
	Załącznik Nr 4 - Restrukturyzacja obszarów wiejskich.	129
	Załącznik Nr 5 - Turystyka.	145
	Załącznik Nr 6 - Atrakcyjność zamieszkania.	169
	Załącznik Nr 7 - Środowisko przyrodnicze.	195
	Załącznik Nr 8 - Dziedzictwo i Kultura.	207
II.	Podsumowanie	222
III.	Wykaz publikacji statystycznych wykorzystanych do sporządzenia Raportu z realizacji strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego.	231

WSTĘP

„Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko Mazurskiego” do 2015 roku została przyjęta Uchwałą nr XVIII/272/00 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 lipca 2000 r.

Podstawy prawne monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa Warmińsko Mazurskiego stanowią dokumenty samorządu województwa:

- Uchwała nr XXVIII/416/01 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 czerwca 2001 r w sprawie uchwalenia zasad monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa Warmińsko Mazurskiego i programów rozwoju regionalnego,
- Uchwała nr XXVII/243/04 z dnia 9 marca 2004 r Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego w sprawie zmian w w/w Uchwale

Zgodnie z zapisami uchwały Sejmiku z dnia 9 marca 2004 roku, uwzględniając długookresowy charakter dokumentu jakim jest strategia, (okres realizacji do 2015 roku) oraz bieżące uwarunkowania realizacyjne, przyjęto ustalenia, że:

- Zasadniczo monitorowanie realizacji strategii oraz programów rozwoju regionalnego odbywać się będzie na bieżąco, zaś proces ewaluacji w połowie i po zakończeniu jej realizacji,
- Raporty roczne z realizacji strategii rozwoju społeczno-gospodarczego opracowywane są w drugim roku po roku sprawozdawczym,
- Przygotowanie raportów z 8 obszarów strategicznych, przyjętych w strategii województwa, realizują odpowiednie departamenty Urzędu Marszałkowskiego odpowiedzialne za dany obszar rozwoju,
- koordynacja prac i przygotowanie zbiorczego raportu okresowego z realizacji strategii województwa warmińsko-mazurskiego należy do zadań Departamentu Polityki Regionalnej.
- Ustalony został zestaw wskaźników w poszczególnych obszarach rozwoju dostosowany do dostępnych informacji, jak też uwzględniający zmianę uwarunkowań realizacji strategii.

Dotychczas Sejmikowi Województwa przedłożone zostały dwa raporty z realizacji strategii w 2002 za rok 2001r i w2003 za rok 2002. Przedkładając raport z realizacji strategii województwa warmińsko-mazurskiego w 2003 roku zawierał on dane wg stanu na koniec 2001 roku. Sytuacja ta jest cykliczna i wynika z procesu przygotowywania i ogłaszania publikacji statystycznych przez Główny Urząd Statystyczny. Stąd też wynikała potrzeba dostosowania cyklu prezentacji danych statystycznych w raportach do cyklu publikacji statycznych GUS. Ponadto szereg wskaźników przyjętych do monitorowania strategii w ogóle nie było objętych badaniem przez GUS lub ich nazewnictwo nie odpowiadało przyjętemu przez GUS. To również wymagało wypracowania właściwych wskaźników do monitorowania ośmiu obszarów strategicznych przyjętych w Strategii. Przedkładany Raport zawiera więc wynik prac porządkujących przedmiotowe zagadnienia, w których uczestniczył Urząd Statystyczny w Olsztynie , Radni Sejmiku Województwa oraz Komitet Monitorujący Strategię.

Merytorycznie materiał obejmuje:

- Charakterystykę sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2000-2002 na tle kraju i w układzie terytorialnym województwa, wykorzystując elementy analizy problemowej, przestrzennej i graficznej.

- Podstawowe informacje o realizacji pierwszego kontraktu wojewódzkiego i programach pomocowych,
- Prezentację realizacji „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego” w 8 obszarach strategicznych.
- Podsumowanie

I. WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE W LATACH 2000-2002 NA TLE KRAJU I W UKŁADZIE TERYTORIALNYM.

Województwo warmińsko-mazurskie położone jest w północno-wschodniej części Polski:

- graniczy od strony północy z Rosją (Obwód Kaliningradzki) oraz przylega do wód Zalewu Wiślanego,
- sąsiaduje z 4 województwami tj. od wschodu z podlaskim, od południa z mazowieckim, od zachodu z kujawsko - pomorskim i pomorskim.

Położenie regionu Warmii i Mazur na osi Wschód – Zachód, na granicy z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, w obszarze Morza Bałtyckiego - jest ważnym aspektem i atutem województwa w europejskich powiązaniach komunikacyjnych i przyrodniczych, szczególnie w kontekście członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

Od 1 stycznia 1999 roku województwo warmińsko-mazurskie zaczęło funkcjonować jako jedno z nowo utworzonych szesnastu województw w kraju.

W granicach administracyjnych województwa warmińsko mazurskiego znalazło się 116 gmin (w tym 16 miejskich, 33 miejsko-wiejskie i 67 wiejskich). Na obszarze regionu utworzono 17 powiatów ziemskich oraz 2 powiaty grodzkie (miasta na prawach powiatu - Olsztyn i Elbląg).

Od 1 stycznia 2002 roku nastąpiły zmiany granic administracyjnych powiatu giżyckiego i olecko-gołdapskiego, w wyniku których wyodrębnione zostały 2 kolejne powiaty tj. powiat gołdapski i węgorzewski, a powiat olecko-gołdapski – to obecnie powiat olecki .

Na koniec 2002 roku funkcjonowało zatem 19 powiatów ziemskich. Ma to istotne znaczenie przy analizie przestrzennej sytuacji społeczno-gospodarczej województwa w układzie powiatów.

W niniejszym materiale - w tablicach prezentujących charakterystykę społeczno-gospodarczą województwa według powiatów – podano dane dotyczące nowo utworzonych powiatów od 2002 roku.

Zgodnie z Nomenklaturą Jednostek Terytorialnych do Celów statystycznych (NUTS) województwo dzieli się na trzy podregiony NUTS III: elbląski, olsztyński i ełcki, Olsztyn, Elbląg i Ełk spełniają w podregionach rolę centralnych ośrodków miejskich.

W regionie znajduje się 49 miast i 3865 miejscowości wiejskich. Tylko 2 miasta – Olsztyn i Elbląg przekraczają 100 tys. mieszkańców (odpowiednio 172 tys. i 128 tys.) Trzeci, co do wielkości ośrodek miejski regionu Ełk, liczy 55 tys. mieszkańców.

W sieci osadniczej województwa dominują miasta małe i najmniejsze do 10 tys. mieszkańców. Stanowią one 53% ogólnej liczby miast, podobnie jak przeciętnie w kraju.

Silna koncentracja ludności dotyczy trzech największych miast, gdzie mieszka prawie 25% ludności województwa, przy znacznym rozproszeniu wiejskiej sieci osadniczej.

Syntetyczny miernik rozwoju społeczno-gospodarczego województwa stanowi produkt krajowy brutto (PKB) i wartość produkcji dodanej (WPD).

Produkt Krajowy Brutto, wytworzony w 2001r. w województwie warmińsko-mazurskim, stanowił 2,8% krajowego PKB. Pod względem wielkości PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca region plasował się na 14 miejscu w kraju i wyniósł 14,1 tys. zł. PKB na 1 mieszkańca w regionie stanowił 72% średniej krajowej wobec 75% w 2000r. W stosunku do średniej UE PKB województwa stanowił ok. 30%.

Wartość dodana brutto w przeliczeniu na 1 pracującego w 2001r. uplasowała województwo na 9 miejscu w kraju. Struktura wskaźnika według rodzajów działalności wskazuje na większe niż średnio w kraju znaczenie rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa i rybactwa (w województwie 6,3%

wartości dodanej brutto, średnio w kraju 3,8%) oraz usług nierynkowych (w województwie 20,8%, średnio w kraju 16,2%). Niższy od średniej jest udział przemysłu (województwo 22,1%, kraj 24,5%) oraz usług rynkowych (województwo 44%, kraj 48,6%).

Kompleksowa diagnoza stanu gospodarki województwa dokonana została w trakcie tworzenia dokumentu Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2015 roku i stanowi ona podstawowy punkt odniesienia wszelkich dokonywanych bieżących ocen sytuacji społeczno-gospodarczej województwa.

Bieżące oceny, analizy sytuacji społeczno-gospodarczej stanowią element składowy szeregu dokumentów o charakterze regionalnym, w tym programów regionalnych, kontraktów wojewódzkich, sprawozdań i raportów z ich realizacji.

Ogólna ocena sytuacji społeczno-gospodarczej województwa w wg stanu na koniec 2002 roku zawarta jest w Programie rozwoju Regionalnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2004-2006, tj. dokumencie przyjętym na Sesji Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego w kwietniu 2004 roku.

Niniejsza informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej opracowana została wg stanu na koniec 2002 roku głównie wykorzystując dotychczasowe opracowania, utworzoną dla potrzeb monitoringu bazę informacji statystycznych w oparciu o publikacje statystyczne, w tym wyniki przeprowadzonych w 2002 roku spisów powszechnych tj. Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań i Powszechnego Spisu Rolnego 2002.

Przedstawiając Raport z realizacji Strategii w czerwcu 2003 r publikacje roczne, prezentujące dane za 2002 rok, w tym wyniki spisów powszechnych nie były jeszcze dostępne, stąd przyjęto tryb opracowywania raportów rocznych w drugim roku po roku sprawozdawczym.

Układ przestrzenny monitoringu i ewaluacji strategii docelowo składać się będzie z trzech elementów tj. miejsca województwa warmińsko-mazurskiego wśród pozostałych województw, zróżnicowaniem województwa na poziomie NTS III oraz zróżnicowaniem na poziomie niższym tj. powiatów, a nawet gmin (w zależności od potrzeb).

W niniejszym materiale przy prezentacji większości dziedzin gospodarki województwa – odniesiono się do średnich wskaźników krajowych, a także układu terytorialnego w przekroju podregionów, powiatów, podano przykłady uwzględniające układ gminny.

Układ przestrzenny traktowany jest jako otwarty, który w toku dalszych prac nad monitoringiem strategii będzie dostosowywany do występujących w tym zakresie potrzeb, a także możliwości pozyskiwania informacji statystycznych, stosownie do wprowadzanych zmian w statystyce publicznej.

Zbiórcze informacje dotyczące odniesienia województwa do średnich wskaźników krajowych, lokaty województwa w kraju, a także układu powiatowego podano w zestawieniu pn. Profil województwa warmińsko-mazurskiego, syntetyczna karta wskaźników.

PROFIL WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO, SYNTETYCZNA KARTA WSKAŹNIKÓW

stan na 31.XII.2002 r

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	województwo	Wskaźnik w powiatach		Średnia w kraju	Lokata województwa	Ocena O - obojętna N - negatywna P - Pozytywna
				min	max			
OGÓLNE								
1.	POWIERZCHNIA WOJEWÓDZTWA	km ²	24203	80 Elbląg	2840 olsztyński	x	4	O
2.	LUDNOŚĆ OGÓŁEM	tys. osób	1428,4	23,9 węgorszewski	177,1 Olsztyn	38 218,5	12	O
3.	Ludność w miastach	‰	60,2	25,3 nowomiejski	65,9 etcki	61,7	9	O
4.	Ludność na 1 km ²	osoby	59	32 piski	1962 Olsztyn	122	16	O
5.	Przyrost naturalny na 1000 ludności	‰	2,0	-1,7 węgorszewski	3,7 nidzicki	-0,1	2	P
6.	PRODUKT KRAJOWY BRUTTO(CENY BIEŻĄCE) W 2001r . na 1 mieszkańca	zł	14065	x	x	19430	14	N
PRACUJĄCY, WYNAGRODZENIE								
7.	Liczba pracujących	tys. osób	435,4	4,3 węgorszewski	57,6 Olsztyn	14 607,1	13	N
8.	Wskaźnik zatrudnienia	%	39,6	34,4 gołdapski	46,8 Olsztyn	43,7	16	N
9.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	zł	1947,99	1561,11 nidzicki	2281,22 Elbląg	2239,56	10	N
BEZROBOCIE								
10.	Bezrobotni zarejestrowani ogółem	tys. osób	176,6	3,6 węgorszewski	15,3 ostródzki	3217,0	12	N
11.	Bezrobotni zarejestrowani w wieku do 25 lat w % bezrobotnych ogółem	%	25,9	21,6 Olsztyn	30,1 Nidzica	27,8	3	P
12.	Stopa bezrobocia	‰	28,9	12,4 Olsztyn	37,9 gołdapski	18,0	16	N
ATRAKCYJNOŚĆ ZAMIESZKANIA								
13.	Powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę w m ²	m ²	19	17,8 piski	20,3	21	16	N

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	województwo	Wskaźnik w powiatach		Średnia w kraju	Lokata województwa	Ocena O - obojętna N - negatywna P - Pozytywna
				min	max			
					nowomiejski			
14.	Mieszkania oddane do użytku	mieszkanie	2924	18 gołdapski	912 Olsztyn	97595	12	N
15.	Mieszkania oddane do użytku na 10 tys. ludności	mieszkanie	20,5	6,6 gołdapski	52,7 Olsztyn	25,5	11	N
16.	Liczba ludności na 1 sklep	osoby	89	72 Olsztyn	115 nowomiejski	85	6	P
17.	Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności	student	386,5	X	X	466,1	12	N
18.	Liczba ludności na łóżko w szpitalach ogólnych.	osoba	231	194 działdowski	538 elbląski	203	3	P
19.	Liczba ludności na ambulatoryjny zakład opieki zdrowotnej	osoba	1936	1165 etcki	3333 nowomiejski	2577	4	P
20.	Liczba ludności na 1 aptekę	osoby	4746	2827 Olsztyn	7196 mragowski	4095	14	N
21.	Księgozbiór w wol. na 1000 ludności	wolumen	3830	2659 etcki	5188 węgorzewski	3523	6	P
22.	Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	wolumen	18,6	x	x	19,8	14	N
TURYSTYKA								
23.	Miejsca noclegowe w obiektach noclegowych turystyki	miejsca	34012	234 gołdapski	5173 mragowski	595087	7	P
24.	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych	%	29,6	11,3 bartoszycki	42,2 mragowski	33,2	3	P
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA								
25.	Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	km	53,5	x	x	80	15	N
26.	Publiczne drogi powiatowe o nawierzchni twardej	km	7.097	193 gołdapski	736 olsztyński	113.528	7	P
27.	Publiczne drogi gminne o nawierzchni twardej	km	2.634	18 węgorzewski	373 ostródzki	90381	13	N
28.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem	km	66,1	30,1 elbląski	73,8 etcki	56,7	3	P

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	województwo	Wskaźnik w powiatach		Średnia w kraju	Lokata województwa	Ocena O - obojętna N - negatywna P - Pozytywna
				min	max			
29.	Sieć rozdzielcza na 100 km ² <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wodociągowa ▪ kanalizacyjna ▪ gazowa 	km	40,9 12,2 8,9	13,9 piski 4,8 elbląski x-braniewski x- gołdapski	68,3 ławski 19,8 ławski 20,5 działdowski	71,9 19,5 37,3	14 13 14	N N N
BUDŻET								
30.	Dochody budżetów wojewódzkich na 1 mieszkańca	zł	119	x	x	110	4	P
31.	Dochody budżetów powiatów na 1 mieszkańca	zł	907	428 olsztyński	2177 Elbląg	1079	11	N
32.	Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca	zł	1403	1281 nidzicki	1615 giżycki	1372	5	P
GOSPODARKA								
33.	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON (osoby prawne i jedn. Organizacyjne niemające osobowości prawnej + osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą)	podmiot	107.891	1469 węgorzewski	21.176 Olsztyn	3.468.218	11	N
34.	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON na 10tys. mieszkańców	podmiot	755	547 bartoszycki	1228 Olsztyn	907	14	N
35.	Produkcja sprzedana w przemyśle (ceny bieżące) na 1 mieszkańca	zł	9.272	598 węgorzewski	19.767 Olsztyn	13.374	11	N
36.	Produkcja sprzedana w budownictwie (ceny bieżące) na 1 mieszkańca	zł	1129	x	x	1750	11	N
37.	Użytki rolne ogółem	tys. ha	1.211,2	28,8 Olsztyn	105,1 olsztyński	16.899,3	4	P
38.	Powierzchnia gospodarstwa indywidualnego	ha	18,7	15,6 szczycieński	26,6 bartoszycki	8,3	1	P
39.	Lesistość	%	29,7	17,8 elbląski	48,7 szczycieński	28,5	6	P
40.	Skup na 1 ha użytków rolnych żywca rzeźnego	kg	208,4	x	x	197,6	4	P
41.	Zużycie nawozów sztucznych w przeliczeniu na 1 ha	kg	77	x	x	93,2	13	N

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	województwo	Wskaźnik w powiatach		Średnia w kraju	Lokata województwa	Ocena O - obojętna N - negatywna P - Pozytywna
				min	max			
	użytków rolnych							
42.	Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca na w przedsiębiorstwach	zł	958	223 węgorzewski	2.729 mragowski	1.650	14	N

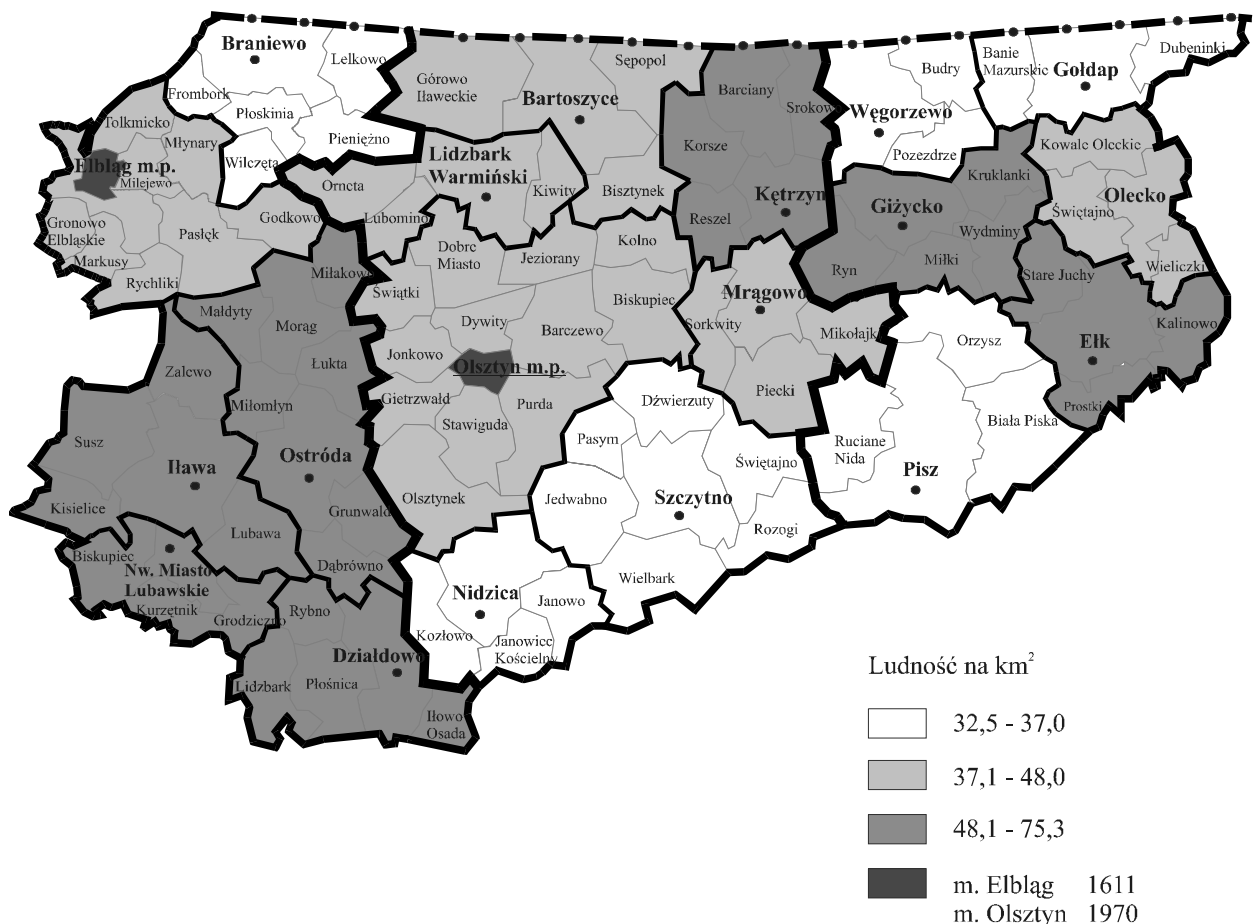
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznika Statystycznego Województw 2003; Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko - Mazurskiego 2003; Powiaty w Polsce 2003

1. Ludność i procesy demograficzne

Stan ludności

Województwo warmińsko - mazurskie na koniec 2002r. zamieszkiwało 1428,5 tys. osób, co stanowiło 3,7 % ludności kraju (12 miejsce w kraju). Pod względem zajmowanej powierzchni województwo plasuje się na 4 miejscu w Polsce (powierzchnia ta wynosi 24 203 km², czyli 7,7 % powierzchni kraju). Średnia gęstość zaludnienia województwa jest najniższa w stosunku do pozostałych województw i wynosiła 59 osób na km² w 2002r. (przeciętnie w Polsce – 122 os./km²). Wskaźnik ten ponadto wykazuje znaczne zróżnicowanie przestrzenne w powiatach ziemskich województwa od 75 osób/km² w powiecie ełckim do 32 osób/km² w powiecie piskim. Jednak należy zauważyć, iż powiat o największym zagęszczeniu ludności na metr kwadratowy leży w podregionie ełckim, gdzie wskaźnik ten jest niski i wynosi 45 os./km² (w podregionie elbląskim 71 os./km², a w podregionie olsztyńskim 59 os./km²).

Gęstość zaludnienia w województwie warmińsko-mazurskim w 2002 r.

Źródło: Raport z wyników spisów powszechnych województwa warmińsko-mazurskiego, Urząd Statystyczny w Olsztynie; Olsztyn 2003

Tabela nr 1. Gęstość zaludnienia w Polsce i w poszczególnych powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2000-2002r.

wyszczególnienie	Powierzchnia w km ²			Ludność w osobach			Gęstość zaludnienia (ludność na 1 km ²)		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
POLSKA	312 685	312 685	312685	38 664 211	38 632 453	38 218 531	124	124	122
WOJEWÓDZTWO	24 203	24 203	24 203	1468 313	1 469 274	1 428 449	61	61	59
Podregiony									
- elbląski	7 525	7 525	7 525	546 210	546 860	533 346	73	73	71
- ełcki	6346	6 346	6 346	293 489	293 658	284 112	46	46	45
- olsztyński	10 332	10 332	10 332	628 614	628 756	610 991	61	61	59
Powiaty:									
bartoszycki	1308	1308	1308	64651	64564	62363	49	49	48
braniewski	1205	1205	1205	45982	46117	44598	38	38	37
działdowski	964	964	964	67570	67441	65698	70	70	68
elbląski	1431	1431	1431	57705	57736	56470	40	40	39
ełcki	1112	1112	1112	85906	85968	83870	77	77	75
giżycki	2017	2017	1119	88816	88744	57050	44	44	51
gołdapski	x	x	772	x	x	27181	x	x	35
iławski	1385	1385	1385	91420	91678	89511	66	66	65
kętrzyński	1213	1213	1213	71151	70820	67596	59	58	56
lidzbarski	924	924	924	45210	45323	43504	49	49	47
mragowski	1065	1065	1065	51991	51994	50372	49	49	47
nidzicki	961	961	961	35199	35226	34163	37	37	36
nowomiejski	695	695	695	44083	44316	43327	63	64	62
olecko-gołdapski	1441	1441	x	58972	59065	x	41	41	x
olecki	x	x	874	x	x	34376	x	x	39
olsztyński	2840	2840	2840	114303	114733	110962	40	40	39
ostródzki	1765	1765	1765	109290	109491	105726	62	62	60
piski	1776	1776	1776	59795	59881	57707	34	34	32
szczywieński	1933	1933	1933	71838	72016	69564	37	37	36
węgorzewski	x	x	693	x	x	23928	x	x	35
Miasta na prawach powiatu:									
Elbląg	80	80	80	130160	130081	128016	1627	1626	1610
Olsztyn	88	88	88	174271	174080	172467	1980	1978	1962

Zródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s. 94-99; 2002, s. 96-101. 2003 s. 76-93; Rocznik Statystyczny województw 2001 s. CCI-II; 2002 s. CCI-II; 2003 s. CCXI-XII

W roku 2002 liczba ludności w województwie warmińsko-mazurskim spadła o 2,7 % w stosunku do roku 2000, a w Polsce spadek ten wynosił 1,1 %. Ludność miejska zamieszkująca 49 miast stanowi 60,2 % ludności regionu. Jest to poziom niższy od średniego dla Polski, gdzie wskaźnik urbanizacji w 2002r. wyniósł 61,7%, przy czym najwyższy posiada województwo śląskie (79,0 %), a najniższy województwo podkarpackie (40,5 %).

Tabela nr 2. Ludność Polski i województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2000-2002.

wyszczególnienie	2000	2001	2002		
	w tys. osób			2000=100	2001=100
Województwo-ogółem	1468,3	1469,3	1428,4	97,3	97,2
mężczyźni	720,3	720,8	698,2	96,9	96,9
kobiety	748,0	748,5	730,2	97,6	97,6
miasto	883,9	883,8	859,6	97,2	97,3
wieś	584,4	585,5	568,8	97,3	97,1
POLSKA-ogółem	38644,2	38632,5	38218,5	98,9	98,9
mężczyźni	18773,0	18760,8	18506,7	99,9	100,0
kobiety	19871,2	19871,7	19711,8	100,0	100,0
miasto	23876,5	23847,3	23571,2	98,7	98,8

wyszczególnienie	2000	2001	2002		
	w tys. osób			2000=100	2001=100
wieś	14767,7	14785,2	14647,3	99,2	99,1

Źródło: Rocznik statystyczny województw 2001 s 66 i 69-70.; 2002, s. 69 i 72-73; 2003 s. 71, 74-75

Procesy demograficzne

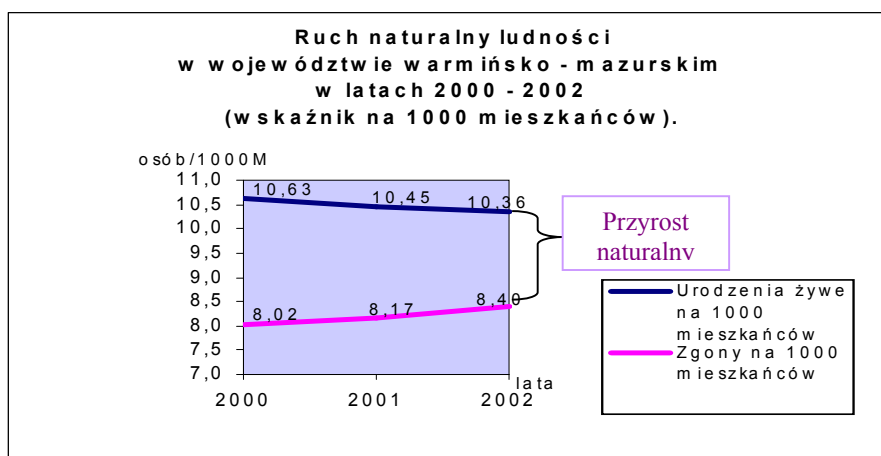
Przyrost naturalny w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000 – 2002 spadał z roku na rok. Nadal jednak należy do najwyższych w kraju. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2002r. wskaźnik ten wyniósł 2,0 (dla porównania w 2001r. wynosił 2,3, a w 2000r. osiągnął wartość 2,6). W Polsce przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w 2002r. był ujemny i wyniósł -0,15; w poprzednich latach 2000 i 2001 wskaźnik ten przyjmował wartości dodatnie. Oznacza, że w kraju przeciętnie w 2002r. więcej było zgonów niż urodzeń żywych. W województwie warmińsko-mazurskim taka sytuacja jeszcze nie występuje, ale przyrost naturalny ma tendencję spadkową (w 2002r. w stosunku do 2000r. spadł o 26,9%).

Tabela nr 3. Ruch naturalny ludności województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2000-2002

Wyszczególnienie	2000	2001	2002		
	osoby			2000=100	2001=100
Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców	10,6	10,4	10,3	97,5	99,1
Urodzenia żywe ogółem	15612	15358	14802	94,8	96,4
-miasta	8161	8112	7693	94,3	94,8
-wsie	7451	7246	7109	95,4	98,1
Zgony na 1000 mieszkańców	8,02	8,17	8,4	104,7	102,8
Zgony ogółem	11777	12009	11998	101,9	99,9
-miasta	6755	7040	6970	103,2	99,0
-wsie	5022	4969	5028	100,1	101,2
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	2,6	2,3	2,0	75,1	86,0
Przyrost naturalny ogółem	3835	3348	2804	73,1	83,8
-miasta	1406	1072	723	51,4	67,4
-wsie	2429	2277	2081	85,7	91,4

Źródło: Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie warmińsko-mazurskim w 2000r., Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego. 2002, s. 289-295; 2003, s. 285-286

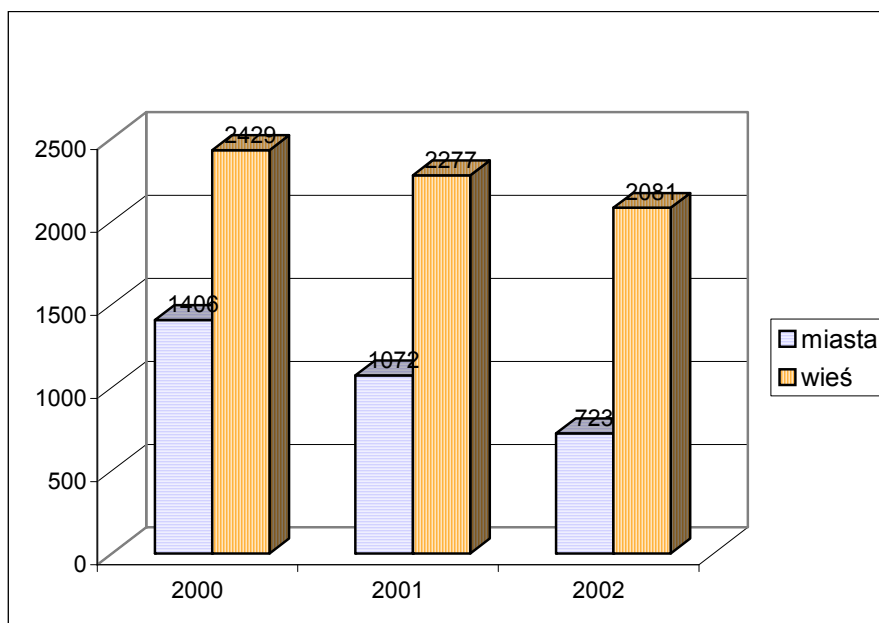
Wykres nr 1. Ruch naturalny ludności w województwie warmińsko – mazurskim w latach 2000 - 2002

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli nr 3 „Ruch naturalny ludności województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2000-2002”

Przyrost naturalny w województwie ma mniejszą tendencję spadkową na obszarach wiejskich niż na obszarach miejskich. Na przełomie 2001/2002 w miastach województwa nastąpił spadek przyrostu naturalnego o 32,6% (dla porównania na wsi o 8,6%), a na przełomie 2000/2001 spadek ten wyniósł w miastach 23,8% (na wsi 6,3%).

Wykres nr 2. Przyrost naturalny w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2002

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli nr 3 „Ruch naturalny ludności województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2000-2002”

Niekorzystnym procesem demograficznym zachodzącym w województwie jest stale pogłębiające się ujemne saldo migracji obejmujące w 2002 roku 3030 osób i wyrażające się wskaźnikiem $-2,12$ na 1000 mieszkańców, który plasuje województwo na przedostatnim miejscu w kraju (przed woj. opolskim). Jest ono wyrazem spadku atrakcyjności naszego regionu głównie

pod względem gospodarczym. Posiadamy najwyższą w kraju stopę bezrobocia (28,9% w 2002r.) po korekcie GUS 31,1 % oraz jeden z niższych wskaźników PKB na 1 mieszkańca o wartości 14065 zł/1 mieszkańca w 2001r. (14 miejsce w kraju). Wysokie bezrobocie oraz niskie i stale malejące nominalne dochody do dyspozycji w sektorze gospodarstw domowych skłaniają mieszkańców województwa warmińsko – mazurskiego do poszukiwania pracy, a tym samym nowych miejsc zamieszkania poza granicami województwa (odpływ ludności głównie do województwa mazowieckiego).

Tabela nr 4. Migracje ludności na pobyt stały w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2002.

(w osobach)

Wyszczególnienie	2000	2001	2002
Napływ -ogółem województwo	16583	14918	16604
-miasta	9287	8803	9458
-wsie	7296	6115	7146
Odpływ-ogółem województwo	19044	17690	19634
-miasta	9759	9247	10686
-wsie	9285	8443	8948
Saldo migracji-ogółem województwo	-2461	-2772	-3030
-miasta	-472	-444	-1228
-wsie	-1989	-2328	-1802
Saldo migracji na 1000 mieszkańców-ogółem województwo	-1,68	-1,89	-2,12
-miasta	-0,53	-0,50	-1,43
-wsie	-2,18	-3,98	-3,17

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2003, s.31 i 295

Tabela nr 5. Migracje ludności w poszczególnych powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2000-2002

wyszczególnienie	Napływ			Odpływ			Saldo migracji		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Województwo	16583	14918	16604	19044	17690	19634	-2461	-2772	-3030
Powiaty:									
bartoszycki	723	698	792	1024	951	1020	-301	-253	-228
braniewski	551	393	586	708	646	716	-157	-253	-130
działdowski	714	477	609	807	785	822	-93	-308	-213
elbląski	711	638	729	833	788	871	-122	-150	-142
ełcki	934	869	866	957	951	1058	-23	-82	-192
giżycki	1111	841	679	1298	1132	783	-187	-291	-104
gołdapski	x	x	272	x	x	426	x	x	-154
iławski	1030	905	878	1189	1115	1178	-159	-210	-300
kętrzyński	738	534	726	1087	845	1009	-349	-311	-283
lidzbarski	473	612	523	689	771	670	-216	-159	-147
mragowski	579	498	483	691	588	705	-112	-90	-222
nidzicki	350	313	288	549	472	425	-199	-159	-137
nowomiejski	515	363	504	551	429	568	-36	-66	-64
olecko-gołdapski	648	592	x	939	887	x	-291	-295	x
olecki	x	x	397	x	x	590	x	x	-193
olsztyński	1781	1787	2079	1821	1826	1813	-40	-39	266
ostródzki	1295	1165	1346	1486	1437	1742	-191	-272	-396
piski	536	490	615	841	721	874	-305	-231	-259
szczycieński	813	645	670	965	850	985	-152	-205	-315
węgorzewski	x	x	247	x	x	377	x	x	-130
Miasta na prawach powiatu									
Elbląg	885	777	782	920	852	1054	-35	-75	-272
Olsztyn	2196	2321	2533	1689	1644	1948	507	677	585

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001 s.112-117.; 2002 s. 114-119; 2003 s. 94-99

Obserwując saldo migracji wewnętrznych w powiatach ziemskich województwa warmińsko – mazurskiego w latach 2000-2002 można zauważyć, że jedynie w 2002 roku w powiecie olsztyńskim wskaźnik ten miał wartość dodatnią (266 osób), a większy napływ ludności w stosunku do odpływu można było zaobserwować w Olsztynie (kolejno od 2000r. saldo migracji wyniosło: 507, 677, 585). W Elblągu natomiast największy odpływ ludności nastąpił w 2002r. przy prawie niezmiennym współczynniku napływu, w związku z czym saldo migracji osiągnęło wartość –272 osoby. Olsztyn wraz z otaczającymi go gminami posiada atrakcyjniejszy, w stosunku do innych powiatów województwa warmińsko –mazurskiego rynek pracy, z uwagi na niższą stopę bezrobocia oraz większą dostępność do placówek administracyjnych, służby zdrowia, czy szkoleniowo-dydaktycznych, co zdecydowanie jest zachętą dla nowoprzybyłych mieszkańców.

Struktura wieku i wykształcenia ludności

Struktura wieku ludności województwa jest nieznacznie korzystniejsza od średniej dla kraju. Charakteryzuje ją wyższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (w 2002r. w województwie 25,0%, w kraju 22,7%), niższy w wieku produkcyjnym (w 2002r. w województwie 61,9%, w kraju 62,2%) oraz niższy w wieku poprodukcyjnym (w 2002r. w województwie 13,1%, w kraju 15,1%).

W województwie warmińsko – mazurskim w latach 2000 -2002, podobnie jak w całym kraju, nastąpiły niewielkie zmiany struktury w kierunku zmniejszania się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (z 26,42% w 2000r. do 25,01% w 2002r.) oraz systematycznego wzrostu w wieku produkcyjnym (z 61,04% w 2000r. do 61,89% w 2002r.) i poprodukcyjnym (z 12,5% w 2000r. do 13,1% w 2002r.).

Porównując wyniki Narodowego Spisu Powszechnego (NSP) 1988 i 2002 zmiany są widoczne. Procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym obniżył się z 33,5 % w 1988 r. do 25 % w 2002 r., a w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 9,7 % do 13,1 %. Ludność województwa należy do najmniej wykształconych w kraju. Wg NSP 2002 odsetek ludności z wykształceniem ponadpodstawowym wyniósł 58,9 % (kraj 64,6 %), wykształcenie wyższe posiadało 8,3 % populacji (kraj 9,9 %), policealne 2,9 % (kraj 3,2%), średnie 26,3 % (kraj 28,3 %), zasadnicze zawodowe 21,4 % (kraj 23,2%) podstawowe ukończone 34,5 % (kraj 29,8%).

Najmłodszą strukturą wieku charakteryzuje się podregion ełcki, gdzie w 2002r. 26,5% ludności stanowiła ludność w wieku przedprodukcyjnym (w podregionie elbląskim 25,2%, a w olsztyńskim 23,9%), a 60,4% ludności tego obszaru to ludność w wieku produkcyjnym (w elbląskim 61,4%, w olsztyńskim 63,0%).

Przeciętny odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym jest identyczny w trzech regionach i wynosi 13,1%.

Tabela nr 6. Stan ludności wg ekonomicznych grup wieku w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2002.

Wyszczególnienie	2000	2001	2002		
			w osobach		
			2000=100	2001=100	
Ludność ogółem	1468313	1469274	1428449	97,3	97,2
-miasta	883933	883782	859661	97,3	97,3
- wsie	584380	585492	568788	97,3	97,1
z tego w wieku:					
przedprodukcyjnym (0-17 lat)	387875	373337	357301	92,1	95,7
-miasta	216962	207140	197136	90,9	95,2
- wsie	170913	166197	160165	93,7	96,4

Wyszczególnienie	2000	2001	2002		
	w osobach			2000=100	2001=100
produkcyjnym (18-59 lat-kobiety; 18-64 lata- mężczyźni)	896295	909170	884052	98,6	97,2
-miasta	557703	565287	550145	98,6	97,3
- wsie	338592	343883	333907	98,6	97,1
poprodukcyjnym (60 lat i więcej-kobiety; 65 lat i więcej – mężczyźni)	184143	186767	187096	101,6	100,2
-miasta	109268	111355	112380	102,8	100,9
- wsie	74875	75412	74716	99,8	99,1

Zródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s.278.; 2002, s. 288; 2003, s. 277

Tabela nr 7. Struktura ludności wg wieku w poszczególnych powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2000-2002.

Wyszczególnienie	Ogółem osób			Ludność w osobach w wieku								
	2000	2001	2002	przedprodukcyjnym			produkcyjnym			poprodukcyjnym		
				2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Województwo	1 468 313	1469 274	1428449	387 875	373 337	357 301	896 295	909 170	884 052	184 143	186 767	187 096
Powiaty:												
bartoszycki	64651	64564	62363	17168	16430	15781	39233	39793	38228	8250	8341	8354
braniewski	45982	46117	44598	12812	12399	11888	27622	28085	27136	5548	5633	5574
działdowski	67570	67441	65698	18918	18359	17612	40199	40544	39573	8453	8538	8513
elbląski	57705	57736	56470	16269	15770	33663	33812	34330	33,2	7624	7636	7603
etcki	85906	85968	83870	24651	23630	22685	51282	52236	51177	9973	10102	10008
giżycki	88816	88744	57050	22822	21927	14106	53768	54461	35008	12226	12356	7936
gołdapski	x	x	27181	x	x	7436	x	x	16111	x	x	3634
iławski	91420	91678	89511	25576	24819	23898	54930	55817	54572	10914	11042	11041
kętrzyński	71151	70820	67596	18386	17538	16486	43103	43538	41485	9662	9744	9625
lidzbarski	45210	45323	43504	11919	11545	10929	26948	27410	26261	6343	6368	6314
mragowski	51991	51994	50372	14358	13697	13057	31773	32298	31283	5860	5999	6032
nidzicki	35199	35226	34163	9761	9473	9113	21055	21259	20605	4383	4494	4445
nowomiejski	44083	44316	34163	12530	12319	9113	25636	26092	20605	5917	5905	4445
olecko-gołdapski	58972	59065	x	17195	16492	x	34238	34933	x	7539	7640	x
olecki	x	x	34376	x	x	9509	x	x	20188	x	x	4679
olsztyński	114303	114733	110962	31058	29868	28447	70112	71545	69149	13133	13320	13366
ostródzki	109290	109491	105726	29518	28582	27270	66382	67314	64849	13390	13595	13607
piski	59795	59881	57707	17225	16666	16011	35345	35853	34314	7225	7362	7382
szczycieński	71838	72016	69564	20074	19413	18547	43124	43790	42199	8640	8813	8818
węgorzewski	x	x	23928	x	x	5564	x	x	14692	x	x	3672
Miasta na prawach powiatu												
Elbląg	130160	130081	128016	30316	28984	27776	82682	83701	82517	17162	17396	17723
Olsztyn	174271	174080	172467	37319	35426	33891	115051	116171	115651	21901	22483	22925

Zródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001 s.100-111; 2002 s.102-112.; 2003 s. 82-92

2. Gospodarka

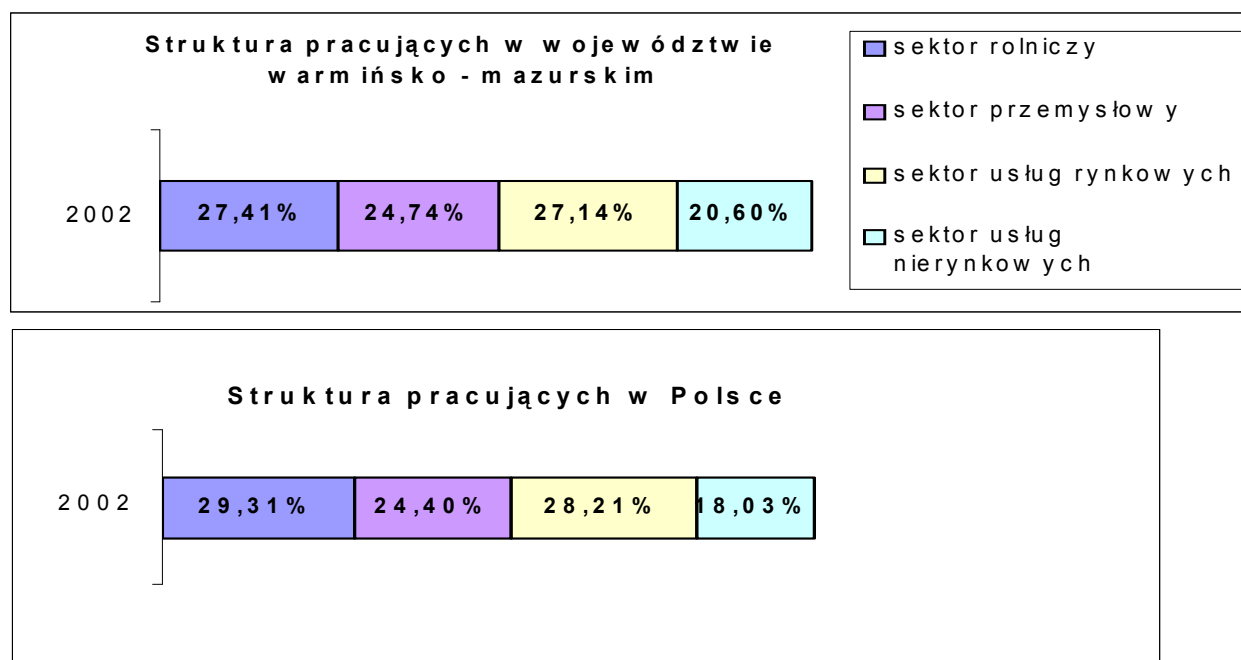
2.1.Rynek pracy

Pracujący, zatrudnieni i wynagrodzenie

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w maju 2002 r 608,8 tys. mieszkańców województwa w wieku ponad 15 lat uważanych było za aktywnych zawodowo. Wśród nich 437,2 tys. pracowało, a 171,5 tys. poszukiwało pracy jako osoby bezrobotne. Prawie pół miliona osób (43% populacji, tak samo jak średnio w kraju) było biernych zawodowo z racji wieku lub nie spełniania warunków do uznania ich za bezrobotnych. Współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 55,1% i był niewiele niższy niż średnio w kraju (55,5%), jednak wskaźnik zatrudnienia, czyli udział pracujących w populacji ludności powyżej

15 lat wynosił tylko 39,6% i był najniższy w kraju (średnia dla Polski 43,7%). Częściej bez pracy pozostawały kobiety (wskaźnik zatrudnienia 34,5%, dla mężczyzn 45%). W miastach pracę miało 40,9% ludności a na wsi 37,4%. Proporcje pomiędzy wskaźnikiem zatrudnienia dla miast i wsi były analogiczne jak w kraju (odpowiednio 42,9% i 45,2%).

Wykres nr 3. Struktura pracujących w województwie warmińsko – mazurskim i w Polsce w 2002r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ponad 27,4% pracujących to osoby czynne w rolnictwie, przy średniej krajowej 29,31%. W sektorze przemysłowym (działalność produkcyjna, budownictwo) w 2002r. pracowało w województwie 24,7% ludności, w sektorze usług rynkowych (handel i naprawy, hotele i restauracje, transport, obsługa nieruchomości i firm, pośrednictwo finansowe) 27,1%, a w sektorze usług nierynkowych (edukacja, ochrona zdrowia i opieka socjalna oraz administracja publiczna i obrona narodowa) 20,60% mieszkańców. Analizując Wykres nr 3. można zauważyć, że rozkład procentowy pracujących w poszczególnych sektorach gospodarki w województwie jest podobny do struktury pracujących w kraju.

Liczba pracujących w województwie (bez osób zatrudnionych w jednostkach o liczbie pracujących do 9 osób) wyniosła na koniec 2002 r. 226,6 tys. osób. W okresie 2000 – 2002 co roku spadała o 2%. Największy spadek nastąpił w powiecie piskim (22,1%), a wzrost w powiecie elblaskim o 3,9 %, olsztyńskim o 3,1%. Przeciętna liczba osób zatrudnionych w województwie warmińsko – mazurskim w 2002 roku wynosiła 221 825 osoby, a w 2000 roku 236 625 osoby, co oznacza, że w tym okresie nastąpił spadek zatrudnienia o 6%.

Przeciętne wynagrodzenie brutto w przedsiębiorstwach (bez jednostek o liczbie pracujących do 9 osób) w województwie warmińsko – mazurskim w 2002r. wyniosło 1948 zł i było wyższe w stosunku do roku poprzedniego o 6%; w poprzednim przedziale czasowym, tzn. w latach 2000/2001 przyrost ten był prawie identyczny (7%). Największy przyrost przeciętnego wynagrodzenia brutto w 2002r. w odniesieniu do roku 2000 można było zaobserwować w dwóch powiatach ziemskich województwa: szczycieńskim i lidzbarskim oraz w Olsztynie. Najmniejszy przyrost był w powiatach: iławskim, nowomiejskim i nidzickim.

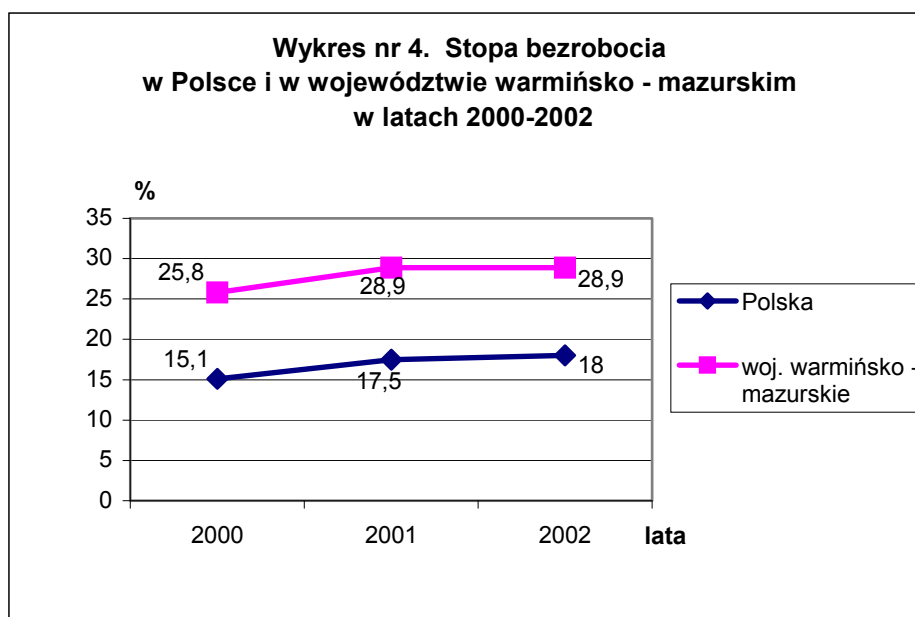
Tabela nr 8. Pracujący, zatrudnienie i wynagrodzenia w latach 2000 – 2002.

wyszczególnienie	Liczba pracujących w osobach			Przeciętne zatrudnienie w osobach			Wynagrodzenie brutto w tys. zł			Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Województwo	236029	232067	226644	236625	231855	221825	4895004	5130605	5185344	1724	1844	1948
Powiaty:												
bartoszycki	7690	7009	7778	7945	7027	7448	149829	141871	158385	1572	1682	1772,1
braniewski	4384	4148	3963	4433	4136	3916	82077,1	86634,9	82243,6	1543	1746	1750,2
działdowski	8731	8709	7927	8642	8760	7696	158965	170891	152876	1533	1626	1655,4
elbląski	5194	5582	5395	5309	5397	5070	100058	108427	102710	1571	1674	1688,2
etcki	12211	12072	11627	12840	12468	11478	250742	255640	250642	1627	1709	1819,7
giżycki	9443	9326	6784	9513	9412	6882	176341	186194	141249	1545	1649	1710,4
gołdapski	x	x	2728	x	x	2645	x	x	51879	x	x	1634,5
iławski	13925	14047	12086	13752	13916	11865	256851	268670	230624	1556	1609	1619,8
kętrzyński	9407	9140	9051	9727	9363	9005	182062	189868	189404	1560	1690	1752,8
lidzbarski	5396	5716	5259	5272	5592	5133	86433,9	101421	96570,2	1366	1511	1567,8
mragowski	7630	6713	6423	7474	6836	6329	141610	140214	132197	1579	1709	1740,6
nidzicki	3981	4137	3920	4095	4081	3791	72415,7	74952,3	71018,2	1474	1531	1561,1
nowomiejski	4297	4194	4199	4309	4268	3893	78269,8	81114,7	74757,2	1514	1584	1600,3
olecko-gołdapski	6127	6359	x	6126	6210	x	116535	125387	x	1585	1683	x
olecki	x	x	3980	x	x	3889	x	x	82934	x	x	1777,1
olsztyński	13687	14664	14118	13742	14397	13689	272546	295727	289072	1653	1712	1759,8
ostródzki	15212	15353	14946	15243	15289	14357	286578	311802	303127	1567	1699	1759,5
piski	7057	6208	5496	7037	6214	5665	142052	134188	130118	1682	1800	1914,1
szczycieński	7946	7787	7740	8025	7878	7632	149320	162184	164295	1551	1716	1793,9
węgorzewski	x	x	2026	x	x	1891	x	x	37403	x	x	1646,3
Miasta na prawach powiatu												
Elbląg	27610	27636	27704	27835	27183	27173	673451	702517	743850	2016	2154	2281,2
Olsztyn	66101	63267	63494	65306	63428	62378	1518868	1592903	1699990	1938	2093	2271,1

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2002, s. 127. 2003, s. 109; *bez PKP, Poczty Polskiej, Telekomunikacji Polskiej S.A., #bez jednostek o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych ^bez jedn. o liczbie pracujących do 9 os. I zatrudnionych poza granicami kraju

Bezrobocie

Województwo warmińsko – mazurskie posiada wśród wszystkich województw w Polsce najwyższą stopę bezrobocia; w roku 2002 wyniosła ona 28,9%. Wskaźnik ten jest 1,6 razy wyższy od średniej krajowej (stopa bezrobocia w Polsce w 2002r. wynosiła 18%). Liczba osób bezrobotnych w woj warmińsko – mazurskim wzrosła z 158,2 tys. osób w 2000 r. do 176,6 tys. osób w 2002r. (w Polsce z 2702,6 tys. osób w 2000r. do 3217,0 tys. osób w 2002r.). Przyrost liczby bezrobotnych w latach 2000-2001 był na porównywalnym poziomie w województwie (13%) i w kraju (15%), natomiast w latach 2001-2002 nastąpiło wyhamowanie wzrostu bezrobocia w Polsce w stosunku do poprzedniego okresu (wzrost o 3%), a w województwie można było zaobserwować minimalny spadek wskaźnika o 0,1%.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznika statystycznego województwa warmińsko-mazurskiego 2002, s.128.; Biuletyn statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego Nr 12, grudzień 2002r.; Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2003, s. 160

W wyniku przeprowadzonego Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (NSP) 2002 i Powszechnego Spisu Rolnego (PSR) 2002 stwierdzono znaczne różnice w liczbie pracujących w rolnictwie w stosunku do uzyskanych z Powszechnego Spisu Rolnego w 1996 r. W świetle wyników NSP i PSR 2002 dotyczących pracujących w rolnictwie indywidualnym, zmniejszeniu uległa także ogólna liczba pracujących, a tym samym liczba aktywnych zawodowo. Zmiany te pociągnęły określone konsekwencje. Spadek liczby aktywnych zawodowo spowodował wzrost stopy bezrobocia rejestrowanego dla Polski jak i województwa. Zweryfikowane na podstawie wyników spisów stopy bezrobocia przedstawia zestawienie:

Stopa bezrobocia	Lata		
	2001	2002	2003
Kraj			
Dane dotychczasowe	17,5	18,0	18,0
<i>Dane zweryfikowane</i>	19,4	20,0	20,0
województwo			
Dane dotychczasowe	28,9	28,9	28,3
<i>Dane zweryfikowane</i>	31,1	31,1	30,6

Nie ulegają zmianie dane o liczbie zarejestrowanych bezrobotnych, które pochodzą ze sprawozdań Urzędów Pracy. Metoda obliczeń stopy bezrobocia jest zgodna z międzynarodowymi standardami.

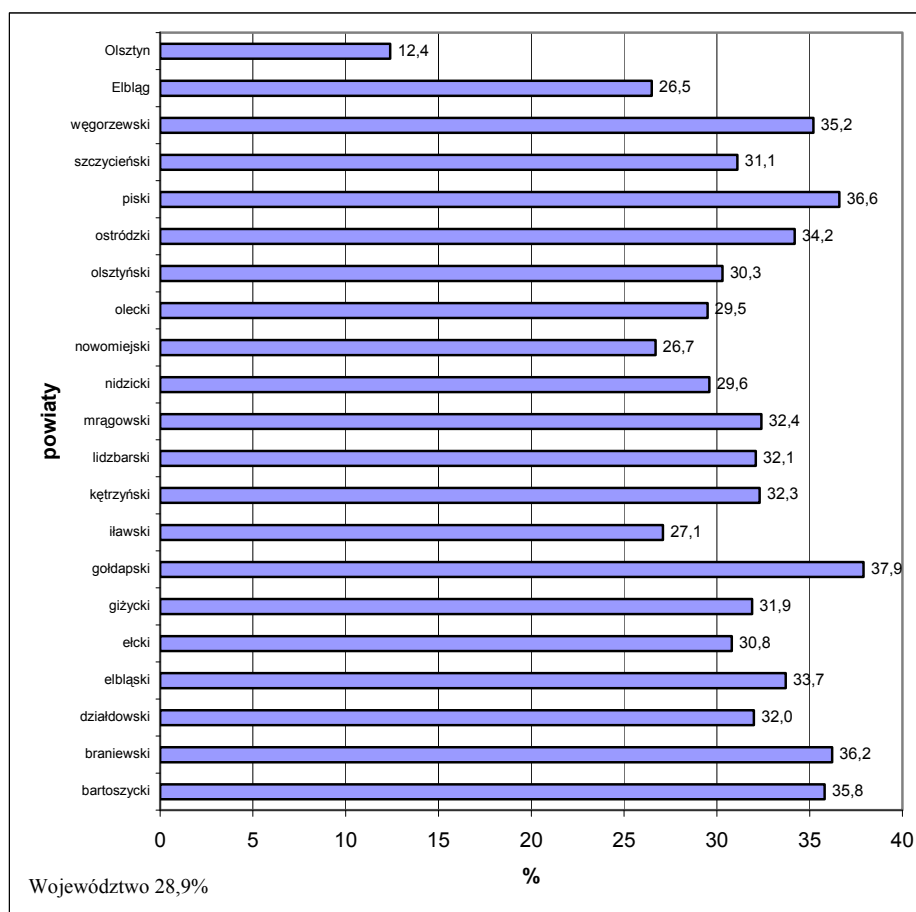
Tabela nr 9. Bezrobotni zarejestrowani w Polsce i w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2002.

lata	Polska	województwo warmińsko-mazurskie		
		Ogółem	w tym	
			kobiety	absolwenci
2000	2702,6	158,2	87,9	6,65
2001	3115,1	178,4	95,1	8,22
2002	3217,0	176,6	92,1	7,1
Dynamika 2000-2002	119,0	111,6	104,8	106,8

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2002, s. 128.;
Biuletyn statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego Nr 12, 2002r.,
Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2003, s. 160

W poszczególnych powiatach ziemskich województwa warmińsko – mazurskiego stopa bezrobocia jest zróżnicowana. W większości powiatów wskaźnik bezrobocia w 2002r. był wyższy od przeciętnego dla województwa, tzn. powyżej 28,9%. Jedynie powiaty nowomiejski i iławski oraz miasto Elbląg i Olsztyn miały stopę bezrobocia poniżej tej średniej. Najniższe bezrobocie występuje w m. Olsztyn; w 2002r. stopa bezrobocia wynosiła tu 12,4%.

Wykres nr 5. Stopa bezrobocia (w %) w powiatach województwa warmińsko - mazurskiego w 2002 r.

Źródło: opracowano na podstawie Tabeli nr 10.

W 2002r. w urzędach pracy w województwie było zarejestrowanych o 12% więcej bezrobotnych niż w 2000r. Największy przyrost bezrobotnych w latach 2000-2002 wystąpił w powiatach: mragowskim i olsztyńskim, bo aż o 30% w każdym. Najwolniej bezrobocie wzrastało w piskim, bartoszyckim i kętrzyńskim.

Tabela nr 10. Bezrobotni i stopa bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2000-2002

wyszczególnienie	Bezrobotni zarejestrowani ogółem				Stopa bezrobocia		
	2000	2001	2002		2000	2001	2002
	w osobach			2000=100	w %		
Województwo	158 150	178 353	176 629	111,7	25,8	28,9	28,9
Powiaty:							
bartoszycki	9347	10092	9763	104,5	33,7	37,1	35,8
braniewski	5982	6429	6637	110,9	32,7	35,4	36,2
działdowski	8695	9764	9242	106,3	29,7	32,9	32,0
elbląski	7697	8392	8185	106,3	32,4	34,4	33,7
ełcki	10042	11135	10585	105,4	28,5	31,4	30,8
giżycki	11634	12486	7596	65,3	31,1	33,7	31,9
goldapski	x	x	4665	x	x	x	37,9
iławski	9035	10422	10794	119,5	22,3	25,4	27,1
kętrzyński	8196	8762	8598	104,9	31,2	33,1	32,3
lidzbarski	5348	6050	6181	115,6	28,9	31,7	32,1
mragowski	5767	6944	7496	130,0	25,6	29,9	32,4
nidzicki	3819	4175	4137	108,3	27,7	29,7	29,6
nowomiejski	4415	5304	5035	114,0	24,2	28,3	26,7
olecko-goldapski	8060	8742	x	x	32,9	35,0	X
olecki	x	x	4371	x	x	x	29,5
olsztyński	10134	12536	13145	129,7	24,6	28,9	30,3
ostródzki	13740	15476	15264	111,1	31,1	34,0	34,5
piski	7782	8393	8013	103,0	33,1	35,9	35,6
szczycieński	7648	9112	8939	116,9	27,0	31,4	31,1
węgorzewski	x	x	3637	x	x	x	35,2
Miasta na prawach powiatu							
Elbląg	11849	13432	13932	117,6	22,6	25,6	26,5
Olsztyn	8960	10707	10414	116,2	10,4	12,6	12,4

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001 s.126; 2002, s. 128.; 2003, s. 112,

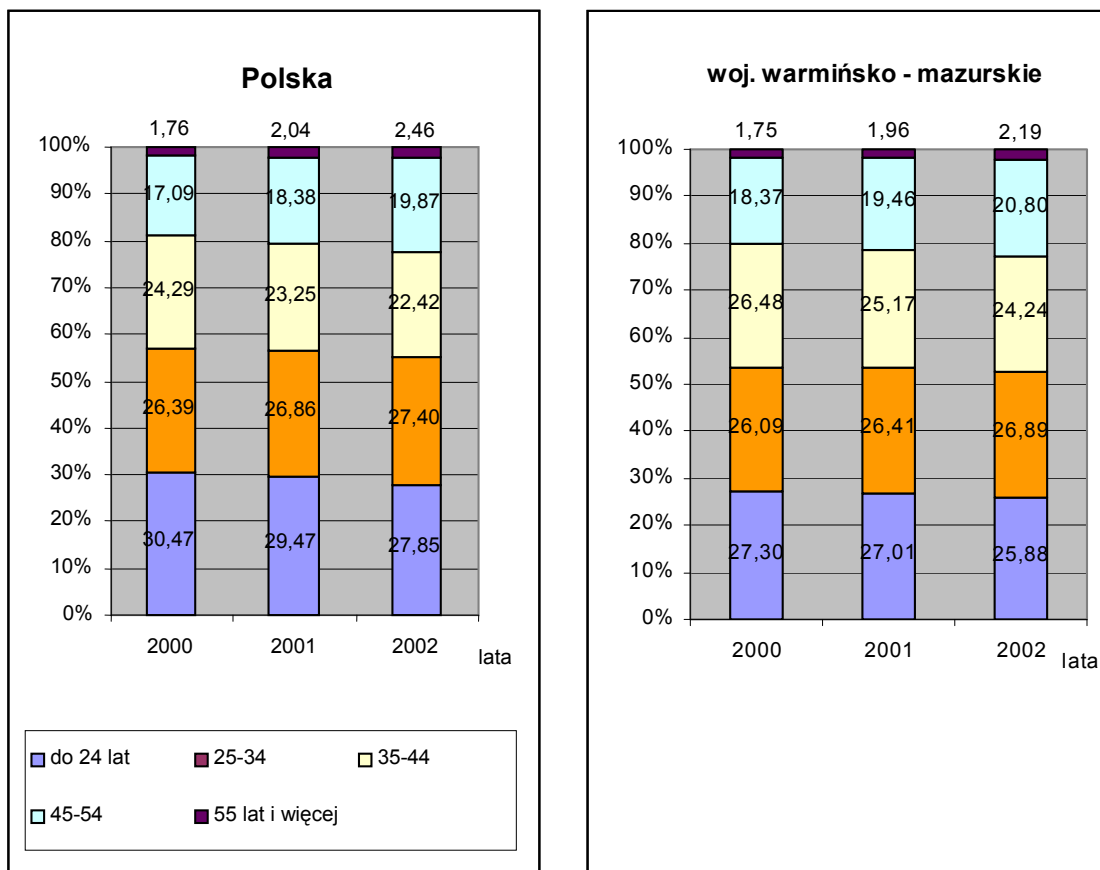
Struktura bezrobotnych

Analizując strukturę bezrobocia w latach 2000 - 2002 pod względem ilości osób pozostających bez pracy w różnych przedziałach wiekowych możemy zauważyć, że procentowy rozkład bezrobotnych wg wieku w województwie jest podobny do rozkładu w Polsce, co prezentuje Wykres nr 6. Zarówno w Polsce jak i w województwie warmińsko – mazurskim zmniejszyło się bezrobocie wśród osób młodych (poniżej 25 roku życia). Mimo to, ta grupa wiekowa nadal stanowi w Polsce najliczniejszą grupę osób bez pracy. Jedynie w województwie warmińsko – mazurskim w 2002r. sytuacja ta się nieco odmieniła, ponieważ największe bezrobocie wystąpiło wśród osób

z przedziału wiekowego 25 – 34 lata. Tendencja spadkowa wystąpiła także wśród osób między 35 a 44 rokiem życia. Natomiast w pozostałych przedziałach wiekowych bezrobocie na przełomie 2000/2002 wzrosło w województwie warmińsko - mazurskim tak samo jak i w Polsce.

W województwie 52,8 % (dane na 2002r.) osób bezrobotnych to osoby poniżej 35 roku życia. W dziewięciu powiatach ziemskich województwa warmińsko - mazurskiego liczba bezrobotnych wśród tej grupy wiekowej jest większa niż średnia wojewódzka. Największe bezrobocie wśród ludzi młodych w roku 2002 wystąpiło w powiecie nowomiejskim, gdzie 58,5% osób bezrobotnych nie przekroczyło 35 roku życia oraz w powiatach nidzickim i iławskim. W miastach na prawach powiatu (Olsztyn, Elbląg) w 2002r. wystąpiło wysokie w porównaniu do powiatów ziemskich bezrobocie w przedziale wiekowym 45-54 lata (ponad 24% z ogólnej liczby bezrobotnych w danym mieście), natomiast Olsztyn posiada najniższą liczbę bezrobotnych wśród osób poniżej 25 roku życia (21,61%).

Wykres nr 6. Bezrobotni wg wieku
w Polsce i w województwie. warmińsko – mazurskim w latach 2000 - 2002

Źródło: opracowanie własne na podstawie Tabeli nr 11

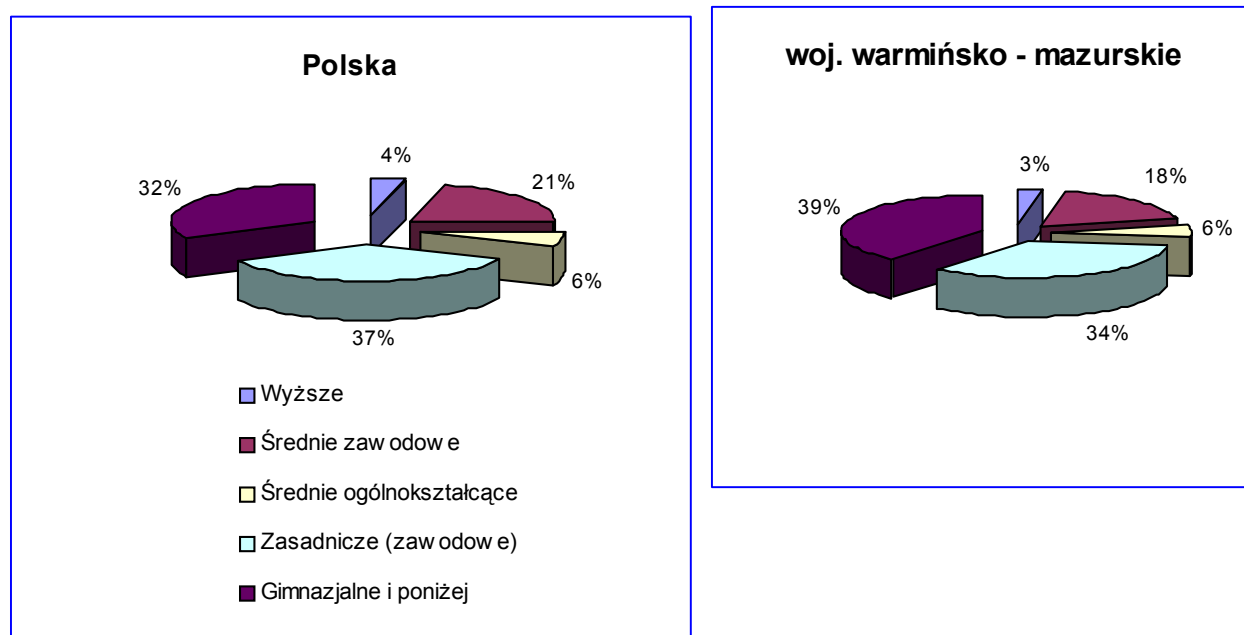
Tabela nr 11. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w 2002

wyszczególnienie	Ogółem	w tym w wieku				
		24 lata i mniej	25-34	35-44	45-54	55 lat i więcej
Polska	3217000	895800	881600	721200	639300	79100
Województwo	176 629	45712	47496	42823	36732	3866
Powiaty:	152 283	39972	40951	37242	30827	3291
bartoszycki	9763	2466	2494	2625	1991	187
braniewski	6637	1616	1978	1649	1290	104
działdowski	9242	2451	2541	2294	1805	151
elbląski	8185	2263	2243	1991	1597	91
elcki	10585	2579	2772	2626	2309	299
giżycki	7596	1825	2087	1805	1642	237
gołdapski	4665	1116	1214	1164	1041	130
ławski	10794	3217	2913	2421	2055	188
kętrzyński	8598	2146	2218	2193	1864	177
lidzbarski	6181	1579	1704	1542	1241	115
mragowski	7496	2012	1906	1875	1527	176
nidzicki	4137	1246	1099	1020	715	57
nowomiejski	5035	1507	1437	1146	853	92
olecki	4371	1123	1093	1076	946	133
olsztyński	13145	3556	3565	3162	2600	392
ostródzki	15264	3870	4128	3639	3265	362
piski	8013	1966	2204	1997	1586	260
szczywieński	8939	2519	2413	2145	1687	175
węgorzewski	3637	915	942	872	813	95
Miasta na prawach powiatu	24346	5740	6545	5581	5905	575
Elbląg	13932	3490	3643	3166	3354	279
Olsztyn	10414	2250	2902	2415	2551	296

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko - mazurskiego 2003 s. 119

Pod względem poziomu wykształcenia w województwie największą grupą osób bezrobotnych są osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (w 2002r. stanowili 34% spośród wszystkich bezrobotnych województwa) oraz osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (w 2002r. stanowili 39% spośród wszystkich bezrobotnych województwa). Podobna sytuacja występuje w całym kraju, co obrazuje Wykres nr 7. Najniższe bezrobocie jest wśród osób z wykształceniem wyższym (w 2002r. wyniosło 3% w województwie i 4% w Polsce) i średnim ogólnokształcącym (w 2002r. wyniosło 6% zarówno w województwie jak i w kraju). Analizując zmiany poziomu bezrobocia w latach 2000/2002 w województwie w poszczególnych grupach ludności o różnych poziomach wykształcenia można stwierdzić, iż najszybciej bezrobocie wzrasta wśród osób z wykształceniem wyższym (w okresie 2000-2002 nastąpił wzrost aż o 69%). W latach 2001-2002 w województwie nastąpił nieznaczny spadek liczby bezrobotnych wśród osób z wykształceniem średnim zawodowym (o 2%) i zasadniczym zawodowym (o 1%).

Wykres nr 7. Struktura bezrobotnych według poziomu wykształcenia w Polsce i w województwie warmińsko – mazurskim w 2002r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika statystycznego województw 2003, s.125;

Tabela nr 12. Bezrobotni według poziomu wykształcenia w województwie warmińsko – mazurskim w latach 2000 - 2002.

Lata	Bezrobotni w tys. osób z wykształceniem				
	Wyższym	Średnim zawodowym ^x	Średnim ogólnokształcącym	Zasadniczym (zawodowym)	Gimnazjalnym i poniżej
2000	2,9	29,1	8,2	54,1	63,9
2001	4,0	33,4	9,7	60,6	70,7
2002	4,9	32,7	10,0	60,2	69,0
Dynamika zmian					
2001/2000	137,9	114,8	118,3	112,0	110,6
2002/2001	122,5	97,9	103,1	99,3	97,6
2002/2000	169,0	112,4	122,0	111,3	108,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika statystycznego województw 2001, s. 102; 2002 s. 103; 2003, s.125;

^x - łącznie z policealnym

Niski jest udział bezrobotnych z prawem do zasiłków – 17 %, przy ponad 55 % pozostających bez pracy 1 rok. Mieszkańcy wsi stanowią 48 % bezrobotnych.

2.2. Podmioty gospodarki narodowej

W województwie w 2002r. zarejestrowanych było w rejestrze REGON blisko 108 tys. podmiotów gospodarczych, czyli o 3,4% więcej niż rok wcześniej. Było to wynikiem przyrostu spółek o 497 (tj. o 12,3 %) i 2433 (tj. o 3,0 %) podmiotów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Tabela nr 13 Podmioty gospodarki narodowej wg wybranych form prawno -organizacyjnych stan na 31.XII

wyszczególnienie	Polska			Województwo		
	2001	2002		2001	2002	
	w liczbach		2001=100	w liczbach		2001=100
Ogółem	3392268	3468218	102,2	104340	107891	103,4
w tym						
Przedsiębiorstwa państwowe	2054	1951	95,0	67	61	91,0
Spółdzielnie	18812	18682	99,3	774	767	99,1
Spółki handlowe ogółem	177085	196681	111,1	4 027	4 524	112,3
w tym z kapitałem zagranicznym	45765	47352	103,5	764	779	102,0
Spółki cywilne	290 890	280 547	96,4	7 567	7 172	94,8
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2666 855	2 714 118	101,8	79860 ^{1/}	82 293	103,0

Źródło: kraj- Rocznik statystyczny województw 2002, s307.; 2003, s343;^{1/}Rocznik statystyczny województwa warmińsko mazurskiego 2003 s. 507

W układzie podregionów największy udział zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej jest w podregionie olsztyńskim – 46 %. Wzrost ten ma tendencję rosnącą.

Tabela nr 14. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie Regon według podregionów w latach 2001 –2002

wyszczególnienie	2001	2002	Podregiony					
			elbląski		olsztyński		ełcki	
			2001	2002	2001	2002	2001	2002
Ogółem	104 340	107 891	37 045	37710	47 747	49642	19 448	20539
Udział % podregionu w ogółem województwa	x	x	35,5	35,0	45,8	46,0	18,7	19,0
Osoby prawne i jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej	24 480	25598	8 442	8787	11257	12257	4281	4554
na 10 tys. ludności	167	179	154	165	187	201	146	160
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	79 860	82 293	28 603	28923	35 990	37385	15 267	15985
na 10 tys. ludności	543	576	523	542	572	612	520	563

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zmiany strukturalne podmiotów gospodarczych w gospodarce narodowej w województwie warmińsko – mazurskim w 2002 r, s. 76, Olsztyn 2003

Wśród podmiotów gospodarczych (bez osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą) dominuje sektor prywatny 74,7 %. Najwyższy udział sektora prywatnego odnotowano w powiatach: m. Olsztyn 84,6%, olsztyńskim 79,8 %, bartoszyckim 78,2%, ostródzkim 78 %,

gołdapski – 78,6 %, olecki 76,6 %. Najniższy udział w powiatach: piskim 63,6 %, kętrzyńskim 64,6 %, m. Elbląg 65,3 %

Tabela nr 15. Podmioty gospodarki narodowej wg sektorów w powiatach w roku 2002
(bez osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą)

wyszczególnienie	Razem	sektor		Udział sektora prywatnego
		Publiczny	Prywatny	
Województwo	25598	6474	19124	74,7
Powiaty:				
bartoszycki	774	169	605	78,2
braniewski	786	259	527	67,0
działdowski	694	224	470	67,7
elbląski	860	226	634	73,7
elcki	1274	321	953	74,8
giżycki	1125	334	791	70,3
gołdapski	416	89	327	78,6
iławski	1199	267	932	77,7
kętrzyński	936	331	605	64,6
lidzbarski	804	265	539	67,0
mragowski	918	235	683	74,4
niedzicki	486	129	357	73,5
nowomiejski	412	132	280	68,0
olecki	487	114	373	76,6
olsztyński	1605	324	1281	79,8
ostródzki	1756	386	1370	78,0
piski	844	307	537	63,6
szczycieński	999	303	696	69,7
węgorzewski	408	110	298	73,0
Miasta na prawach powiatu	8815	1949	6866	77,9
Elbląg	3080	1068	2012	65,3
Olsztyn	5735	881	4854	84,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w województwie warmińsko-mazurskim w 2002r.,” s. 54-57.

Wskaźnik przedsiębiorczości (mierzony liczbą przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców) w województwie wynosi średnio 75,5 wobec 90,7 w kraju. Powyżej średniej wojewódzkiej wskaźnik ten kształtował się w powiatach grodzkich: Olsztyn – 122,8, Elbląg – 97,5; oraz ziemskich: giżyckim – 90,0, mragowskim 84,9. Do powiatów o najniższym wskaźniku należy: bartoszycki 54,7, nowomiejski 55,9, działdowski 56,9, kętrzyński 59,4, niedzicki 59,6.

Tabela nr 16. Podmioty gospodarki narodowej
zarejestrowane w systemie REGON według powiatów

wyszczególnienie	Ogółem			Liczba mieszkańców w 2002 r (w osobach)	Wskaźnik przedsiębiorczości
	2000	2002			
	firmy	2000=101			
Polska	3 185 040	3 468 218	108,9	38 218 531	90,7
Województwo	102 633	107 891	105,1	1 428 449	75,5
Powiaty:					
bartoszycki	3114	3409	109,5	62363	54,7
braniewski	2930	2896	98,8	44598	64,9
działdowski	3797	3735	98,4	65698	56,9
elbląski	3343	3429	102,6	56470	60,7
ełcki	5276	5658	107,2	83870	67,5
giżycki	6715	5136	76,5	57050	90,0
goldapski	x	1900	x	27181	69,9
iławski	5401	5627	104,2	89511	62,9
kętrzyński	3862	4018	104,0	67596	59,4
lidzbarski	2494	2870	115,1	43504	66,0
mragowski	3840	4278	111,4	50372	84,9
niedzicki	1960	2035	103,8	34163	59,6
nowomiejski	2340	2422	103,5	43327	55,9
olecko-goldapski	3784	x	x	x	x
olecki	x	2436	x	34376	70,9
olsztyński	6583	7224	109,7	110962	65,1
ostródzki	6502	7121	109,5	105726	67,4
piski	3535	3940	111,5	57707	68,3
szczycieński	4314	4632	107,4	69564	66,6
węgorzewski	x	1469	x	23928	61,4
Miasta na prawach powiatu	32843	33656	102,5	300483	112,0
Elbląg	12261	12480	101,8	128016	97,5
Olsztyn	20582	21176	102,9	172467	122,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika statystycznego województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s.94 i 233, 2003, s.82 i 227

Analizując podmioty gospodarcze według rodzajów działalności należy stwierdzić, że najwięcej podmiotów zarejestrowanych jest w dziale handel i naprawy – 30,9 % oraz obsługa nieruchomości i firm – 15,9 %.

Tendencję malejącą obserwuje się w dziale przetwórstwo przemysłowe (9 % w 2002 r. 9,6% w 2000 r. i 9,3 % w 2001 r.) i budownictwo (8,9 % w 2002 r.; 9,3 % w 2001 r.; i 9,7 % w 2000r.). Szczegółowe zestawienie podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w systemie REGON według rodzajów działalności (PKD) przedstawiono w tabelach nr 17 i 18.

Tabela nr 17. Podmioty gospodarki narodowej w województwie wg rodzajów działalności (PKD)

Wyszczególnienie	2000	2001	2002		
	liczba podmiotów			2001=100	2000=100
Ogółem województwo	102 633	104 340	107 891	103,4	105,1
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	5342	4075	4604	113,0	86,2
Rybołówstwo i rybactwo	105	109	116	106,4	110,5
Górnictwo i kopalnictwo	44	52	54	103,8	122,7
Przetwórstwo przemysłowe	9853	9691	9805	101,2	99,5
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	184	197	197	100,0	107,1
Budownictwo	10007	9685	9643	99,6	96,4
Handel i naprawy	33146	32698	33383	102,1	100,7
Hotele i restauracje	3097	3127	3243	103,7	104,7
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	8015	8027	8075	100,6	100,7
Pośrednictwo finansowe	3997	4562	4718	103,4	118,0
Obsługa nieruchomości i firm	14386	16251	17183	105,7	119,4
Administracja publiczna i obrona narodowa	658	1087	1112	102,3	169,0
Edukacja	2115	2142	2627	122,6	124,2
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	5263	5667	5901	104,1	112,1
Pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna	6420	6967	7228	103,7	112,6
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	4	3	2	66,7	50,0

Źródło: Informacje i opracowania statystyczne: Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w województwie warmińsko mazurskim 2001, s. 32; 2003, s. 34

Tabela nr 18. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w województwie

Wyszczególnienie	2000	2001	2002
	%		
Ogółem województwo	100,00	100,00	100,00
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	5,20	3,91	4,27
Rybołówstwo i rybactwo	0,10	0,10	0,11
Górnictwo i kopalnictwo	0,04	0,05	0,05
Przetwórstwo przemysłowe	9,60	9,29	9,09
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,18	0,19	0,18
Budownictwo	9,75	9,28	8,94
Handel i naprawy	32,30	31,34	30,94
Hotele i restauracje	3,02	3,00	3,01
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	7,81	7,69	7,48
Pośrednictwo finansowe	3,89	4,37	4,37
Obsługa nieruchomości i firm	14,02	15,58	15,93
Administracja publiczna i obrona narodowa	0,64	1,04	1,03
Edukacja	2,06	2,05	2,43
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	5,13	5,43	5,47
Pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna	6,26	6,68	6,70
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	0,004	0,003	0,002

Źródło: opracowano na podstawie tabeli nr 17

2.3. Rolnictwo

Województwo warmińsko-mazurskie należy do najzimniejszych regionów Polski, z krótkim okresem wegetacji i stosunkowo dużą sumą opadów rocznych.

Gleby są mocno zróżnicowane – od zwięzłych i zlewnych czarnych ziem w rejonie Kętrzyna oraz gleb brunatnych na nizinie Sępopolskiej i mad w okolicach Elbląga do lekkich piaszczystych na południu województwa. Wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej zbliżony jest do przeciętnego w kraju.

Warunki przyrodnicze stawiają wymóg wysokiego poziomu technicznego, powodują, że jednostkowe koszty produkcji są wyższe a dochodowość mniejsza, niż w innych regionach kraju.

Rolnictwo jest jednym z głównych działów gospodarki województwa, czemu sprzyja znaczny areal użytków rolnych oraz korzystna struktura wielkościowa gospodarstw.

W 2002 roku Powszechny Spis Rolny (PSR) dostarczył kompleksowych informacji o aktualnej sytuacji w rolnictwie. Prezentowane w statystyce informacje za 2002 rok oparte są na wynikach PSR 2002r. W niniejszym materiale wykorzystano również publikację Raportu Urzędu Statystycznego dotyczącą Powszechnego Spisu Rolnego 2002r

Struktura użytków rolnych

Podobnie jak w skali kraju – nastąpił spadek powierzchni użytków rolnych w województwie.

Tabela nr 19. Struktura gruntów w Polsce i w województwie warmińsko – mazurskim w latach 2000 – 2002. (wg granic administracyjnych)

Wyszczególnienie	Powierzchnia ogólna	Użytki rolne				Stan w czerwcu	
		Razem	Grunty orne	Sady	Łąki i pastwiska	Lasy i grunty leśne ^{X/}	Odłogi i ugory
POLSKA							
2000	31268,5	18413,2	14062,8	267,5	4082,9	9059,5	1668,2
2001	31268,5	18392,4	14045,6	268,7	4078,2	9088,5	1675,6
2002	31268,5	16899,3	13066,5	270,9	3561,9	9113,0	2302,1
WOJEWÓDZTWO							
2000	2420,3	1305,0	907,0	4,1	393,9	732,7	166,2
2001	2420,3	1303,7	902,4	4,0	397,3	736,0	165,9
2002	2420,3	1211,2	843,6	2,9	364,7	738,5	190,7

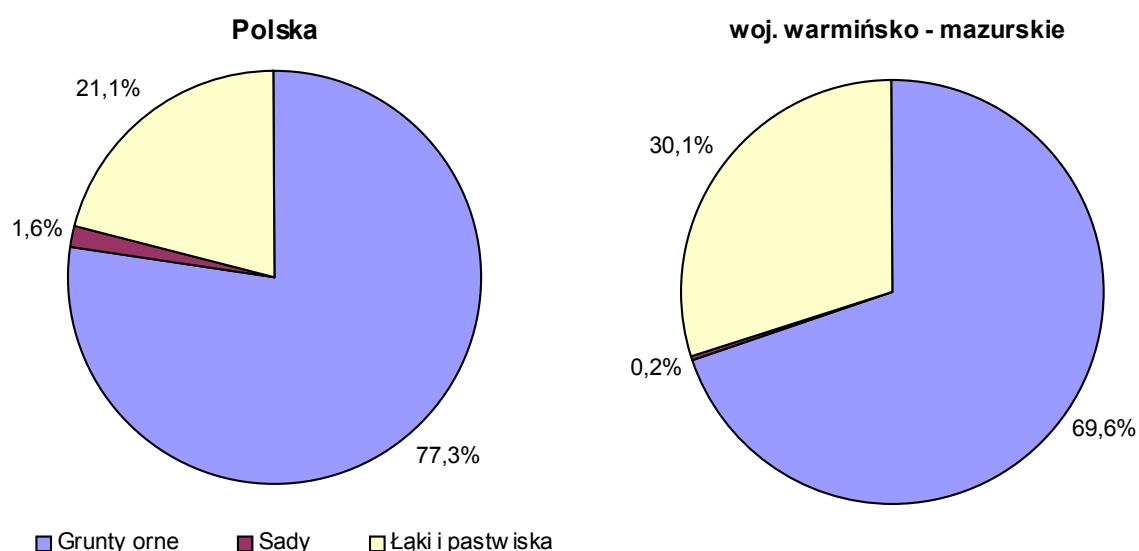
Źródło: www.stat.gov.pl, Rocznik statystyczny województw 2001, s. 220 i XCVII, 2002, s. 227 i CIII, 2003 s.259, CI i CVI
X/ – wg stanu 31 XII

W województwie w 2002r użytkowano rolniczo 1211,2 tys. ha, co stanowi 50,0% jego obszaru. (kraj 54%) - grunty leśne obejmują powierzchnię 738,5 tys. ha - 30,5% powierzchni województwa (kraj 29,1). Pod względem powierzchni gruntów leśnych województwo plasuje się na 4 miejscu w kraju po zachodniopomorskim, mazowieckim i wielkopolskim.

Na przestrzeni ostatnich lat daje się zauważyć prawie identyczny spadek powierzchni użytków rolnych w kraju jak i w województwie: w latach 2000 – 2002 o 8% w Polsce i o 7% w województwie. Zmniejszenie powierzchni użytków rolnych województwa na przełomie 2000/2002 wynikało ze spadku o 7% powierzchni gruntów ornych (w 2002r. stanowiły one 69,6% powierzchni użytków rolnych województwa), spadku o 29% powierzchni sadów (w 2002 r. stanowiły 0,2% powierzchni użytków rolnych województwa), spadku o 7% powierzchni łąk i pastwisk (w 2002r. stanowiły one 30,1% powierzchni użytków rolnych województwa).

Struktura użytków rolnych odbiega od średnich krajowych. Rolnicy województwa dysponowali w 2002 mniejszym areałem gruntów ornych i sadów, wyższym natomiast udziałem areału łąk i pastwisk – o 9% niż średnio w kraju.

Wykres nr 8. Struktura użytków rolnych w Polsce i w województwie warmińsko – mazurskim w 2002r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli nr 19.

Wg struktury własnościowej 86,8% użytków rolnych województwa warmińsko-mazurskiego znajdowało się we władaniu sektora prywatnego (w tym 79,3% - to gospodarstwa indywidualne) i 13,2% sektora publicznego.

W strukturze użytkowania gruntów rolnych zwiększyła się powierzchnia odłogów i ugorów z 166,2 tys. ha w 2000 r. do 190,7 tys. ha w 2002 r, z czego:

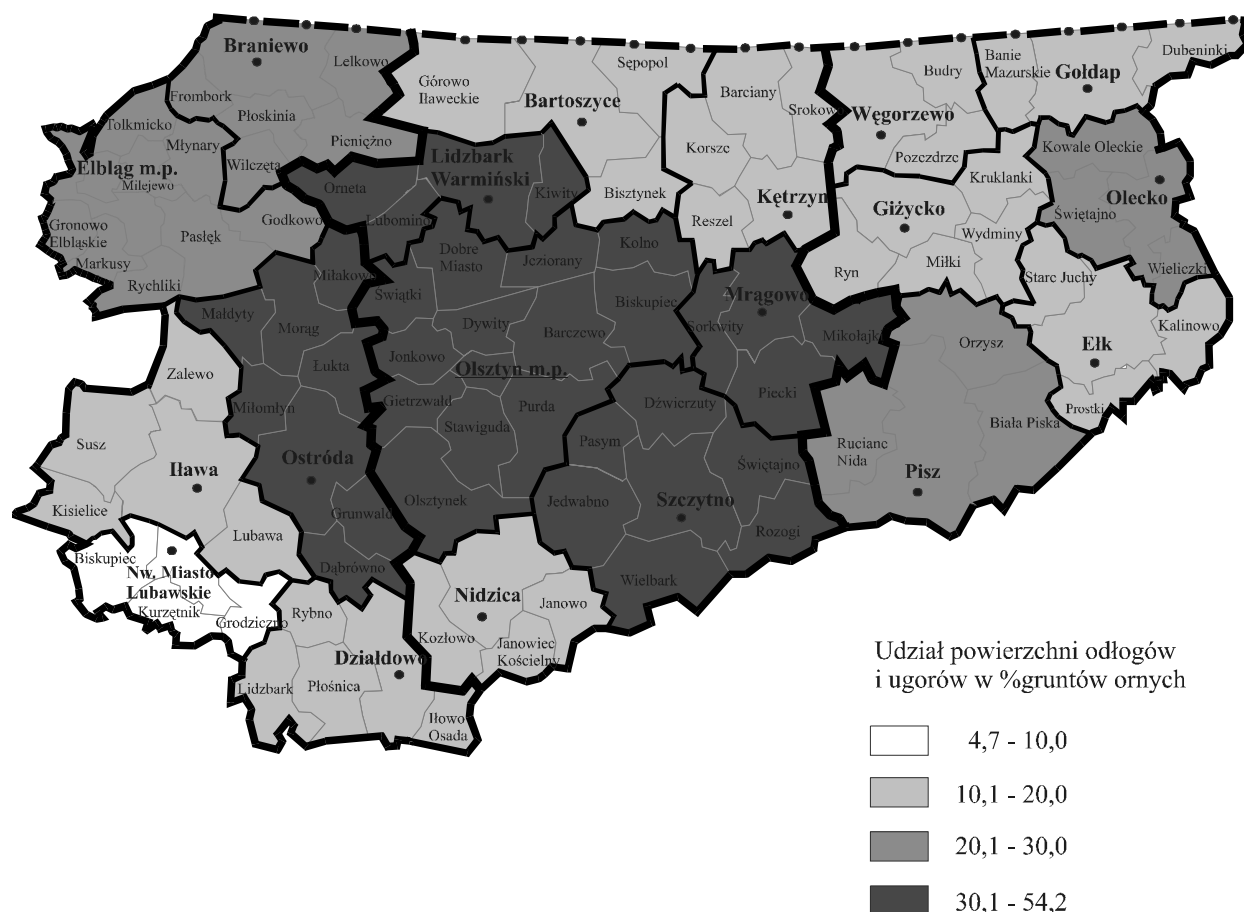
- 116,8 tys. ha (17,1% gruntów ornych), dotyczyło gospodarstw rolnych sektora prywatnego w tym odłogi zajmowały 89,2 tys. ha,
- 73,9 tys. ha (79,8% gruntów ornych), wystąpiło w sektorze publicznym, z czego odłogi zajmowały 72,7 tys. ha.

W latach 2000-2002 zwiększył się % udział odłogów i ugorów w powierzchni gruntów ornych w województwie z 18,5% do 24,5% (kraj 11,9 i 17,6).

Wyniki Spisu Rolnego wykazały, że największy udział odłogów i ugorów w powierzchni gruntów ogółem zaobserwowano zarówno w gospodarstwach małych do 5 ha użytków rolnych jak i największych – powyżej 1000 ha.

W przekroju terytorialnym największy udział odłogów i ugorów w powierzchni gruntów ornych zanotowano w powiecie olsztyńskim (54,2%) natomiast najmniejszy w powiecie nowomiejskim (4,7%). Oprócz odłogów i ugorów na gruntach ornych rolnicy w 2002 r. nie użytkowali 109,5 tys. ha (31,4 %) trwałych użytków zielonych. Łąki trwałe nie użytkowane stanowiły 33,2 % powierzchni łąk, natomiast pastwiska trwałe nie użytkowane 29,6 % powierzchni pastwisk w gospodarstwach rolnych.

UDZIAŁ POWIERZCHNI ODŁOGÓW I UGORÓW W POWIERZCHNI GRUNTÓW ORNYCH
OGÓŁEM

Źródło: Raport z wyników spisów powszechnych województwa warmińsko-mazurskiego, Urząd Statystyczny w Olsztynie; Olsztyn 2003

Struktura zasiewów

W 2002 r ogólna powierzchnia zasiewów wyniosła 586,2 tys. ha tj. 5,4% ogółu zasiewów w Polsce. Z wielkości tej 96,8% stanowiły zasiewy w sektorze prywatnym.

Tabela nr 20. Powierzchnia zasiewów wg form własności
w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2003

Lata	Ogółem (ha)	Sektory		
		Sektor prywatny		Sektor publiczny
		Razem	W tym gospodarstwa indywidualne	
2000	729 701	694 450	632 755	35 251
2001	719 379	696 689	627 618	22 690
2002	586 161	567 468	502 457	18 693

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001 s. 412.; 2002 s. 426.; 2003, s. 423.
Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2002

Zmniejszenie powierzchni zasiewów w latach 2000-2002 wyniosło prawie 20%, a licząc w odniesieniu do poprzedniego spisu rolnego w 1996 roku 15% (kraj 12,5%). Wynikało to ze zmiany siedziby użytkowników gospodarstw rolnych, przeznaczania części gruntów ornych na cele nierolnicze, jak też zwiększenia się powierzchni odłogów i ugorów.

Zmiany w strukturze zasiewów najbardziej widoczne są w porównaniu wyników spisów rolnych z 2002r i 1996r.

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2002 r. zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi, gryka, proso i inne zbożowe łącznie z kukurydzą na ziarno zajmowały w 2002 r. powierzchnię 465,6 tys. Ha, co stanowiło aż 79,4% ogólnej powierzchni zasiewów w województwie (w Polsce 77,1%). Udział pozostałych upraw wynosił:

- strączkowe jadalne – 1,6 tys. ha, tj. 0,3% (w Polsce 0,4%) powierzchni zasiewów,
- ziemniaki – 22,6 tys. ha, tj. 3,8 % (w Polsce 7,5%),
- rośliny przemysłowe – 52,6 tys. ha, tj. 9,0% (w Polsce 7,0%),
- rośliny pastewne łącznie z kukurydzą na zielonkę – 36,4 tys. ha, tj. 6,2% (w Polsce 5,2%),
- pozostałe uprawy – 7,4 tys. ha, tj. 1,3% (w Polsce 2,8%) powierzchni zasiewów.

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2002 r. wskazały na istotne zmiany w strukturze zasiewów w stosunku do pełnego spisu rolnego z 1996 r:

- zwiększył się udział powierzchni zbóż w ogólnej powierzchni zasiewów z 76,7% w 1996 r. do 79,4% w 2002 oraz roślin przemysłowych z 6,5% w 1996 r. do 9,0% w roku 2002.
- zmniejszył się udział roślin pastewnych z 9,6% w 1996 r. do 6,2% w 2002, ziemniaków z 5,5% do 3,8% oraz upraw pozostałych z 1,5% do 1,3%.

Wynika to głównie z przestawiania się gospodarstw rolnych na uprawy mniej pracochłonne (zboża, rzepak) oraz zmniejszania się stada przeżuwaczy, które wykorzystują trwale użytki zielone. Jest to zjawisko pogarszające strukturę płodozmianu a tym samym powodujące dalszą degradację gleby oraz pogorszenie warunków fitosanitarnych upraw.

Kształtowanie się powierzchni zasiewów oraz ich strukturę, a także % udział podstawowych upraw w województwie na tle kraju w latach 200-2002 podano w Tabeli nr 21.

Tabela nr 21. Powierzchnia zasiewów w Polsce i w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2000-2002

Wyszczególnienie	Powierzchnia zasiewów	Zboża podstawowe				Ziemniaki	Buraki cukrowe	Rzepak i rzepik
		razem	W tym					
			Pszenica	żyto	Jęczmień			
w tys. ha								
POLSKA								
2000	12408,2	7122,2	2635,1	2130,2	1096,0	1250,6	333,1	436,8
2001	12368,1	7069,8	2627,0	2002,3	1071,2	1194,2	317,5	443,2
2002	10764,3	6574,2	2414,2	1560,3	1050,7	803,4	303,0	439,0
Dynamika 2002/2000 w %	86,8	92,3	91,6	73,2	95,9	64,2	91,0	100,5
WOJEWÓDZTWO								
tys. ha								
2000	729,7	420,9	174,5	88,7	71,4	35,5	6,5	49,2
2001	719,4	421,7	178,7	73,7	63,4	33,5	6,1	44,4
2002	586,2	362,8	154,5	54,0	58,0	22,6	5,1	47,4
Dynamika 2002/2000 w %	80,3	86,2	88,5	60,9	81,2	63,7	78,5	96,3
POLSKA								
Struktura w %								
2000	100,0	57,4	21,2	17,2	8,8	10,1	2,7	3,5
2001	100,0	57,2	21,2	16,2	8,7	9,7	2,6	3,6
2002	100,0	61,1	22,4	14,5	9,8	7,5	2,8	4,1
WOJEWÓDZTWO								
Struktura w %								
2000	100,0	57,7	23,9	12,2	9,8	4,9	0,9	6,7
2001	100,0	58,6	24,8	10,2	8,8	4,7	0,8	6,2
2002	100,0	61,9	26,4	9,2	9,9	3,8	0,9	8,1

Źródło: Rocznik statystyczny województw 2001 s.222; 2002 s.229, 2003 s.261,

Wydajność z 1 ha głównych ziemiopłodów w latach 2000-2002 generalnie wykazuje tendencje wzrostowe. W 2002 roku wyższe niż w skali kraju osiągnięto plony w burakach cukrowych i pszenicy.

Tabela nr 22. Plony głównych ziemiopłodów w Polsce i w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2002

Wyszczególnienie	Zboża				Ziemniaki	Buraki cukrowe	Rzepak i rzepik
	Razem	W tym					
		Pszenica	żyto	Jęczmień			
z 1 ha w dt							
POLSKA							
2000	25,3	32,3	18,8	25,4	194,0	394,0	21,9
2001	30,6	35,3	24,3	31,1	162,0	358,0	24,0
2002	32,4	38,5	24,6	32,1	193	443	21,7
WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE							
2000	24,9	33,6	18,7	21,1	206,0	337,0	17,2
2001	28,4	34,7	22,4	26,4	177,0	305,0	16,6
2002	30,8	38,7	24	28,1	193	466	19,6

Źródło: Rocznik statystyczny województw 2001 s.225; 2002 s.232; 2003 s.264,

Zmiany w strukturze zasiewów oraz plonach podstawowych ziemiopłodów miały wpływ na uzyskiwane zbiory.

Tabela nr 23. Zbiory głównych ziemiopłodów
w Polsce i w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2002

Wyszczególnienie	Zboża			Ziemniaki	Buraki cukrowe	Rzepak i rzepik	
	Razem	W tym					
		Pszenica	Żyto	Jęczmień			
w tys. t							
POLSKA							
2000	22340,6	8502,9	4003,0	2783,4	24232,4	13134,4	958,1
2001	26960,3	9283,0	4863,6	3330,5	19378,8	11363,9	1063,6
2002	26877,3	9304,0	3831,0	3369,9	15523,9	13433,9	952,7
Dynamika 2002/2000	120,3	109,4	95,7	121,1	64,1	102,3	99,4
Województwo							
2000	1328,3	587,1	166,2	150,4	730,9	219,8	84,6
2001	1497,8	620,9	165,4	167,7	591,7	185,7	73,8
2002	1435,4	598,5	129,6	163,0	436,4	237,5	92,8
Dynamika 2002/2000	108,1	101,9	78,0	108,4	59,7	108,1	109,7
% udział woj. w zbiorach kraju							
2000	5,9	6,9	4,2	5,4	3,0	1,7	8,8
2001	5,6	6,7	3,4	5,0	3,1	1,6	6,9
2002	5,3	6,4	3,4	4,8	2,8	1,8	9,7

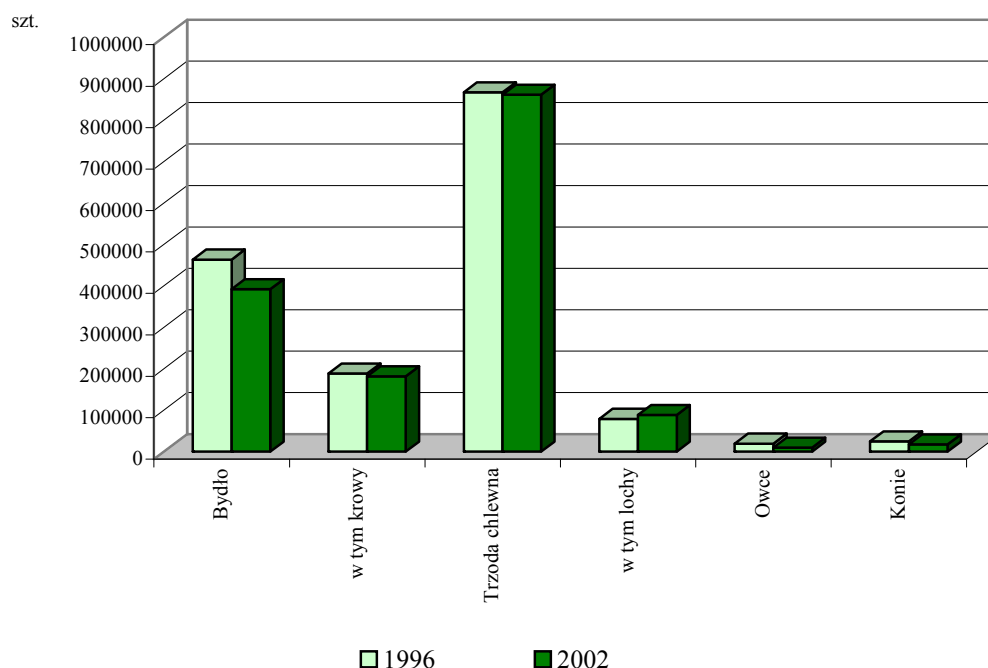
Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2001 s.225; 2002 s.231; 2003 s.263

Zwierzęta gospodarskie

Powszechny Spis Rolny 2002 dostarczył pełnych informacji o pogłowie zwierząt gospodarskich i wykazał, że rolnicy województwa warmińsko-mazurskiego posiadali:

- bydła - 391,9 tys. szt. (7,1% pogłowia krajowego), w tym krów –181,4 tys. szt. (6,3% pogłowia krajowego),
- trzody chlewnej - 861,0 tys. szt. (4,6% pogłowia krajowego), w tym loch – 88,7 tys. szt. (4,6% pogłowia krajowego),
- owiec - 9,7 tys. szt. (2,8% pogłowia krajowego),
- koni - 17,2 tys. szt. (5,2% pogłowia krajowego),
- drobiu ogółem - 10353,1 tys. szt. (5,2% pogłowia krajowego).

Wykres nr 9. Zwierzęta gospodarskie w województwie warmińsko-mazurskim w latach 1996 i 2002

Źródło: Raport z wyników spisów powszechnych województwa warmińsko-mazurskiego, Urząd Statystyczny w Olsztynie; Olsztyn 2003

Powszechny Spis Rolny w 2002 r. wykazał spadek liczebności pogłowia zwierząt gospodarskich w porównaniu z poprzednim spisem pełnym przeprowadzonym w 1996 r.:

- bydła o 15,5% (w Polsce o 22,5%), w tym krów o 3,7% (w Polsce o 17,0%),
- trzody chlewniej o 0,7% (w Polsce wzrost o 3,7%),
- owiec o 48,7% (w Polsce o 37,4%).

W przypadku trzody chlewniej, pomimo spadku pogłowia ogółem zanotowano wzrost pogłowia loch na chów o 12,3% (w Polsce o 14,4%).

W sektorze prywatnym utrzymywano 98,5 % stada bydła, w tym w gospodarstwach indywidualnych 95,4%.

Udział krów w strukturze pogłowia bydła wynosił 46,3% (w Polsce–51,9%) i był większy od notowanego w 1996 r. o 5,7%. Stado krów w 97,7% użytkowano w kierunku mlecznym (produkcja mleka konsumpcyjnego).

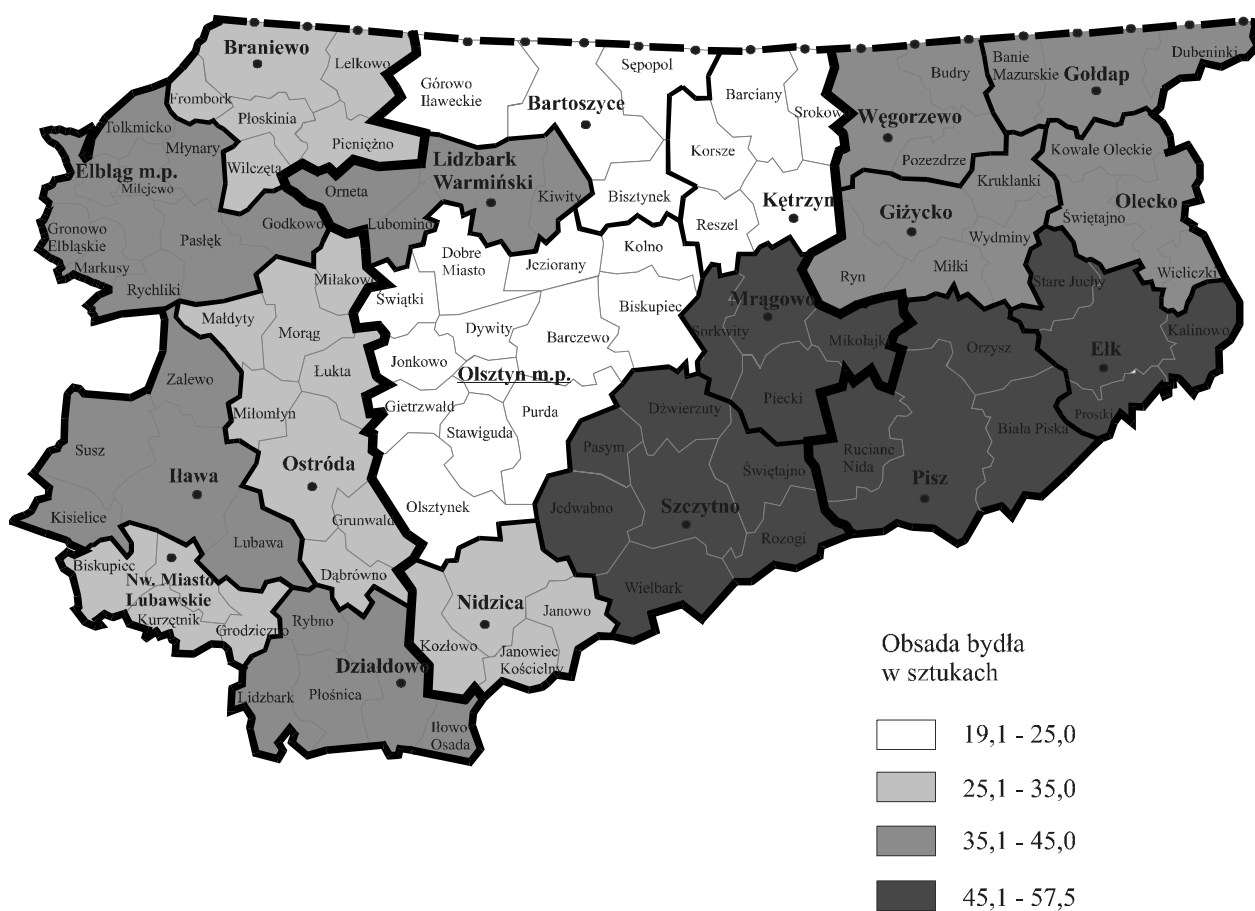
Charakterystycznym dla województwa warmińsko-mazurskiego jest zanotowany w 2002 r. wzrost pogłowia drobiu ogółem z 8230,6 tys. szt. w 1996 r. do 10353,1 tys. szt. w roku 2002, tj. o 25,8% (w Polsce wzrost o 23,6%). Związane to jest z intensywnym rozwojem w ostatnich latach produkcji drobiarskiej zapewniającej surowiec dla zakładów przetwórstwa drobiowego w regionie.

W strukturze stada w 2002 r. dominował drób kurzy – 50,5% ogółu drobiu, w tym 78,2% stanowiły brojlery kurcze, a 14,8% kury nioski do produkcji jaj konsumpcyjnych.

Udział drobiu indyczego wynosił aż 42,9% (w Polsce zaledwie 5,8 % pogłowia drobiu ogółem). Hodowcy drobiu z województwa warmińsko-mazurskiego utrzymywali w 2002 r. 38,5 % krajowego pogłowia indyków.

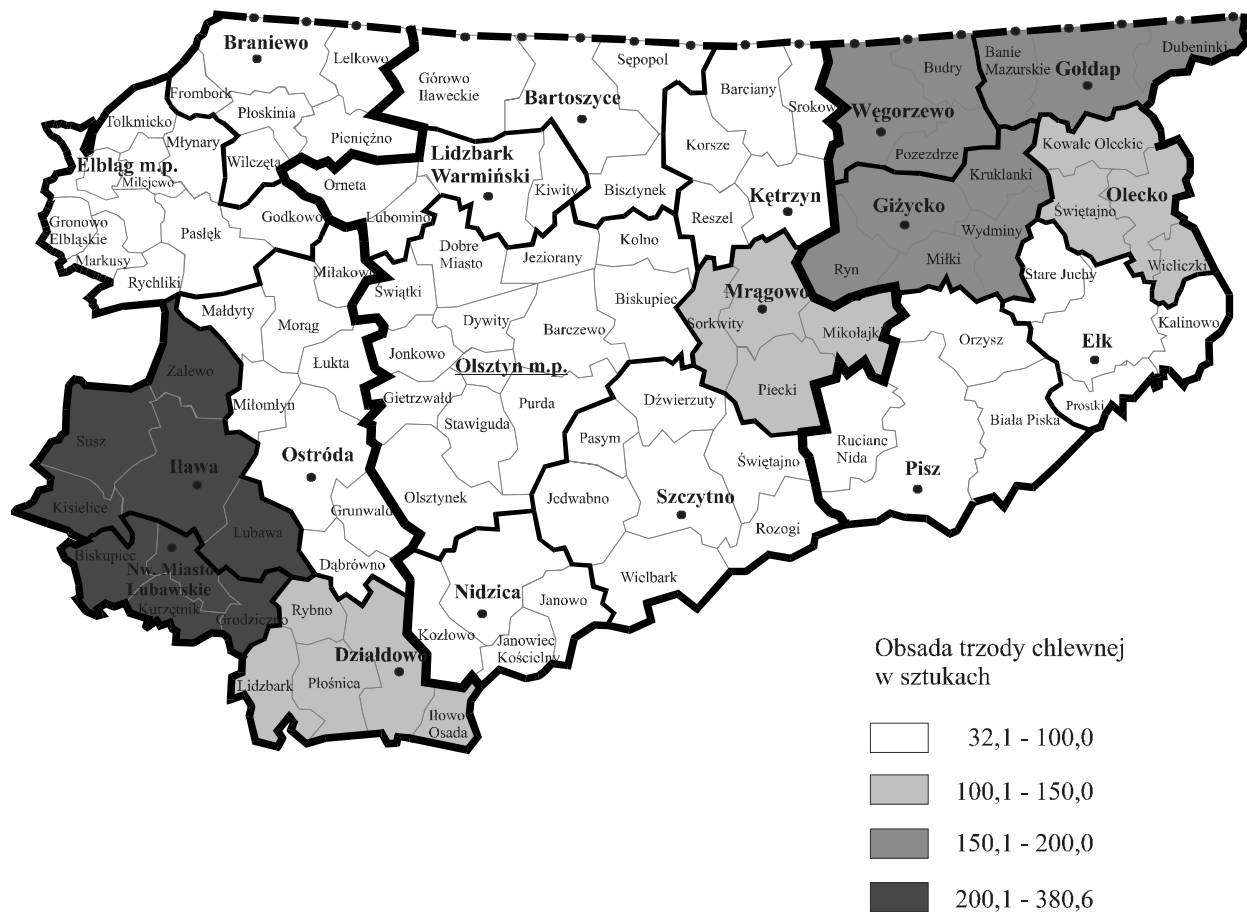
Obsadę bydła i trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych w 2002 roku w przekroju terytorialnym przedstawiono na mapkach.

OBSADA BYDŁA NA 100 HA UŻYTKÓW ROLNYCH

Źródło: Raport z wyników spisów powszechnych województwa warmińsko-mazurskiego, Urząd Statystyczny w Olsztynie; Olsztyn 2003

OBSADA TRZODY CHLEWNEJ NA 100 HA GRUNTÓW ORNYCH

Źródło: Raport z wyników spisów powszechnych województwa warmińsko-mazurskiego, Urząd Statystyczny w Olsztynie; Olsztyn 2003

W 2002 r. największą obsadą bydła na 100 ha użytków rolnych charakteryzował się powiat piski (57,5 szt.) oraz szczycieński (50,7 szt.) Najmniejsza obsada była w powiecie olsztyńskim (19,1 szt.)

Zdecydowanie największą obsadę trzody chlewnej w przeliczeniu na 100 ha gruntów ornych notowano w powiecie nowomiejskim (380,6 szt.) oraz iławskim (303,7 szt.) Najmniejsza obsada występowała w powiecie kętrzyńskim (32,1 szt.) oraz olsztyńskim (33,8 szt.).

Odrębnie przedstawiono kształtowanie się pogłowia zwierząt gospodarskich w latach 2000-2002.

Tabela nr 24. Pogłowie zwierząt gospodarskich w latach 2000-2002

Wyszczególnienie	Bydło	Trzoda chlewna	Bydło	Trzoda chlewna
	w tys. szt.		Obsada na 100 ha użytków rolnych	
POLSKA				
2000	6082,6	17122,0	33,0	93,0
2001	5734,3	17105,6	31,2	93,0
2002	5532,7	18628,9	32,7	110,2
WOJEWÓDZTWO				
2000	415,0	798,9	32,6	62,8
2001	401,2	828,6	31,9	65,8
2002	391,9	861,0	34,7	76,3

Zródło: Rocznik statystyczny województw 2001 s.227-228; 2002 s.234-235;2003 s.266-267,

W latach 2000-2002 nastąpiło obniżenie pogłowia bydła o 5,6% (kraj 9%) – natomiast udział pogłowia województwa w ogólnym stanie pogłowia bydła w kraju wzrósł z 6,8% do 7,1%. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w latach 2001-2002 była korzystniejsza, niż w kraju.

Odmienne tendencje notowano w zakresie trzody chlewnej, gdzie stan ilościowy i obsada na 100 ha użytków rolnych uległy zwiększeniu, natomiast % udział w pogłowie trzody chlewnej kraju wahał się w granicach 4,6 - 4,8%.

Pracujący w rolnictwie

Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2002 r w połączeniu z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego liczba pracujących wyłącznie w rolnictwie wynosiła 67,2 tys. osób, w tym 56 tys. osób to członkowie gospodarstw domowych pracujący w swoim indywidualnym gospodarstwie rolnym. Pracujący wyłącznie, lub głównie w swoim gospodarstwie rolnym stanowili 83,3 % ogólnej liczby pracujących w rolnictwie (w Polsce 89,7%).

Gospodarstwa rolne prowadzące działalność gospodarczą rolniczą i pozarolniczą

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego w 2002 r. ogólna liczba gospodarstw rolnych wyniosła 80573. Działalność gospodarczą na rachunek własny (rolniczą i pozarolniczą) prowadziło w 2002 r. 62015 gospodarstw rolnych, tj.: 77,0% ogółu gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim (w Polsce 77,8% ogółu). Użytkownicy pozostałych 18558 gospodarstw rolnych (23,0%) nie prowadzili działalności rolniczej ani pozarolniczej. Użytkownicy tych gospodarstw odłogowali całą posiadaną powierzchnię użytków rolnych, nie utrzymywali zwierząt gospodarskich oraz jednocześnie nie potwierdzili prowadzenia działalności pozarolniczej.

Spośród podmiotów, których użytkownicy zadeklarowali prowadzenie działalności gospodarczej 53094 (65,9% ogółu spisanych gospodarstw) prowadziło wyłącznie działalność rolniczą 5529 (6,9% ogółu gospodarstw) realizowało zarówno działalność rolniczą, jak i pozarolniczą, a 3392 (4,2% ogółu) prowadziło wyłącznie działalność pozarolniczą, przy zawieszony czasowo lub zaniechanej działalności rolniczej.

Z gospodarstw rolnych, których użytkownicy deklaruowali prowadzenie działalności rolniczej 29,8% posiadało powierzchnię do 1ha użytków rolnych. Największy odsetek w tej grupie 39,2% stanowiły gospodarstwa rolne o powierzchni 0,2-0,5 ha użytków rolnych. Wśród 41141 gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą najwięcej, bo 17,4 % należało do grupy obszarowej 10-15 ha użytków rolnych.

Budynki i budowle, ciągniki i maszyny (Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego)

W 2002 r. budynki i budowle, tj. obory, chlewnie, kurniki, stodoły, wiaty, garaże, budynki wielofunkcyjne i inne pomieszczenia posiadały 59882 gospodarstwa rolne (74,3% ogółu gospodarstw rolnych). W gospodarstwach tych spisano 161,8 tys. budynków, w tym 63,1 tys. inwentarskich i 98,7 tys. gospodarczych.

Największy udział w ogólnej liczbie budynków stanowiły obory (20,6%) oraz stodoły (19,8%)
Wśród gospodarstw rolnych posiadających budynki, przeciętnie w województwie warmińsko - mazurskim udział gospodarstw z określonym rodzajem budynku wynosił:

- stodoły w 50,6% gospodarstw (w Polsce 52,6%),
- obory w 50,5% gospodarstw (w Polsce 39,7%),
- budynki wielofunkcyjne w 33,4% (w Polsce 43,2%),
- chlewnie w 23,0% gospodarstw (w Polsce 14,2%),
- kurniki w 22,2% gospodarstw (w Polsce 17,4%)

W 2002 r. w 31378 gospodarstwach rolnych było 45,9 tys. ciągników rolniczych, tj. o 2,0% mniej niż w roku 1996. Ciągniki posiadało 38,9% ogółu gospodarstw rolnych. Z ogólnej liczby ciągników 98,7% stanowiło własność gospodarstw rolnych, natomiast 1,3% to ciągniki użytkowane wspólnie.

Na 1 ciągnik rolniczy w 2002 r. w województwie warmińsko-mazurskim przypadało 24,6 ha użytków rolnych (w Polsce 12,4 ha), podczas gdy w 1996 r. 26,4 ha użytków rolnych (w Polsce – 14,0 ha).

Na 100 gospodarstw rolnych w województwie w 2002 r. przypadało 57,0 ciągników (w Polsce 46,5).

2.4. Przemysł

Charakterystyka przemysłu

Kształtowanie się produkcji sprzedanej ogółem w przemyśle na tle kraju przedstawia zestawienie:

lata	Sprzedaż produkcji przemysłowej (w c. bieżących)		Dynamika (ceny stałe) rok poprzedni=100		Produkcja na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	
	mln zł	% udział województwa w kraju	województwo	kraj	województwo	kraj
2000	12 205,0	2,5	113,7	106,7	8324	12 648
2001	13 000,0	2,6	103,0	100,6	8850	12 960
2002	13 245,1	2,6	95,4	101,1	9272	13 374

Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2001,s.248 i LXXXVIII; 2002,s.258, XCIII, 2003,s.XCVII

Pod względem wartości produkcji sprzedanej na 1 mieszkańca województwo zajmowało w 2000 r. 14 lokatę w kraju, a w 2002 r. 11 lokatę.

Największy udział, bo aż około 90%, w produkcji sprzedanej przemysłu województwa miały w 2002r. podmioty gospodarcze o liczbie pracujących powyżej 9 osób. 86,4% produkcji sprzedanej województwa wytworzył sektor prywatny

Tabela nr 25. Produkcja sprzedana przemysłu w mln zł w województwie warmińsko – mazurskim wg poszczególnych rodzajów działalności (sekcje EKD) w latach 2000 – 2002.

lata	Produkcja sprzedana* w województwie w mln zł				
	Ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny	Przetwórstwo przemysłowe	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę
2000	10933,8	1537,3	9396,5	10274,8	585,5
2001	11623,8	1549,7	10074,1	10862,4	698,3
2002	12089,0	1641,5	10447,4	11147,8	869,6

*Dane dotyczą podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących przekracza 9 osób
 Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s.430-431. 2002,s.444-445, 2003, s.442-443.

Pomimo wzrostu wartości produkcji przemysłowej w przetwórstwie przemysłowym na przełomie 2000/2002 obserwuje się stopniowy spadek udziału tego rodzaju działalności przemysłowej w ogólnej wartości produkcji sprzedanej w województwie (spadek z 94% w 2000r. do 92,2% w 2002r.). Wzrasta natomiast procentowy udział produkcji związanej z wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz i wodę (wzrost z 5,4% w 2000r. do 7,2% w 2002r.).

W poszczególnych powiatach województwa produkcja sprzedana przemysłu jest zróżnicowana. Blisko połowa tej produkcji skupiona jest w Olsztynie i w Elblągu (w 2002r. 48,8% produkcji sprzedanej przemysłu pochodziło z tych dwóch miast). W ośmiu powiatach ziemskich województwa w roku 2002 nastąpił spadek w produkcji sprzedanej przemysłu w stosunku do wartości z 2001r, natomiast w pozostałych powiatach zaobserwowano wzrost w tej dziedzinie, co ogólnie dało wskaźnik dla całego województwa równy 4% (w kraju 1,1%). Wartość produkcji sprzedanej przemysłu w 2002r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa była najwyższa w Olsztynie (19 767 zł na 1 mieszkańca) i w Elblągu (19 294 zł na 1mieszkańca). W powiatach ziemskich województwa wskaźnik ten w 2002r. był najwyższy w powiatach: ostródzkim, elckim, iławskim i ostródzkim.

Tabela nr 26. Produkcja sprzedana przemysłu w poszczególnych powiatach województwa warmińsko – mazurskiego w latach 2001 – 2002.

wyszczególnienie	Produkcja sprzedana przemysłu *			
	w mln zł		na 1 mieszkańca w zł	
	2001	2002	2001	2002
Polska	456183,8	461005	11806	12058
Województwo	11623,8	12089,0	7913	8462
Powiaty:				
bartoszycki	135,2	151,4	2095	2425
braniewski	41,9	52,4	912	1175
działdowski	367,4	376,5	5434	5732
elbląski	347,4	334,4	6015	5928
elcki	752,5	730,8	8750	8725
giżycki	292,6	217,5	3299	3816
gołdapski	x	95,5	x	3521
iławski	645,9	712,2	7059	7980
kętrzyński	420,7	467,2	5924	6888
lidzbarski	223,1	192,7	4944	4426
mragowski	138,9	146,6	2669	2910
nidzicki	123,4	113,3	3510	3327

wyszczególnienie	Produkcja sprzedana przemysłu *			
	w mln zł		na 1 mieszkańca w zł	
	2001	2002	2001	2002
nowomiejski	152,7	150,5	3456	3473
olecko-gołdapski	207,7	x	3527	x
olecki	x	125,8	X	3657
olsztyński	953,1	871,4	8330	7881
ostródzki	1031,7	1066,6	9437	10094
piski	134,1	137,2	2241	2375
szczycieński	307,9	238,7	4284	3430
węgorzewski	X	14,3	X	598
Miasta na prawach powiatu				
Elbląg	2092,4	2471,4	16074	19294
Olsztyn	3255,2	3422,6	18617	19767

Źródło: Rocznik statystyczny województw 2002, s. CCCXXXVIII; 2003, s. CCCXCII.- CDIX
*dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Struktura sprzedaży w najważniejszych branżach przetwórstwa przemysłowego województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2002.

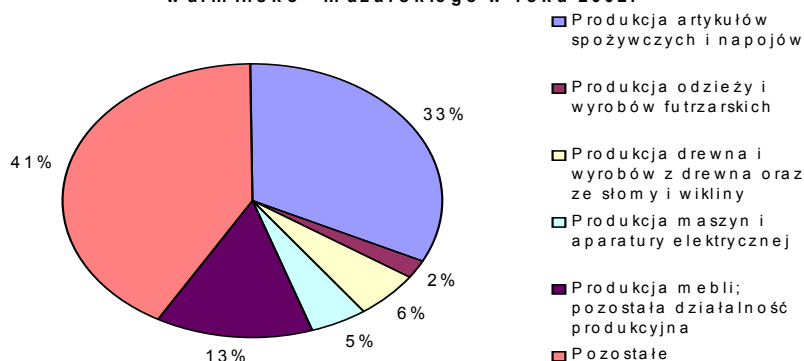

Tabela nr 27. Ważniejsze wyroby województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2000-2002

Wyszczególnienie	W liczbach bezwzględnych			Udział w produkcji krajowej w %		
	2000	2001*	2002*	2000	2001	2002
Produkty uboju wliczone do wydajności poubojowej (w wadze poubojowej ciepłej) w t:						
bydła i cieląt	16 730	17891	17898	10,8	13,4	13,2
trzody chlewnej	58 234	61167	82503	8,3	8,7	9,9
Płactwo gatunku Gallus Domesticus (kura domowa) całe, świeże i chłodzone w t	10 661	9015	9033	3,5	2,4	2,2
Indyki całe, świeże lub chłodzone w t	bd	1596	1629		16,5	11,5
Wędliny (oprócz kielbas) ze świń domowych w t:						
z szynki i ich kawałków	4342	3941	5829	6,8	6,0	7,3
z łopatek i ich kawałków	475	633	799	3,5	5,1	6,3
Mleko płynne przetworzone w hl	645 379	489115	451869	3,6	2,7	2,4
Masło i inne tłuszcze otrzymane z mleka w t	12 326	11204	14239	8,9	7,3	9
Sery i twarogi w t	29 244	30994	36908	6,2	6,1	6,9
Piwo otrzymane ze słodu w hl	1 898 646	2058401	2247089	7,5	8,2	8,4
Bleźery, pulowery, swetry typu cardigan, kamizelki i podobne wyroby dziane i szydełkowe w tys. szt.	1091	700	807	6,5	4,5	5,6
Garnitury męskie lub chłopięce, zestawy odzieżowe, marynarki, bleźery, spodnie bryczesy i szorty z materiałów o splocie dzianinowym lub szydełkowym w tys. szt.	163	bd	bd	7,1	bd	bd

Departament Polityki Regionalnej

Wyszczególnienie	W liczbach bezwzględnych			Udział w produkcji krajowej w %		
	2000	2001*	2002*	2000	2001	2002
Garsonki damskie lub dziewczęce, zestawy odzieżowe, marynarki, sukienki, spódnice, spodnie, szorty z materiałów o splocie dzianinowym lub szydełkowym w tys. szt.	787	307	125	6,5	2,3	1
Marynarki i blezery męskie w tys. szt.	187	159	114	6	6	7
Marynarki damskie lub dziewczęce w tys. szt.	688	158	178	10,5	2,4	3,1
Sukienki, spódnice i spódnico-spodnie damskie lub dziewczęce w tys. szt.	961	580	448	7	5,3	4,1
Obuwie z wierzchami wykonanymi z tkanin, inne niż sportowe w tys. par	648	bd	bd	80	bd	bd
Tarcica iglasta w tys. m3	171,8	119	170	6,1	5,5	7,8
Tarcica liściasta w tys. m3	57,5	59	49	10,1	13,3	10,5
Okna i drzwi, ościeżnice i progi drewniane w tys. szt.	bd	465	412		3,8	3,7
Wyroby z gumy w tys. t	109,5	109	108	30,2	28,4	27,1
w tym: opony i dętki z kauczuku	100,8	104	106	45,1	44,5	42,5
Energia elektryczna w MW.h	283 596	293286	265098	0,2	0,2	0,2
Ciepło w parze lub gorącej wodzie w GJ	14 439 236	14909057	14334149	2,6	2,6	2,5

Zródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s.431-432.; 2003, s. 445.

*Dane dotyczą podmiotów. prowadzących dział. gosp., w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Wzrost w produkcji poszczególnych wyrobów w województwie warmińsko – mazurskim w latach 2000 – 2001 można było zaobserwować w produkcji wyrobów mięsnych (produkty uboju oraz wędlin), masła i innych tłuszczów otrzymanych z mleka oraz serów i twarogów, a także w produkcji piwa. Wzrósł także w tym okresie procentowy udział tych wyrobów w produkcji krajowej. Pomimo ilościowego spadku w produkcji tarcicy w województwie warmińsko – mazurskim w latach 2000 – 2002 wzrósł jej procentowy udział w produkcji krajowej. Nastąpił natomiast w tych latach w województwie spadek w produkcji wyrobów odzieżowych damskich i ich udział w produkcji krajowej.

Zatrudnienie w przemyśle

W województwie warmińsko – mazurskim w 2002r. w przemyśle ogółem przeciętnie pracowało ok. 80 tys. osób, tj. o 4,8 tys. osób mniej niż rok wcześniej. Spośród ogólnej liczby zatrudnionych w województwie 90,1% to osoby zatrudnione w przetwórstwie przemysłowym.

Spadek zatrudnienia w przemyśle w województwie w latach 2001/2002 był prawie identyczny jak w kraju (w Polsce przeciętne zatrudnienie w przemyśle spadło o 5,3%, a w województwie o 5,6%), przy czym w przetwórstwie przemysłowym był on nieco większy (w Polsce spadek o 5,8%, a w województwie o 5,9%).

Tabela nr 28. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle
w województwie warmińsko – mazurskim w latach 2000 – 2002.

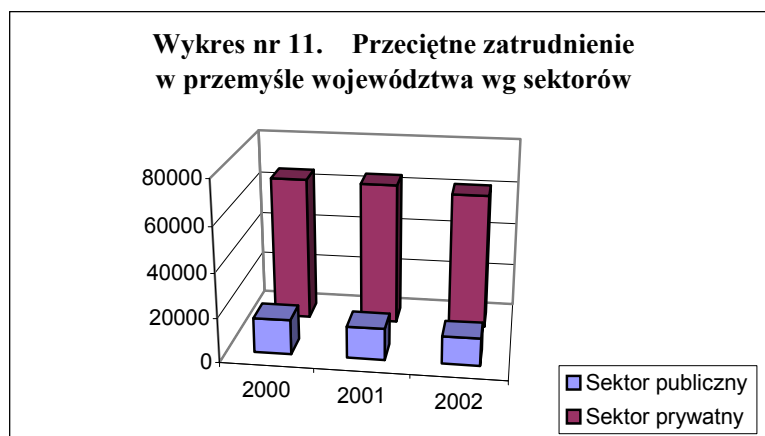
Lata	Przeciętne zatrudnienie* w osobach		
	Ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny
2000	81203	15688	65515
2001	78923	14289	64634
2002	73962	12447	61515

Zródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s.430-431.; 2002,s.444-445 2003, s.442-443.

*Dane dotyczą podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących przekracza 9 osób

W województwie warmińsko – mazurskim w 2002r. z ogółu zatrudnionych w przemyśle 92,51% stanowili zatrudnieni w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Wśród tych podmiotów spadek zatrudnienia w latach 2001 – 2002 był znacznie większy niż dla ogółu pracujących w sektorze przedsiębiorstw i wyniósł 6,3%. Analizując dane za lata 2000 – 2002 z Tabeli nr 28, można wywnioskować, iż w województwie warmińsko – mazurskim wystąpiła tendencja spadkowa odnośnie przeciętnego zatrudnienia w przemyśle, ponieważ z roku na rok wskaźnik ten osiągał coraz większe ujemne wartości. W sektorze publicznym zatrudnienie spadało znacznie silniej niż w sektorze prywatnym przemysłu, co związane jest między innymi ze zjawiskiem corocznego wzrostu udziału zatrudnionych w sektorze prywatnym do ogółu zatrudnionych w przemyśle w województwie warmińsko – mazurskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie tablicy nr 28

Wyniki ekonomiczne przedsiębiorstw

W roku 2001 w województwie warmińsko – mazurskim nastąpił wzrost ogólnych przychodów z całokształtu działalności w stosunku do roku poprzedniego o 2%, jednak już w 2002r. te same przychody zmalały o 2,2% w stosunku do roku poprzedniego. Stały wzrost przychodów w okresie 2000/2002 wystąpił jedynie w przemyśle województwa oraz w działalności transportowej, gospodarce magazynowej i łączności. Natomiast w budownictwie oraz w handlu i naprawach z roku na rok przychody malały. Jednocześnie koszty z całokształtu działalności w województwie warmińsko – mazurskim w roku 2001 wzrosły o 1,3% w stosunku do roku poprzedniego (czyli słabiej niż przychody), a w 2002r. spadły o 3,1% (czyli silniej niż przychody), co zaskutkowało ponad czterokrotnym wzrostem wyniku finansowego brutto w województwie (ze 105 mln zł w roku 2000 do 575 mln zł w roku 2002). W latach 2000 – 2002 stała tendencja wzrostowa wyniku finansowego brutto w województwie wystąpiła w przemyśle, obsłudze nieruchomości i firm oraz w nauce. Tendencja spadkowa tego wskaźnika wystąpiła w budownictwie, transporcie, gospodarce magazynowej i łączności. Natomiast w handlu i naprawach gwałtowny spadek wyniku finansowego brutto, bo aż o 69,7% miał miejsce w roku 2002.

Tabela nr 29. Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sekcji w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2002.

Wyszczególnienie	Ogółem w tys. zł			W tym														
				Przemysł			Budownictwo			Handel i naprawy			Transport, gospodarka magazynowa i łączność			Obsługa nieruchomości i firm, nauka		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
	w mln																	
Przychody z całokształtu działalności	22529	22980	22478	12007	12685	12887	1484	1385	1145	6745	6467	6028	610	637	676	721	731	689
W tym:																		
-przychody ze sprzedaży produktów	13268	21444	bd	9970	11910	bd	1310	1348	bd	411	5920	bd	400	578	bd	612	679	bd
-przychody ze sprzedaży towarów i materiałów	8091		bd	1487		bd	144		bd	5940		bd	153		bd	32		bd
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności	22420	22705	22012	12042	12591	12522	1457	1368	1135	6681	6343	5985	600	623	668	693	700	644
W tym:																		
-kosz własny sprzedanych produktów	4630	20939	bd	3839	11545	bd	438	1315	bd	116	5789	bd	76	602	bd	74	674	bd
-wartość sprzedanych towarów i materiałów w cenie zakupu	7211		bd	1381		bd	169		bd	5220		bd	132		bd	26		bd
Wynik finansowy brutto	105	292	575	-37	98	474	27	16	10	65	138	42	10	15	9	28	31	44
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto	173	177	bd	111	105	bd	15	12	bd	25	31	bd	8	17	bd	7	7	bd
W tym podatek dochodowy	162	161	215	104	98	168	15	12	9	23	24	18	7	16	5	7	7	11
Wynik finansowy netto	-68	115	355	-148	-7	301	12	4	1	40	107	24	2	-1	3	21	24	33

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s. 455-456.; 2002, s.470-471.; 2003, s.470.

Analizując przeciętny wynik finansowy netto przedsiębiorstw województwa warmińsko – mazurskiego w latach 2000 – 2002 można zauważyć, że w 2002 roku w każdej z wymienionych w tabeli sekcji wygenerowano zysk, w tym największy w przemyśle (301 mln zł, tj. 84,8% zysku województwa warmińsko – mazurskiego). W roku 2001 województwo wypracowało prawie trzykrotnie niższy wynik finansowy netto, ponieważ w przemyśle wystąpiła strata w wysokości 7 mln zł. W roku 2000 przedsiębiorstwa województwa warmińsko – mazurskiego wygenerowały stratę w wysokości 68 mln zł, z czego przemysł osiągnął stratę aż 148 mln zł.

2.5. Budownictwo

Struktura i produkcja przedsiębiorstw budowlano - montażowych

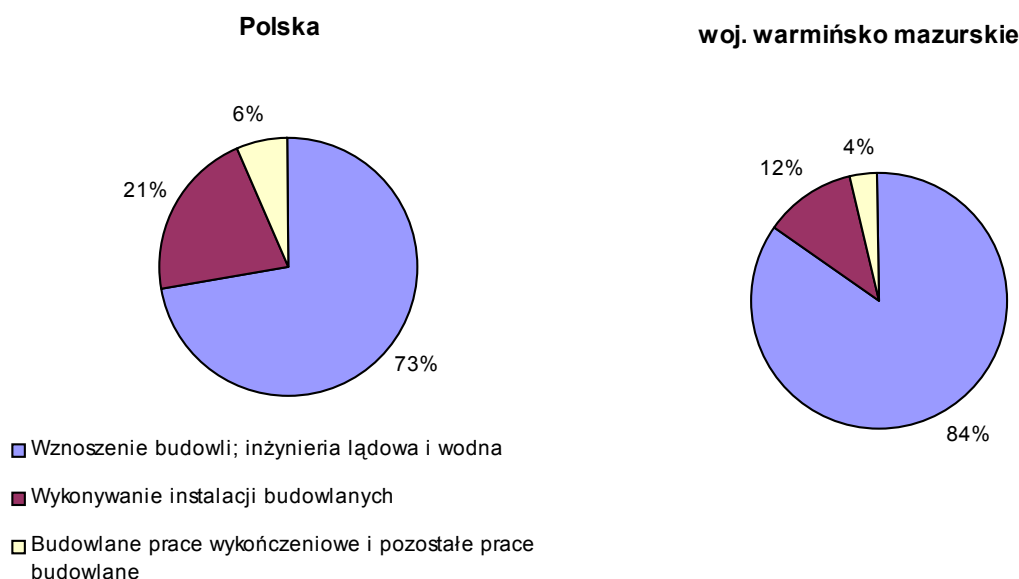
W 2002r. sprzedaż produkcji budowlano – montażowej w województwie warmińsko – mazurskim stanowiła 2,4 % produkcji krajowej budownictwa, podczas gdy w 2000 r. 2,0 %. Województwo warmińsko – mazurskie w 2002r. sprzedało 1612,9 mln produkcji budowlano – montażowej i zajęło tym samym 14 miejsce w kraju. Sprzedaż na 1 mieszkańca wynosiła 1129 zł – co daje 11 lokatę w kraju, analogicznie jak w 2001 r., a w 2000 r. 15 miejsce w kraju. Na wynik ten pracowało w województwie 14,9 tys. osób, tj. o 3,4 tys. mniej niż rok wcześniej. Ponad 97% tej produkcji zostało wytworzone przez sektor prywatny. W latach 2001-2002 wystąpił spadek w sprzedaży produkcji budowlano - montażowej w województwie warmińsko – mazurskim o 4,6% i był on większy od spadku krajowego o 1,8 raza.

Tabela nr 25. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie oraz przeciętne zatrudnienie w budownictwie w Polsce i w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2002.

wyszczególnienie	Przeciętne zatrudnienie w tys. osób	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej w mln zł (ceny bieżące)
POLSKA			
2000	661,9	1705,82	74945,3
2001	627,8	1745,39	68819,0
2002	545,5	1760,48	66898,0
WOJEWÓDZTWO			
2000	18,8	1486,12	1516,3
2001	18,3	1523,85	1691,4
2002	14,9	1533,07	1612,9

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko mazurskiego 2001, s.83; 2002, s.37-38.; Rocznik statystyczny województw 2001, s. LXXXIX, 2002, s. LXXXVI, 2003, s. XCVII

Wykres nr 10. Struktura produkcji budowlano – montażowej w Polsce i w województwie warmińsko – mazurskim w 2002r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największy spadek w sprzedaży produkcji budowlano – montażowej w województwie w latach 2000 – 2002 nastąpił w sektorze wznoszenia budowli oraz inżynierii lądowej i wodnej o 22,4%. Wystąpił także w tym okresie spadek sprzedaży o 5,9% w sektorze wykonywania instalacji budowlanych (w Polsce o 10,75%). Mimo tego, iż w województwie spadek w sektorze wznoszenia budowli oraz w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej był znacznie większy niż w kraju, to nadal ten sektor produkcji budowlano – montażowej stanowi największą część w strukturze tej produkcji w województwie warmińsko – mazurskim i wciąż jest większy niż w Polsce o blisko 11% (dane z 2002 roku).

2.6. Budownictwo mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe w województwie warmińsko – mazurskim to około 3,6% zasobów krajowych. W roku 2002 w województwie warmińsko – mazurskim zlokalizowanych było 427,05 tys. mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 27275,5 tys. m². Według *Raportu z wyników Spisu Powszechnego 2002* w mieszkaniach tych zamieszkiwało 1410,0 tys. osób, czyli 98,7% ogółu ludności województwa. Statystyczny mieszkaniec województwa warmińsko – mazurskiego miał do dyspozycji w 2002 roku około 19,34 m² powierzchni użytkowej mieszkania, przy średniej powierzchni użytkowej jednego mieszkania 63,9 m².

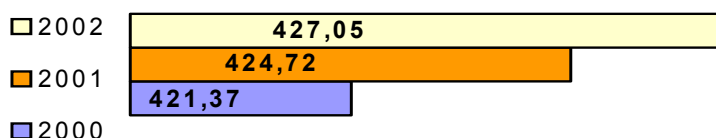
Tabela nr 26. Zasoby mieszkaniowe w Polsce i w województwie warmińsko – mazurskim w latach 2000 – 2002.

Wyszczególnienie	Zasoby mieszkaniowe zamieszkane	
	Mieszkania w tys.	Powierzchnia użytkowania mieszkań w tys. m ²
POLSKA		
2000	11845,0	728336
2001	11945,9	737219
2002	11763,5	804616
Dynamika 2000-2002	99,3	110,5
WOJEWÓDZTWO		
2000	421,37	25029,66
2001	424,72	25279,36
2002	427,05	27275,50
Dynamika 2000-2002	101,3	109,0

Źródło: Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2002, s.226, Mały rocznik statystyczny Polski 2003, s. 226, Rocznik statystyczny województw 2003, s.150, Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s.164-171; 2002, s.174.; 2003, s.160.

W województwie warmińsko – mazurskim ilość mieszkań w przeciągu 2000 – 2002 wzrosła o 5,68 tys. mieszkań, a tym samym wzrosła powierzchnia zasobów mieszkaniowych o 9%. W Polsce przyrost powierzchni użytkowej mieszkań był prawie identyczny jak w województwie (o 10,5%), jednakże nie miało to swojego odbicia w przyroście liczby mieszkań w kraju (w latach 2000 – 2002 spadek o 0,7%).

Wykres nr 11. Zasoby mieszkaniowe w tys. (ilość mieszkań) w województwie warmińsko - mazurskim w latach 2000 - 2002.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Tabeli nr 26

Mieszkania oddane do użytku

W 2002r. w województwie warmińsko – mazurskim oddano do użytku 2 924 mieszkań, co oznacza spadek o 16 % w stosunku do roku 2001 (w kraju odnotowano o połowę niższy spadek - o 7,9%). W województwie można mówić o tendencji spadkowej w tym zakresie, gdyż wystąpił spadek o 5,9% w liczbie mieszkań oddanych do użytku także we wcześniejszym okresie 2000/2001.

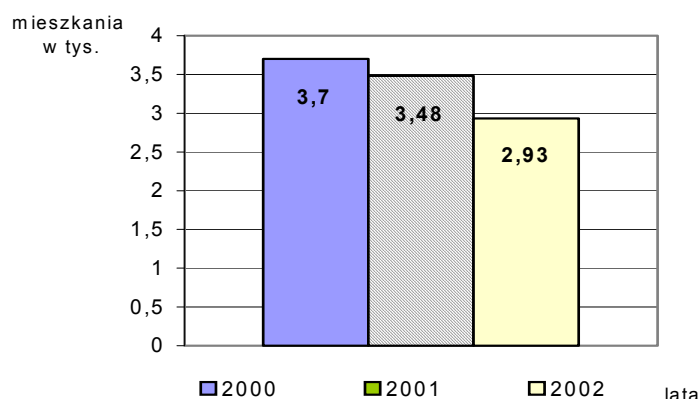
Tabela nr 27. Mieszkania oddane do użytku w Polsce i w województwie warmińsko -mazurskim. w latach 2000-2002.

Wyszczególnienie	Mieszkania oddane do użytku ogółem w tys.	W tym w budynkach			Powierzchnia użytkowania mieszkań w tys. m ²	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²
		Spółdzielni mieszkaniowych	Indywidualnych	Przeznaczone na wynajem lub sprzedaż		
POLSKA						
2000	87,8	24,4	35,5	20,7	7873	89,7
2001	105,97	25,84	40,64	29,4	9118,24	86
2002	97,6	15,41	52,43	21,97	9691,8	99,3
WOJEWÓDZTWO						
2000	3,7	1,61	0,91	0,58	248,8	67,3
2001	3,48	1,03	1,08	0,85	256,6	73,8
2002	2,93	0,65	1,55	0,42	246,1	84,2

Źródło: Mały rocznik statystyczny Polski 2003, s. 226; Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2002, s.174.; 2003, s.358.

Mieszkania oddane w 2002r. w województwie warmińsko – mazurskim stanowiły 3% efektów uzyskanych w kraju (w 2000r. 4,2%). Spadek efektów dotyczył głównie budownictwa spółdzielczego (w 2002r. oddano 654 mieszkań, tj. o 960 mniej niż w 2000 roku) oraz budownictwa przeznaczonego na wynajem lub sprzedaż (w 2002r. oddano 423 mieszkania, tj. o 160 mniej niż w 2000 roku i o 430 mniej niż w 2001r.). W budownictwie indywidualnym natomiast wystąpił wzrost liczby oddanych mieszkań z 910 w 2000 roku do 1553 w roku 2002.

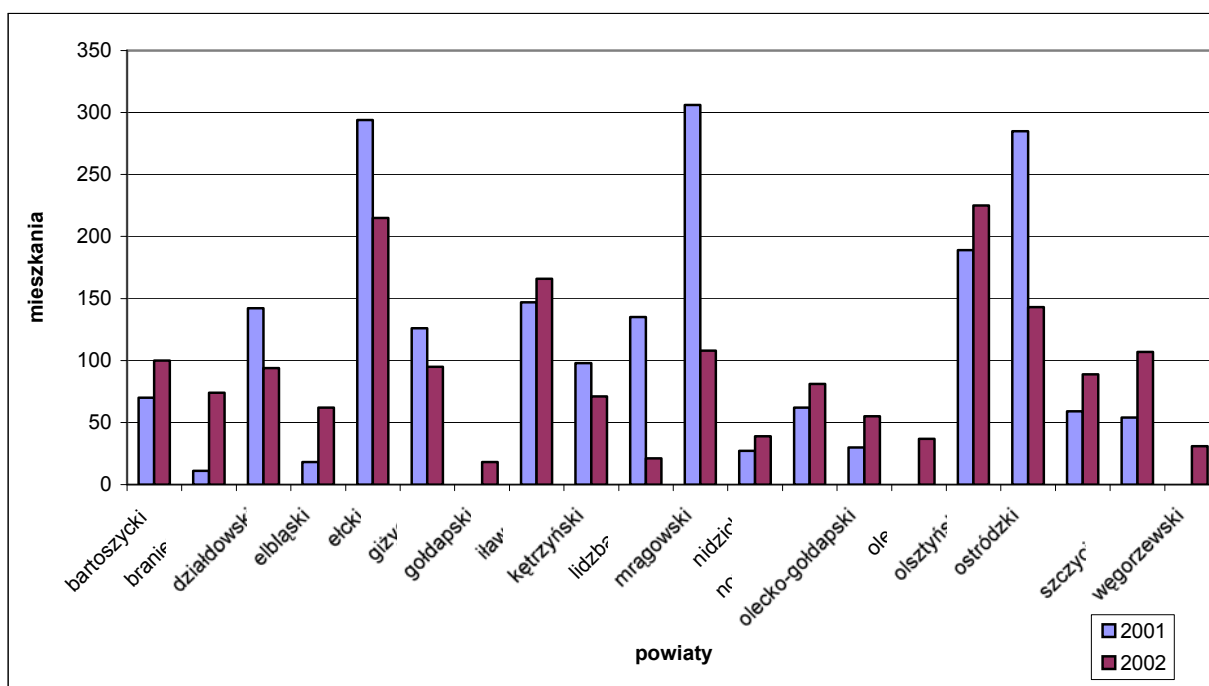
Wykres nr 12. Mieszkania oddane do użytku w województwie warmińsko - mazurskim w latach 2000 - 2002.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli nr 27.

Obserwując dynamikę zmian można zauważyć, że w jedenastu powiatach ziemskich województwa warmińsko – mazurskiego oraz w mieście Elbląg liczba mieszkań oddanych do użytku wzrosła na przestrzeni 2001/2002, w pozostałych sześciu powiatach ziemskich oraz w Olsztynie w 2002r. wybudowano mniej mieszkań niż w 2001r.

Wykres nr 13. Mieszkania oddane do użytku w poszczególnych powiatach ziemskich województwa warmińsko – mazurskiego w latach 2001 – 2002.

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2002, s.182-18, 2003, s.168.

Wskaźniki przeliczeniowe charakteryzujące liczbę mieszkań na 1000 ludności, powierzchnię użytkową mieszkań na 1 osobę, oraz stopień wyposażenia mieszkań w instalacje podano szczegółowo w obszarze rozwoju „Atrakcyjność zamieszkiwania”.

2.7. Handel i gastronomia

W ostatnich latach zachodzące procesy na rynku doprowadziły do odejścia od rynku producenta do rynku konsumenta. Konsument został poddany procesom standaryzacji swoich zachowań i gustów. Handel pełni zatem w gospodarce funkcje ekonomiczne, społeczne, a także kulturowe.

Rok 2002 był kolejnym rokiem wzrostu liczby przedsiębiorstw handlowych. Zwiększenie ogólnej liczby podmiotów handlowych było tak jak w latach poprzednich wynikiem aktywności w sferze sektora prywatnego, głównie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

W znaczący sposób, w stosunku do roku 2001 r wzrosła liczba podmiotów działających w oparciu o kodeks spółek handlowych (o 255), zmalała natomiast liczba przedsiębiorstw państwowych (o 1 przedsiębiorstwo), spółdzielni (o 7), a także spółek prawa cywilnego (o 229).

W ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej prowadzących działalność handlową osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowiły w 2002 r. 85,4 % (kraj 82,5 %) i było to o 0,3 pkt. procentowego więcej niż w roku 2001.

Przemiany własnościowe, jakie zachodziły w ostatnich latach doprowadziły prawie do pełnej prywatyzacji przedsiębiorstw handlowych.

Tabela nr 28. Liczba przedsiębiorstw i pracujących w handlu i gastronomii*

Wyszczególnienie	2001	2002	Udział w %	2001=100
Liczba przedsiębiorstw ogółem	104340	107891	100,00	103,40
w tym				
handel i naprawy	32698	33383	30,94	102,09
w tym:				
handel hurtowy	6301	6403	5,93	101,62
handel detaliczny	23327	23871	22,13	102,33
hotele i restauracje	3127	3243	3,01	103,71
Liczba pracujących ogółem	439704	435380	100,00	99,02
w tym				
handel i naprawy	56931	57300	13,16	100,65
hotele i restauracje	7222	6853	1,57	94,89

*/ obejmuje dział 55 Hotele i restauracje

Źródło; Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2002, s. 311; 2003, s. 305 Zmiany Strukturalne Grup Podmiotów w Gospodarce narodowej w województwie warmińsko-mazurskim w 2002 r.

W 2002 r. liczba spółek prawa handlowego zarejestrowanych w systemie REGON i zaklasyfikowanych do sekcji „G” wg PKD wzrosła o 259 w porównaniu z 2001 r. Liczba pracujących w sekcji „Handel i naprawy” wzrosła się o 0,65%, natomiast w sekcji „Hotele i restauracje” zmniejszyła się o 5,1 %.

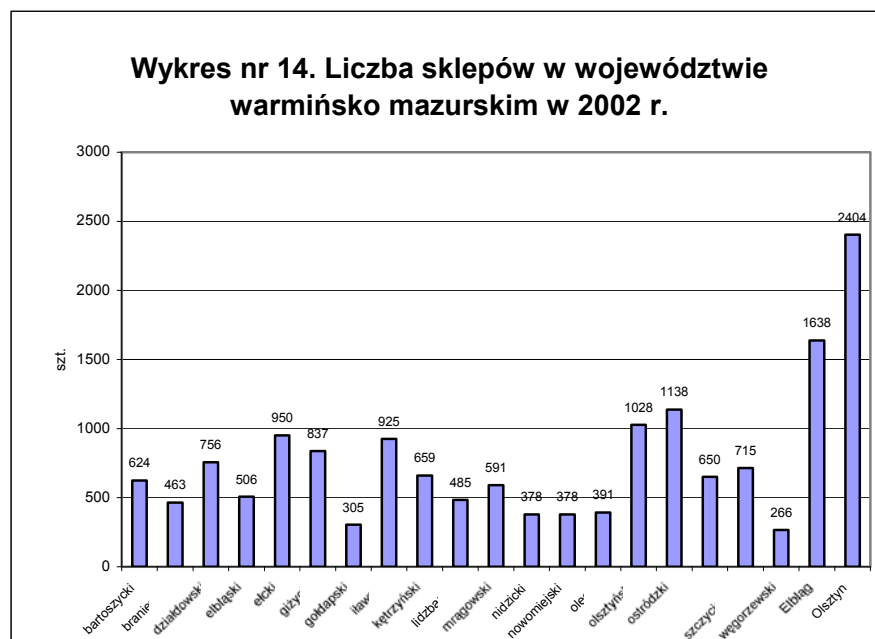
Na koniec 2002 r. funkcjonowało na terenie województwa 16.087 sklepów o łącznej powierzchni sprzedażowej 1.370,72 tys. m².

Tabela nr 29 Liczba sklepów i stacji paliw

wyszczególnienie	2000	2001	2002		
			sklepy	2000=100	2001=100
OGÓŁEM	16776	16016	16087	95,89	100,44
Miasta	13222	12602	12684	95,93	100,65
Wieś	3554	3414	3403	95,75	99,68
sektor publiczny	97	74	75	77,32	101,35
sektor prywatny	16679	15942	16012	96,00	100,44
Ludność przypadająca na 1 sklep	88	92	89	101,14	96,74
Liczba stacji paliw	352	376	386	109,66	102,66

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2002, s. 465 i 2003 s. 462

W układzie powiatów liczba sklepów przedstawia wykres nr 14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Rocznika statystycznego województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s. 209-214; 2002 s. 225 – 230; i 2003, s. 213-219

Charakterystyczną cechą handlu detalicznego jest dominujący (90,7 %) udział sklepów małych tj. do 50 m² powierzchni sprzedażowej. Na 1000 mieszkańców przypadało 959,6 m² (kraj 865 m²) powierzchni sprzedażowej.

Tabela nr 30. Sklepy wg specjalizacji branżowej w województwie w latach 2000-2003

Wyszczególnienie	Sklepy			Pracujący		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
OGÓLEM	16776	16016	16087	33756	33658	35348
Ogólno spożywcze	6232	5721	5574	14041	13572	13995
Owocowo-warzywne	324	219	234	441	317	347
Mięsne	475	479	511	999	1049	1142
Rybne	92	93	96	161	158	178
Piekarniczo-ciastkarskie	82	109	117	160	250	287
Z napojami alkoholowymi	39	42	54	161	85	107
Kosmetyczno-toaletowe	225	246	278	377	455	522
Z wyrobami włókienniczymi	140	138	146	251	250	249
Z odzieżą	1384	1470	1521	2247	2441	2561
Z obuwiem i wyrobami skózanymi	291	310	313	548	618	653
Z meblami i sprzętem oświetleniowym	270	278	284	698	697	690
Radiowo-telewizyjne i ze sprzętem gosp. domowego	273	283	307	701	717	832
Księgarnie i z art. piśmiennymi	323	187	192	542	414	401
Z pojazdami mechanicznymi	421	428	423	910	916	907

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s. 451; 2002 s. 466; i 2003, s. 463

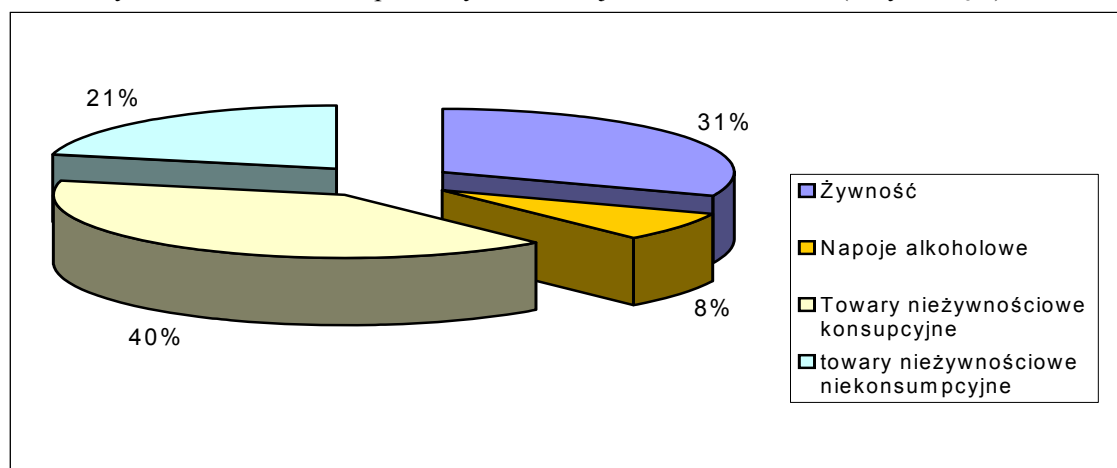
Kształtowanie się struktury sprzedaży detalicznej towarów przedstawia Tabela nr 31.

Tabela nr 31. Sprzedaż detaliczna towarów w 2002 r.

Wyszczególnienie	Sprzedaż detaliczna towarów				
	2000	2001	2002		
	w mln zł			2000=100	2001=100
OGÓŁEM	8854,0	8977,8	9360,5	105,72	104,26
Razem ^{x/}	3438,2	3503,8	3675,8	106,9	104,9
Żywność	1064,9	1155,2	1143,0	107,33	98,94
Napoje alkoholowe	252,5	271,7	275,0	108,91	101,21
Towary nieżywnościowe	2120,8	2076,9	2257,8	106,46	108,71
	w zł				
Na 1 mieszkańca	6038,5	6112	6552	108,50	107,20

^{x/} Dane dotyczą przedsiębiorstw prowadzących działalność handlową, w których liczba pracujących przekracza 9 osób
 Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznika statystycznego województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s. 450; 2002, s. 465 ; 2003, s. 462

Wykres nr 15 Struktura sprzedaży detalicznej towarów w 2002 r. (ceny bieżące)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika statystycznego województwa warmińsko-mazurskiego 2003, s. 462

Sprzedaż hurtowa

Sprzedaż hurtową w przedsiębiorstwach handlowych wyszacowano (w cenach bieżących) na 3.599,6 mln zł, z tego w sektorze publicznym 15,6 mln zł, a w sektorze prywatnym 3584,0 mln zł. W stosunku do roku 2001 nastąpił spadek sprzedaży o 15 %. Spadek dotyczył zarówno żywności jak i towarów nieżywnościowych. W strukturze sprzedaży największy udział ma sprzedaż towarów nieżywnościowych – 63,7 % (kraj 79,7 %). Udział żywności w sprzedaży hurtowej stanowi 14,2 % (kraj 15,2 %). W porównaniu do kraju bardzo duży udział odnotowano w sprzedaży napojów alkoholowych – 22,1 (kraj 5,1%).

Tabela nr 32. Sprzedaż hurtowa w województwie warmińsko – mazurskim

Wyszczególnienie	2000	2001	2002		
	w mln zł.			2000=100	2001=100
OGÓŁEM	4101,7	4231	3599,6	87,76	85,08
Żywność	571,7	788,5	509,9	89,19	64,67
Napoje alkoholowe	563,4	733,7	796,5	141,37	108,56
Towary nieżywnościowe	2966,6	2708,8	2293,2	77,30	84,66

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznika statystycznego województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s. 452; 2002, s.467; 2003, s. 464

Targowiska

W infrastrukturze handlowej targowiska nadal odgrywają znaczącą rolę. Zarejestrowanych było w urzędach gminnych 75 stałych targowisk (w 2000 r – 80), w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej 63 targowisk. Uzupełnieniem stałej sieci targowiskowej były uruchamiane sezonowo bazyry i jarmarki (101), oraz stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej (2093).

Gastronomia

W województwie w 2002 r. działało 431 placówek gastronomicznych (stałych i sezonowych) z tego 112 restauracji tj. 26 % ogółu placówek gastronomicznych. W 2002 r. liczba placówek gastronomicznych w porównaniu z 2000 r wzrosła o 40. Podobnie jak w kraju rozwój gastronomii – pod względem sieci dotyczy przede wszystkim punktów gastronomicznych.

Tabela nr 33. Placówki gastronomiczne i sprzedaż z działalności gastronomicznej

wyszczególnienie	2000	2001	2002		
	w liczbach bezwzględnych			2000 =100	2001 = 100
Ogółem placówki gastronomiczne	391	401	431	110,23	107,48
w tym restauracje	113	112	112	99,11	100,00
Sprzedaż z działalności gastronomicznej ogółem w tys. zł	122.506	144.043	143.650	117,26	99,73
w tym					
Produkcja gastronomiczna w tys. zł	88.239	107.888	108.337	122,78	122,78

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznika statystycznego województw 2001, s. 269; 2002, s. 279; 2003 s. 315

Magazyny handlowe

Na terenie województwa znajduje się 711 magazynów handlowych zamkniętych o łącznej powierzchni składowej 365.341 m²; 64 magazyny zadaszone o powierzchni 23.417 m²; oraz 118 placów składowych o powierzchni 269.649 m². Pod względem powierzchni magazynów zadaszonych województwo plasuje się na 13 miejscu w kraju (wielkopolskie 1 miejsce; lubuskie 16).

Tabela nr 34. Magazyny handlowe ^{*/}

lata	Magazyny zamknięte		Magazyny zadaszone		Place składowe		Silosy i zbiorniki pojemność (tys.m ³)
	liczba	tys.m ³	liczba	tys.m ³	liczba	tys.m ³	
1999	669	367890	59	17671	146	394761	421870
2000	675	351231	68	21609	126	259455	363917
2001	696	342982	75	25545	121	279873	269352
2002	711	365341	64	23417	118	269649	341198

^{*/} dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznika statystycznego województw 2001, s. 270; 2002, s. 280 2003, s. 316

2.8. Transport i komunikacja

Sieć dróg publicznych zapewnia prawidłowe połączenia wewnętrzne. Ogólna długość dróg publicznych w końcu 2002 r. wynosiła ponad 22 tys. km (tj. 5,2% dróg w Polsce) z tego o twardej nawierzchni 12,959 tys. km. Ogólna gęstość dróg o nawierzchni twardej wynosiła 53,5 km na 100 km² (kraj 80 km). Najgęstsza sieć posiadały województwa śląskie – 162,8 km, małopolskie 143,9 km, a najrzadszą: podlaskie i warmińsko-mazurskie po 53,5 km. Ponad 92 % długości dróg o nawierzchni twardej stanowiły drogi o nawierzchni ulepszonej. (kraj 88 %). Z ogólnej liczby dróg publicznych tylko 35 km stanowiły drogi dwujezdniowe. W ciągu dróg publicznych znajdowało się 1338 mostów i wiaduktów (w tym 96,3 to budowle stałe), przepraw promowych – 2 oraz tuneli i przejść podziemnych dla pieszych – 6.

Tabela nr 35. Drogi publiczne o nawierzchni twardej

lata	Polska		Województwo	
	Ogółem	Na 100 km ² powierzchni ogólnej	Ogółem	Na 100 km ² powierzchni ogólnej
2000	250000	79,9	12257	50,6
2001	248364	79,4	13030	53,8
2002	250291	80,0	12959	53,5
2000=100 %	100,12	100,12	105,72	105,73

Źródło: Rocznik statystyczny województw 2001, s. CXI i 258; 2002 CXIX i 268; 2003, s. CXXI i 304

Główne połączenia komunikacyjne województwa stanowią drogi krajowe o znaczeniu międzynarodowym, międzyregionalnym i regionalnym

Do głównych dróg krajowych w województwie należą:

Drogi ekspresowe

- nr 7 Gdańsk – Olsztynek – Warszawa będąca jednocześnie drogą międzynarodową E-77, zapewniająca połączenia województwa z Warszawą, południem Polski oraz północą wraz z portami,
- nr 50 Tczew – Elbląg – Grzechotki; która aktualnie na odcinku Stare Pole – Elbląg jest drogą krajową nr 50, na odcinku Elbląg – Chruściel drogą wojewódzką, a w dalszym przebiegu jest nieprzejezdna.

Drogi międzyregionalne

- nr 16 Grudziądz – Olsztyn – Augustów; obsługująca kierunek wschód – zachód, dająca możliwość połączenia z przejściami granicznymi,
- nr 51 granica państwa Bezledy – Olsztyn – Olsztynek (połączenie do drogi Nr 7)
- nr 52 Ostróda – Lubawa – Toruń; umożliwi połączenie regionu z zachodnią częścią kraju,
- nr 53 Olsztyn – Szczytno – Ostrołęka; wiąże województwo z Ostrołęką, Łomżą i Białymstokiem

Drogi regionalne

- nr 508 Elbląg – Chruściel – Braniewo i nr 504 Braniewo – Gronowo – granica państwa (łączy Elbląg i drogę ekspresową nr 7 z przejściem granicznym w Gronowie),
- nr 589 Bartoszyce – Biskupiec i nr 599 Biskupiec – Szczytno – Przasnysz – Pułtusk; w układzie południkowym wiążące drogę krajową nr 61 (Warszawa – Łomża) z przejściem granicznym w Bezledach oraz drogi nr 53 i 16 ze sobą,
- nr 591 (przejście przez Mrągowo) i nr 602 Mrągowo – Nawiady – Rozogi; wiążące drogi krajowe nr 53 i 16 ze sobą, ciąg przejmujący ruch turystyczny na Wielkie Jeziora Mazurskie,
- nr 644 granica państwa – Węgorzewo – Giżycko – Pisz w kierunku Łomży; droga przejmująca ruch z drogi ekspresowej nr 61, 63 w kierunku Wielkich Jezior Mazurskich,
- nr 657 granica państwa – Gołdap – Elk i nr 669 Białystok – Mońki – Grajewo – Elk; droga wiążąca drogę ekspresową nr 61 i 16 z przejściem granicznym w Gołdapi.
- Nr 603 Olsztynek – Zgniłocha, nr 598 Zgniłocha – Jedwabno, nr 545 Jedwabno – Szczytno, nr 601 Szczytno – Babięta, nr 611 Babięta – Ruciane, nr 610 Ruciane Nida – Pisz – Biała Piska – Szczuczyn.
Od Olsztyńska równoległy ciąg wspomagający drogę nr 16 wiążący drogi nr 7, 51, 599, 602, 644 ze sobą.
- Nr 608 Mrągowo – Giżycko, droga łącząca Mrągowo i Giżycko oraz drogę nr 16 i nr 644 ze sobą.

Długość dróg krajowych na obszarze województwa na koniec 2002 r. wynosi 1324 km. Wszystkie drogi krajowe mają nawierzchnię utwardzoną, ale różną nośność nawierzchni. Ponad 50 % dróg krajowych ze względu na stan techniczny nawierzchni i obiektów mostowych wymaga pilnej modernizacji i przystosowania do wzrastającego natężenia ruchu.

Na obszarze województwa w 2002 r. było 1905 km dróg wojewódzkich w tym 99,6 % o nawierzchni utwardzonej. Podobnie jak drogi krajowe ponad 50 % dróg wojewódzkich wymaga odnowy nawierzchni.

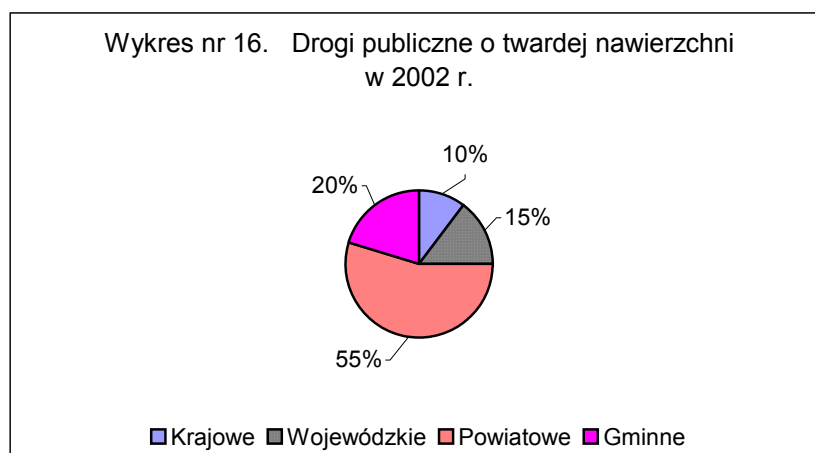
Drogi publiczne o nawierzchni twardej w województwie na tle kraju przedstawia Tabela nr 36

Tabela nr 36. Drogi publiczne o twardej nawierzchni w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2002

Wyszczególnienie	Razem	Na 100 km ²	Krajowe	Wojewódzkie	Powiatowe	Gminne
------------------	-------	------------------------	---------	-------------	-----------	--------

Wyszczególnienie	Razem	Na 100 km ²	Krajowe	Wojewódzkie	Powiatowe	Gminne
Ogółem województwo	km					
2000	12257	50,6	1325	1905	7055	1972
2001	13030	53,8	1323	1886	6961	2860
2002	12959	53,5	1324	1905	7097	2634
Miejskie						
2000	1588	6,6	175	182	736	495
2001	1433	5,9	178	164	601	490
2002	1612	6,7	177	184	727	523
Zamiejskie						
2000	10669	44,1	1150	1723	6319	1477
2001	11597	47,9	1145	1722	6360	2370
2002	11348	46,9	1146	721	6370	2111

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznika statystycznego województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s. 442; 2002, s. 457; 2003, s. 455

Źródło: opracowanie własne na podstawie Tabela nr 36

Dostępność komunikacyjna województwa jest ograniczona złym stanem technicznym dróg. Bez względu na stan dróg liczba pojazdów w regionie systematycznie rośnie.

Ogólna liczba pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych (na podstawie ewidencji starostw powiatowych) wg stanu na dzień 31.XII.2002 wynosiła 521,6 tys. szt., z tego 340,3 stanowiły samochody osobowe. Na 1000 ludności przypadało 239 samochodów osobowych wobec 288 w kraju (15 miejsce w kraju; najwyższy wskaźnik w województwie wielkopolskim 352; najniższy w podkarpackim – 237).

Udział samochodów o pojemności skokowej silnika do 1399 cm³ stanowił 60,7 % (kraj 59 %), natomiast o pojemności 2000 cm³ 3,8 % (kraj 4%). Z ogólnej liczby samochodów osobowych ponad 56 % stanowiły pojazdy w wieku 11 lat i starsze (kraj 55%), a tylko ok. 6 % pojazdy w wieku do 5 lat (kraj 22%).

W 2002 r. zarejestrowanych było ponad 3 tys. autobusów, z tego 72,2 % przypadało na autobusy w wieku 11 lat i starsze, natomiast autobusy w wieku do 5 lat stanowiły tylko 14%.

W województwie warmińsko – mazurskim jest największe w Polsce nasycenie na 1000 ludności w motocykle i skutery. Wskaźnik ten wynosi 44 wobec 23 w kraju (najniższe w województwie opolskim –13).

W województwie w rejestrze REGON zarejestrowanych było w sekcji PKD „Transport, gospodarka magazynowa” w 2002 r. 7990 podmiotów gospodarczych.

Tabela nr 37. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w sekcji PKD: ”Transport, gospodarka magazynowa”

lata	Ogółem	przedsiębiorstwa państwowe	spółki		osoby fizyczne
			handlowe	cywilne	
2000	7964	11	143	378	7390
2001	7951	11	99	353	7386
2002	7990	10	105	354	7422

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w województwie warmińsko-mazurskim w 2000, 2002

W 2002 r. transportem samochodowym przewieziono 26.456,8 tys. pasażerów, z tego 95,4 % regularną komunikacją.

W komunikacji miejskiej działającej w 10 miastach przewozy w ciągu 2002 r. wyniosły 101 mln pasażerów wobec 87 mln w 1999 r. Notuje się systematyczny spadek przewozów pasażerów i ładunków transportem samochodowym. W porównaniu do 2001 r. nastąpił spadek przewozów pasażerów o 10 % i do 2000 r. o 12,8 %, a ładunków odpowiednio 19,7 % i 26,6%.

Tabela nr 38. Przewozy transportem samochodowym

Wyszczególnienie	2000	2001	2002		
			w tys. osób		2001=100
Przewozy pasażerów ^{1/}					
Razem w tys. osób	30333,0	29390,0	26456,8	90,02	87,22
w tym komunikacja regularna	28635,7	26966,7	25246,9	101,04	95,15
Przewozy ładunków transportem samochodowym zarobkowym ¹					
Ogółem	1857,5	1698,5	1363,9	80,30	73,43
w tym sektor prywatny	1544,7	1385,8	1079,1	77,87	69,86
Udział sektora prywatnego	83,16	81,59	79,12	96,97	95,14

1/ dane dotyczą podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznika statystycznego województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s. 444 i 445; 2002, s.459 i 460; 2003,s.457 i 458

Obszar regionu warmińsko-mazurskiego przecina 1326 km linii kolejowych. Od 1999 roku notuje się systematyczny spadek długości linii kolejowych. Dotyczy to w szczególności linii kolejowych jednotorowych.

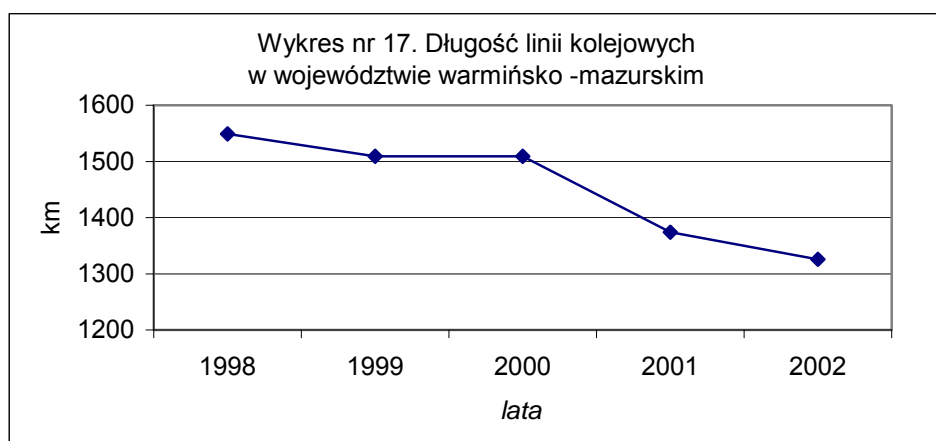

Tabela nr 39. Linie kolejowe eksploatowane w województwie

wyszczególnienie		lata					1998=100
		1998	1999	2000	2001	2002	
		km					%
Ogółem		1549	1509	1509	1374	1326	85,60
w tym normalno- torowe	razem	1501	1461	1461	1326	1326	88,34
	zelektryfikowane	490	483	483	483	490	100,00
	jednotorowe	1200	1160	1160	1025	1025	85,42
na 100 km ²		6,2	6,0	6,0	5,5	5,5	88,71

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznika statystycznego województwa warmińsko-mazurskiego, 2003, 454

Pod względem długości linii normalnotorowych województwo plasuje się na 6 miejscu w kraju. Najwięcej km linii kolejowych znajduje się na terenie województwa śląskiego (2335 km), najmniej województwa podlaskiego (791 km).

W dobrym stanie technicznym jest ok. 80 % linii o znaczeniu krajowym i 50 % lokalnym. Większość miast ma połączenia kolejowe. Problemem jest przede wszystkim duża ilość nierentownych linii kolejowych. Potencjał kolei jako środka transportu jest niewykorzystany w rozwoju gospodarczym regionu.

W morskim porcie handlowym w Elblągu przeładowano łącznie w 2002 r. 46,1 tys. ton. - dynamika 121,6 % w stosunku do 2001 r. Przeładunki to: węgiel i koks – 18,1 tys. ton, towary masowe inne – 19,9 tys. ton oraz drobnica 8,1 tys. ton.

Ruch graniczny (osobowy i towarowy) odbywa się przez następujące przejścia graniczne:

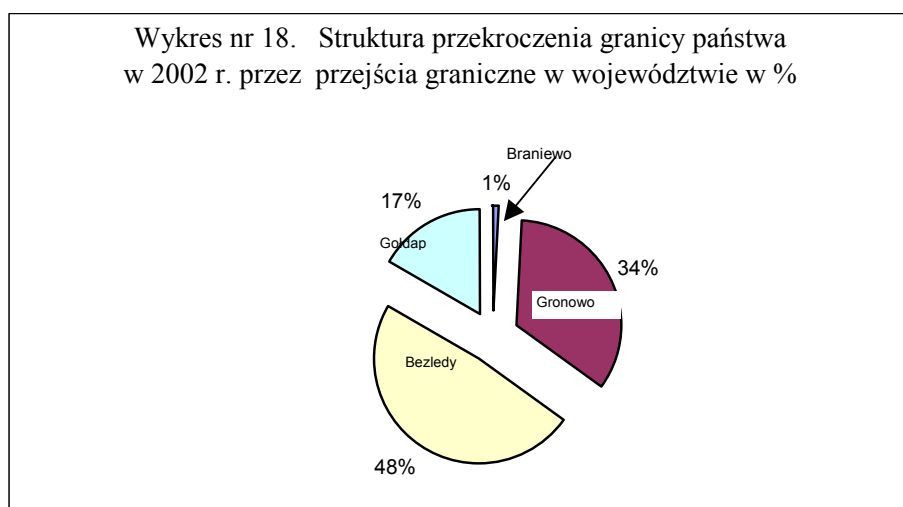
- drogowe do Obwodu Kaliningradzkiego: Bezledy – Bagrationowsk; Gronowo-Mamonowo; Gołdap – Gusiew;
- kolejowe do Obwodu Kaliningradzkiego; Braniewo - Mamonowo; Skandawa-Żeleznodorożnyj; Bartoszyce (Głomno) – Bagrationowsk
- wodne: Frombork i Elbląg
- lotnicze; Szymany k/Szczytna

W ciągu 2002 r. przekroczyło granicę państwa 3946 tys. obywateli polskich i cudzoziemców, z tego w Bezledach 1910,1 tys.

Tabela nr 40. Przekroczenia granicy przez przejścia graniczne województwa warmińsko-mazurskiego czynne w 2002 r.

Przejście graniczne	Przekroczenia granicy ogółem	
	w tys. osób	%
Braniewo	38,4	0,97
Gronowo	1344,2	34,06
Bezledy	1910,1	48,41
Goldap	653,3	16,56
Razem	3946,0	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie Opracowania GUS Informacje i opracowanie statystyczne Turystyka w 2002 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Opracowania GUS Informacje i opracowanie statystyczne Turystyka w 2002 r.

Wśród cudzoziemców przekraczających granicę państwa 89,7 % stanowili obywatele Rosji.

2.9. Turystyka

Obszar województwa obdarzony został przez przyrodę elementami, które stanowią o jego walorach turystycznych. Do walorów tych zaliczyć należy strefę jezior z najatrakcyjniejszymi w kraju śródlądowymi szlakami turystycznymi, ukształtowanie terenu, czyste powietrze, a także rozległe lasy. Przyroda została wzbogacona licznymi zabytkami architektury i techniki, bogatymi zbiorami muzealnymi, stanowiskami archeologicznymi.

Turystyka kwalifikowana¹ (wycieczki piesze, narciarskie, kolarskie, motorowe, żeglarskie, kajakowe, pływaniarstwo, na orientację, jeździeckie nizinne, inne) ma tendencją rosnącą. Systematycznie wzrasta liczba uczestników biorących udział w imprezach organizowanych przez Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze (PTTK). W 2002 roku w stosunku do roku bazowego tj. 1999 r. wzrost wyniósł 14, 5 %. Około 60 % uczestników turystyki kwalifikowanej stanowiła młodzież szkolna.

Tablica nr 41. Uczestnicy turystyki kwalifikowanej organizowanej przez PTTK

wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002
	w osobach			1999=100

¹ Turystyka wymagająca specjalnego przygotowania kondycyjnego i umiejętności posługiwania się sprzętem turystycznym.

Ogółem	14310	15148	16168	16387	114,5
w tym młodzież szkolna	8845	8911	8859	9604	108,6

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko – Mazurskiego 2003, s. 407

Działalność turystyczna w województwie ma charakter sezonowy. Świadczy o tym najwyższe wykorzystanie miejsc noclegowych w miesiącach letnich.

W sezonie 2002 r. turyści mieli do dyspozycji 368 obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania, które zapewniały 34,3 tys. miejsc.

Tabela nr 42 Miejsca noclegowe i udzielone noclegi

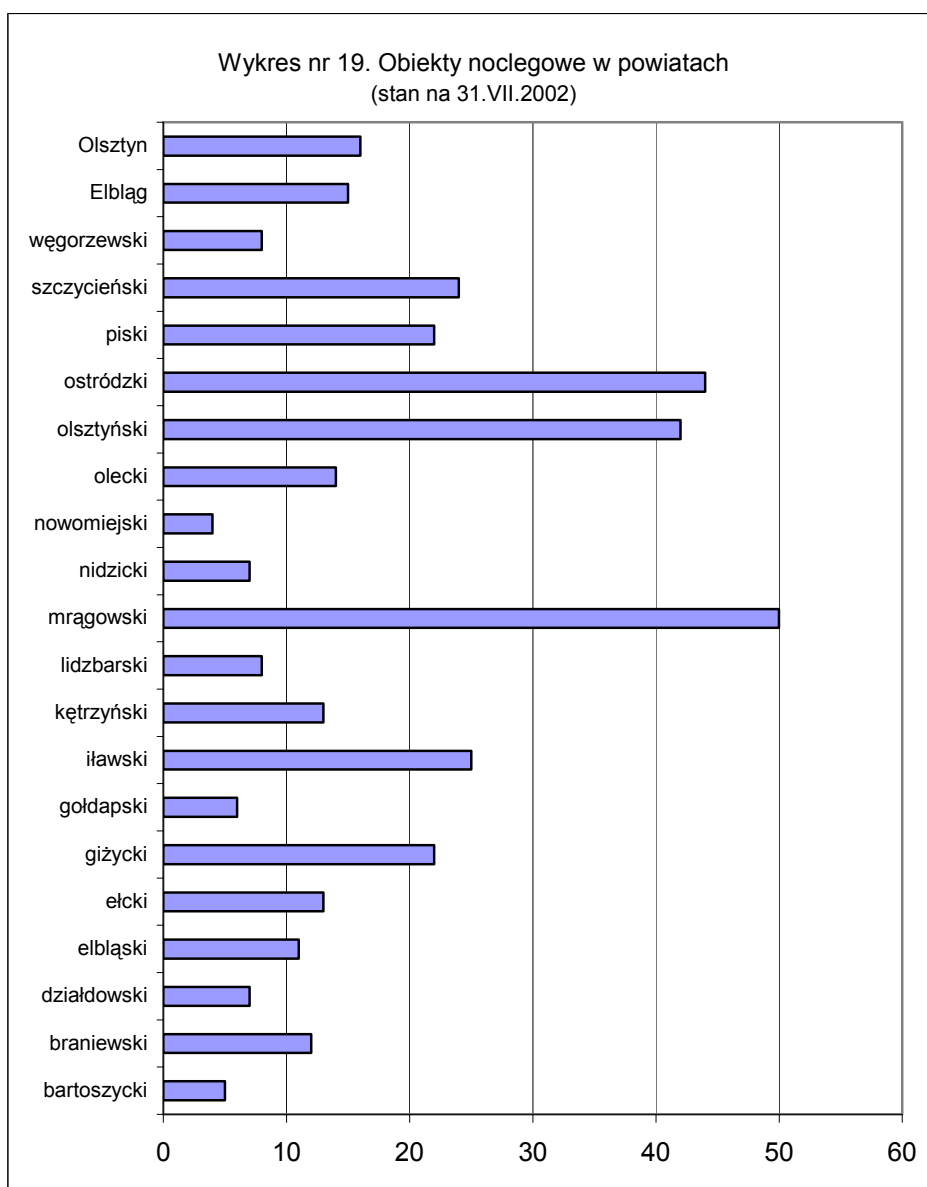
Wyszczególnienie		2001	2002	
		w liczbach		2001=100
Miejsca noclegowe	kraj	629984	595087	94,5
	województwo	48928	34012	69,5
Udzielone noclegi w tys.	kraj	45946,1	44211,6	96,2
	województwo	1940,8	1860,4	95,9

Źródło: Rocznik Statystyczny Województw ,2002 s. XCV; 2003,s.XCVII

Od 1999 r. w województwie przybyło w 9 hotelach 1068 miejsc. Uległy likwidacji słabo wyposażone ośrodki wczasowe i kolonijne. Zmniejszyła się liczba ośrodków wczasowych o 76 obiektów, które zapewniały 6458 miejsc. W badanym okresie zanotowano też duży spadek miejsc na polach biwakowych z 7280 w 1999 r do 1494 w 2002 r.

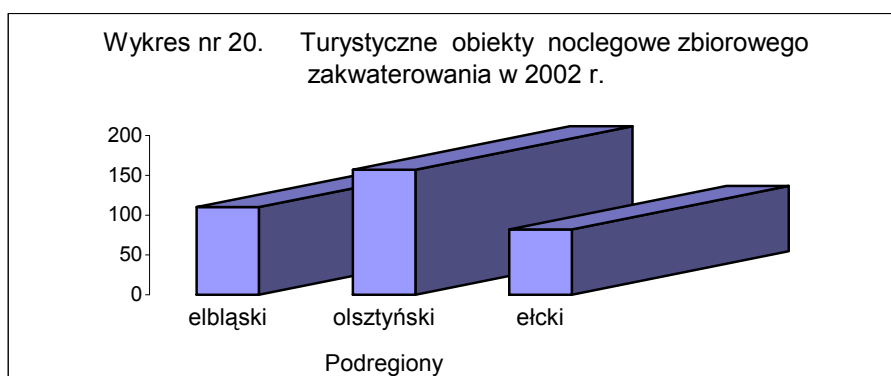
W strukturze miejsc noclegowych zbiorowego zakwaterowania w 2002 r. mają: hotele - 7834 miejsca; ośrodki wczasowe - 6324 miejsca; ośrodki szkoleniowo – wypoczynkowe – 2705 miejsc.

Baza noclegowa turystyki jest zróżnicowana przestrzennie. Rozmieszczenie obiektów bazy noclegowej w powiatach województwa prezentuje wykres nr 19.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Statystycznego województwa warmińsko – mazurskiego 2003, s. 208.

Najwięcej obiektów zlokalizowanych jest w podregionie olsztyńskim - 157 z tego w powiecie mrągowym 50; olsztyńskim 42, szczycieńskim 24. Podregion elbląski w 2002 r. posiadał 110 obiektów, z tego w powiecie ostródzkim znajdowały się 44 obiekty, iławskim 25. W podregionie ełckim były 82 obiekty z tego w powiecie giżyckim i piskim po 22; ełckim 13.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Statystycznego województwa warmińsko – mazurskiego 2002, 2003.

W 2002 r. z noclegów w bazie zbiorowego zakwaterowania skorzystało 711,5 tys. turystów, z tego 205,3 tys. zagranicznych.

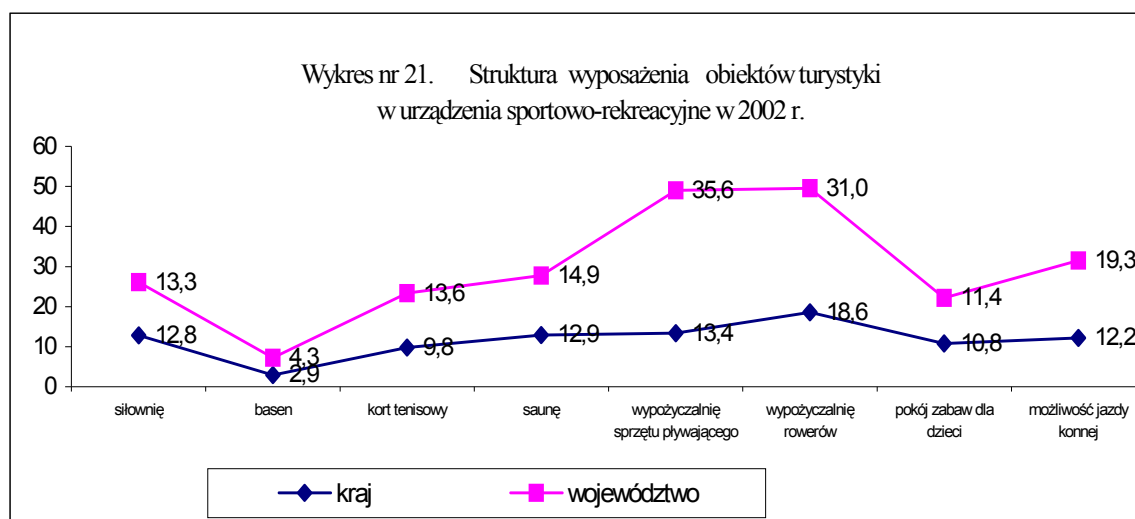
Baza turystyki ulega systematycznie przemianom jakościowym. O poprawie jakości bazy turystycznej świadczy wyposażenie jej w urządzenia sportowo – rekreacyjne.

Analizując strukturę wyposażenia obiektów turystyki w urządzenia sportowo – rekreacyjne można stwierdzić, że województwo warmińsko – mazurskie w porównaniu z wskaźnikami średniokrajowymi przedstawia się korzystniej. Strukturę wyposażenia przedstawiono w Tablicy nr 43.

Tablica nr 43. Urządzenia sportowo rekreacyjne w obiektach turystyki

wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	
	województwo				kraj
Liczba obiektów	855	589	478	368	7948
w tym posiadające	udział procentowy				
siłownię	6,9	9,7	9,8	13,3	12,8
basen	1,5	2,7	2,7	4,3	2,9
kort tenisowy	8,2	11,5	11,3	13,6	9,8
saunę	9,4	11,7	11,7	14,9	12,9
wypożyczalnię sprzętu pływającego	30,2	35,0	31,6	35,6	13,4
wypożyczalnię rowerów	18,7	24,3	24,5	31,0	18,6
pokój zabaw dla dzieci	6,5	10,5	9,8	11,4	10,8
możliwość jazdy konnej	12,9	16,0	16,7	19,3	12,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Statystycznego Województwa Warmińsko – Mazurskiego 2003,s.404 i Rocznika Statystycznego Województw 2003,s. 246

Źródło: opracowanie własne na podstawie Tablicy nr 43

Potencjał turystyczny nie jest w pełni wykorzystany. Nadal barierę stanowi niedostateczna liczba całorocznych miejsc noclegowych o wysokim standardzie.

Na terenie województwa funkcjonują 22 stowarzyszenia agroturystyczne. Liczba kwater agroturystycznych w gospodarstwach rolnych systematycznie wzrasta i stanowi dodatkowe źródło ich dochodu.

Szczegółowe informacje dot. turystyki opisano w Raporcie okresowym Obszar rozwoju: Rozwój Turystyki.

3. Ochrona środowiska

Gospodarka wodno – ściekowa

Wodę zarówno do celów komunalnych jak i przemysłowych ujmuje się z ujęć powierzchniowych i podziemnych. Pobór wody w województwie w porównaniu z innymi województwami jest nie wysoki (w 2002 r. 15 miejsce w kraju). Pobór wody do celów komunalnych ma tendencję malejącą i w 2002 r. wyniósł 72,4 hm³. Zużycie wody w przemyśle spadło w porównaniu do 2000 r. o 33%, natomiast nastąpił wzrost zużycia wody do celów rolniczych o 15,6 %. Szczegółowo gospodarkę wodą w województwie przedstawia Tabela nr 44.

Tabela nr 44. Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2003

wyszczególnienie	2000	2001	2002		2000	2001	2002
	w hm ³			2000=100	na 1 km ² w dm ³		
OGÓŁEM	143,8	123,0	129,2	89,8	5,9	5,1	5,3
wody: powierzchniowe	56,5	39,9	47,4	83,9	2,3	1,6	2,0
podziemne	87,3	83,1	81,6	93,5	3,6	3,4	3,4
Przemysł z ujęć własnych	43,9	29,1	29,4	67,0	1,8	1,2	1,2
wody: powierzchniowe	32,7	18,9	19,9	60,9	1,4	0,8	0,8
podziemne	11,2	10,2	9,3	83,0	0,5	0,4	0,4
Rolnictwo i leśnictwo (wody powierzchniowe)	23,7	20,9	27,4	115,6	1,0	0,9	1,1
Gospodarka komunalna	76,2	73,0	72,4	95,0	3,1	3,0	3,0
wody: powierzchniowe	0,1	0,0	0,1	100,0	0,0	0,0	0,0
podziemne	76,1	72,9	72,4	95,1	3,1	3,0	3,0

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2002, s. 260.; 2003, s. 248.

W układzie powiatów największy pobór wody w 2002 r zanotowano w Elblągu – 24,3 hm³, z tego 54,6 % na potrzeby przemysłu, w Olsztynie – 17,6 3 hm³, z tego 32,6 % na potrzeby przemysłu. Najniższy w powiecie węgorzewskim 1,2 hm³ – 100 % na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej, w powiecie gołdapskim 1,3 hm³, z tego na potrzeby przemysłu 1,1 %.

Ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczania w województwie w 2002 r. było 53,7 hm³, z tego 95,7 % było oczyszczanych. W układzie powiatów najwięcej ścieków wytworzono w m. Olsztyn – 10,7 hm³ - w 100 % oczyszczane. Najniższy procent oczyszczanych ścieków zanotowano w powiecie iławskim – 85% i olsztyńskim 88,1 %.

Średnio w województwie 66,1 % ludności korzysta z oczyszczalni ścieków (kraj 56,7 %). W miastach Elbląg i Olsztyn 100 % ludności korzysta z oczyszczalni ścieków. Najniższy odsetek ludności korzystających z oczyszczalni ścieków zanotowano w powiecie nowomiejskim – 28,1 % i elbląskim 30,1 %.

Tabela nr 45 Wybrane dane o stanie, zagrożeniu i ochronie środowiska w 2002 r.

wyszczególnienie	Pobór wody			Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia			Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków		Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	
	ogółem w hm ³	w tym na potrzeby							ogółem w hm ³	w tym oczyszczone
		przemysłu	eksploatacji sieci wodociągowej	razem	w tym chemicznie, biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów					
		w % ogółem		w % ogółem		w % ludności ogółem		w tys. ton		
Polska	10833,5	69,7	20,0	2278,5	91,0	61,1	56,7	54,0	140,3	
województwo	129,2	22,7	56,0	53,7	95,7	94,4	66,1	66	1,9	1468,1
Powiaty:										
bartoszycki	4,6	7,5	70,7	2,0	82,7	82,7	55,1	55,1	-	29,7
braniewski	5,0	7,8	43,9	1,6	97,2	95,4	63,8	63,3	0,1	25,4
działdowski	5,1	23,8	48,5	1,6	97,4	97,4	55,4	5,4	-	23,7
elbląski	2,9	22,1	61,5	1,2	91,0	91,0	30,1	30,1	0,1	14,2
ełcki	5,2	16,9	83,1	3,1	96,9	6,6	73,8	73,8	0,2	84,6
giżycki	3,6	13,4	86,6	2,2	99,2	96,8	69,4	69,4	0,2	64,3
gołdapski	1,3	1,1	98,9	0,6	94,0	94,0	58,2	58,2	0,1	67,3
iławski	8,5	9,7	47,7	3,1	85,0	84,8	58,1	58,1	0,1	37,9
kętrzyński	4,1	4,0	91,1	2,1	92,0	91,9	59,9	59,8	0,1	30,6
lidzbarski	2,3	11,7	88,3	1,3	96,9	96,9	59,6	59,6	0,2	53,8
mragowski	6,9	10,9	34,6	1,9	98,1	98,1	62,2	62,2	-	12,7
nidzicki	3,3	2,1	37,9	1,1	100,0	100,0	66,7	66,7	-	-
nowomiejski	1,9	2,3	75,1	0,4	94,6	94,6	28,1	28,1	-	1,6
olecki	2,3	12,4	55,0	1,1	93,6	93,6	59,8	59,8	-	0,4
olsztyński	10,5	7,3	40,2	2,7	88,1	88,1	49,6	49,6	0,1	76,0
ostródzki	10,4	20,4	48,3	4,3	91,6	91,6	59,2	59,2	0,2	66,3
piski	2,7	22,0	78,0	1,7	99,6	91,7	57,7	57,7	0,1	33,7
szczycieński	5,6	10,4	43,0	1,9	99,9	99,6	58,2	58,2	-	-
węgorzewski	1,2	-	100	0,5	96,1	96,1	53,7	53,7	-	6,0
Miasta na prawach powiatu										
Elbląg	24,2	54,6	45,4	8,5	98,8	96,7	100,0	100,0	0,2	354,8
Olsztyn	17,6	32,6	67,6	10,7	100,0	97,5	100,0	100,0	0,3	485,0

Źródło: Informacje i opracowania statystyczne: "Ochrona środowiska 2003" GUS 2003 s. 72

Następuje systematyczna poprawa w zakresie emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych. W 2002 r. zanieczyszczenia pyłowe wynosiły 1,9 tys. ton, gazowe 11,6 tys. ton. Tylko w powiecie nidzickim i szczycieńskim nie zanotowano emisji zanieczyszczeń powietrza. Region warmińsko – mazurski plasuje się na 1 miejscu w kraju. Największe zanieczyszczenie występuje w województwie śląskim; zanieczyszczenia pyłowe wynosiły 30,5 ton, gazowe 602,7 tys. ton.

Ogółem w województwie w 2002 r. było 61 oczyszczalni przemysłowych i 156 komunalnych oczyszczalni ścieków. Liczbę i wielkość oczyszczalni przedstawiają poniższe Tabele.

Tabela 46. Oczyszczalnie ścieków komunalnych w województwie w latach 2000-2002

Wyszczególnienie	Liczba oczyszczalni			Wielkość oczyszczalni			Ścieki komunalne w dam ³					
				W m ³ /dobę			Dopływające do oczyszczalni			w tym oczyszczone		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Ogółem	134	145	156	401749	384722	371586	61575	59917	58535	61341	59710	58333
Mechaniczne	5	4	2	1303	270	55	189	42	14	189	42	14
Chemiczne	5	4	4	810	510	510	190	81	69	190	81	69
Biologiczne	85	94	101	179398	153714	130164	29487	27441	23882	29253	27234	23680
z podwyższonym usuwaniem biogenów	39	43	49,0	220238	230228	240857	31709	32353	34570	32353	34570	

Zródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego; 2001, s.255; 2002, s.263; 2003 s. 251

Tabela 47. Oczyszczalnie ścieków przemysłowych w województwie w latach 2000-2002

wyszczególnienie	2000	2001	2002		2000	2001	2002	
	Liczba oczyszczalni		2000=100		Ścieki oczyszczone w m ³ /24h		2000=100	
Ogółem	71	65	61	85,9	9764	9317	8593	88,0
Mechaniczne	24	20	17	70,8	2714	2728	2652	97,7
Chemiczne	3	3	3	100,0	564	262	388	68,8
Biologiczne	38	35	34	89,5	4887	4541	4212	86,2
Z podwyższonym usuwaniem biogenów	6	7	7	116,7	1599	1786	1341	83,9

Zródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s.254.; 2002, s.262; 2003 s. 250

W województwie notuje się systematyczny wzrost nakładów na ochronę środowiska. W 2002 roku nakłady ogółem wyniosły 125,7 mln zł, z tego na ochronę wód 93,6 mln zł, powietrza 21,4 mln zł i powierzchni ziemi przed odpadami 5,2 mln zł.

Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska (w cenach bieżących) i według kierunków inwestowania w układzie powiatów zaprezentowano w Tabeli nr 48

Na inwestycje ochrony środowiska najwięcej wydano w powiecie olsztyńskim 16,3 mln zł, najmniej w powiecie węgorzewskim tylko 41 tys. zł.

Tabela nr 48. Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska według kierunków inwestowania w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2002-2003

Wyszczególnienie	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska (w cenach bieżących)			w tym na ochronę								
				Wód			powietrza			Powierzchni ziemi przed odpadami		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
	w tys. zł											
województwo	91081,3	102262	125681	61639	72338,5	93568,4	20757	24374	21463	6638	3740,7	5248,5
Powiaty:												
bartoszycki	3925,3	2787,6	4322,7	3147	1516,2	2259,6	469,4	1102	360,4	72,2	164,1	1702,7
braniewski	6732,6	3303,2	8428,5	6242	1390,2	1637,1	-	1913	6761,6	74,6	-	29,8
działdowski	2761,7	14668,1	12202	2339	13244,6	11834,6	-	651,5	-	422,9	772	366,9
elbląski	78,5	3422,1	2365,8	8,6	3394,5	1152,9	69,9	-	1109,7	-	27,6	-

Departament Polityki Regionalnej

Wyszczególnienie	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska (w cenach bieżących)			w tym na ochronę								
				Wód			powietrza			Powierzchni ziemi przed odpadami		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
elcki	6572,7	6180,1	8833,7	6176	4553,4	8750,7	-	559,7	83	374	667	-
giżycki	6968,3	2752,4	x	6563	1446,9	x	321,5	1305,5	-	84,3	-	-
gołdapski	x	x	879,0	x	x	879,0	x	x	-	x	x	-
iławski	3989	4651,8	6384,4	1341	3733	5876,8	1237	909,1	394,9	1412	9,7	102,7
kętrzyński	7037,4	4745,1	4968,7	3576	3785,5	4155,7	2144	761,1	356,7	1233	198,5	456,3
lidzbarski	549,8	1507,9	1834,8	351,3	148	1058,9	187,9	1359,9	775,9	10,6	-	-
mragowski	2459,7	1552,4	1301	2406	1008,1	1106,4	53,7	544,3	142,9	-	-	-
nidzicki	6363,3	2524,8	3143,8	2900	2226,1	3040,1	2856	235,1	103,7	335	-	-
nowomiejski	1116,3	1810,7	5506,3	296,8	1396,1	5506,3	569,9	414,6	-	80,2	-	-
olecko-gołdapski	1311,1	2932,1	x	949,4	2147	x	38,6	674,4	x	259,8	110,7	x
olecki	x	x	1156,5	x	x	977,0	x	x	54,5	x	x	125,0
olsztyński	14427,1	14486,2	16346	9928	12705,1	9684,3	4335	1567,3	2300	-	92,2	157,1
ostródzki	7408,6	14336	14632	6495	12324	13732,3	735,2	1903,5	469,6	124,3	42	430,4
piski	4984,8	4078,3	14331	4789	4005,2	8598,9	195,5	73,1	5706,6	-	-	-
szczycki	2344,3	1498,9	888,9	1167	750,7	656,9	109,7	748,2	232,0	625,7	-	-
węgorzewski	x	x	41,0	x	x	41,0	x	x	-	x	x	-
Miasta na prawach powiatu												
Elbląg	5143,8	7426,7	5075,8	919,6	1097,5	2262,6	3352	4995,8	2287,2	750,5	181,1	491,4
Olsztyn	6907	7597,8	4670,2	2046	1466,4	1987,3	4082	4655,6	323,9	779,4	1475,8	1386,2

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s. 152-159; 2002, s. 162-169; 2003, s. 152-159.

4. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Podstawą samodzielnej gospodarki finansowej każdej jednostki samorządu terytorialnego tj. gminy, powiatu, województwa - jest jej budżet.

Łączne dochody budżetów jednostek samorządowych (JST) wyniosły na koniec 2002 roku 3047,4 mln zł (wobec 2693,9 mln zł w 2000 r), a wydatki 3137,4 mln zł (wobec 2799,6 mln zł w 2000 r). Zaagregowany ujemny wynik budżetów wyniósł 90 mln zł, wobec 105,7 mln zł w 2000r. (W skali kraju wynik budżetów wyniósł minus 3147,9 mln zł). Ujemny wynik zmalał o 15%. Dodatni wynik finansowy dotyczył jedynie samorządu województwa.

Najwyższy udział zarówno w łącznych dochodach, jak i wydatkach budżetów JST w województwie mają budżety gmin, a w skali kraju budżety powiatów i miast na prawach powiatów.

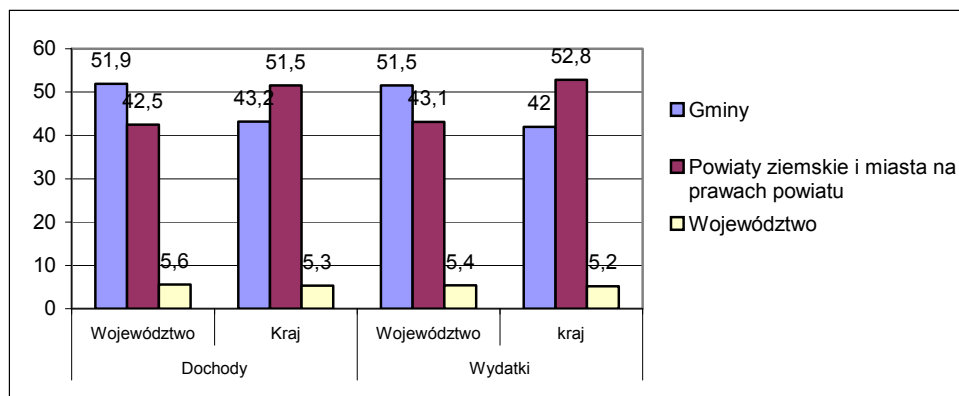
Procentowy udział w uzyskiwaniu łącznych dochodów i wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2002 r w województwie i kraju podano w Tabeli 49.

Tabela nr 49. Procentowy udział w dochodach i wydatkach budżetów JST ogółem w 2002 r.

Wyszczególnienie	% udział w dochodach i wydatkach JST ogółem			
	Dochody		Wydatki	
	województwo	Kraj	województwo	kraj
Gminy	51,9	43,2	51,5	42,0
Powiaty ziemskie i miasta na prawach powiatu	42,5	51,5	43,1	52,8
Województwo	5,6	5,3	5,4	5,2
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło opracowanie własne na podstawie Tabeli z Rocznika statystycznego województw 2003, s. 323

Wykres nr 22. Struktura dochodów i wydatków budżetów JST w 2002 r. w województwie i kraju

Źródło: opracowanie własne na podstawie tablicy nr 49

4.1. Budżety gmin

Dochody budżetów gmin w 2002 roku ukształtowały się na poziomie 1581,2 mln zł, co stanowiło 51,9 % ogółu dochodów budżetów jednostek samorządu terytorialnego - kraj 43,2%. Wydatki budżetów gmin wyniosły odpowiednio 1616,3 mln zł – 51,5% wydatków łącznych budżetów jednostek samorządu terytorialnego (kraj 42%).

Zagregowany ujemny wynik budżetów gmin wyniósł 35,1 mln zł, wobec 56,2 mln zł w 2000r. W skali kraju wynik również ujemny i wyniósł odpowiednio 404,9 mln zł i 1627 mln zł.

Najwyższe wpływy uzyskano z:

- *subwencji ogólnej budżetu państwa, która stanowiła 40,7 % dochodów ogółem gmin (wobec 37,2% w 2000r).* Część oświatowa stanowiła zasadniczą część tej subwencji i wynosiła 32% dochodów ogółem (wobec 29,5% w 2000r).
- *na zbliżonym poziomie kształtowały się wpływy z tytułu dochodów własnych 636 mln zł co stanowiło 40,2 % w 2002 r ogółu dochodów gmin wobec 43,2 % w 2000r.*
 - W grupie dochodów własnych - udział podatków dochodowych budżetu państwa wyniósł 145,8 mln zł – 22,9%, z tego 21,7% - z podatku dochodowego od osób fizycznych, a 1,2 % z podatku dochodowego od osób prawnych (w 2000 r – 28,1%, odpowiednio 26,9% i 1,2%).
 - Podatek od nieruchomości stanowił 220,8 mln zł – 34,7 % dochodów własnych (wobec 27,1 % w 2000r i 32,7% w 2001 r), a podatek rolny odpowiednio – 8,5% oraz 7,7% i 8,4%.
- *Udział wszystkich dotacji celowych w dochodach budżetów gmin ogółem w 2002 r – wyniósł 16% wobec 13,6% w 2001 r i 16,1 % w 2000 r.*
Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania administracji rządowej stanowiły 73% wszystkich dotacji .

Kształtowanie się dochodów budżetów gmin według rodzajów w latach 2000 -2002 przedstawiono w Tabeli nr 50:

Tabela nr 50. Dochody budżetów gmin w województwie

Wyszczególnienie	2000 r	2001r	2002r	
	mln zł			2001=100
OGÓŁEM	1370,9	1459,6	1581,2	108,3
Dochody własne	591,7	613,9	636	103,6
W tym:				
-podatek od nieruchomości	160,4	201	220,8	109,9

Wyszczególnienie	2000 r	2001r	2002r	
	mln zł			2001=100
-podatek rolny	45,7	51,6	54,4	105,4
-opłata skarbowa	27,6	10,0	9,0	90,0
-udział w podatku dochodowym budżetu państwa:				
•Ogółem	166,8	143,8	145,8	101,4
➤ od osób prawnych	7,4	6,2	7,4	119,4
➤ Osób fizycznych	159,4	137,6	138,4	100,6
Dotacje celowe z budżetu państwa	220,9	198,9	253,1	127,2
Pozostałe dotacje	8,9	19,7	17,7	89,8
Subwencje ogólne z budżetu państwa	509,7	581,6	644,2	110,8
W tym na zadania oświatowe	404,7	463,9	506,3	109,1
Środki na dofinansowanie własnych zadań ze źródeł pozabudżetowych	39,7	45,5	30,1	66,2

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s. 465; 2002, s. 480; 2003, s. 479

Dochody budżetów gmin ogółem w 2002 r w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 1403 zł wobec 1178 zł w 2000 r (kraj odpowiednio 1372 zł i 1272 zł). Przyjmując wskaźnik dochody ogółem na 1 mieszkańca za wyznacznik bogactwa danej jednostki samorządu terytorialnego, łatwo zauważyć, że na terenie Warmii i Mazur, podobnie jak w innych regionach kraju istnieją duże dysproporcje zasobności w poszczególnych obszarach województwa.

Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminach poszczególnych powiatów wahały się w 2002 r od 1281 zł w gminach powiatu nidzickiego do 1615 tys. zł w gminach powiatu giżyckiego.

Kształtowanie się dochodów gmin w przekroju poszczególnych powiatów przedstawiono w Tabeli nr 51.

Tabela nr 51. Dochody budżetów gmin w poszczególnych powiatach w latach 2000-2002

wyszczególnienie	Dochody ogółem			Dochody na 1 mieszkańca			Lokata 2002
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	
	w mln zł			zł			
Powiaty:							
Bartoszycki	81,6	84,1	87,7	1258,0	1303,0	1404,0	10
Braniewski	57,4	58,5	65,5	1246,0	1273,0	1470,0	3
Działdowski	76,9	82,6	93,7	1139,0	1221,0	1426,0	7
Elbląski	66,9	72,0	78,6	1160,0	1246,0	1394,0	12
Elcki	101,6	113,5	120,0	1184,0	1320,0	1432,0	5
Giżycki	112,5	116,6	92,0	1265,0	1315,0	1615,0	1
Gołdapski	x	x	39,5	x	x	1459,0	4
Iławski	110,7	116,7	120,1	1215,0	1275,0	1346,0	15
Kętrzyński	82,2	83,5	87,9	1155,0	1175,0	1297,0	17
Lidzbarski	51,0	53,5	56,4	1125,0	1185,0	1296,0	18
Mragowski	59,3	64,6	71,2	1139,0	1241,0	1413,0	9
Nidzicki	39,9	39,6	43,6	1132,0	1125,0	1281,0	19
Nowomiejski	49,6	52,8	60,0	1126,0	1195,0	1385,0	14
olecko-gołdapski	72,4	77,9	x	1230,0	1322,0	x	x

wyszczególnienie	Dochody ogółem			Dochody na 1 mieszkańca			Lokata
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2002
	w mln zł			zł			
Olecki	x	x	51,7	x	x	1502,0	2
Olsztyński	134,9	151,8	158,2	1181,0	1327,0	1431,0	6
Ostródzki	123,4	133,0	147,0	1130,0	1217,0	1391,0	13
Piski	67,4	72,2	80,9	1128,0	1207,0	1400,0	11
Szczygieński	83,4	87,0	93,1	1165,0	1210,0	1337,0	16
Węgorzewski	x	x	34,1	x	x	1423,0	8
Ogółem gminy	1370,9	1459,6	1581,2	1178,0	1254,0	1403,0	x
Polska	34583,8	37286,9	34545,8	1273,0	1371,0	1372,0	x

Zródło: Rocznik statystyczny województw 2001, s. CCLXXXVIII; 2002, s. CCCLV; 2003, s. CDXI

Kształtowanie się wydatków budżetów gmin w mln zł - według rodzajów podano w Tabeli nr 52.

Tabela nr 52. Wydatki budżetów gmin według rodzajów

wyszczególnienie	2000	2001	2002	
	w mln zł			2001=100
OGÓŁEM	1427,2	1510,8	1616,3	107,0
Dotacje	57,9	64,9	69,9	107,7
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	207,6	227,7	251,9	110,6
Wydatki bieżące	928,5	954,6	1013,5	106,2
W tym:				
-wynagrodzenia	543,4	561,6	578,4	103,0
- składki na ubezpieczenia społ. i Fundusz Pracy	112,4	119,9	121,2	101,1
- zakup materiałów i usług	234,4	228,8	267,3	116,8
Wydatki majątkowe	221,8	235,6	257,8	109,4
W tym inwestycyjne	219,4	232,4	253,6	109,1

Zródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego, 2001, s. 466; 2002, s. 481; 2003, s. 480

W strukturze działowej wydatków budżetowych dominują podobnie jak w kraju wydatki na oświatę i wychowanie stanowią ok. 40% ogółu oraz opieka społeczna 17% wydatków (kraj 11,7%).

Tabela nr 53. Wydatki budżetów gmin według działów w latach 2002-2003

Wyszczególnienie	Gminy* województwa						Polska		
	mln zł			% struktura			% struktura		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
OGÓŁEM	1427,2	1510,8	1616,3	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
W tym:									
Rolnictwo	37,7	37,3	48,4	2,6	2,5	3,0	1,9	2,1	2,7
Transport	43,8	42,8	50,2	3,1	2,8	3,1	6,3	11,0	5,9
Gospodarka komunalna	127,4	103,2	139,4	8,9	6,8	8,6	15,6	8,6	9,1
Gosp. Mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne	57,8	35,8	33,6	4,0	2,4	2,1	3,8	2,9	2,4
Oświata i wychowanie	651,0	631,5	643,9	45,6	41,8	39,8	41,5	36,8	40,1
Kultura i sztuka	41,4	45,7	46,1	2,9	3,0	2,9	3,0	2,9	2,9
Ochrona zdrowia	13,7	25,9	27,5	1,0	1,7	1,7	1,2	1,2	1,2

Wyszczególnienie	Gminy* województwa						Polska		
	mln zł			% struktura			% struktura		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Opieka społeczna	240,6	253,1	275,0	16,9	16,8	17,0	10,3	10,7	11,7
Kultura fizyczna i sport	22,0	26,8	26,1	1,5	1,8	1,6	1,7	1,8	1,9
Administracja samorządowa	167,8	181,0	189,9	11,8	12,0	11,7	12,0	12,1	12,6
Pozostałe	61,8	165,0	184,6	4,3	10,9	11,4	2,7	10,3	9,8

*Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s.466.; 2002, s.481; 2003 Rocznik statystyczny województw 2001, s. 281, 2002, s./ 291, 2003, s. 327.

Wydatki budżetowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca podobnie jak dochody budżetowe wykazują zróżnicowanie w układzie terytorialnym: od 1291 zł w gminach powiatu nidzickiego do 1570 zł w gminach powiatu giżyckiego.

W strukturze wydatków istotne znaczenie ma udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach budżetów gmin ogółem. Przeciętny udział wydatków inwestycyjnych w gminach województwa kształtuje się powyżej 15 % (kraj 17,2 %)

Tabela nr 54. Wydatki budżetów gmin w poszczególnych powiatach w latach 2000-2002

wyszczególnienie	Wydatki ogółem			Wydatki ogółem na 1 mieszkańca		Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem		
	2000	2001	2002	2001	2002	2000	2001	2002
	mln zł			zł		%		
Powiaty:								
bartoszycki	85,3	86,3	89,7	1338,0	1437,0	14,7	10,6	11,3
braniewski	58,7	59,8	69,6	1302,0	1560,0	20,5	13,6	20,0
działdowski	78,2	87,5	97,6	1295,0	1486,0	19,5	22,7	25,7
elbląski	71,4	76,0	77,8	1316,0	1379,0	11,3	14,1	5,8
ełcki	101,2	121,2	130,0	1409,0	1552,0	16,6	24,4	24,3
giżycki	118,8	116,4	89,5	1313,0	1570,0	16,3	11,7	18,5
gołdapski	x	x	39,8	x	1467,0	x	x	8,8
iławski	122,7	123,7	122,4	1352,0	1372,0	24,8	19,8	16,0
kętrzyński	84,3	83,7	89,0	1178,0	1312,0	14,1	11,0	12,1
lidzbarski	50,7	54,3	58,3	1203,0	1340,0	11,5	11,9	13,2
mrągowski	62,7	65,3	72,6	1254,0	1441,0	10,8	9,7	13,0
nidzicki	42,2	40,7	44,0	1158,0	1291,0	14,4	7,8	12,4
nowomiejski	50,0	53,8	60,7	1218,0	1401,0	16,4	16,9	19,7
olecko-gołdapski	75,5	81,8	x	x	1389,0	15,2	15,6	x
olecki	x	x	51,1	x	1487,0	x	x	12,9
olsztyński	141,1	154,4	162,0	1349,0	1465,0	14,7	18,2	17,4
ostródzki	127,3	137,5	146,8	1258,0	1389,0	11,0	12,8	13,2
piski	69,3	74,6	86,5	1247,0	1496,0	12,7	13,6	17,6
szczycieński	87,6	93,9	94,2	1306,0	1353,0	12,7	14,7	9,5
węgorzewski	x	x	34,9		1457,0	x	x	14,7
Ogółem gminy	1427,2	1510,8	1616,3	1298,0	1434,0	15,4	15,4	15,7
Polska	36210,8	38568,0	34950,7	1418,0	1389,0	20,6	19,1	17,2

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s.222. 2002, s.233.; 2003, s.222; Rocznik Statystyczny Województw 2001, s. CCLXXXVIII, 2002, s. CCCLV; 2003, s. CDIX-XI

4.2. Budżety powiatów

Dochody budżetów powiatów ziemskich w 2002 roku ukształtowały się na poziomie 650,3 mln zł, co stanowiło 21,3% ogółu dochodów budżetów jednostek samorządu terytorialnego - kraj 15,3%. Wydatki budżetów powiatów wyniosły odpowiednio 697,7 mln zł – 22,2% wydatków łącznych budżetów jednostek samorządu terytorialnego (kraj 15,2 %).

Zagregowany ujemny wynik budżetów powiatów wyniósł 47,4 mln zł, wobec 13,8 mln zł w 2000r. W skali kraju uzyskano również wynik ujemny (400 mln zł.).

Główne źródła dochodów stanowiły:

- *subwencja ogólna budżetu państwa, która stanowiła 47,5 % dochodów ogółem powiatów (wobec 44,7 % w 2000r).*
Część oświatowa podobnie jak w gminach stanowiła zasadniczą część tej subwencji i wynosiła 36,4% dochodów ogółem (wobec 37,3 % w 2000r).
- dotacje celowe, których udział w dochodach budżetów powiatów ogółem w 2002 r wyniósł 41,5 wobec ponad 44 % w latach 2000 - 2001.
- Dochody własne – stanowiły 9,3% dochodów budżetów powiatów

Dochody budżetów powiatów ogółem w 2002 r w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 577 zł wobec 545 zł w 2000 r (kraj odpowiednio 487 zł i 462 zł).

Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca w poszczególnych powiatach wahały się w 2002 r od 423 zł w powiecie olsztyńskim do 891 zł w powiecie giżyckim.

Kształtowanie się dochodów i wydatków budżetów poszczególnych powiatów przedstawiono w Tabeli nr 55.

Tabela nr 55. Dochody i wydatki budżetów powiatów w latach 2000-2002

wyszczególnienie	Dochody ogółem			Dochody na 1 mieszkańca			Wydatki ogółem			Wydatki na 1 mieszkańca		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
	w mln zł			Zł			w mln zł			zł		
bartoszycki	39,2	41,5	38,0	604,0	643,0	608,0	38,6	42,7	40,8	596,0	662,0	653,0
braniewski	27,5	30,4	27,7	598,0	661,0	621,0	28,2	32,7	31,1	612,0	712,0	699,0
działdowski	30,8	34,9	30,7	456,0	516,0	467,0	30,8	34,4	32,8	457,0	509,0	499,0
elbląski	28,9	34,6	30,0	501,0	599,0	531,0	34,0	37,3	33,3	589,0	647,0	590,0
ełcki	57,1	55,5	56,4	666,0	646,0	674,0	60,5	58,4	56,3	705,0	679,0	672,0
giżycki	55,1	60,4	36,5	620,0	682,0	640,0	54,7	60,0	38,0	615,0	677,0	667,0
gołdapski	x	x	15,4	x	x	570,0	x	x	15,6	x	x	575,0
iławski	47,0	52,3	46,6	516,0	572,0	522,0	47,5	53,0	54,6	521,0	579,0	612,0
kętrzyński	45,8	50,7	48,5	644,0	714,0	716,0	45,3	51,7	49,9	637,0	728,0	736,0
lidzbarski	29,0	31,7	28,0	639,0	703,0	644,0	28,6	31,8	29,3	632,0	704,0	672,0
mragowski	30,7	33,7	30,1	590,0	648,0	598,0	31,5	34,5	30,9	605,0	663,0	614,0
nidzicki	19,1	21,9	19,5	541,0	622,0	574,0	18,9	22,1	19,9	538,0	629,0	586,0
nowomiejski	19,4	20,7	18,8	440,0	468,0	434,0	19,1	20,8	21,4	433,0	470,0	494,0
olecko-gołdapski	39,5	43,4	x	671,0	737,0	x	40,8	43,2	x	693,0	734,0	x
olecki	x	x	26,7	x	x	776,0	x	x	29,0	x	x	843,0
olsztyński	43,2	49,0	46,7	378,0	428,0	423,0	44,8	50,4	48,7	392,0	440,0	441,0
ostródzki	56,8	66,0	59,0	520,0	604,0	558,0	58,8	67,3	70,1	539,0	616,0	664,0
piski	29,1	33,2	30,7	481,0	555,0	531,0	29,0	33,2	32,2	485,0	556,0	557,0
szczycieński	35,9	43,3	39,7	501,0	602,0	570,0	36,7	44,2	42,1	512,0	615,0	605,0
węgorzewski	x	x	21,3	x	x	891,0	x	x	21,5	x	x	900,0
Ogółem powiaty	634,0	703,2	650,2	545,0	604,0	577,0	647,8	717,8	697,7	557,0	617,0	619,0
Polska	x	x	x	462,0	516,0	487,0	x	x	x	466,0	525,0	503
Miasta na prawach powiatu												
Elbląg	239,9	267,2	278,8	1847,0	2053,0	2177,0	245,0	266,0	281,7	1886,0	2044,0	2199,0

Departament Polityki Regionalnej

wyszczególnienie	Dochody ogółem			Dochody na 1 mieszkańca			Wydatki ogółem			Wydatki na 1 mieszkańca		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
	w mln zł			zł			w mln zł			zł		
Olsztyn	326,6	349,5	367,0	1889,0	1999,0	2120,0	342,5	363,7	373,4	1981,0	2080,0	2157,0
Razem miasta na prawach powiatu w województwie	566,5	616,7	645,8	1871,0	2022,0	2144,0	587,6	629,7	655,1	1940,0	2065,0	2175,0
Razem miasta na prawach powiatu Polska	x	x	x	1898,0	2069,0	2222,0	x	x	x	2013,0	2197,0	2392,0
Ogółem powiaty i miasta na prawach powiatu - województwo	1200,5	1319,9	1296,1	819,0	899,0	907,0	1235,3	1347,6	1352,8	843,0	917,0	947,0
Ogółem powiaty i miasta na prawach powiatu - Polska	x	x	x	888,0	976,0	1079,0	x	x	x	925,0	1020,0	1148,0

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s.222; 2002, s.233; 2003, s.222.

Rocznik Statystyczny Województw 2001,s. CDXXX; 2002, s. CCCLXXVI; 2003, s. CCLXXXVIII; Budżety jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2002 GUS 2003

Struktura działowa wydatków budżetowych zbliżona była do średnich uzyskiwanych w kraju. W wydatkach budżetów powiatów, podobnie jak w budżetach gmin – dominowały wydatki na oświatę i wychowanie, których udział zbliżony był do średniej w kraju – wynosił ponad 30 %. Drugą pozycję stanowiły wydatki na opiekę społeczną, które analogicznie jak w kraju stanowiły ponad 17%. Procentowy udział transportu w wydatkach budżetowych powiatów w latach 2000- 2002 – wahał się w granicach 6,9% - 9%.

Tabela nr 56. Wydatki budżetów powiatów według działów w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2002-2003

Wyszczególnienie	Powiaty ziemskie województwa						Polska		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
	mln zł			% struktura			% struktura		
OGÓŁEM	647,8	717,8	697,7	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:									
Rolnictwo	4,3	5,2	6,6	0,7	0,7	0,9	0,6	0,6	0,8
Transport	46,7	49,7	62,7	7,2	6,9	9,0	7,1	7,5	8,2
Gospodarka komunalna	0	0,1	0,9	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Gosp. Mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne	1,1	0,9	1,0	0,2	0,1	0,1	0,3	0,2	0,3
Oświata i wychowanie	249,7	213,4	214,8	38,5	29,7	30,8	38,8	30,2	30,9
Kultura i sztuka	1,4	1,6	1,6	0,2	0,2	0,2	0,6	0,6	0,4
Ochrona zdrowia	64,4	92,4	41,8	9,9	12,9	6,0	1,2	1,2	1,2
Opieka społeczna	99,7	119,8	121,4	15,4	16,7	17,4	15,1	15,8	17,1
Administracja samorządowa	68,6	58,9	63,2	10,6	8,2	9,1	11,6	9,3	10,7
Pozostałe	116,2	181,0	190,3	17,9	25,2	27,3	17,8	23,8	26,4

*Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s.466; 2002, s.482; 2003, s.481.

W strukturze wydatków istotne znaczenie ma udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach budżetów powiatów ogółem. Procentowy udział zwiększył się z 7,4% w 2000 r do 9,5% w 2002 (w kraju 7,4% do 8%).

W budżetach miast na prawach powiatu w strukturze działowej największy udział stanowią również wydatki na oświatę i wychowanie – 32,6 % oraz opiekę społeczną – 15 %, bezpieczeństwo publiczne 10 %.

4.3 Budżet województwa

Dochody budżetu województwa w 2002 r wyniosły 170,1 mln zł wobec 122,5 mln zł w 2000 r i 172,6 zł w 2001 r. Nominalna wartość dochodów z budżetu państwa w 2002 r uległa zmniejszeniu w odniesieniu do 2001 roku o 1,5%, a stosunku do 2000 r zwiększyła się o 38,8% (w skali kraju odpowiednio spadek o 8,3% i wzrost o 13,9%). Spadek dochodów miał miejsce we wszystkich województwach z wyjątkiem wielkopolskiego.

Podstawowe źródła dochodów stanowiły:

- *Dotacja celowa z budżetu państwa*, której wysokość uległa zwiększeniu z 41 mln zł w 2000 r do 77,6 mln zł w 2002 r, a ich % udział w dochodach budżetu województwa z 33,5% do 45,6%. Udział procentowy był wyższy niż w kraju o 3,6 pkt.
- *Subwencja ogólna z budżetu państwa* wynosząca w 2002 r 66,7 mln zł, wobec 62,6 mln zł w 2000r, a % udział w dochodach budżetu województwa uległ zmniejszeniu i wynosił odpowiednio 39,2% i 51,1%. Udział procentowy był wyższy niż w kraju o 3,4 pkt
- *Dochody własne* stanowiły 11% budżetu województwa.

W 2002 r po dwóch kolejnych latach ujemnego wyniku finansowego osiągnięto dodatni wynik finansowy budżetu województwa wynoszący +1,8 mln zł. W skali kraju notowano wyniki finansowe ujemne.

Wydatki budżetu województwa w 2002 r wyniosły 168,3 mln zł, wobec 176,7 mln zł w 2001 r i 137,1 mln zł w 2000 r.

Tabela nr 57. Wskaźniki charakteryzujące budżet województwa na tle kraju:

Wyszczególnienie	2000		2001		2002	
	województwo	kraj	województwo	kraj	województwo	kraj
Dochody budżetu województwa						
Dochody ogółem na mln w zł	122,5	3704,6	172,6	4599,6	170,1	4218,3
Dochody ogółem na 1 mieszkańca w zł	84	96	117	119	119	110
Dochody własne na 1 mieszkańca w zł	11	15	12	16	13	17
% udział dochodów własnych w dochodach ogółem	13,6	15,9	10,1	13,3	11	15,1
% udział subwencji ogólnej z budżetu państwa w dochodach ogółem	51,1	37,8	40,6	34,4	39,2	35,8
% udział dotacji celowej z budżetu państwa w dochodach ogółem	33,5	41,3	46,2	47,5	45,6	42,0
Wydatki budżetu województwa						
Wydatki ogółem w mln zł	137,6	3787,1	176,7	4737,1	168,3	4340,4
Wydatki na 1 mieszkańca w zł	93	98	120	123	118	114
% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	11,7	29	16	28	22,5	29,1
Struktura działowa wydatków w %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym						
Rolnictwo	16,1	13,3	10,9	9,3	13,5	10,7
Transport i łączność	27,3	20,5	44,1	38,7	38,5	39,1
Oświata i wychowanie	12,7	12,5	8,9	9,3	10,7	10
Kultura i sztuka	14,4	15	11,2	13,8	12,6	14,5
Ochrona zdrowia	4,2	14,4	10,7	15	6,3	10,9
Kultura fizyczna	1,2	1,9	0,7	1,4	0,5	1,2
Administracja państwowa i samorządowa	9,0	7,0	6,5	5,6	7,1	6,4
Pozostałe wydatki	15,1	15,4	7	6,9	10,8	7,2

Departament Polityki Regionalnej

Wyszczególnienie	2000		2001		2002	
	województwo	kraj	województwo	kraj	województwo	kraj
Wynik finansowy						
Wynik finansowy w mln zł	-14,6	-82,5	-4,1	-137,5	+1,8	-122,1

Źródło: opracowano na podstawie Rocznika Statystycznego Województw 2001, s. 278; 2002, s. 287; 2003, s. 323

W budżecie województwa podobnie jak w skali kraju najwyższy udział w wydatkach budżetu ma transport i łączność a następnie kolejno: rolnictwo, kultura i sztuka oraz oświata i wychowanie.

5. Podstawowe informacje o realizacji kontraktu wojewódzkiego w latach 2001-2003

Raport końcowy z realizacji zadań, objętych kontraktem wojewódzkim dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego w latach 2001-2003 zgodnie z obowiązującą został przyjęty przez Warmińsko-Mazurski Komitet Monitorujący a następnie został zaakceptowany przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego tj. procedurą - Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej. W czerwcu 2004r przyjęty został przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Niniejszy materiał przedstawia ogólną informację o realizacji kontraktu wojewódzkiego przede wszystkim kierunku inwestowania i źródła finansowania.

1. W roku 2003 zostało zakończone finansowanie realizacji zadań Kontraktu Wojewódzkiego dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2001-2003.

- W rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie przyjęcia Programu wsparcia na lata 2001-2003 i zapisach kontraktu wojewódzkiego założono- *dofinansowanie z budżetu państwa na realizację zadań krajowych w latach 2001-2003* w wysokości 128,674 mln zł . Kwota przekazanej dotacji na zadania wyniosła - 122,349 mln. zł - co stanowi 95,1 % przyjętej w w? dokumentach kwoty.

2. Realizowany w latach 2001-2003 Kontrakt wojewódzki dla województwa warmińsko-mazurskiego stanowił pierwsze wsparcie z budżetu państwa realizacji Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego. Współfinansował również działania pierwszego w historii województwa Programu Rozwoju Regionalnego.

Łącznie w latach 2001-2003 na zadania zawarte w kontrakcie wojewódzkim wydatkowano ze środków krajowych prawie 0,3 mld zł. Z ogólnej kwoty podstawowe źródła finansowania stanowiły:

- Dotacja budżetu państwa – ok.. 46%,
- środki JST - ok. 36%, (w tym – 28% to środki samorządów gmin, 6,2% - środki powiatów i 1,8% środki samorządu województwa),
- inne środki publiczne- 18%.

3. W ramach przyjętych w kontrakcie działań priorytetowych wynikających ze „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego” realizowane zadania stanowiły następujące kierunki inwestowania (łącznie z inwestycjami oświatowymi, których wybór w 2001r. był w gestii Wojewody Warmińsko-Mazurskiego):

- *infrastruktura drogowa* – ok. 24 % ogółu poniesionych kosztów na zadania Kontraktu. Zadania realizowane były w trzech podregionach. Były to między innymi następujące inwestycje:
 - * w Olsztynie - most na rzece Łyna w ciągu ulicy Tuwima,
 - * w Elblągu - modernizacja infrastruktury transportowej ulicy Bema,
 - * w Iławie- modernizacja dogi nr 16 na terenie miasta,
 - * droga wojewódzka 507 (węzeł Maciejewo na drodze Braniewo -Pieniężno)
 - * w Morągu - wiadukt Mrągowo;
 - * modernizacja skrzyżowań w ciągu drogi krajowej nr 59 do drogi wojewódzkiej 591
 - * przebudowa drogi wojewódzkiej nr 656 w m. Garbnik,

- * odernizacja dróg powiatowych; (realizowane przez starostwa powiatowe w Elblągu, Olecku, Ełku, Szczytnie, Kętrzynie, Giżycku)
- * Budowa drogi dojazdowej do lotniska w Szymanach.
- *infrastruktura związana z ochroną środowiska* – stanowiąca 21 % ogółu poniesionych kosztów na zadania kontraktu. Wymienić można szereg ważnych inwestycji infrastruktury środowiskowej z zakresu kanalizacji, oczyszczalni ścieków, wodociągów, jak :
 - * inwestycje prowadzone w ramach Fundacji Wielkich Jezior Mazurskich (oczyszczalnia ścieków w Bystrym k/Giżycka, kanalizacje sanitarne na obszarze gmin i miast Wielkich Jezior Mazurskich),
 - * budowa oczyszczalni ścieków dla miasta Korsze
 - * sieć kanalizacyjna w miejscowości Lidzbark Welski
 - * kanalizacja sanitarna w mieście Nowe Miasto Lubawskie
 - * budowa wodociągów w miejscowości Biała Piska

Realizowana była tu również we Fromborku „przebudowa systemu ciepłego, przy wykorzystaniu surowców lokalnych – słomy” oraz „uzbrojenie dzielnicy składowo-przemysłowej – pod potrzeby inwestorów” w Giżycku.

- *Ochrona zdrowia – szpitale* – ok. 20 % ogółu poniesionych kosztów na zadania kontraktu. Największą inwestycję stanowiła budowa szpitala w Ełku, gdzie w I etapie wydatkowano z budżetu państwa 10,98 mln zł. zł i ze środków samorządu terytorialnego 17,4 mln zł. Natomiast w II etapie (budowa sterylizatorni) wydatkowano z budżetu państwa 1000 tys. zł i ze środków samorządu terytorialnego 350 tys. zł
Znane są bieżące problemy służby zdrowia. Cenne jest, że w wyniku Kontraktu w ochronie zdrowia zrealizowane zostało kilka zadań, w tym oddanie do użytku Zakładu Radioterapii w Olsztynie, inwestycje z ratownictwa medycznego, (Wojewódzki Szpital Specjalistyczny, Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy w Olsztynie, Wojewódzki Szpital w Elblągu, Szpital Powiatowy w Biskupcu), Szpital w Ełku (inwestycja wieloletnia), Wojewódzki Szpital w Elblągu (modernizacja zakładu radiologii – wdrożenie cyfrowej technologii obróbki zdjęć), Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny w Ameryce. Nie rozwiązane nadal zostały problemy finansowe Szpitala w Nidzicy.
- *Szkoły wyższe* - ok. 11 % ogółu poniesionych kosztów na zadania Kontraktu, Wymienić tu należy 3 obiekty ważne dla województwa i każdego z podregionów:
 - * Regionalne Centrum Szkoleniowo-Konferencyjne – Uniwersytet Warmińsko- Mazurski w Olsztynie,
 - * Obiekt na potrzeby Instytutu Informatyki Stosowanej, siedziba rektoratu - Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu,
 - * obiekty na potrzeby Wyższej Szkoły Publicznej (baza lokalowa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego) – w Eł
- *Szkoły, gimnazja, centra szkoleniowe*- ok. 19 % ogółu poniesionych kosztów na zadania Kontraktu
W oświacie - oprócz 64 zadań oświatowych, których wybór w 2001r był w gestii Wojewody dodatkowo w 2003 r zrealizowano zadania w zakresie budowy, rozbudowy szkół w Iłowie – Osada, Lelkowie, Grodzicznie , Ząbrowie gm. Iława, zrealizowano zadanie PN „Budowa Internatu Zespołu Szkół z Ukraińskim Językiem Nauczania – Centrum Szkoleniowe dla

Młodzieży z Europy Wschodnie” oraz zadanie pn „Przebudowa nabrzeża Zespołu Oświatowo-Sportowego w Mrągowie”.

Wymienić należy tu również takie inwestycje jak:

- * Centrum Kształcenia Kadr Medycznych i Społecznych w Olsztynie,
 - * Centrum Kształcenia Ustawicznego w Działdowie zrealizowało zadanie pod potrzeby studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.
 - * Rozwój infrastruktury lokalnej, modernizacja bazy pod potrzeby aktywnych form walki z bezrobociem w Elblągu. W ramach tego zadania została stworzona baza lokalowa dla 3 podmiotów tj. Centrum Pracy i Pomocy, Centrum Kształcenia Praktycznego oraz Centrum Informacji i Planowania Kariery.
- *Pozostałe kierunki inwestowania:* głównie turystyka, kultura, fundusz pożyczkowy dla przedsiębiorczości, w tym:
 - * *Wojewódzka Biblioteka publiczna w Olsztynie. Biblioteczna Informacyjna Sieć Szkoleniowa* – w ramach zadania wsparcie w formie nowoczesnego sprzętu otrzymało 117 jednostek, powierzchnia zmodernizowana 4,5 tys. m².
 - * *Utworzenie powiatowych ośrodków informacji i promocji turystycznej.* W regionie powstało 35 punktów informacji turystycznej, wyposażonych w sprzęt komputerowy. Stanowią one bazę materialną do Ogólnopolskiego Internetowego Systemu Informacji Turystycznej,
 - * *Muzeum w Węgorzewie. Kompleks pracowni rzemiosł tradycyjnych.* Powstało 7 obiektów: w tym pracownia ceramiki, 3 zabytkowe chałupy, dom miejski (budynek szachulcowy),
 - * *Centrum Spotkań Europejskich – CK i WM ”Światowid” w Elblągu* - w wyniku adaptacji dużego kina powstało o wysokim standardzie pomieszczenie wielofunkcyjne, tj. sala teatralno-widowiskowo-kinowa oraz sala audytoryjna do projekcji filmowych.
 - * *Dokapitalizowanie Regionalnego Funduszu Pożyczkowego dla MŚP.*
Jest to cenna i oczekiwana w regionie inicjatywa, zgodna z zapisami zawartymi w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa.
Zadanie będzie realizowane przez Warmińsko-Mazurską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie, ze środków budżetu państwa w wysokości 2368,25 tys. zł. Założono, że pożyczki będą udzielane małym przedsiębiorstwom do 10 osób. Podkreślenia wymaga fakt, że dzięki zaangażowaniu środków w wyniku decyzji Zarządu Województwa - Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości udzieliła również dotacji na to zadanie w kwocie 2500 tys. zł
4. Największe inwestycje Kontraktu Wojewódzkiego – pod względem zaangażowania środków finansowych:
- *Budowa mostu przez rzekę w ciągu ul. Tuwima w Olsztynie.*
 - *Modernizacja infrastruktury transportowej układu miejskiego w ciągu ul. Bema w Elblągu,*
 - *Budowa drogi dojazdowej do lotniska w Szymanach.*
 - *Regionalne Centrum Konferencyjno – Szkoleniowe (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski) w Olsztynie*
 - *Rozbudowa i modernizacja obiektu dla potrzeb Instytutu Informatyki Stosowanej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Olsztynie*
 - *Tworzenie warunków dla rozwoju regionalnego w Regionie Wielkich Jezior Mazurskich w wyniku realizacji wybranych projektów z zakresu gospodarki ściekowej.*

- *Budowa sieci kanalizacyjnej w mieście Lidzbark Welski.*
 - *Budowa szpitala w Elku.*
 - *Rozwój infrastruktury lokalnej, modernizacja bazy pod potrzeby aktywnych form walki z bezrobociem w Centrum Pracy i Pomocy, w Centrum Kształcenia Praktycznego oraz Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Elblągu,*
 - *Przebudowa systemu ciepłego Fromborka.*
5. Ważnym kryterium rozpoznania zaabsorbowania środków na realizację zadań kontraktu jest układ terytorialny, uwzględniający podział zaangażowania środków w układzie podregionów (łącznie z inwestycjami oświatowymi, będącymi w gestii Wojewody) :
- *Podregion olsztyński-* 39 zadań, łącznie koszty stanowiły ok. 36 % ogółu poniesionych kosztów na zadania Kontraktu. Z ogólnej liczby 16 zadań – to zadania oświatowe, realizowane w 2001 r.
 - *Podregion elcki-* 26 zadań - łącznie koszty stanowiły ok. 30 % ogółu poniesionych kosztów na zadania Kontraktu. Z ogólnej liczby 14 zadań – to zadania oświatowe, realizowane w 2001 r. Na wysokość poniesionych wydatków i udział procentowy w strukturze wydatków istotny wpływ miała realizacja jedynej w województwie inwestycji wieloletniej tj. szpitala w Elku.
 - *Podregion elbląski-* 54 zadania - łącznie koszty stanowiły ok. 31 % ogółu kosztów poniesionych na zadania Kontraktu. Z ogólnej liczby 34 zadania – to zadania oświatowe, realizowane w 2001 r.
 - Całego województwa dotyczą trzy zadania tj. 1.2.5 Biblioteczna Informacyjna Sieć Szkoleniowa; 2.2.1 Utworzenie powiatowych ośrodków informacji i promocji turystycznej oraz 3.2.1 Dokapitalizowanie regionalnego funduszu pożyczkowego dla MŚP. Na te zadania poniesiono ponad 2% ogółu kosztów kontraktu, głównie w ramach dofinansowania z budżetu państwa. Zarówno rozwój turystyki, jak i przedsiębiorczości zajmuje w strategii województwa kluczowe miejsce

6. Wybrane informacje o zagranicznych programach pomocowych

Kompleksowa informacja o zagranicznej pomocy publicznej zawarta jest w Programie Rozwoju Regionalnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2004-2006, przyjętym przez Sejmik Województwa w dniu 27 kwietnia 2004 r.

W niniejszej informacji przedstawiono skrótoowo głównie poziom alokacji środków i zadania realizowane w ramach poszczególnych programów.

Pierwsza bezzwrotna pomoc finansowa od Unii Europejskiej realizowana była dla województwa w ramach Programu Phare.

Kluczowe znaczenie dla realizacji polityki rozwoju regionalnego w regionie pełniły kolejne edycje programów Phare Spójność Społeczna i Gospodarcza (Phare SSG).

Podstawowym zadaniem programu Phare SSG jest zmniejszenie opóźnień i wyrównanie nierówności w poziomie rozwoju regionów poprzez promowanie aktywności gospodarczej, programowanie tworzenia nowych miejsc pracy, rozwiązywanie problemów społecznych, a także rozwój infrastruktury działalności gospodarczej.

- Łączna alokacja środków przeznaczona w województwie na działania z zakresu spójności społeczno-gospodarczej w latach 2000-2003 wynosiła 59,4 mln € natomiast w przeliczeniu na mieszkańca - 40,4 €

Program Phare 2000 Spójność Społeczna i Gospodarcza

Głównymi celami programu są: zwiększenie spójności społeczno-gospodarczej województwa poprzez podniesienie jego potencjału gospodarczego i społecznego oraz przygotowanie administracji regionalnej do uczestnictwa w polityce regionalnej UE po akcesji. Okres realizacji programu przypada na lata 2001 – 2003.

Łączna alokacja środków Phare – 20,3 mln €, udział środków krajowych 26,32 mln €.

W ramach realizacji programu Zarząd Województwa dokonał wyboru następujących projektów, zaakceptowanych następnie do realizacji przez Komisję Europejską i Ministerstwo Gospodarki:

- „Budowa przeprawy mostowej przez rzekę Elbląg” – dotacja 2,48 mln €
- „Modernizacja drogi nr 16 wokół Olsztyna” – dotacja 6 mln €
- „Ochrona wód powierzchniowych w zlewni Wielkich Jezior Mazurskich” – 2,84 mln €
- „Program wsparcia dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw” – 3,39 mln €
- „Warmińsko-Mazurski Program Doskonalenia Kadr” – 3,38 mln €
- „Fundusz małych grantów na projekty infrastrukturalne” – 2,70 mln €

Phare 2001 Spójność społeczna i gospodarcza

Głównym celem programu jest zwiększenie spójności społeczno-gospodarczej województwa poprzez: rozwój infrastruktury ponadlokalnej, rozwój zasobów ludzkich oraz wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw

Łączna alokacja środków Phare – 12,31 mln € udział środków krajowych 17,75 mln €.

W ramach programu Zarząd Województwa dokonał wyboru następujących projektów, zaakceptowanych do realizacji przez Komisję Europejską i Ministerstwo Gospodarki:

- „Modernizacja i budowa drogi krajowej nr 16 – ul. Sielskiej w Olsztynie II etap” – 3 mln €
- „Przebudowa węzła transportowego Elbląg –Wschód” – 2 mln €
- „I etap obwodnicy miejskiej w Ełku” – 3 mln €
- „Warmińsko-Mazurski Program Doskonalenia Kadr cz. II” – 2,4 mln €

Phare 99- PL 9909.01 Fundusz Dotacji Lokalnych 2000 – 2002

Celem Funduszu Dotacji Lokalnych jest pomoc gminom Województwa Warmińsko – Mazurskiego w realizacji projektów rozwoju społeczno – gospodarczego, służących realizacji strategii rozwoju województwa. Budżet funduszu Dotacji Lokalnych dla Województwa Warmińsko – Mazurskiego wynosi 4,5 mln €. Dotacje dla 19 beneficjentów zostały przyznane na współfinansowanie lokalnych projektów infrastrukturalnych z następujących dziedzin:

- Ochrona środowiska – 1,82 mln €
- Infrastruktura wodno – kanalizacyjna – 1,36 mln €
- Infrastruktura drogowa – 1,29 mln €

Łączna kwota dofinansowania Phare FDL wstępnie wyniosła ok. 4,47 mln € natomiast całkowity budżet projektów 11,07 mln €.

Realizacja wszystkich projektów została zakończona.

Phare 2002 – Spójność Społeczna i Gospodarcza

Celem programu jest zwiększenie spójności społeczno-ekonomicznej województwa oraz jego potencjału gospodarczego i społecznego poprzez: rozwój infrastruktury ponadlokalnej, rozwój zasobów ludzkich oraz wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw

Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego zatwierdził listę główną projektów proponowanych do realizacji o łącznej alokacji 10,46 mln €:

- „Projekt wsparcia przedsiębiorczości” – 1,59 mln €
- „Warmińsko-Mazurski Program doskonalenia kadr cz. III” – 1,17 mln €
- „Zwiększenie dostępu do terenów inwestycyjnych w Olsztynie” – 3,37 mln €
- „Modernizacja drogi nr 16 wraz z budową obwodnicy na terenie miasta Iławy – zwiększenie dostępu do terenów inwestycyjnych” – 2,4 mln €
- „Rozbudowa i modernizacja publicznej infrastruktury portu morskiego w Elblągu wraz z usprawnieniem lądowej dostępności komunikacyjnej” – 2,1 mln €.

Phare 2003 – Spójność Społeczna i Gospodarcza

Celem programu jest zwiększenie spójności społeczno-ekonomicznej województwa oraz jego potencjału gospodarczego i społecznego poprzez: rozwój infrastruktury ponadlokalnej, rozwój zasobów ludzkich oraz wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw

Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego dokonał rekomendacji przyznania dotacji o łącznej kwocie 12,1 mln € na następujące projekty:

Projekty wsparcia Małych i Średnich Przedsiębiorstw i Rozwoju Zasobów Ludzkich:

- „System dotacji i usług doradczych dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw” – proponowana kwota alokacji Phare – 1,815 mln €
- „Rozwój i doskonalenie zawodowe kadr województwa warmińsko-mazurskiego” – proponowana kwota alokacji 1,331 mln €

Projekty infrastrukturalne:

- „Poprawa dostępności do terenów inwestycyjnych znajdujących się w strefie przemysłowej przy ul. Lubawskiej w Iławie w celu aktywizacji gospodarczej” – zgłoszony przez Gminę Miejską Iława - proponowana kwota alokacji 3,389 mln €

- „Budowa obwodnicy miejskiej w Elku” - V etap” – zgłoszony przez Gminę Miejską Elk - proponowana kwota alokacji 2,55 mln €
- „Aktywizacja gospodarcza nowej dzielnicy miasta” - zgłoszony przez Gminę Miejską Olsztyn – proponowana kwota alokacji 3,015 mln €

Phare Institutional Building - Specjalny Program Przygotowawczy do Funduszy Strukturalnych PL 98/IB/OT/01; Akcja 3.3

Głównym celem programu było zwiększenie umiejętności kadr i wzmocnienie instytucjonalne administracji samorządowej do efektywnego programowania, monitorowania i kontroli polityki spójności społeczno – gospodarczej finansowanej przy udziale przyszłych wspólnotowych Funduszy Strukturalnych. W terminie od stycznia 2000 do lipca 2001 korzystając z doświadczeń ekspertów z Powiatu Bornholm prowadzono działania mające na celu przygotowanie regionu do efektywnego wykorzystania przyszłych Funduszy Strukturalnych UE. Głównym rezultatem było przeszkolenie ponad 130 osób oraz opracowanie pierwszego w Polsce - Zintegrowanego Programu Operacyjnego typu Cel 1 na lata 2003 – 2006. Dzięki zaangażowaniu w prace nad programem operacyjnym przedstawicieli przedsiębiorców oraz otoczenia biznesowego – Warmińsko – Mazurski Sejmik Gospodarczy, Bank Ochrony Środowiska, Business Center Club, Działdowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., Uniwersytet Warmińsko – Mazurski – umożliwiono dostęp do kluczowych informacji na temat wsparcia finansowego funduszy strukturalnych UE. Plan finansowy programu SPP składał się z dwóch komponentów: udział SPP - 240 tys. €, udział Phare – INRED -350 tys. €

Realizacja Programu została zakończona w 2001 roku.

ISPA Przedakcesyjny instrument Polityki Strukturalnej (Instrument for Structural Policies for Preaccession)

Pomoc Wspólnoty Europejskiej w ramach funduszu ISPA ma przyczynić się w procesie akcesyjnym do lepszego przygotowania województwa warmińsko–mazurskiego w sektorach ochrony środowiska i transportu. Dotychczas zaakceptowane wnioski ISPA w zakresie ochrony środowiska przedstawiają się następująco:

- Modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków w Olsztynie; koszt całkowity 12,93 mln zł, wkład ISPA 6,87 mln zł,
- Modernizacja wraz z rozbudową systemu zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia w Elblągu koszt całkowity 18,9 mln zł, wkład ISPA 10,675 mln zł,

Projekt Regionalna Strategia Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego

W grudniu 2001 Zarząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego wspólnie z Powiatem Olsztyńskim podpisał kontrakt z Komisją Europejską (DG Enterprises) na realizację projektu pt. „Regionalna Strategia Innowacyjności dla Województwa Warmińsko – Mazurskiego”. Począwszy do lutego 2002 przez 32 miesiące w regionie prowadzone są działania, których głównym celem jest zwiększenie konkurencyjności firm, ulepszenie regionalnej infrastruktury usługowej na rzecz firm oraz umacnianie zdolności przyjmowania nowych technologii poprzez opracowanie regionalnej strategii innowacji. Metodologia projektu bazuje na doświadczeniach regionów krajów członkowskich, które pomyślnie opracowały RIS. Realizację projektu wspierają eksperci z Regionu *Weser – Erms* (Niemcy) oraz *Shannon* (Irlandia). Łącznie budżet projektu wynosi 751 508 € (w tym dofinansowanie UE - 375 754 €)

SAPARD

Zgodnie z programem operacyjnym SAPARD województwo warmińsko – mazurskie będzie beneficjentem środków finansowych Unii Europejskiej na następujące działania:

- Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych,
- Inwestycje w gospodarstwach rolnych,
- Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich,
- Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich,
- Programy rolno środowiskowe i zalesianie,
- Szkolenia zawodowe,
- Pomoc techniczna.

Środki programu SAPARD przeznaczone są na realizację następujących celów:

- poprawę konkurencyjności polskiego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego, zarówno na rynku krajowym jak i rynku międzynarodowym;
- dostosowanie sektora rolno-spożywczego do wymagań Jednolitego Rynku w zakresie wymagań sanitarnych, higienicznych oraz jakościowych;
- wsparcie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej oraz tworzenie warunków do podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi.

Phare Cross Border Cooperation – Phare Współpraca Przygraniczna

Fundusz Małych Projektów w Euroregionie Bałtyk

- 1999 r.: Obejmujący projekty z następujących dziedzin współpraca szkół, wymiana grupy dzieci i młodzieży, sport, promocja (wydawnictwa i media), rozwój gospodarczy kultura i turystyka. Przedsięwzięcia obejmowały swoim zasięgiem dwa województwa: warmińsko – mazurskie i pomorskie. Ich łączna wartość wynosiła 176 310 € (w tym 108 215 € ze środków Phare)
- 2000 r.: Decyzją Komitetu Sterującego Euroregionu Bałtyk, 32 projekty uzyskały wsparcie finansowe na kwotę 300 000 EUR. Projekty weszły w fazę realizacji od marca 2001 r.
- 2001 r. *Program Wschodni - PL.005.06*, Program (dla wschodniej granicy Polski) przeznaczony był na wsparcie współpracy transgranicznej prowadzonej ponad wschodnią granicą Polski, realizowanej pod egidą Euroregionu Bałtyk. W ramach programu mogły być finansowane projekty w obszarach: wymiana kulturalna, lokalna demokracja, środowisko naturalne, rozwój turystyki, rozwój gospodarczy, studia planistyczne i rozwojowe. Całkowita kwota dostępna dla niniejszego Zaproszenia wynosiła 250 tys. €. W roku 2001 Stowarzyszeniu Gmin RP Euroregionu Bałtyk w 2000 r. w ramach Funduszu CBC Phare Polska-Region Morza Bałtyckiego przyznano 300 tys. EUR. Ogółem wpłynęło w dwóch transzach 95 projektów. Dofinansowanie otrzymały 43 projekty.
- 2002 r.: *Specjalny Program na Rzecz Regionu Morza Bałtyckiego (PL 0014)*. W ramach programu realizowane są projekty w zakresie: wymiany kulturalnej, demokracji lokalnej, ochrony środowiska, turystyki, spraw społecznych, szkolenia i zatrudnienia, rozwoju gospodarczego, informacji i komunikacji, ochrony zdrowia oraz planowania i rozwoju. Całkowita kwota dla niniejszego komponentu wynosi 306,9 tys. €.

Projekt Seagull

Seagull ("Mewa") jest projektem dla Euroregionu Bałtyk (ERB), którego głównym celem jest rozwinięcie i zakorzenienie w regionie długofalowej strategii oraz wspólnego dla regionu międzynarodowego planu rozwoju (WMPR). Plan stworzy podstawy między innymi do przyszłych inwestycji w środowisko naturalne i infrastrukturę, dzięki czemu przyczyni się on do społecznie i ekonomicznie zrównoważonego rozwoju całego regionu.

Projekt Łuk Południowego Bałtyku

Projekt Łuk Południowego Bałtyku to część projektu międzynarodowego pn. [South Baltic Arc - Spatial Strategies for Integration and Sustainable Development Acceleration of the South Baltic Arc Zone](#), realizowanego w ramach Programu INTERREG III B dla Regionu Morza Bałtyckiego.

Celem projektu jest wzrost potencjału konkurencyjnego i atrakcyjności inwestycyjnej polskich województw nadmorskich w procesie budowania spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej ponadnarodowej Strefy Rozwojowej Południowego Bałtyku.

Główne działania w projekcie obejmują analizę konkurencyjności, atrakcyjności inwestycyjnej i potencjału społeczno-gospodarczego polskiej części Łuku Południowego Bałtyku i określenie optymalnych kierunków jego wykorzystania; wybór lokalizacji i wstępne przygotowanie głównych przedsięwzięć infrastrukturalnych (transportowych i innych pobudzających rozwój sektora gospodarczego), decydujących o dalszym rozwoju społeczno-gospodarczym Polski północnej.

Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich – Pożyczka Banku Światowego (2000 – 2003)

Województwo Warmińsko – Mazurskie bierze udział w czterech komponentach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich. Podstawę prawną realizacji programu stanowi umowa kredytowa pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju z dnia 25 lipca 2000 r. Nr 7013 –POL. Program realizowany jest od października 2000 r., zakończenie przewiduje się na 30.06. 2005r.

Kredyt Banku Światowego wykorzystywany jest na sfinansowanie następujących działań: rozwój sektora prywatnego, rozwój zasobów ludzkich w tym fundusz ponownego zatrudnienia, program zwiększenia zatrudnienia poza rolnictwem, poprawę stanu edukacji, wzmocnienie instytucji administracji lokalnej i regionalnej oraz rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich.

Beneficjentami PAOW są: mieszkańcy wsi i małych miast (osoby bezrobotne, rolnicy, przedsiębiorcy), gminy, powiaty, przedstawiciele samorządów wszystkich szczebli.

Program jest realizowany na szczeblu Województwa we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy, Regionalnym Oddziałem ARiMR i Kuratorium Oświaty.

II. CEL GŁÓWNY

CEL GŁÓWNY

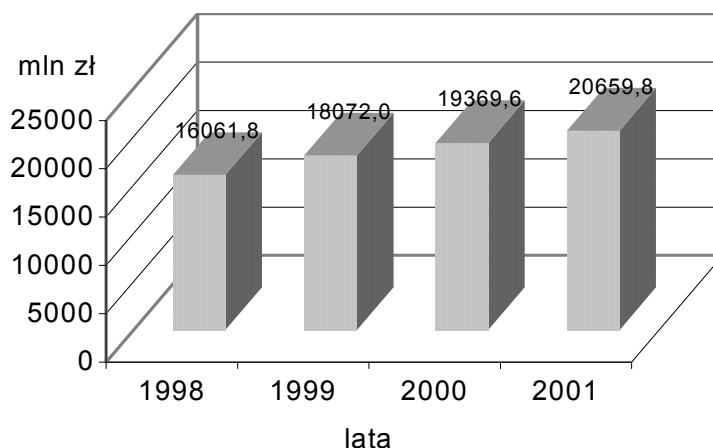
***„Rozwój Warmii i Mazur na rzecz spójności ekonomicznej,
społecznej i przestrzennej w jednoczącej się Europie”***

Celem głównym Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego jest „*Rozwój Warmii i Mazur na rzecz spójności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej w jednoczącej się Europie*”

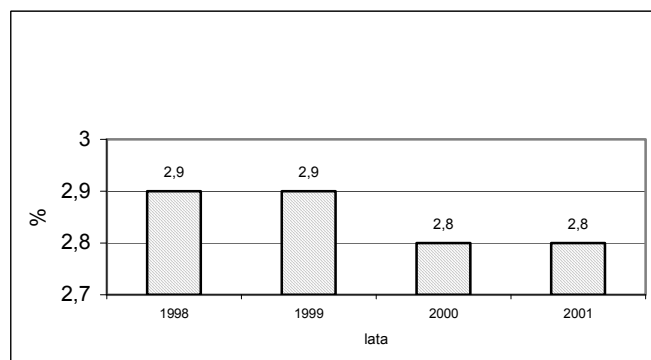
Jego realizację określono w trzech kontekstach tj. europejskim i krajowym, regionalnym i bałtyckim. Mierniki opisujące ich realizację na koniec 2002 roku przedstawiają się następująco:

1. Procentowy udział Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Produkcie Krajowym Brutto:

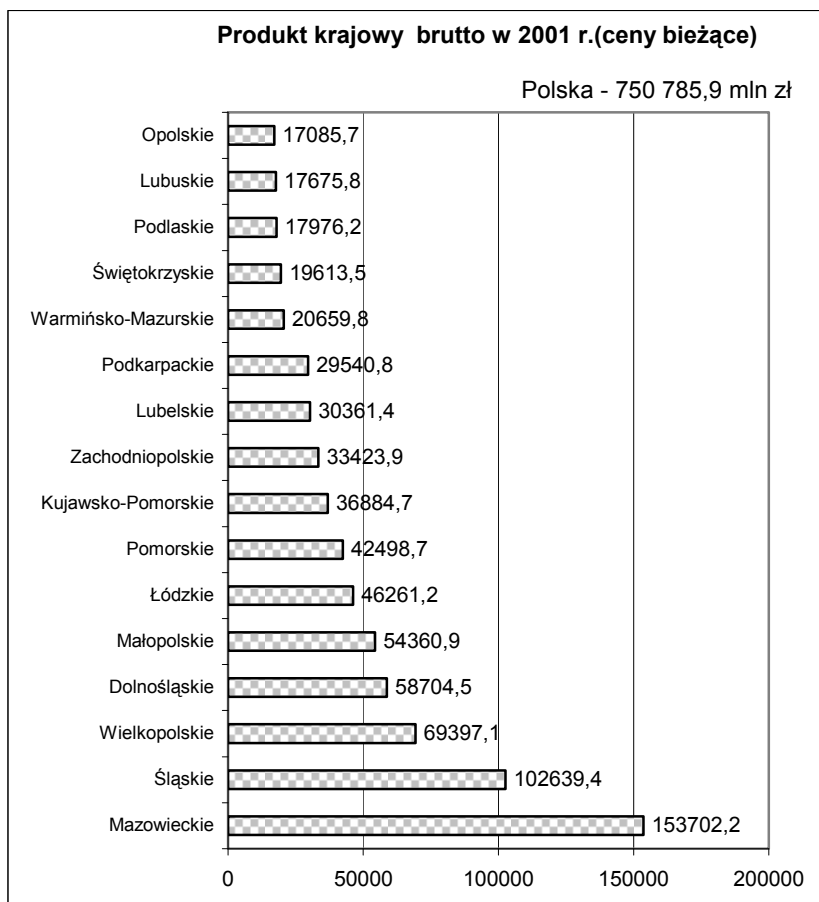
- *PKB ogółem w mln zł w Województwie Warmińsko - Mazurskim*

- *Procentowy udział PKB Województwa Warmińsko -Mazurskiego w PKB kraju*

- **Produkt Krajowy Brutto województw**

Województwo Warmińsko-mazurskie w 2001 r. wytworzyło 2,8% PBK -12 miejsce w kraju (niższe wskaźniki posiada świętokrzyskie, podlaskie, lubuskie, opolskie). W Strategii założono osiągnięcie wyniku 3%. Niekorzystnie kształtuje się w województwie wynik finansowy przedsiębiorstw (jednostki, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, bez banków, instytucji ubezpieczeniowych, domów maklerskich i szkół wyższych). W przemyśle w 2000 roku wynik finansowy zarówno brutto jak i netto był ujemny oraz ujemny wynik finansowy netto w 2001r. Jedynie w budownictwie wynik finansowy netto i brutto zarówno w roku 2000 jak i 2001 był dodatni. Niemniej jednak on również w 2001 roku zdecydowanie się pogorszył w stosunku do roku 2000.

2. Produkt Krajowy Brutto na jednego mieszkańca

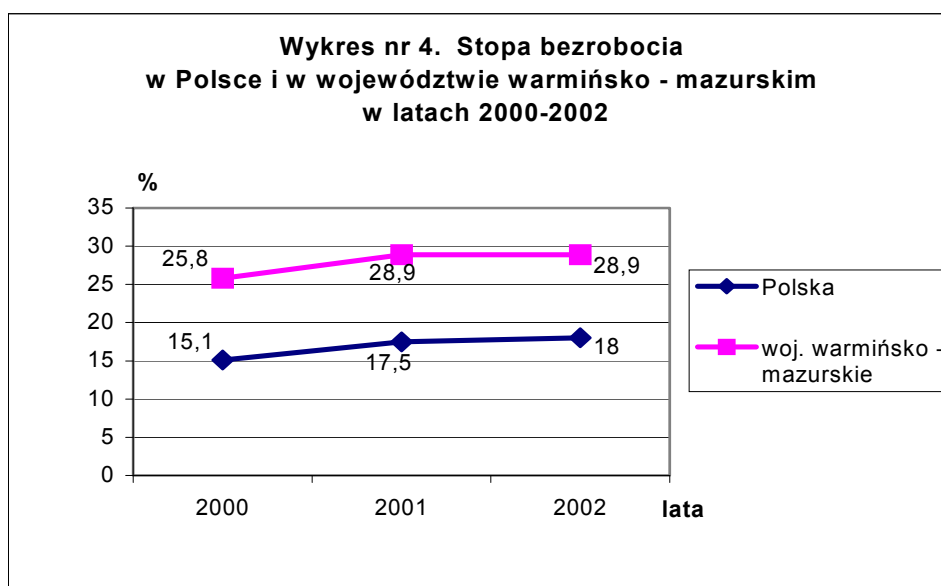
Lata	PKB Ogółem w mln zł			PKB na 1 mieszkańca		
	województwo	kraj	%	lokata	województwo	Polska = 100
1998	16061,8	553560,1	2,9	13	10986	76,7
1999	18072,0	615115,3	2,9	13	12341	77,6
2000	19369,6	684981,9	2,8	13	13210	74,5
2001	20659,8	750785,9	2,8	14	14065	72,4

Produkt krajowy na 1 mieszkańca w 2001 roku wyniósł 14,1 tys. zł; kraj 20,6 tys. zł. Oznacza to, że był niższy od średniego w kraju o 27,6% (w 2000 r. o 25,5%). Po raz pierwszy od kilku lat Województwo warmińsko-mazurskie spadło z 13 lokaty w kraju na 14 pozycję (niższe wskaźniki dotyczą lubelskiego i podkarpackiego). Sytuacja jest na tyle niekorzystna, gdyż od roku 1999 utrzymuje się tendencja rocznego spadku PKB na jednego mieszkańca naszego województwa w stosunku do średniej krajowej. Wartość produkcji dodanej na 1 pracującego wyniosła 40,3 tys. zł (kraj 44,1 tys. zł) – 9 lokata w kraju.

Uwaga: obecnie brak jest danych dotyczących PBK za rok 2002

3. Zmniejszenie bezrobocia w regionie

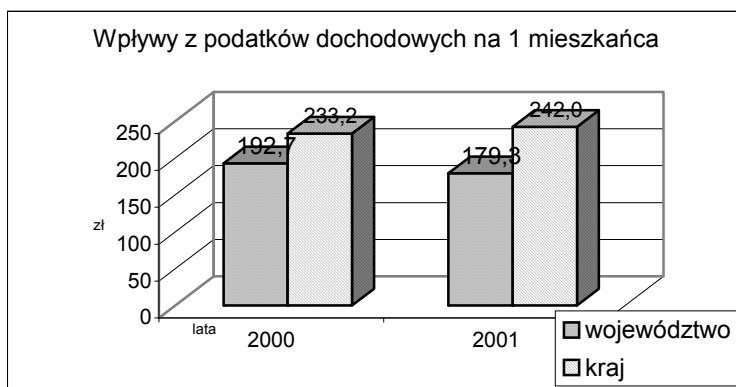
- *Stopa bezrobocia*

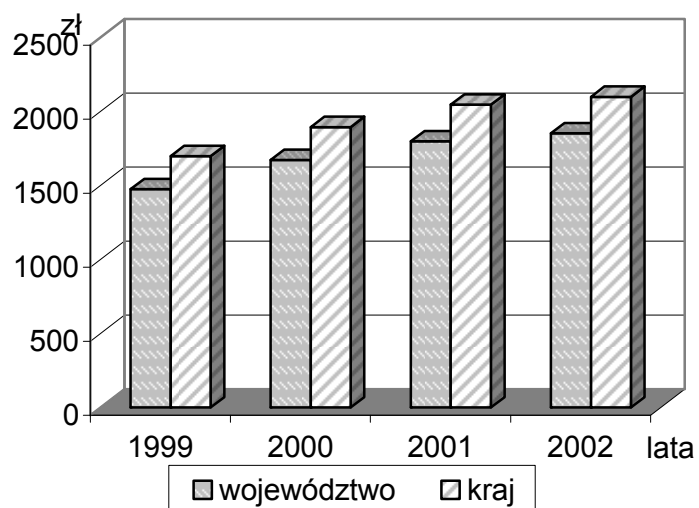
Województwo jest nadal regionem o najwyższej w kraju stopie bezrobocia. Niemniej, należy zauważyć, iż jej wzrost w 2002 roku w stosunku do 1998 roku wyniósł 47% (stopa bezrobocia odpowiednio 19,7 i 28,9) i jest korzystniejszy niż w kraju, który wyniósł 73% (stopa bezrobocia odpowiednio 10,4 i 18,0). Na podobnym poziomie utrzymują się relacje pomiędzy województwem a krajem wskaźniku „pracujących na 1000 mieszkańców” roku 2000 do roku 1998.

4. Warunki życia ludności; zamożność mieszkańców

- *Zamożność*

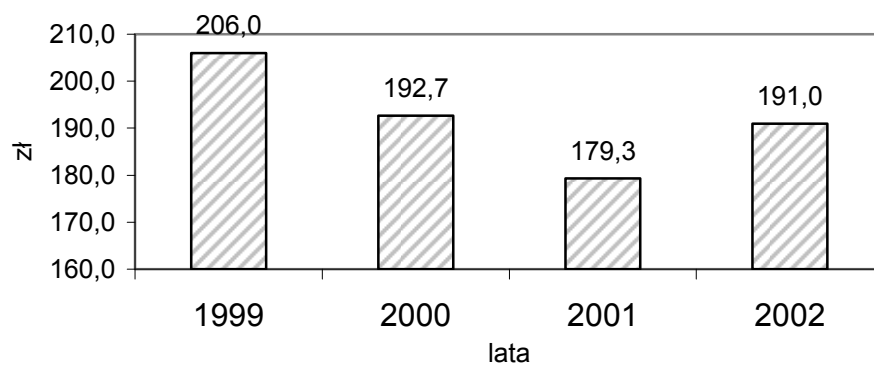

- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto**

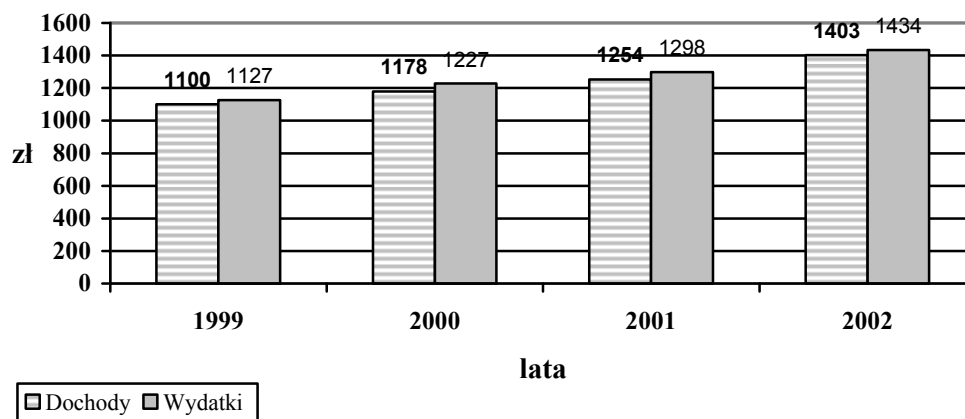

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie od 2000 roku utrzymuje się nadym samym poziomie względem średniego wynagrodzenia w kraju i kształtuje się na poziomie 88%.

- Wpływy z podatków dochodowych na 1 mieszkańca w zł**

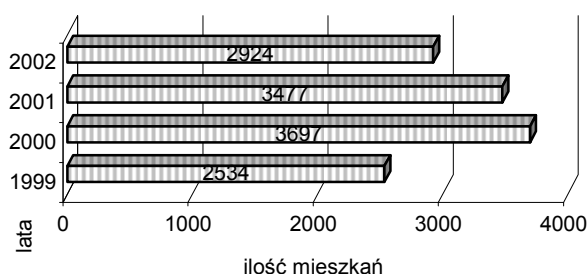
- ***Dochody i wydatki budżetów gmin województwa warmińsko-mazurskiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca***

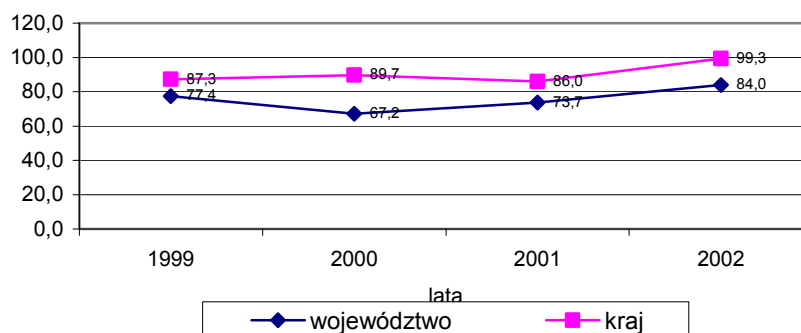
5. Poprawą warunków życia ludności pod względem warunków mieszkaniowych

Wyszczególnienie	Mieszkania oddane do użytku					
	Mieszkania ogółem w tys.		Powierzchnia użytkowania mieszkań w tys. m ²		Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	
	Kraj	województwo	Kraj	województwo	Kraj	województwo
1999	82,0	2,5	7158,1	193,5	87,3	77,4
2000	87,8	3,7	7873,0	248,8	89,7	67,2
2001	106,0	3,5	9118,2	256,6	86,0	73,7
2002	97,6	2,9	9691,8	246,1	99,3	84,0
Dynamika 1999-2002	119,1	117,2	135,4	127,2	113,7	108,5

- ***Mieszkania oddane do użytku w Województwie Warmińsko-Mazurskim***

- **Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania**

W województwie warmińsko – mazurskim ilość mieszkań w przeciągu 2000 – 2002 wzrosła o 5,68 tys. mieszkań, a tym samym wzrosła powierzchnia zasobów mieszkaniowych o 9%. W Polsce przyrost powierzchni użytkowej mieszkań był prawie identyczny jak w województwie (o 10,5%), jednakże nie miało to swojego odbicia w przyroście liczby mieszkań w kraju (w latach 2000 – 2002 spadek o 0,7%). W 2002r. w województwie warmińsko – mazurskim oddano do użytku 2 924 mieszkania, co oznacza spadek o 16 % w stosunku do roku 2001 (w kraju odnotowano o połowę niższy spadek - o 7,9%). W województwie można mówić o tendencji spadkowej, gdyż we wcześniejszym okresie tj. 2000/2001 występował również spadek w liczbie mieszkań oddanych do użytku, i wynosił on wówczas 5,9%. Mieszkania oddane w 2002r. w województwie warmińsko – mazurskim stanowiły 3% efektów uzyskanych w kraju (w 2000r. 4,2%). Spadek efektów dotyczył głównie budownictwa spółdzielczego (w 2002r. oddano 654 mieszkania, tj. o 960 mniej niż w 2000 roku) oraz budownictwa przeznaczonego na wynajem lub sprzedaż (w 2002r. oddano 423 mieszkania, tj. o 160 mniej niż w 2000 roku i o 430 mniej niż w 2001r.). W budownictwie indywidualnym natomiast wystąpił wzrost liczby oddanych mieszkań z 910 w 2000 roku do 1553 w roku 2002.

III. WDRAŻANIE STRATEGII W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH ROZWOJU

(załączniki nr 1-8)

Załącznik nr 1

do Raportu Okresowego Nr III z realizacji Strategii rozwoju społeczno gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego wg stanu na koniec 2002 roku

Obszar rozwoju
WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Olsztyn, czerwiec 2004 r

WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

W strategii w obszarze rozwoju „wspieranie przedsiębiorczości” postawiono cel strategiczny: „Dobrze rozwinięta przedsiębiorczość” oraz 5 celów operacyjnych

Miernikami realizacji celu strategicznego m.in. są:

- Wpływy z podatków dochodowych na 1 mieszkańca
- Liczba podmiotów gospodarczych

Wpływy z podatków dochodowych na 1 mieszkańca w województwie były zróżnicowane w poszczególnych latach. Najwyższe zanotowano w 1999 r. najniższe w 2001 r. Zjawisko to prezentuje poniższy wykres.

Przedsiębiorczość ma duże znaczenie w generowaniu wzrostu gospodarczego regionu oraz tworzeniu nowych miejsc pracy. Rola małych i średnich przedsiębiorstw nabiera coraz większego znaczenia dla gospodarki narodowej. Jest to spowodowane tym, że sektor MŚP:

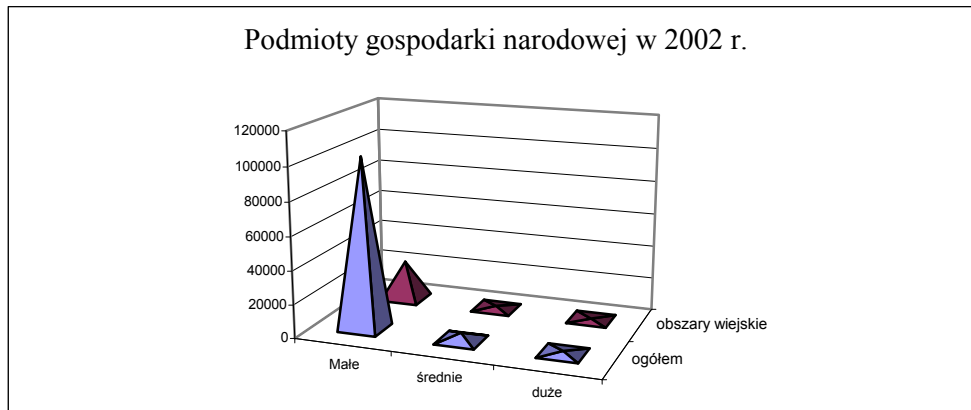
- tworzy miejsca pracy,
- stanowi niezawodne źródło dochodów dla budżetu państwa i budżetów gmin,
- elastycznie reaguje na potrzeby rynku i klientów,
- szybko odnajduje się w okresie osłabienia koniunktury, ożywia gospodarczo obszary wiejskie, w których duże przedsiębiorstwa niechętnie inwestują.

Na koniec 2002 r. zarejestrowanych było w województwie 107,9 tys. podmiotów gospodarki narodowej, z tego 98,9 % to MŚP. Stanowi to 3,1 % ogółem podmiotów gospodarczych w kraju. Miejscem działalności przeważającej większości zarejestrowanych podmiotów gospodarczych były gminy miejskie (62,8 %). Podobnie jak w skali kraju relatywnie mała część (14,3 %) całej populacji podmiotów gospodarczych zlokalizowana była w gminach wiejskich. Kształtowanie się zarejestrowanych w systemie Regon podmiotów gospodarczych w latach 2000 – 2002 przedstawia poniższa tabela i wykres.

Podmioty gospodarki narodowej w województwie według klas wielkości

wyszczególnienie	2000		2002			
	ogółem	obszary wiejskie	ogółem	obszary wiejskie	ogółem	obszary wiejskie
	w liczbach			2001=100		
małe	97434	21720	102116	23412	104,8	107,8
średnie	3913	1180	4544	1307	116,1	110,8
duże	1286	151	1231	170	95,7	112,6
razem	102633	23051	107891	24889	105,1	108,0

Źródło: Zmiany strukturalne grup podmiotów w gospodarce narodowej w województwie warmińsko-mazurskim w 2000 i 2002 r.

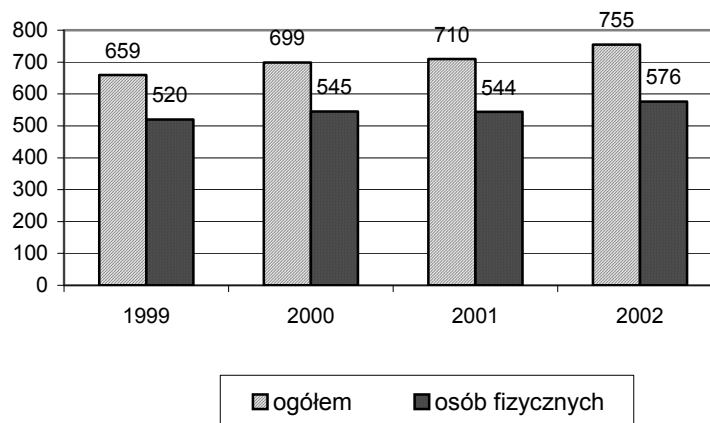

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli

Trzeba mieć na uwadze, że na wartość wskaźników charakteryzujących poziom nasycenia firmami małymi i średnimi największy wpływ ma liczebność przedsiębiorstw najmniejszych o liczbie pracujących do 9 osób, które stanowią aż 97 % całej populacji MŚP. Wskaźnik przedsiębiorczości (mierzony liczbą MŚP na 1000 mieszkańców) wyniósł w województwie 75,5 wobec 90,7 w kraju.

W ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych dominują podmioty gospodarcze osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. W województwie udział podmiotów gospodarczych osób fizycznych w ogólnej liczbie podmiotów wynosi 76,2 % i jest niższy niż w kraju (kraj - 78,3 %). Zjawisko to prezentuje poniższy wykres.

Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Statystycznego Województwa Warmińsko – Mazurskiego 2003, s.61

Cel operacyjny: „Skuteczna polityka wspierania małych i średnich przedsiębiorstw”

Cel ten jest mierzony między innymi wskaźnikami dot. instytucji wspierających MŚP, funduszy poręczeń kredytowych.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego działają organizacje wspierające przedsiębiorczość o zasięgu regionalnym jak i lokalnym. Są to:

- **Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.** - pełni aktualnie rolę Regionalnej Instytucji Finansującej (RIF) obsługującej realizację programów pomocowych Unii Europejskiej, prowadzi Punkt Konsultacyjno-Doradczy dla MSP, posiada akredytację Krajowego Systemu Usług w zakresie usług doradczych, szkoleniowych i informacyjnych, zajmuje się promocją regionu oraz pomocą dla przedsiębiorców w nawiązywaniu kontaktów międzynarodowych.
- **Działowska Agencja Rozwoju S.A.** - posiada akredytację PARP w zakresie usług finansowych, szkoleniowych i informacyjnych, w strukturze Agencji funkcjonuje Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych dla Warmii i Mazur obejmujący swym zasięgiem województwo warmińsko-mazurskie oraz Fundusz Pożyczkowy oparty o program „Mikropożyczki” skierowany do lokalnych przedsiębiorców, w ramach Agencji aktywną działalność prowadzi Ośrodek Szkoleń i Konsultingu.
- **Fundacja „Wspieranie i Promocja Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach”** – dla realizacji celów statutowych prowadzi Inkubator Przedsiębiorczości (do wynajmu przeznaczonych jest 7 pomieszczeń produkcyjnych i 23 pomieszczenia biurowe o łącznej powierzchni 833 m²), Warmińsko-Mazurski Fundusz Poręczeń Kredytowych oraz Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Olsztynie.
- **Fundacja Rozwoju Regionu Gołdap** – posiada fundusz poręczeń kredytowych przeznaczony dla przedsiębiorców z powiatu gołdapskiego, którzy tworzą miejsca pracy dla byłych pracowników pegeerów oraz obsługuje punkt informacji europejskiej, zajmuje się aktywizacją gospodarczą terenów wiejskich.
- **Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości „ATUT” w Ostródzie** - 90 % przychodów fundacji stanowią szkolenia, ponadto prowadzi Fundusz Poręczeń Kredytowych, w ramach doradztwa świadczy pomoc w przygotowaniu wniosków do programów pomocowych.
- **Fundacja Rozwoju Regionu Łukta** – wspieranie rozwoju przedsiębiorczości prowadzone jest poprzez działalność doradczą i pożyczkową dla MSP, dotychczas udzielono 130 pożyczek w wyniku, których powstało 320 nowych miejsc pracy.
- **Ośrodek Samorządu Lokalnego w Olsztynie** – specjalizuje się w działalności szkoleniowej i doradczej na rzecz gmin i powiatów, udziela również pomocy konsultacyjnej dla przedsiębiorców przy wdrażaniu i realizacji programów z UE.
- **Nidzicka Fundacja Rozwoju „NIDA”** - posiada akredytację PARP w zakresie usług finansowych i szkoleniowych, prowadzi Punkt Konsultacyjno-Doradczy dla MSP, świadczy usługi doradcze w zakresie przygotowywania biznes planów i wniosków do programów pomocowych, usługi finansowe realizowane są poprzez Fundusz Poręczeń Kredytowych oraz Fundusz Pożyczkowy oparty o program „Mikropożyczki”, usługi informacyjne – poprzez gospodarczą bazę danych regionu nidzickiego.
- **Elbląska Izba Przemysłowo-Handlowa** – prowadzi szeroką działalność szkoleniową i doradczą, posiada akredytację PARP w zakresie usług szkoleniowych i informacyjnych oraz Programu Rozwoju Przedsiębiorstw (przygotowanie wniosków o finansowanie zewnętrzne, biznes planów, studium wykonalności) i Programu Rozwoju Przedsiębiorstw Eksportowych (organizacje wyjazdów studialnych, promocja produktów firm, uczestnictwo w zagranicznych targach), świadczona jest również pomoc w pozyskiwaniu certyfikatów ISO, HACCP.
- **Agencja Inicjatyw Lokalnych w Olsztynie** - świadczy usługi szkoleniowe i doradcze, specjalizuje się w pomocy przedsiębiorcom w finansowaniu inwestycji poprzez przygotowanie wniosków o finansowanie zewnętrzne, biznes planów i studiów

wykonalności, jest akredytowanym wykonawcą PARP w „Programie Rozwoju Przedsiębiorstw”.

- **Hawska Izba Gospodarcza w Hawie** - zrzesza 103 podmioty gospodarcze. Obsługuje Hawską Fundację Rozwoju Gospodarczego. Usługi dostępne w IIG to kojarzenie przedsiębiorstw poprzez wyszukiwanie, gromadzenie i udostępnianie ofert współpracy, organizacja wyjazdów informacyjnych na targi, informacja na temat imprez wystawienniczych i targów w Polsce i zagranicą, szkolenia i informacja o Unii Europejskiej. Prowadzi fundusz poręczeń kredytowych dla lokalnych przedsiębiorców.
- **Stowarzyszenie „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka” w Pasłęku** –posiada akredytację PARP w zakresie usług szkoleniowych i finansowych, przedsiębiorcy lokalni sektora MSP mogą korzystać z funduszu pożyczkowego, Stowarzyszenie prowadzi inkubator przedsiębiorczości o powierzchni 4.100 m².
- **Warmińsko-Mazurska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Olsztynie**- zrzesza 15 organizacji cechowych i 9 spółdzielni rzemieślniczych, reprezentuje interesy rzemiosła, prowadzi działalność doradczą i szkoleniową, organizuje egzaminy kwalifikacyjne, prowadzi naukę zawodów w Centrum Kształcenia Zawodowego i Szkołę Rzemiosł. Należy do Krajowego Systemu Usług w ramach świadczenia usług doradczych, szkoleniowych i nformacyjnych dla MSP.
- **Zrzeszenie Prywatnego Handlu i Usług w Olsztynie** - jest organizacją samorządu zawodowego zrzeszającą ok. 600 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą przede wszystkim w zakresie handlu (ok. 70% członków), gastronomii i usług z terenu województwa. Świadczy usługi doradcze (prawne, podatkowe), szkoleniowe i informacyjne na rzecz tych podmiotów, posiada akredytację PARP w zakresie usług doradczych, szkoleniowych i finansowych, prowadzi Punkt Konsultacyjno-Doradczy dla MSP.
- **AB Consuling w Olsztynie** - instytucja akredytowana przy PARP do programów: ” Przygotowanie do działania na rynku europejskim " Phare 2000 oraz " Program Rozwoju Przedsiębiorstw" Phare 2000. Świadczy usługi szkoleniowe i doradcze, specjalizuje się w usługach doradczych z zakresu: prywatyzacji i restrukturyzacji, strategii i badań marketingowych, programów pomocowych UE, systemów jakości ISO 9000, analiz ekonomiczno-finansowych, bussines planów, wyceny nieruchomości i majątku trwałego.
- **Olsztyńska Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Olsztynie** - ośrodek akredytowany do programu "Innowacje i technologie dla rozwoju przedsiębiorstw" Phare 2000. Usługi doradcze z zakresu: oceny technologii stosowanych przez przedsiębiorcę, przygotowanie do wdrożenia rozwiązań innowacyjnych i nowych technologii, wdrażenie pozyskanych technologii

Działania operacyjne:

Poprawa funkcjonowania otoczenia MŚP:

- Zbudowanie zaplecza konsultacyjnego dla MŚP o wymiarze regionalnym
- Koordynacja usług wspierających innowacyjność w przedsiębiorstwach
- Poprawa dostępności instrumentów finansowania innowacyjności
- Wspieranie rozwoju zaplecza badawczo – rozwojowego
- Budowanie umiejętności korzystania z europejskich źródeł informacji o innowacyjności
- Zbudowanie sieci punktów kontaktowych we wszystkich powiatach dla wsparcia MŚP

Cel operacyjny: „Duża liczba inwestorów krajowych i zagranicznych”

Notuje się systematyczny wzrost podmiotów gospodarczych zorganizowanych w spółki kapitałowe z udziałem kapitału zagranicznego. W latach 1999 –2002 wzrost ten wyniósł 123 spółki. Liczbę spółek z udziałem kapitału zagranicznego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców obrazuje poniższy wykres.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Statystycznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2003

Działania operacyjne:

- promowanie i dobre funkcjonowanie specjalnych stref Ekonomicznych (podjęto działania promocyjne W-M SSE w ramach inicjatywy Rady Handlowego Ambasady RP w Berlinie polegającej na zaprezentowaniu ofert inwestycyjnych potencjalnym inwestorom niemieckim).
- wypracowanie systemu obsługi inwestorów, koordynowanego na szczeblu regionalnym w połączeniu z przygotowaniem profesjonalnych ofert inwestycyjnych (opracowano projekt regionalnego katalogu ofert inwestycyjnych)

Cel operacyjny: „Tworzenie klimatu dla aktywnego społeczeństwa”

Miernikami realizacji tego celu m.in. jest poprawa frekwencji wyborczej i wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych

W okresie wyborów w 2001 r. frekwencja wyborcza do sejmu i senatu była wyższa niż w kraju o 3,8 pkt. Aktywność społeczeństwa ujawniła się w tworzeniu nowych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych W latach 1999 –2002 powstało ich około 900 tj. wzrost o 50,8 % w porównaniu z 1999 r.

Działania operacyjne:

- szkolenie administracji publicznej w kierunku współpracy z potencjalnymi inwestorami - Realizacja „Specjalnego Programu Przygotowawczego do Funduszy Strukturalnych” finansowanego z Phare PL 98/IB/OT/O1. Rezultatem było przeszkolenie ponad 130 osób oraz opracowanie pierwszego w Polsce - Zintegrowanego Programu Operacyjnego typu Cel – 1 na lata 2003 – 2006.

Cel operacyjny: „Wzrost potencjału gospodarczego, zwłaszcza MŚP, poprawa konkurencyjności”

Realizacja projektu Regionalna Strategia Innowacyjności Województwa Warmińsko – Mazurskiego.

Projekt pod nazwą Regionalna Strategia Innowacyjności dla Województwa Warmińsko – Mazurskiego przygotowany został przez Departament Polityki Regionalnej w roku 2000. Decyzją Zarządu Województwa z dnia 12.09.2000r zatwierdzona została fiszka projektowa, na podstawie której Województwo Warmińsko – Mazurskie otrzymało środki finansowe na realizację powyższego projektu z 5. Programu Ramowego Badań i Rozwoju Technologicznego UE. Umowa między Komisją Europejską a Województwem Warmińsko – Mazurskim podpisana została 20.12.2001r.

Realizacja projektu RIS na Warmi i Mazurach rozpoczęła się 1 marca 2002 roku i potrwa 32 miesiące. Głównym jego celem jest stworzenie efektywnego systemu promocji i wspierania innowacyjności oraz poprawy konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez opracowanie i wdrożenie Regionalnej Strategii Innowacyjności Województwa Warmińsko – Mazurskiego. Strategia jest opracowywana przy wykorzystaniu doświadczeń regionu Weser-Ems (Niemcy) oraz Shannon (Irlandia). W ramach prowadzonych działań opracowany zostanie plan konkretnych działań mający na celu stworzenie klimatu sprzyjającego innowacjom, poprawy funkcjonowania otoczenia małych i średnich przedsiębiorstw a także rozwoju działalności innowacyjnej w przedsiębiorstwach. Wstępem do realizacji projektu jest uzgodniony zestaw celów oraz oczekiwanych wyników podjętych działań.

Integracja z Europejską Unią Innowacyjną:

- Budowanie stabilnej sieci kontaktów z regionami UE
- Budowa stabilnej sieci kontaktów pomiędzy przedsiębiorstwami regionu i krajów UE
- Budowanie regionalnej drogi do innowacyjności z wykorzystaniem narodowej strategii innowacyjności i strategii innych regionów europejskich
- Kreowanie możliwości wielostronnej wymiany myśli i doświadczeń z partnerami krajowymi i zagranicznymi.

W 2002r zostały zrealizowane następujące działania w projekcie RIS.

1. Utworzenie struktury administracyjnej:

- Powołanie Komitetu Sterującego, Zarządu Projektu, Rady Programowej oraz Grup Roboczych
- Utworzenie Powiatowych Punktów Kontaktowych RIS – sieci złożonej z 21 pracowników delegowanych na mocy porozumienia ze Starostami do wypełniania zadań analiz regionalnych i informacyjnych w projekcie RIS
- Wyposażenie projektu w odpowiedni sprzęt komputerowy.

2. Uwrażliwienie na problem rozwoju przedsiębiorstw poprzez rozwój technologiczny i organizacyjny:

- Zorganizowanie dwóch konferencji o zasięgu regionalnym o projekcie RIS oraz metodach budowania gospodarki regionalnej opartej na wiedzy
- Przeprowadzenie dwóch warsztatów innowacyjności poświęconych metodologii tworzenia innowacyjnego systemu wsparcia dla MŚP w Województwie Warmińsko – Mazurskim
- Utworzenie strony internetowej projektu RIS, wydanie broszury projektowej oraz I Magazynu Innowacyjności.
- Przeprowadzanie tygodniowej wizyty studyjnej dla przedstawicieli Komitetu Sterującego RIS, Zarządu Projektu RIS oraz Powiatowych Punktów Kontaktowych RIS.

Pierwsze 12 miesięcy realizacji projektu poświęcone są tzw. fazie „0” – budowaniu konsensusu w sprawie metod, celów oraz rezultatów prowadzonych działań poprawy innowacyjności w Województwie Warmińsko – Mazurskim. W 2003 roku projekt wkroczy w decydującą fazę analiz regionalnych, która stworzy podstawę do definiowania kształtu systemu wsparcia biznesu w Województwie Warmińsko - Mazurskim

Działania operacyjne:

Rozszerzenie innowacyjnej aktywności MŚP:

- Wspieranie przystosowania do międzynarodowych standardów
- Wspieranie procesu zwiększania liczebności kadry badawczo – rozwojowej w MŚP
- Promocja uczestnictwa w projektach badawczych UE
- Promocja międzynarodowych stowarzyszeń innowacyjnych
- Wspieranie powstawania nowych innowacyjnych przedsiębiorstw
- Pomoc w tworzeniu instytucji wspierających MŚP
- Wspieranie rozwoju powiązań kooperacyjnych pomiędzy przedsiębiorstwami

Cel operacyjny: „*Tworzenie społeczeństwa informacyjnego*”

Działania operacyjne

- wprowadzenie kwestii innowacyjności do edukacji szkolnej,
- rozwinięcie współpracy pomiędzy środowiskami naukowymi Warmii i Mazur i innych regionów europejskich,
- dostarczenie informacji o dobrych praktykach działań z różnych regionów Europy,
- propagowanie dobrych przykładów działań innowacyjnych w regionie,
- zbudowanie platform informowania o projekcie i innowacyjności w postaci wydawnictw i zasobów internetowych.

Rozszerzenie innowacyjnej aktywności MŚP

- Wspieranie przystosowania do międzynarodowych standardów
- Wspieranie procesu zwiększania liczebności kadry badawczo – rozwojowej w MŚP
- Promocja uczestnictwa w projektach badawczych UE
- Promocja międzynarodowych stowarzyszeń innowacyjnych
- Wspieranie powstawania nowych innowacyjnych przedsiębiorstw
- Wspieranie rozwoju powiązań kooperacyjnych pomiędzy przedsiębiorstwami

Sporządzono, czerwiec 2004 r.

Monitoring obszaru rozwoju: WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Cele		Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach x/	
Cel strategiczny										
Dobrze rozwinięta przedsiębiorczość	Wpływy z podatków dochodowych na 1 mieszkańca	zł	206,0	192,7	179,3	191,0	Najwyższy udział % w podatku dochodowym mają gminy-53,4%, miasta na prawach powiatu - 39,4 %, powiaty - 1,8%, województwo - 5,5 %	RSW-M 2003,s. 61		
	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem	tys. szt.	96,6	102,6	104,3	107,9	Liczba podmiotów gospod. w stosunku do roku bazowego (1999) wzrosła o 11,7 %, a roku poprzedniego o 3,5%	RSW-M 2003,s. 61		
	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 10 tys. ludności	podmiot	659	699	710	755	Wskaźnik systematycznie rośnie	RSW-M 2003,s. 61		
	Liczba podmiotów gospodarczych - osób fizycznych (Wzrost o 5 % średniorocznie do 2015 r.)	tys. szt.	76,2	80,0	79,9	82,3	Liczba podm. gospod. osób fizycznych w stosunku do roku bazowego (1999) wzrosła o 8 %, a do roku poprzedniego o 3%.	RSW-M 2003,s. 61		
	Liczba podmiotów gospodarczych - osób fizycznych na 10 tys. ludności	podmiot	520	545	544	576	Wskaźnik krajowy w 2002 r. 71,0	RSW-M 2003,s. 61 RSW, s. XCI		
Cele operacyjne										
		Wskaźniki								
1	Skuteczna polityka wspierania małych i średnich przedsiębiorstw na poziomie samorządów	Liczba instytucji wspierających MŚP finansowo	instytucja						Urząd Marszałkowski	
		Liczba Funduszy Poręczeń Kredytowych lub Funduszy Pożyczkowych		5	5	5	5	Liczba funduszy pozostaje na stałym poziomie		
		Liczba instytucji wsparcia pozafinansowego działających z akredytacją PARP [punkty konsultacyjno-doradcze (PKD), System usług Krajowych dla MŚP (KSU)]	fundusz	8	8	8	8	Akredytację posiada: W-MARR; Działowska ARR; Nidzicka Fundacja Rozwoju „NIDA” EIP-H w Elblągu; Agencja Inicjatyw Lokalnych w Olsztynie; Stowarzyszenie CRE Pasłęka; Zrzeszenie PHIU; AB Consulting Olsztyn	www.parp.gov.pl	
		Ilość przeprowadzonych szkoleń dot. MŚP na poziomie wojewódzkim	szkolenie						Urząd Marszałkowski	
2	Duża liczba inwestorów krajowych i zagranicznych	Liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców	spółka	46	50	52	53	Wskaźnik systematycznie rośnie	RSW-M	

Cele		Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach x/
		Nakłady inwestycyjne na 1 - go mieszkańca (wzrost do roku 2015 do poziomu średniej krajowej)	zł	1743,2	1802,8	1701,4	1896,0	Wskaźnik krajowy: 2000 - 3446 zł, 2001- 3141 zł, 2002 - 2858 zł	RSW-M 2003, s. 59 RSW,2003,s. XCIV
		Nakłady inwestycyjne na 1 zarejestrowany w REGON podmiot gospodarczy (wzrost do roku 2015 do poziomu średniej krajowej)	zł	26,4	25,8	24	25,1	Wskaźnik krajowy w 2001r. - 35,8 zł, 2002 r. = 31,5zł	Urząd Statystyczny
		Wartość brutto środków trwałych na 1 mieszkańca	tys. zł	29,4	31,1	32,4	34,3	Wskaźnik krajowy: 2000 -37,4 zł, 2001- 39,4zł, 2002 - 42,0 zł	RSW-M 2003, s. 59 RSW,2003,s. XCIV
		Wartość brutto środków trwałych na 1 zarejestrowany w REGON podmiot gospodarczy (wzrost do roku 2015 do poziomu średniej krajowej)	tys. zł	445,2	445,2	456,4	454,4	Wskaźnik krajowy: , 2001- 449,0 tys. zł, 2002 - 463 tys. zł	Urząd Marszałkowski na podstawie danych statystycznych
3	Tworzenie klimatu dla aktywnego społeczeństwa	Frekwencja wyborcza w województwie (przekraczająca średnią krajową o 5 punktów procentowych)	%	x	58,1	49,9	x	Frekwencja wyborcza dla 2000 r. dotyczy wyborów Prezydenta 8.X.2000r. Jest ona niższa jak w kraju o 3 pkt., w 2001 r. frekwencja wyborcza do sejmu i senatu wyższa niż w kraju o 3,8 pkt.	Wojewódzkie Biuro Wyborcze, Urząd Statystyczny
		Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (o 40 % do 2015 r.)	Organizacja	1731	2191	2558	2612	W stosunku do roku bazowego (1999) wzrost o 50,8 %	Zmiany strukturalne grup podm. w gospod. Narodowej w 2000,2002
4	Wzrost potencjału gospodarczego, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw, poprawa konkurencyjności	Wartość produkcji budowlano-montażowej na 1 mieszkańca (wzrost o 3 % średniorocznie)	zł	1053	1034	1152	1129	Wskaźnik dla kraju w 2002 r. 1750 zł - Województwo 11 lokata w kraju	RSW-M 2003, s. 53 RSW,2003,s. XCVII
		Produkcja sprzedana w przemyśle na 1 mieszkańca (wzrost o 20 % do 2015 r.)	zł	7407	8324	8850	9272	W 2002 r. kraj 13374 zł Województwo: 11 lokata w kraju	RSW,2003,s.XCVII
		Wartość towarowej produkcji rolnej na 1 ha użytków rolnych (wzrost o 30 % do 2015 r.)	zł	1507,9	1448,8	1671,5		W 2001 r. w stosunku do roku bazowego (1999) wzrost o 10,8 %	RSW-M, 2001s. 411;2002,s. 425; 2003,s. 426
	Stworzenie społeczeństwa informacyjnego	Ilość firm korzystających z Internetu i posiadających stałe łącze	zł						

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko-Mazurskiego - skrót RSW-M, Roczniki statystyczne Województw skrót RSW; Zmiany strukturalne grup podmiotów w gospodarce narodowej
 Uwaga Produkcję towarową Urząd Statystyczny publikuje 2 lata wstecz
 Sporządzono, czerwiec 2004

Załącznik nr 2

*do raportu okresowego nr III z realizacji strategii rozwoju
społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego
wg stanu na koniec 2002 roku*

Obszar rozwoju

EDUKACJA

Olsztyn, czerwiec 2004r.

EDUKACJA

W strategii obszaru edukacja, postawiono jako cel strategiczny: „**Sprawny system edukacji dostosowany do potrzeb gospodarki regionu, sprzyjający rozwojowi zasobów ludzkich**”, a także 6 celów operacyjnych.

Stworzenie systemu edukacji dostosowanego do potrzeb rynku pracy, wymaga w celu jego zrealizowania podjęcia przez organy i instytucje prowadzące działań, zmierzających do wprowadzenia logicznych zmian w systemie szkolnictwa ponadgimnazjalnego, szkół wyższych w kształceniu ustawicznym, aby plastycznie reagować na zmieniający się rynek pracy. Jak wynika z danych statystycznych, którymi dysponuje Wojewódzki Urząd Pracy oraz Główny Urząd Statystyczny, liczba zatrudnionych absolwentów maleje, poczynając od roku 2000 do roku 2002.

Najwięcej absolwentów zatrudniono w roku 1999 – 5883 osób, a w roku 2001 mniej o 2037 osób, w porównaniu z rokiem 1999. Zjawisko to, było i jest prawdopodobnie spowodowane faktem, że szkoły ustalając kierunki kształcenia, nie uwzględniają zachodzących przemian na rynku pracy oraz oczekiwań pracodawców. Absolwenci, po ukończeniu szkoły, kierowani są na szkolenia organizowane przez Wojewódzki Urząd Pracy i jest to tendencja pozytywna, przykładowo w roku 1999 było ich 819, a w roku 2002 – 5623 osób.

Dzięki inicjatywom Wojewódzkiego Urzędu Pracy, zwiększa się możliwość zatrudnienia absolwentów poszczególnych typów szkół.

Cel operacyjny: „Stworzenie systemu edukacji dostosowanego do potrzeb rynku pracy”.

Zdobywanie wiedzy o szerokich horyzontach oraz zainteresowanie nauczycieli problematyką współczesnego świata to warunek zrozumienia zachodzących przemian społecznych. Powinny ułatwiać rozwikłanie szkolnych problemów, konstruować programy wychowawcze, formować całokształt szkolnej placówki. System kształcenia ustawicznego oraz wewnątrzszkolnego winien być dla nauczycieli wsparciem w tym zakresie.

Jakość kształcenia ustawicznego z roku na rok ulega znacznej poprawie. Liczba ośrodków kształcenia ustawicznego w województwie warmińsko-mazurskim, charakteryzuje się sześciokrotnym wzrostem od roku 1999 do roku 2002. W latach 1999–2002 powstało 9 Centrów Kształcenia Ustawicznego:

1. Centrum Kształcenia Ustawicznego w Elblągu
2. Centrum Kształcenia Ustawicznego w Ełku
3. Centrum Kształcenia Ustawicznego w Giżycku
4. Centrum Kształcenia Ustawicznego w Kętrzynie
5. Zespół Szkół Rolniczych – Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego w Lidzbarku Warmińskim
6. Zespół Szkół Elektronicznych i Telekomunikacyjnych w Olsztynie
7. Centrum Kształcenia Ustawicznego w Ostródzie
8. Zespół Szkół Zawodowych nr 2 w Szczytnie
9. Centrum Kształcenia Ustawicznego nr 2 przy ZK w Iławie

oraz 7 Centrów Kształcenia Praktycznego:

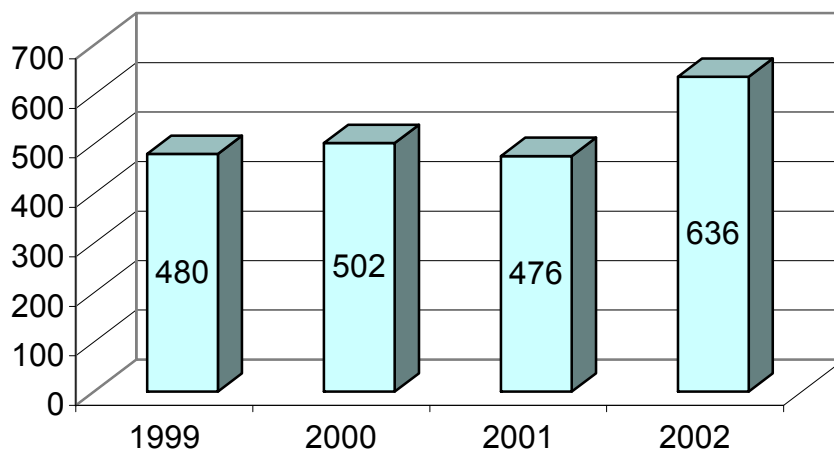
1. Centrum Kształcenia Praktycznego w Elblągu
2. Centrum Kształcenia Praktycznego w Ełku
3. Zespół Szkół Elektrycznych w Giżycku
4. Zespół Szkół Rolniczych w Gródkach

5. Centrum Kształcenia Praktycznego w Karolewie
6. Centrum Kształcenia Praktyczne w Nidzicy
7. Centrum Kształcenia Praktyczne w Iławie

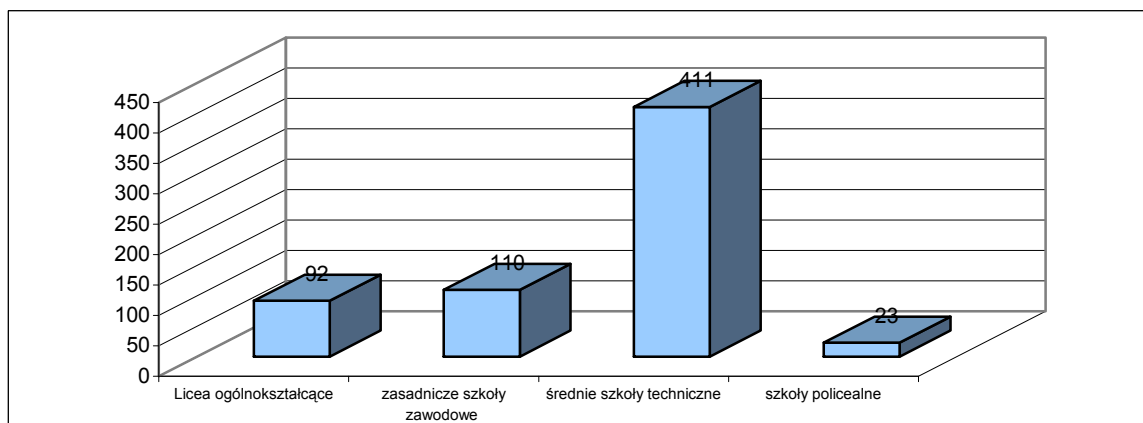
W roku 2002 utworzono Mrągowskie Centrum Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego.

Utworzono nową sieć szkół ponadgimnazjalnych, natomiast proces reformowania szkół policealnych, zgodnie z założeniami reformy systemu oświaty ma być zakończony do dnia 31 sierpnia 2005 roku.

W województwie warmińsko-mazurskim, zgodnie z wymogami reformy, utworzono: 517 szkół podstawowych i 225 gimnazjów oraz 636 szkół ponadgimnazjalnych, w tym: 92 - licea ogólnokształcące, 68 - liceów profilowanych, 411 techników 3- i 4-letnich oraz 110 zasadniczych szkół zawodowych. Cel ten zrealizowano zgodnie z założeniami reformy systemu oświaty.

Wykres 1. Liczba szkół ponadgimnazjalnych w latach 1999 - 2002 roku

Wykres 2. Szkoły ponadgimnazjalne według rodzajów w 2002 r.

Cel operacyjny: „Bogata i atrakcyjna oferta edukacyjna”

Systematycznie rozszerzana jest oferta edukacyjna w szkołach wyższych o nowe kierunki kształcenia, takie jak zarządzanie czy prawo i administracja, socjologia, filozofia, technologie informacyjne. Liczba nowych kierunków kształcenia w szkołach zawodowych nie uległa radykalnej zmianie od roku 1999, mianowicie funkcjonują te same zawody, zmieniła się jedynie

struktura szkół. W roku 2002 wdrożenie reformy edukacji, spowodowało wprowadzenie 31 kierunków kształcenia zawodowego zgodnie z klasyfikacją zawodów ustaloną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu oraz Ministerstwo Gospodarki. Rozszerzono w szkołach ponadgimnazjalnych (policealnych), prowadzonych przez samorząd województwa ofertę edukacyjną, o nowe kierunki kształcenia:

- opieka środowiskowa,
- asystent osoby niepełnosprawnej,
- opiekun domu pomocy społecznej,
- opiekunka środowiskowa o specjalności geriatrycznej, w oparciu o program kształcenia akceptowany przez Unię Europejską, realizowany przez szkołę „Laurencjusz”,
- technik elektrokardiolog.

W Kolegium Nauczycielskim wprowadzono kierunki kształcenia:

- matematyka z informatyką,
- nauczanie początkowe z językiem angielskim (prowadzone także w systemie wieczorowym).

Wprowadzono nowe formy kształcenia (np.: wieczorowego w Kolegium Nauczycielskim w Szczytnie, w Centrum Kształcenia Kadr Medycznych i Społecznych w Olsztynie oraz w Medycznym Studium Zawodowym w Elblągu i w Ełku).

Zakończono budowę sieci szkolnictwa ponadgimnazjalnego. Według danych Kuratorium Oświaty nowymi kierunkami w szkołach ponadgimnazjalnych są technik hotelarstwa w Zespole Szkół Rolniczych w Działdowie oraz profil ekonomiczno-administracyjny w Zespole Szkół Zawodowych w Ostródzie. Ponadto nazwy niektórych kierunków nauczania zostały rozbite, przykładowo: kucharz na kucharz małej gastronomii lub monter na monter systemów rurociągowych.

Uczelnie wyższe aktualnie rozszerzają ofertę studiów, kształcąc na 44 kierunkach oraz na studiach podyplomowych. Na kierunkach nauczycielskich do podstaw programowych uczelnie wprowadziły zagadnienia z organizacji i zarządzania oświatą. Wyżej wymienione zagadnienia włączone są do programów na trzech kierunkach pedagogicznych.

W zreformowanych liceach profilowanych wprowadzono:

- 14 – profili,
- 21 - ukierunkowań w liceach ogólnokształcących,
- 31 - zawodów w technikach 3- i 4-letnich.

Strategia rozwoju edukacji w naszym regionie do 2015 roku, obejmuje w sposób szczególny sprawy związane z doskonaleniem zawodowym nauczycieli. Karta Nauczyciela (art. 70a), wprowadza możliwość dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, co zmotywowało grono pedagogiczne do przekwalifikowań, jak i podnoszenia swoich kwalifikacji, zgodnie z potrzebami reformy edukacji szkół i placówek.

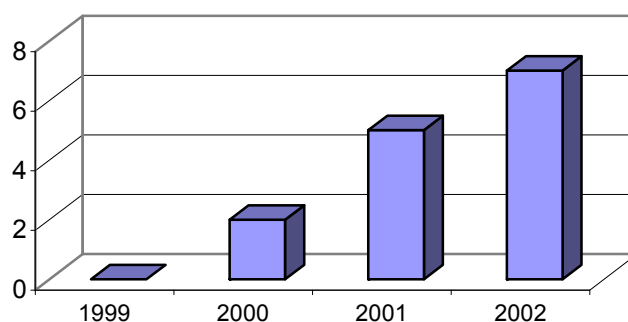
W Warmińsko-Mazurskich Ośrodkach Doskonalenia Nauczycieli tworzy się system doradztwa metodycznego (załącznik 1). Jednak wymaga on jeszcze dopracowania i dalszego doskonalenia. W powiatach systematycznie organizuje się pracownie doradztwa metodycznego, powstają powiatowe ośrodki doskonalenia dla nauczycieli. Samorząd województwa, wspierając powiaty w tworzeniu systemu doradztwa, podjął decyzję o utworzeniu od 1.01.2004 roku, filii Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie, mając na względzie, że zatrudnieni w niej konsultanci będą istotnym wsparciem dla nauczycieli doradców i nauczycieli zatrudnionych w szkołach w części wschodniej województwa.

Na poziomie lokalnym funkcjonują dwie placówki wojewódzkie:

1. Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie,
2. Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu,
a także powiatowe:
 - Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Giżycku,

- Powiatowa Pracownia Metodyczna w Kętrzynie,
- Elcki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elku,
- Powiatowa Pracownia Doradztwa Metodycznego w Bartoszycach,
- Miejska Pracownia Metodyczna w Iławie,
- Doradca-koordynator zatrudniony przez Gminę Olecko,
- Doradca-koordynator zatrudniony przez Gminę Biskupiec,
- Doradca obsługujący obszar kraju – szkoły przywiązane, nadzór pedagogiczny w Olsztynie.

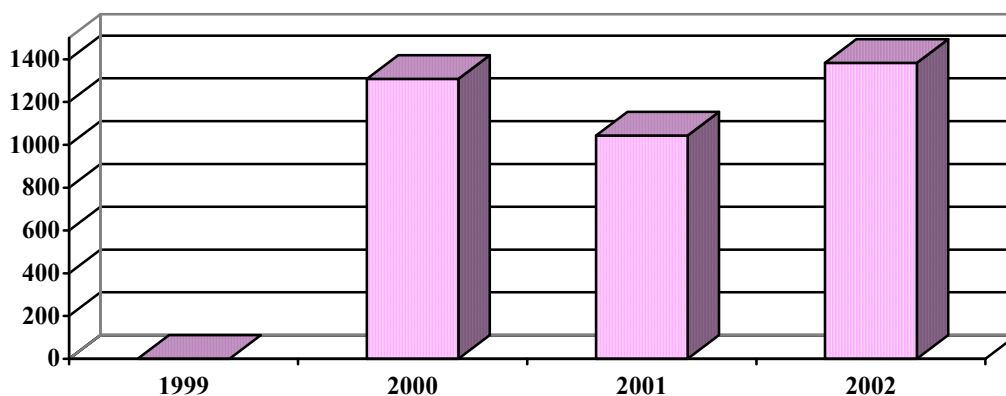
Na podstawie wykonanej przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu i w Olsztynie diagnozy, rozszerzona została oferta edukacyjna, mianowicie zrealizowano 1383 formy doskonalenia nauczycieli, w których uczestniczyło 12.225 zainteresowanych.

Wykres 3. Ośrodki Doradztwa w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 1999-2002

Zadania realizowane przez nauczycieli konsultantów na rok szkolny 2001/2002 wynikały z rozporządzenia o placówkach doskonalenia nauczycieli. W Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie i w Elblągu ogółem w tych latach, realizowanych było 3.305 godzin różnych form doskonalenia nauczycieli, seminariów i konferencji. Tematyka spotkań była różnorodna, dotyczyła m.in. chorób cywilizacyjnych XXI wieku, dydaktyki fizyki i astronomii, zdrowia dzieci, uzależnień, jak doskonalić u uczniów umiejętności zawarte w standartach egzaminów gimnazjalnych, psychologicznych skutków sytuacji kryzysowych i sposobów radzenia sobie z nimi, oceny własnej wypowiedzi pisemnej ucznia.

Oprócz powyższych form doskonalenia, dodatkowo realizowane były zadania (14 zadań) dotyczące np.: kursów kwalifikacyjnych dotyczących profilaktyki społecznej, socjoterapii, oligofrenopedagogiki.

Wykres 4. Liczba form doskonalenia nauczycieli w Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie i w Elblągu

Dane zawarte w Ewikan 2000 sygnalizują, że spośród nauczycieli pełnozatrudnionych 4486 ukończyło formę doksztalcania, a 7739 – formę doskonalenia zawodowego. Pod tym względem województwo warmińsko-mazurskie znajduje się na III - pod względem form doksztalcania i IV - doskonalenia zawodowego, miejscu w kraju.

Cel operacyjny: „Zwiększenie dostępności do szkół”

Ustalono sieć szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych i cel ten został zrealizowany zgodnie z założeniami reformy. Wprowadzono monitoring obowiązku szkolnego w województwie warmińsko-mazurskim. Jak wynika ze zgromadzonych danych, prawie w 100% jest on realizowany (99,3%), poza nielicznymi wyjątkami, wynikającymi najczęściej z przyczyn zdrowotnych, a także z powodu trudnej sytuacji rodzinnej ucznia, nie uczęszczającego do szkoły. Szkół ponadgimnazjalnych monitoring nie dotyczy (zgodnie z zapisami w ustawie o systemie oświaty), ponieważ obowiązek szkolny spełnia się przez uczęszczanie do szkoły podstawowej i gimnazjum.

W strategii przyjęto wskaźnik, że od 85% do 97,5% dzieci, będzie kontynuować naukę w gimnazjach. W roku 2002, wypromowano 97,5% absolwentów gimnazjów, ze 100% rozpoczynających naukę w 2000 roku.

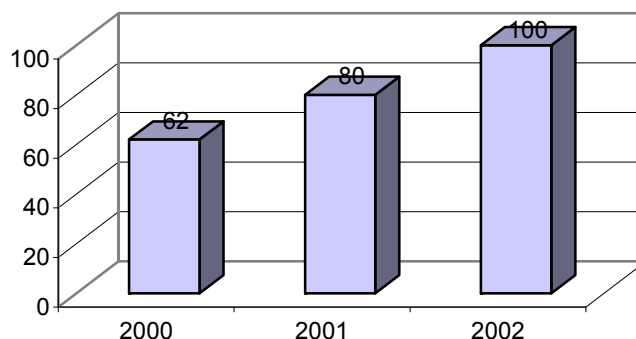
Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu wspomogło rodziców dzieci uczących się pomoc socjalną tzw.: pierwszą wyprawką do szkół.

Cel operacyjny: „Pełna realizacja funkcji szkoły”

W 2002 roku 100% szkół ma wdrożony wewnętrzny system mierzenia jakości pracy szkół oraz wewnątrzszkolnego lidera doskonalenia nauczycieli. Cel ten został zrealizowany.

W 2002 roku Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, nałożyło obowiązek tworzenia i realizacji programów profilaktycznych oraz diagnozowania patologii społecznych. Od roku 1999, liczba szkół wdrażających programy profilaktyczne, systematycznie wzrasta z roku na rok. W roku szkolnym 2001/2002 wzrosła ponad 2-krotnie i wynosi 43%. Od roku 2002 wprowadzono ustawowy obowiązek diagnozowania zjawisk patologicznych przez szkoły.

Każda ze szkół zapewnia w 100% wszystkim dzieciom potrzebującym, opiekę w świetlicy, a w roku 2000 zrealizowano ten cel w 62%. Nie istnieją dane statystyczne z roku 1999, dotyczące tego zagadnienia, ponieważ nikt ówczesnie nie podjął się badań z tego zakresu.

Wykres 5. % uczniów potrzebujących, którym zapewniono opiekę w świetlicy.

Zajęcia pozalekcyjne w szkołach w zależności od środków finansowych organów prowadzących, realizowane są w różnej skali, waha się to w granicach 10-27% (planów dyrektorów szkół w arkuszach organizacyjnych), w zależności od zamożności jednostek

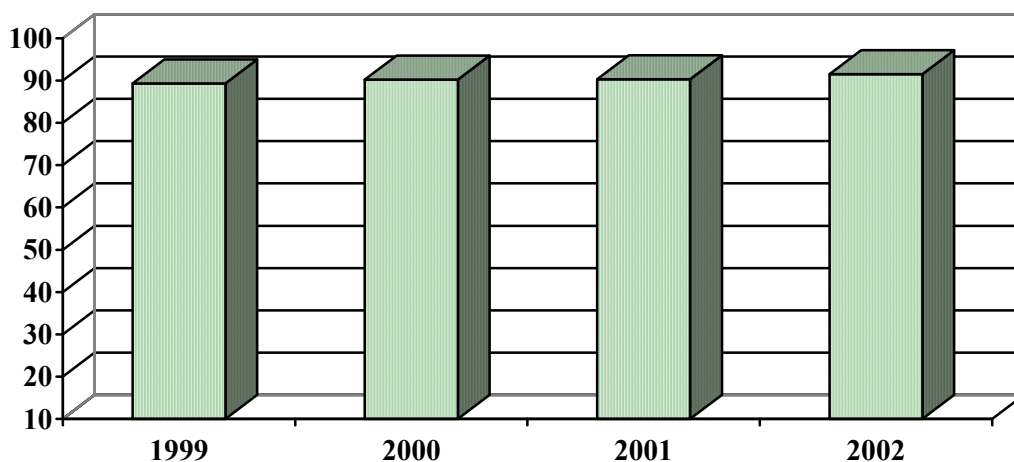
samorządu terytorialnego, który to przy ciągle zmniejszającej się subwencji oświatowej, dawkuje możliwość wprowadzania przez szkoły, płatnych zajęć pozalekcyjnych. A to powoduje ograniczenie możliwości rozwijania zainteresowań i uzdolnień uczniów.

Cel operacyjny: „Doskonalenie administracji”

Niektóre z JST ubiegają się o certyfikat ISO. Dane, ile z JST posiada certyfikat, zostaną umieszczone po zdiagnozowaniu problemu, to znaczy po otrzymaniu ankiet rozesłanych w maju 2004 roku do JST.

Cel operacyjny: „Ulepszanie systemu doskonalenia kadr w oświacie”

Administracja szkół, placówek oświatowych jak i organów prowadzących, uczestniczy w szkoleniach podnoszących kwalifikacje (zgodnie z potrzebami), organizowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, Kuratorium Oświaty, Warmińsko-Mazurski Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu, Olsztynie, Centralny Oddział Doskonalenia Nauczycieli.

Wykres 5. % nauczycieli z kwalifikacjami formalnymi

Zgodnie z Kartą Nauczyciela, w roku 2000 zostały wprowadzone zmiany do systemu oświaty, dotyczące podnoszenia kwalifikacji formalnych przez nauczycieli. Do 31 sierpnia 2005 roku, mają oni je uzupełnić i uzyskać uprawnienia do nauczania dwóch przedmiotów.

W związku z powyższym, każdego roku Warmińsko-Mazurskie Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu i Olsztynie diagnozują potrzeby nauczycieli na podstawie których, opracowują ofertę edukacyjną. W 2002 roku z bogatej oferty edukacyjnej zaproponowanej przez W-M ODN, skorzystało 33177 nauczycieli, są to instytucje prowadzone przez Samorząd Województwa.

Na stan zatrudnienia nauczycieli mają ogromny wpływ zmiany demograficzne w populacji szkolnej. Po dość długim okresie nieprzerwanego wzrostu stanu zatrudnienia nauczycieli, następuje przejście do fazy długoletniego spadku tego stanu. Liczba czynnych nauczycieli, wzrosła ogólnie w kraju w latach 2000-2002, przy czym nasze województwo znajdowało się mniej więcej pośrodku, w skali kraju.

Według danych EWIKANU 2000 w roku szkolnym 2001/2002 w szkołach i placówkach oświatowych województwa warmińsko-mazurskiego pracowało 26 418 nauczycieli, w tym 20 959 na pełnym etacie, a 5459 – niepełnozatrudnionych. Pod względem udziału nauczycieli niepełnozatrudnionych na tle poszczególnych województw, województwo warmińsko-mazurskie plasuje się w udziałach najmniejszych – 21,1 %, w porównaniu np.: z województwem śląskim o udziałach największych – 27,1 %. W województwie warmińsko-mazurskim, jest najniższa liczba nauczycieli nie posiadających kwalifikacji formalnych.

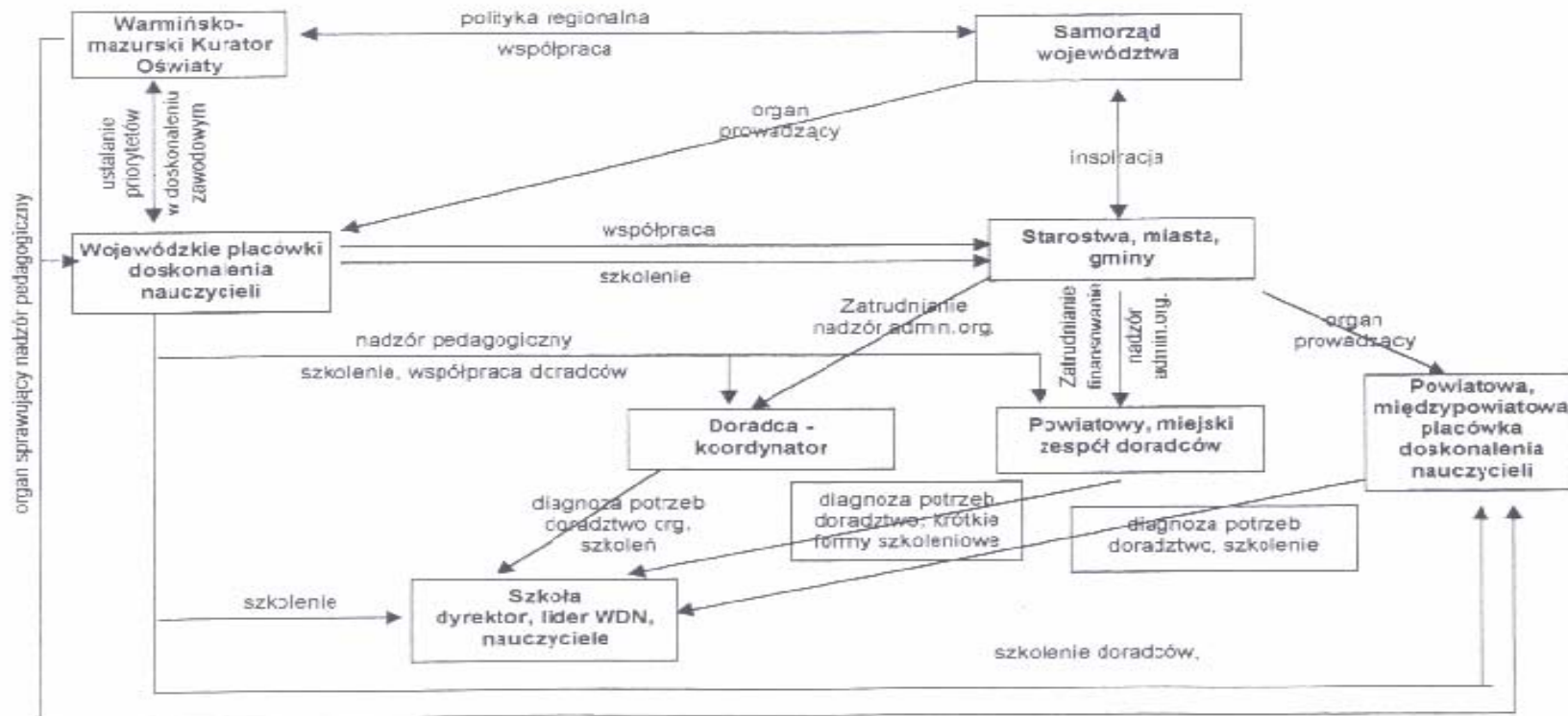
Wprowadzenie modułu z zakresu organizacji i zarządzania oświatą, na wszystkich kierunkach studiów nauczycielskich ma zostać zrealizowane do roku 2003 w 100%. Jak na razie w WSI i E TWP w Olsztynie realizowane są dwa kierunki: organizacja i zarządzanie oświatą na studiach licencjackich (90 h) i organizacja i zarządzanie oświatą na studiach podyplomowych (120 h). Wszechnica Mazurska w Olecku prowadzi studia podyplomowe w zakresie zarządzania oświatą. Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania Filii w Ełku realizuje ten moduł na kierunku filologia angielska i filologia germańska (na studiach dziennych 30h, na zaocznych – 16 h). W Wyższej Szkole Pedagogicznej TWP w Olsztynie realizowany jest przedmiot podstawy prawne i organizacyjne oświaty, na kierunku pedagogika, na II roku studiów zawodowych. Na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie, na kierunku pedagogika na wszystkich specjalnościach jednolitych studiów magisterskich dziennych i zaocznych prowadzony jest przedmiot podstawy prawne i organizacyjne oświaty.

Ponadto satysfakcjonuje fakt, bardzo wysokiego odsetka kadry nauczycielskiej, z wyższym wykształceniem – 93%. Pod tym względem, województwo warmińsko-mazurskie zajmuje III miejsce w kraju.

Podsumowując przebieg realizacji Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego wg stanu na koniec 2002 roku w obszarze edukacja, należy stwierdzić, że dokonano wielu, istotnych i pozytywnych zmian. Jednakowoż, wiele z celów operacyjnych wymaga jeszcze wspólnej, wytrwałej pracy i współdziałania między jednostkami samorządowymi, kuratorium oświaty, szkołami i ich kadrami pedagogicznymi.

Sporządzono: czerwiec 2004 r.

Organizacja
doskonalenia zawodowego nauczycieli w woj. warmińsko-mazurskim,
ze szczególnym uwzględnieniem doradztwa metodycznego według rozwiązań aktualnie funkcjonujących

Monitoring obszaru rozwoju: EDUKACJA

Cel	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach
Cel strategiczny								
Sprawny system edukacji dostosowany do potrzeb gospodarki regionu, sprzyjający rozwojowi zasobów ludzkich	Liczba zatrudnionych absolwentów szkół ponadgimnazjalnych	osoby	5883	4802	3846	4936	Liczba zatrudnionych absolwentów wzrasta, co świadczy o generowaniu nowych miejsc pracy	*RSW-M 2003, s. 317
	Liczba bezrobotnych skierowanych na szkolenie	osoby	819	6963	2354	5623	Jest to zjawisko pozytywne, świadczące o gotowości bezrobotnych do zdobywania kwalifikacji	*WUP, dział analiz
Cele operacyjne	wskaźniki							
Stworzenie systemu edukacji dostosowanego do potrzeb rynku pracy	Liczba ośrodków kształcenia ustawicznego (CKU i CKP)	ośrodek	3	3	3	16	Są to ośrodki publiczne	*KO
	Liczba zreformowanych szkół ponadgimnazjalnych	szkoła	480	502	476	636	Zakończono reformowanie sieci szkół ponadgimnazjalnych (cel zrealizowano)	RSW-M 2000, s. 175, 2001, s.178-181, 2002 s. 194-197, 2003 s. 182-185
Bogata i atrakcyjna oferta edukacyjna	Liczba wprowadzonych kierunków kształcenia w szkołach zawodowych	liczba	24	24	28	31	Szkoły mogą wprowadzić nowe kierunki kształcenia za zgodą wojewódzkiej rady zatrudnienia. Kierunek musi być zgodny z klasyfikacją zawodu (MEN i S)	KO
	Utworzenie Ośrodka Doradztwa w powiecie do 2015 r.	ośrodek	-	2	5	7	W roku 1999 nie istniały Powiatowe Ośrodki Doradztwa	*JST W-MODN
Zwiększenie dostępności do szkół	Spełnienie obowiązku szkolnego (SP, gimnazjum) – no stop 100%	%	99,9	99,9	99,93	99,31		badania własne
	% uczniów kontynuujących naukę w szkołach ponadgimnazjalnych (min 85 %)	%	-	-	-	97,52	Pierwsi absolwenci gimnazjum opuścili szkołę w roku 2002	RSW-M 2003, s. 185-186
Pełna realizacja funkcji szkoły	Liczba gimnazjów	szkoła	213	216	220	225	Budowę sieci gimnazjów zakończono (cel zrealizowano)	*RSW 2000, s. 149, 2001 s. 151, 2002 s. 151, 2003, s. 182
	% szkół z wewnętrznym systemem mierzenia (badania) jakości pracy (do 2002 r. - 100 %)	%	-	-	99,7	100	W latach 1999-2000 nie obowiązywał system mierzenia jakości, zgodnie z prawem oświatowym. Wprowadzono go w 2001/02 - cel osiągnięto	KO, JST
	% szkół wdrażających programy profilaktyczne (100 % do 2008r.)	%	-	19	35	43		KO

Cel	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach
	% uczniów potrzebujących, którym zapewniono opiekę w świetlicy (do 2003 r. 100%)	%	-	62	80	100	JST zapewniają wszystkim dzieciom potrzebującym opieki, opiekę w świetlicy	KO
	% uczniów korzystających z form pozalekcyjnych (do 2003 r. wzrost o 10 % i o 5 % rocznie do 2015 r)	%	0	2- 10	2,1-27	10- 27	Wskaźnik kształtuje się zróżnicowanie w zależności od zasobności JST	JST,KO
Doskonalenie administracji	Liczba urzędów administracji publicznej posiadających ISO	urząd	-	-	-	-	Podjęto się prowadzenia badań w tej kwestii.	JST
Ulepszenie systemu doskonalenia kadr w oświacie	% nauczycieli z kwalifikacjami formalnymi (do 2005 r - 100 %)	%	89	90	90	90	Do 31.08.2006 roku, wszyscy nauczyciele zobowiązani są posiadać klasyfikacje formalne	KO
	% szkół z przygotowanym liderem Wewnątrzszkolnego Doskonalenia Nauczycieli (do 2005 r. - 100%)	%	-	60	100	100	Zgodnie z wytycznymi MENiS wszystkie szkoły posiadają wewnętrzny system doskonalenia.	KO,JST
	Wprowadzanie modułu z zakresu organizacji i zarządzania oświatą, na wszystkich kierunkach studiów nauczycielskich (do 2003 r. - 100 %)	%	0	0,01	0,01	2	Na kierunkach pedagogicznych uczelnie wprowadziły moduł z zakresu organizacji i zarządzania oświatą.	Wyższe uczelnie
	% nauczycieli z ukończonymi studiami podyplomowymi (do 2015 r.- 20 %)	%	-	-	-	-	Rozpoczęto badania od 2003 roku.	KO, *EWIKAN

***Objaśnienie skrótów:**

WUP – Wojewódzki Urząd Pracy

RSW - Rocznik Statystyczny województw

RSW-M – Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego

KO – Kuratorium Oświaty

JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego

JST W-MODN - Jednostka Samorządu Terytorialnego Warmińsko-Mazurskich Ośrodków Doskonalenia Nauczycieli

EWIKAN – System Ewidencji Kadr Nauczycielskich

CKU – Centrum Kształcenia Ustawicznego

CKP- Centrum Kształcenia Praktycznego

Sporządzono: czerwiec 2004 r.

Załącznik nr 3

do Raportu Okresowego nr III z realizacji Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego wg stanu na koniec 2002 roku

Obszar rozwoju
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Olsztyn, czerwiec 2004 r

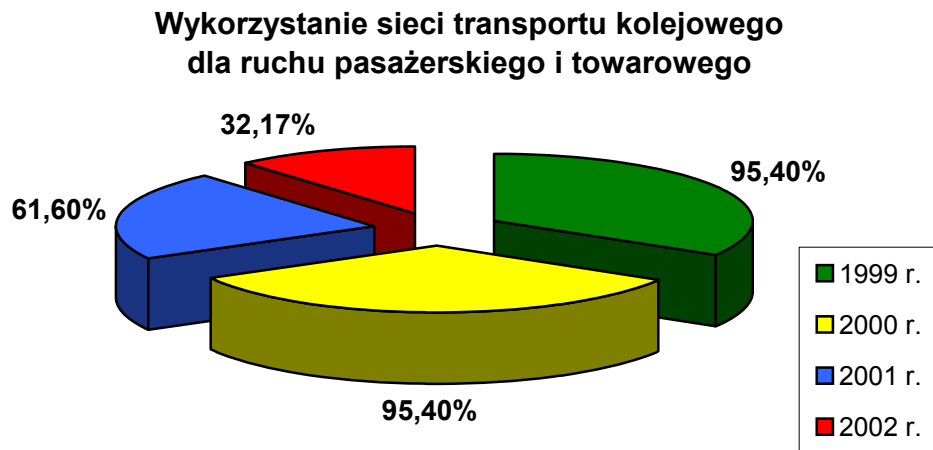
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Jednym z ośmiu priorytetowych obszarów rozwoju województwa jest infrastruktura techniczna. Określony cel strategiczny w tym obszarze to: **„Infrastruktura techniczna zapewniająca bardziej zrównoważony rozwój regionu oraz atrakcyjność zamieszkania”**. Dla powyższego celu strategicznego zdefiniowano 6 celów operacyjnych.

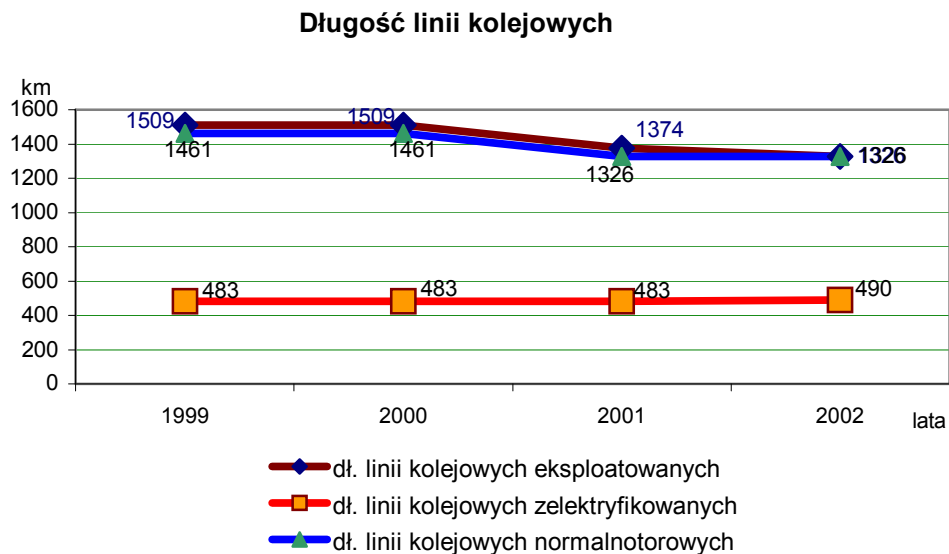
Cel operacyjny: „Zwiększenie zewnętrznej dostępności transportowej oraz wewnętrznej spójności”

Analizując osiągnięte wskaźniki w powyższym obszarze wysnuwają się następujące wnioski:

Wykorzystanie sieci transportu kolejowego dla ruchu pasażerskiego i towarowego dynamicznie maleje - w 2002 r. w porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpił spadek o 29,43% a w stosunku do 1999 r. aż o 63,23%.

Ogólna długość linii kolejowych eksploatowanych w województwie wynosi 1326 km i jest krótsza o 183 km niż w 1999 r. Długość poszczególnych linii kolejowych przedstawia poniższy wykres.

W 1999 r. linie kolejowe normalnotorowe stanowiły 96,8% ogółu linii eksploatowanych, obecnie jest to 100%. W stosunku do roku ubiegłego ilość km linii kolejowych eksploatowanych zmniejszyła się o 3,5%. Podobną sytuację obserwuje się w kraju – dł. sieci PKP skróciła się w porównaniu z 2001 r. o 1,9%.

Województwo warmińsko – mazurskie ma jeden z najniższych wskaźników jeżeli chodzi o ilość km linii kolejowych normalnotorowych przypadających na 100 km² - 5,5 km. Najwięcej – 18,9 km linii kolejowych normalnotorowych jest w woj. śląskim, najmniej – 3,9 km w woj. podlaskim. Średnia w kraju wynosi 6,6 km.

W 2002 roku transportem kolejowym przewieziono 9991 tys. pasażerów, tj. o 4,5% mniej niż przed rokiem. Również w kraju nastąpił spadek przewozów transportem kolejowym – przewieziono 302,5 mln pasażerów, tj. o 8,9% mniej niż przed rokiem.

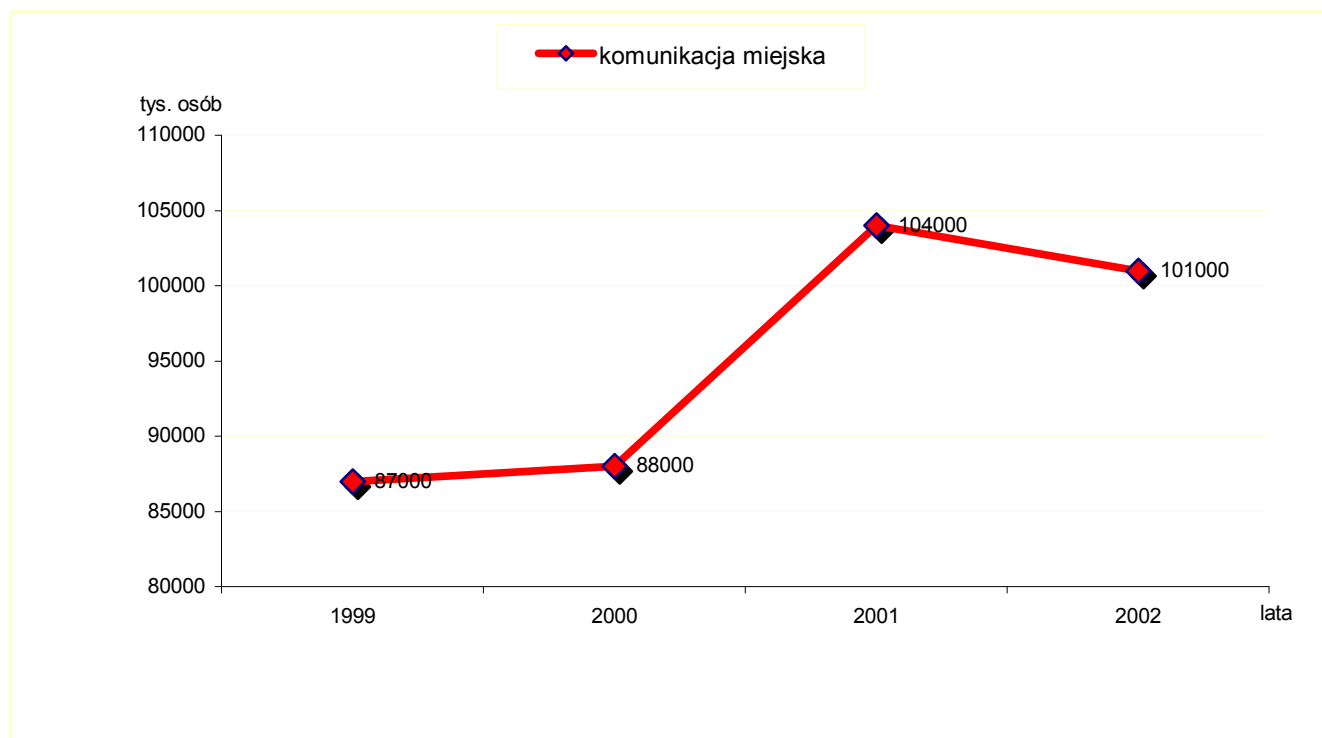
Wpływ na tą sytuację ma brak działań związanych z modernizacją linii kolejowych – zły stan techniczny obiektów, długoletnie zaległości w naprawach głównych podtorza, brak nowoczesnych urządzeń sterowania ruchem. Ponadto Polskie Koleje Państwowe w celu zmniejszenia strat zawieszają przewozy towarowe i pasażerskie na liniach znaczenia lokalnego.

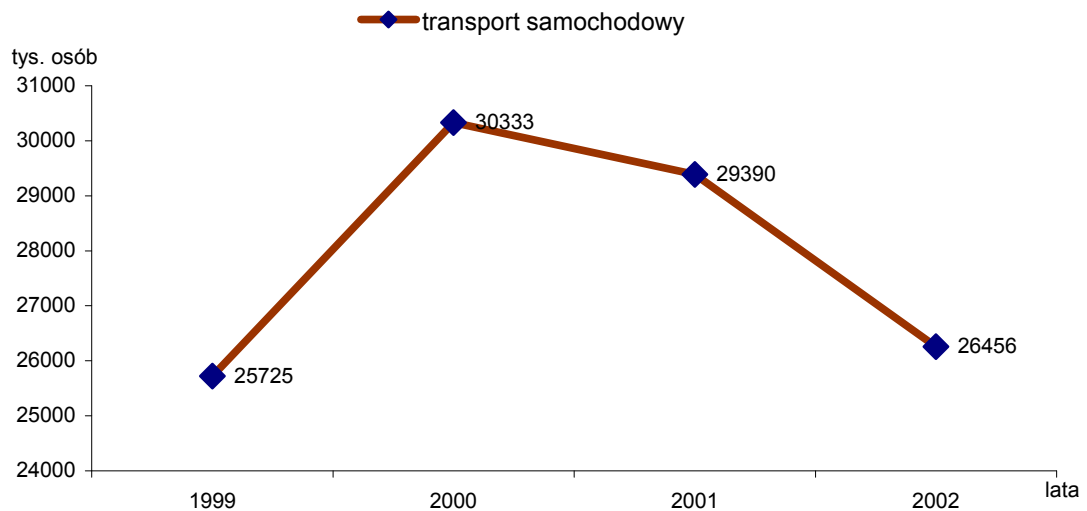
Spadek przewozów zanotowano także w transporcie samochodowym. W porównaniu z rokiem ubiegłym w 2002 r. przewieziono o 10% pasażerów mniej.

Spadek odnotowano również w przewozach pasażerskich komunikacją miejską. W porównaniu z 2001 r. ilość przewozów zmalała o 2,88%. Tendencja spadkowa utrzymuje się w całym kraju – z komunikacji miejskiej w 2002 r. skorzystało 4333 mln pasażerów – o 5,2% mniej niż w 2001 r.

PRZEWOZY PASAŻERSKIE

Spadek przewozów pasażerskich samochodowych, kolejowych oraz komunikacji miejskiej spowodowany jest głównie wzrostem liczby użytkowników samochodów osobowych. Ponadto w skutek trwającego niżu demograficznego ograniczona jest migracja związana z dojazdami do szkół oraz miejsc pracy.

W kraju odnotowano wzrost przewozów transportem lotniczym. W 2002 r. przewieziono 3666,8 tys. pasażerów, tj. o 6,7 więcej niż przed rokiem. W województwie warmińsko – mazurskim w przeciwieństwie do ogólnych tendencji wzrostowych odnotowano wysoki spadek – 50% mniej w porównaniu do roku ubiegłego pasażerów przyjechało, o 45,5% mniej pasażerów wyjechało.

Istotnym wskaźnikiem ukazującym zwiększającą się dostępność i płynność transportową regionu jest wskaźnik dostępności komunikacyjnej ESS (redukcja ESS obliczanego przez podzielenie odległości w linii prostej pomiędzy dwoma punktami przez najszybszy możliwy czas podróży między nimi). Obecnie występuje brak danych w skali całego województwa, istnieją jedynie dane odnośnie poszczególnych inwestycji. W związku z tym występuje konieczność zlecenia wykonania badań specjalistycznych w tym kierunku.

Działania operacyjne:

1. Wprowadzenie drogi nr 16 do krajowego układu dróg

Prowadzona jest modernizacja poszczególnych odcinków drogi podniesienia jej parametrów technicznych:

- Modernizacja drogi nr 16 na odcinkach: Nagłady – Olsztyn, ul. Sielska, Olsztyn – Wójtowo,
- Modernizacja drogi nr 16 na terenie miasta Iławy

2. Modernizacja dróg krajowych

GDDKiA Oddział w Olsztynie zmodernizowała i odnowiła następujące odcinki dróg krajowych: droga nr 16 - ul. Jagiełły w Ostródzie,
 droga nr 15 – Samplawa – Kołodziejki,
 droga nr 22 – gr. województwa – Jegłownik
 droga nr 51 – gr. państwa – Bartoszyce, Samolubie - Rogóz
 droga nr 53 – Marcinkowo – Košno, Tylkowo – Pasym, ul. Odrodzenia w Szczytnie
 droga nr 58 – Szczytno – Ochódno
 droga nr 59 – Piecki – Nawiady, Ryn - Sądry

3. Utwardzanie dróg powiatowych i gminnych

Wykonano:

drogi powiatowe: nowe- 0,9km

modernizacja – 48,25km

drogi gminne: nowe – 2 km

modernizacja 360,13 km

4. Elektryfikacja i modernizacja linii kolejowych

- brak działań w tym zakresie

5. Uruchomienie transportu typu „tramwaje kolejowe”

- ogłoszony został przetarg na zakup autobusów szynowych

6. W zakresie infrastruktury drogowej w ramach Kontraktu wojewódzkiego na lata 2001-2003 przewidziano realizację zadań;(wg stanu na koniec 2002 r.)

Zadanie 1.1.1. Budowa mostu przez rzekę w ciągu ul. Tuwima w Olsztynie [oddano do użytku most przez rzekę Łynę]

Zadanie 1.1.2 Przebudowa węzła transportowego Elbląg-Wschód, położonego w ciągu dróg krajowych nr 7 i 22 (Phare 2001) [etap przygotowywania procedury przetargowej].

Zadanie 1.1.3. I etap obwodnicy miejskiej w Elku (Phare 2001) [etap przygotowywania procedury przetargowej].

Zadanie 1.1.4. Modernizacja i budowa drogi krajowej nr 16 ulicy Sielskiej w Olsztynie II etap (Phare 2001) [w 2002 r ogłoszony został przetarg na wybór Inżyniera Kontraktu].

Zadanie 1.1.5. Modernizacja dróg (Phare 2002) [zadanie przewidziane do realizacji w 2003 r.].

Zadanie 1.1.6 Modernizacja drogi nr 16 na terenie miasta Iławy [zmodernizowano drogę na odcinku 1,2 km, zmodernizowano/wybudowano 8 skrzyżowań]

Zadanie 1.1.7 Udrożnienie szlaków dojazdowych oraz zagospodarowanie strefy Kanału Elbląskiego [planowana przebudowa drogi o dł. 5,2 km – zaawansowanie 72,8 %]

Zadanie 1.1.8 Modernizacja infrastruktury transportowej układu miejskiego w ciągu ul. Bema w Elblągu [zmodernizowano 1,609 km ulicy, 947 mb układu tramwajowego, 5 skrzyżowań oraz 3 przystanki]

Zadanie 1.1.9 Modernizacja skrzyżowań w mieście - drogi krajowej nr 59 Mrągowo [na planowaną przebudowę 2 skrzyżowań, zrealizowano 1]

Zadanie 1.1.10. Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 507 Braniewo - Pieniężno-Orneta-Dobre Miasto [wzmocnienie nawierzchni na dł. 5,6 km].

Zadanie 1.1.11. Budowa wiaduktu nad linią kolejową wraz z dojazdami w km 26+260 drogi wojewódzkiej nr 591 [zbudowano wiadukt]

Zadanie 1.1.12. Budowa drogi dojazdowej do lotniska w Szymanach [trwają odbiory końcowe]

Zadanie 4.1.1. Modernizacja drogi powiatowej Olecko-Świątajno [zmodernizowano 1,5 km drogi – zawansowanie prac 32 %]

Zadanie 4.1.2. Modernizacja dróg powiatowych dla wzmocnienia konkurencyjności województwa i wsparcia obszarów wymagających aktywizacji i zagrożonych marginalizacją.[zmodernizowano most, 6 skrzyżowań, oddano 4 odcinki dróg –6,6 km]

Zadanie 4.1.3. Modernizacja drogi powiatowej nr 26657 Jedwabno-Pasym. Pierwszy etap.[zrealizowano 12,3 km dróg, 5 skrzyżowań]

Zadanie 4.1.4. Modernizacja sieci drogowej jednym ze sposobów rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatu Kętrzyńskiego [zmodernizowano ulicę w Reszlu]

Zadanie 4.1.5. Wsparcie obszarów wymagających aktywizacji i zagrożonych marginalizacją, poprawa infrastruktury transportowej- Giżycko [zmodernizowano drogę na odcinku 5,1 km, 1 skrzyżowanie]

Cel operacyjny: „Restrukturyzacja i rozwój obszarów miejskich tworzących warunki dla nowych działalności”

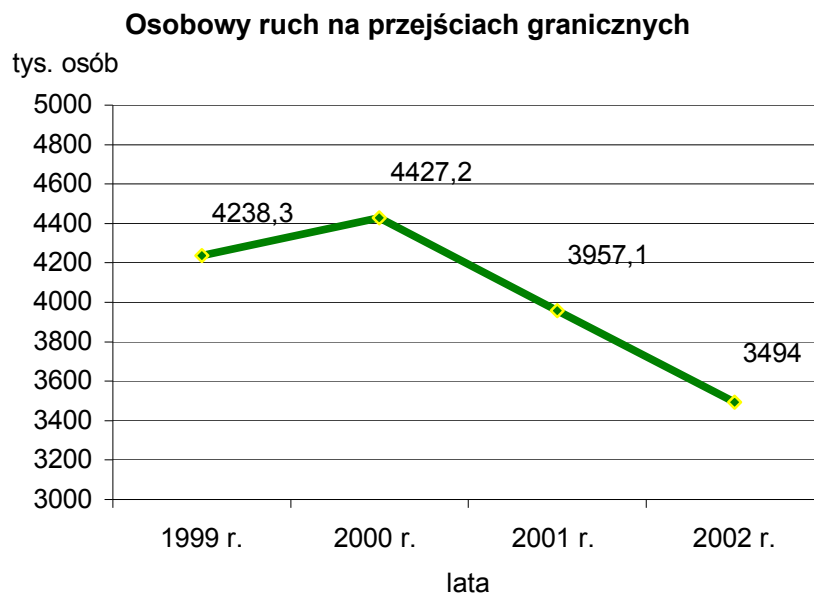
1. Budowa obwodnic miast i wsi

W celu podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej terenów miejskich realizowane są następujące inwestycje:

- Budowa mostu przez rzekę w ciągu ul. Tuwima w Olsztynie
- Przebudowa węzła transportowego Elbląg-Wschód, położonego w ciągu dróg krajowych nr 7 i 22 (Phare 2001)
- I etap obwodnicy miejskiej w Elku (Phare 2001)
- Modernizacja i budowa drogi krajowej nr 16 ulicy Sielskiej w Olsztynie II etap (Phare 2001)
- Modernizacja infrastruktury transportowej układu miejskiego w ciągu ul. Bema w Elblągu

Cel operacyjny: „Infrastruktura graniczna dostosowana do potrzeb wymiany handlowej i turystyki”

Wymiana handlowa i turystyczna w regionie Warmii i Mazur w ostatnim roku uległa znacznym ograniczeniom. W roku 2002 ruch na przejściach granicznych zmalał o 11,7% w porównaniu do roku poprzedniego a o 17,56% w stosunku do roku 1999.

1. Przebudowa lotniska w Szymanach do parametrów portu głównego drugorzędnego

- lotnisko posiada już zakładane parametry
- Budowa drogi dojazdowej do lotniska w Szymanach

2. Modernizacja lotnisk lokalnych w Kętrzynie, Elblągu, Olsztynie, Orzyszu

- brak działań w tym zakresie

3. Budowa przejścia granicznego w Grzechotkach oraz droga ekspresowa relacji Elbląg-Grzechotki

- prace przygotowawcze do realizacji projektu: przygotowanie przetargu międzynarodowego
- droga nr 22 Elbląg – Grzechotki – została wykonana dokumentacja projektu, realizacja zadania przewidywana jest na lata 2003-2005

4. Rozbudowa i modernizacja przejść granicznych

Przejścia drogowe:

- *Bezledy - wybudowano budynek kontroli weterynaryjnej i fitosanitarnej,*
- *Goldap - trwają prace przygotowawcze do rozbudowy przejścia, przygotowanie przetargu międzynarodowego.*

Cel operacyjny: „Prawidłowa gospodarka wodna i sprawny system infrastruktury technicznej przeciwpowodziowej i melioracyjnej”

1. Tworzenie sprawnie działającego systemu regulującego stosunki wodne oraz zabezpieczenia przeciwpowodziowe

W ramach tego celu operacyjnego wykonano

- 24,7 km regulacji rzek i kanałów
- 15,4 km odbudowy wałów

2. Modernizacja urządzeń osłony przeciwpowodziowej

- modernizacja 14 stacji pomp
- dokonano melioracji 69 ha terenów zagrożonych

Cel operacyjny: „Infrastruktura techniczna na rzecz ochrony środowiska zgodna z normami Unii Europejskiej”

Ochrona środowiska jest jednym ze strategicznych priorytetów Strategii Rozwoju, dlatego też dąży się do podnoszenia infrastruktury w tym zakresie. Sukcesywnie wzrasta liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków, zwiększa się liczba zorganizowanych składowisk odpadów, przy jednoczesnym ograniczaniu powierzchni ich funkcjonowania.

Działania operacyjne:

1. Modernizacja istniejących lub budowa wysokosprawnych oczyszczalni ścieków we wszystkich miastach i ośrodkach gminnych:

W ramach Kontraktu wojewódzkiego realizowano następujące projekty:

- *Budowa oczyszczalni ścieków dla m. Korsze, wsi Glitajny i Kłamy*
- *Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Bystrym k/Giżycka*

2. Budowa i rozbudowa systemów kanalizacyjnych w miastach i ośrodkach gminnych

W ramach Kontraktu wojewódzkiego realizowano następujące projekty:

- *„Kanalizacja sanitarna lewobrzeżnej części Nowego Miasta Lubawskiego – I etap”[oddano 2,9 km sieci kanalizacji sanitarnej]*
- *„Budowa sieci kanalizacyjnej w m. Lidzbark Welski”[uzyskano 18 tys. km kanalizacji sanitarnej, 4,5 km kolektora tłoczego, 15 przepompowni ścieków]*
- *„Tworzenie warunków dla rozwoju regionalnego w rejonie Wielkich Jezior Mazurskich w wyniku realizacji wybranych projektów z zakresu gospodarki ściekowej”.[na łączną liczbę 10 etapów inwestycyjnych – 4 zakończono]*

3. Realizacja systemów grzewczych przyjaznych dla środowiska

- *Modernizacja kotłowni SR nr 3 w Szczytnie*
- *Przebudowa systemu ciepłego Fromborka*

4. Zorganizowanie systemu gospodarki odpadami stałymi

- *modernizacja spalarni odpadów medycznych w Szpitalu w Bartoszczach*
- *modernizacja spalarni odpadów medycznych w Szpitalu w Olecku*

W ramach Kontraktu wojewódzkiego realizowano projekt pt. *Międzygminny Zakład Kompleksowego przerobu odpadów komunalnych w Sękitach gm. Bisztynek*

Cel operacyjny: „Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii”

W zakresie infrastruktury energetycznej występuje coroczny wzrost sieci przesyłowych najwyższych napięć. Liczba odbiorców i zapotrzebowanie energetyczne w regionie pozostaje na stałym poziomie.

Działania operacyjne:

1. Modernizacja istniejącej sieci przesyłowej najwyższych napięć

W zakresie infrastruktury energetycznej występuje coroczny wzrost sieci przesyłowych najwyższych napięć. Liczba odbiorców i zapotrzebowanie energetyczne w regionie pozostaje na stałym poziomie.

2. Budowa linii przesyłowych 220 kV i 400 kV

W roku 2002 nie prowadzono inwestycji związanych z budową linii przesyłowych najwyższych napięć. Odnośnie linii niskopręsyłowych (110kV) realizowane były drobne modernizacje na liniach należących do Zakładu Energetycznego w Olsztynie.

3. Wykorzystanie źródeł energii odnawialnych i niekonwencjonalnych

Zauważalny jest nieznaczny spadek udział energii ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych.

4. Modernizacja sieci nośników energii o charakterze proekologicznym

- izolacja ekologiczna sieci przesyłowych
- budowa gniazd bocianich
- modernizacja elektrowni wodnych w Lidzbarku, Łyna, Wadąg.

Sporządzono: czerwiec 2004 r.

Monitoring obszaru rozwoju: INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Cel	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/ komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach x/
Cel strategiczny	wskaźniki							
Infrastruktura techniczna zapewniająca bardziej zrównoważony rozwój regionu oraz atrakcyjność zamieszkania	Zanieczyszczenia powietrza zatrzymane w urządzeniach do redukcji w % zanieczyszczeń wytworzonych							
	Pyłowe	%	88,4	95,3	95,0	95,7	Ilość zanieczyszczeń pyłowych zatrzymanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń wytworzonych w porównaniu do r. 1999 wzrosła w 2002 r. o 7,3%. W tym samym okresie w skali kraju zanotowano wzrost o 0,4%. (1999 – 98,8%; 2000 – 99%; 2001 – 99,1%, 2002 – 99,2%)	RSW. 2000, s. 17; 2001, s.17; 2002, s. 17; 2003; s. 17,
	Gazowe bez CO ₂	%	12,2	14,5	16,1	9,5	Odnotowany obecnie spadek ilości zanieczyszczeń gazowych zatrzymanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń o 2,7% w porównaniu do 1999 r. a o 6,6 w stosunku do roku ubiegłego nie jest tożsamy z tendencjami ogólnokrajowymi, gdzie notuje się obecnie wzrost o 7,3% w porównaniu do r. 1999. (1999 – 39,7; 2000 – 43,7%; 2001 – 45,0%, 2002 – 47%)	RSW 2000, s. 17; 2001, s.17; 2002, s. 17; 2003; s. 17,
Cele operacyjne	Wskaźniki							
Zwiększenie zewnętrznej dostępności transportowej oraz wewnętrznej spójności regionu	długość linii kolejowych eksploatowanych	km	1509	1509	1374	1326	Długość sieci PKP skróciła się w porównaniu z 1999 r. o 183 km . W stosunku do roku ubiegłego ilość km linii kolejowych ekspl. zmniejszyła się o 3,5%. Podobną sytuację obserwuje się w kraju – dł. sieci PKP skróciła się w porówn. z 2001 r. o 1,9%.	RSW-M.2003, s.454
	długość linii kolejowych zelektryfikowanych (wzrost)	km	483	483	483	490	Długość linii zelektryfikowanych wzrosła w 2002 r. o 7 km. Jest to pierwsza zmiana zanotowana od 1999 r.	RSW-M.2003, s.454
	linie kolejowe normalnotorowe na 100 km ²	km	6,0	6,0	5,5	5,5	Jest to jeden z najniższych wskaźników w kraju. Najwięcej – 18,9 km linii kol. normalnotorowych przypadających na 100 km ² jest w woj. śląskim, najmniej – 3,9 km w woj. podlaskim. Średnia w kraju wynosi 6,6 km.	RS W-M. s.454 RSW 2003, s.CXXI
	linie kolejowe normalnotorowe	km	1461	1461	1326	1326	W 1999 r. linie kolejowe normalnotorowe stanowiły 96,8% ogółu linii eksploatowanych, obecnie jest to 100%.	RS W-M 2003, s.S.454
	wykorzystanie sieci transportu kolejowego dla ruchu pasażerskiego i towarowego	%	95,4	95,4	61,6	32,17	Nastąpił bardzo wysoki spadek wykorzystania sieci transportu kolejowego dla ruchu pasażerskiego i towarowego – obecnie w porównaniu z 1999 wynosi on aż 63,23%.	Zakład Linii Kolejowych PKP

Cel	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/ komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach x/	
	Przewozy pasażerskie								
	Przewozy pasażerskie	transport samochodowy	tys. osób	25725	30333,0	29390,0	26456,8	W 2002 r. nastąpił spadek przewozów pasażerskich transportem samochodowym o 10% w stosunku do roku 2001.	RSW-M 2000, s. 217; RSW-M 2003, s. 458
		komunikacja miejska	mln	87	88	104	101	W porównaniu z 1999 roku w 2002 ilość przewozów pasażerskich komunikacją miejską wzrosła o 14,85% zaś w porównaniu do 2001 zmalała o 2,88%. Tendencja spadkowa utrzymuje się w całym kraju – z komunikacji miejskiej w 2002 r. skorzystało 4333 mln pasażerów – o 5,2% mniej niż w 2001 r.	RSW-M 2003, s.458
		kolejowe przewozy	tys. osób	14 131	11 898	10 470	9 991	W porównaniu z rokiem ubiegłym w 2002 odnotowano spadek kolejowych przewozów pasażerskich o 4,57%.	PKP Przewozy Regionalne z sp. z o.o. W-M Zakład Przewozów Regionalnych
	Przewozy ładunków - transportem samochodowym		tys. ton	x	1857,5	1698,5	1363,9	W latach 2000 – 2002 odnotowano 26,57% spadek przewozów ładunków transportem samochodowym. Spadek przewozów transportem samoch. jest charakterystyczny w skali całego kraju – w 2002 r. przewieziono 1002,4 mln ton ładunków tj. o 6,5% mniej niż w 2001 r.	RSW-M 2003, s.457
	Długość dróg o twardej nawierzchni		km	12 165	12 257	13030	12959	Obecna dł. dróg o twardej nawierzchni jest krótsza o 71 km aniżeli w 2001 r. W porównaniu do roku 1999 w r. 2002 długość dróg o twardej nawierzchni wzrosła o 794 km co stanowi 6,12%.	RSW-M. 2003, s.4532
	Długość dróg o ulepszonej nawierzchni		km	10 335	10384	11417	11972	Dł. dróg o ulepszonej nawierzchni corocznie wzrasta. W porównaniu z r. 1999 w 2002 r. przybyło 1637 km tego rodzaju dróg.	RSW-M 2003, s.455
	Lotnicze przewozy pasażerskie (wzrost o co najmniej 5 % rocznie)	wyjazdy	tys.osób	1,4	0,9	1	0,5	W przeciwieństwie do tendencji wzrostowych w kraju w województwie zanotowano spadek przyjazdów lotniczych o 50%.	http://www.stat.gov.pl/serwis/województwa/tab_248_304.xls
		przyjazdy	tys.osób	1,1	1,0	1,1	0,6	Analogicznie do spadku przyjazdów o 45%. zmalała liczba wyjazdów.	http://www.stat.gov.pl/serwis/województwa/tab_248_304.xls
	Wskaźnik dostępności komunikacyjnej (redukcja ESS obliczanego poprzez podzielenie odległości w linii prostej pomiędzy dwoma punktami przez najszybszy możliwy czas podróży między nimi)							brak danych ze źródeł statystycznych; wskaźnik istotny, jednak należy zlecić specjalistyczne badania Propozycja: zlecić badanie raz na 5 lat i wskaźnik podawać raz na 5 lat.	badanie specjalistyczne
2	Infrastruktura graniczna dostosowana do	% przejść granicznych zgodnych z wymogami Unii Europejskiej	%	x	x	50	75	Modernizacja przejść granicznych spełniających wymogi UE prowadzona jest sukcesywnie. W chwili obecnej 3 przejścia graniczne są dostosowane do potrzeb wymiany handlowej i turystyki, natomiast jedno jest w budowie.	Urząd Wojewódzki

Departament Infrastruktury Technicznej i Geodezji

Cel	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/ komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach x/		
potrzeb wymiany: handlowej i turystyki	Osobowy ruch na przejściach granicznych	tys. osób	4 238,30	4 427,20	3957,1	3494	W roku 2002 ruch na przejściach granicznych zmalał o 11,7% w porównaniu do roku poprzedniego a o 17,56% w stosunku do roku 1999.	Urząd Wojewódzki		
3	Prawidłowa gospodarka wodna i sprawny system infrastruktury technicznej przeciwpowodziowej i melioracyjnej	Powierzchnia użytków zmeliorowanych	tys. ha	639,4	639,0	638,1	638,2	Powierzchnia użytków zmeliorowanych w porównaniu z rokiem ubiegłym pozostała niezmienną.	RS GUS 2000,2001, 2002, 2003; s. 279, RSW 2000 s. LXXXIX; 2001, s.XCI; 2002, s. XCVII; 2003, s. CI	
	% powierzchni użytków zmeliorowanych	%	50,2	50,3	50,7	56,6	Wskaźnik utrzymany w woj. na tym samym poziomie jak w ubiegłym roku jest znacznie wyższy niż od średniej krajowej, która wynosi 36,2%	RS GUS 2000 – LXXXIX, 2001 – XCI, 2002 – XCVII, RSW 2001,s.XCI; 2002, s. XCVII; 2003, s. CI		
4	Infrastruktura techniczna na rzecz ochrony środowiska zgodna z normami UE	% ludności miejskiej korzystającej z kanalizacji	%	87,7	87,9	88,0	92,5	Sukcesywnie wzrasta liczba ludności miejskiej korzystającej z kanalizacji , w roku 2002 o 4,5% w stosunku do roku ubiegłego.	RSW 2000, s.124 tab. 1 (90), 2001, s.122, 2002, s. 124 , 2003, s. 144;	
		% miast posiadających wysokosprawne oczyszczalnie ścieków (docelowo 100%)	%	93,9	95,9	97,9	97,6	Ilość miast posiadających wysokosprawne oczyszczalnie ścieków utrzymuje się na poziomie 2001 r.	RSW 2000, 2001, 2002, 2003 s.15	
		% ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków	miasto		95,5	94,8	96,6	97,5	Niewielki wzrost – 2% ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków zaobserwowano w mieście. Wyższy wzrost –7,9% odnotowano na wsi. Średnia krajowa w mieście – 83,2%, na wsi – 14%.	http://www.stat.gov.pl/serwis/województwa/tab_248_304.xls
			wieś	%	10,6	24,0	15,8	18,5		
		Składowiska zorganizowane	czynne	ha	286,1	254,7	240,7	260,4	Nieznacznie zmniejsza się powierzchnia składowisk zorganizowanych czynnych – 25,7 ha, zwiększa się natomiast powierzchnia składowisk zamkniętych – wzrost o 15,3 ha.	RSW 2000, 2001, 2002,2003, s. 19 tabl.18
			zamknięte		5,3	12,4	7,9	20,6		
składowiska zorganizowane	ilość		61	64	66	66	W 2002 r. nie zmieniła się liczba składowisk zorganizowanych w porównaniu z rokiem ubiegłym.	RSW 2000,s.19; 2002, s.19; 2003; s. 19;		
5	Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii	sieć przesyłowa najwyższych napięć	%	2,3	8,5	12,8		W latach 1999 – 2001 odnotowano stopniowy wzrost sieci przesyłowej najwyższych napięć.	ZE w Olsztynie	
		liczba odbiorców energii elektrycznej	tys.	282,3	286,1	286,1	292,1	Liczba odbiorców energii elektrycznej wzrosła o 3,47%	RSW-M 2003 s. 351;	
		% ogółu ludności miast korzystająca z sieci gazowej:	%	77,2	75,2	82,4	74,0	Wskaźnik za 2002 r. - 74% ogółu ludności miast korzystająca z sieci gazowej jest zbliżony do wskaźnika w kraju – 74,2%. W 1999 r. wskaźnik w województwie podobnie jak i w kraju był wyższy i wynosił 77,2%.	RSW 2000, s. 124 ; 2001, s.122; 2002, s.124; 2003, s. 144;	

Cel	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/ komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach x/
	% udziału energii ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych (wzrost o 10 % rocznie)	%	1,6	1,5	1,4	1,4	W porównaniu z rokiem ubiegłym w 2002 procentowy udział energii ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych nie uległ zmianie i wynosi 1,4%.	Zakład Gazowniczy Zakład Energetyczny

Źródła informacji, zastosowane skróty

Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko-Mazurskiego - skrót RSW-M

Rocznik Statystyczny Województw - skrót RSW

Rocznik Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego – skrót RS GUS

http://www.stat.gov.pl/serwis/wojewodztwa/tab_248_304.xls

Sporządzono: czerwiec 2004 r.

Załącznik nr 4

do Raportu Okresowego Nr III z realizacji Strategii rozwoju społeczno - gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego wg stanu na koniec 2002 roku

Obszar rozwoju
RESTRUKTURYZACJA OBSZARÓW WIEJSKICH

Olsztyn, czerwiec 2004 r

RESTRUKTURYZACJA OBSZARÓW WIEJSKICH

W obszarze „*Restrukturyzacja obszarów wiejskich*”- cel strategiczny zdefiniowany został: „**Zamożne, wszechstronnie rozwinięte obszary wiejskie, filarem gospodarki regionu**”

Miernikami realizacji celu strategicznego dla obszarów wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego są:

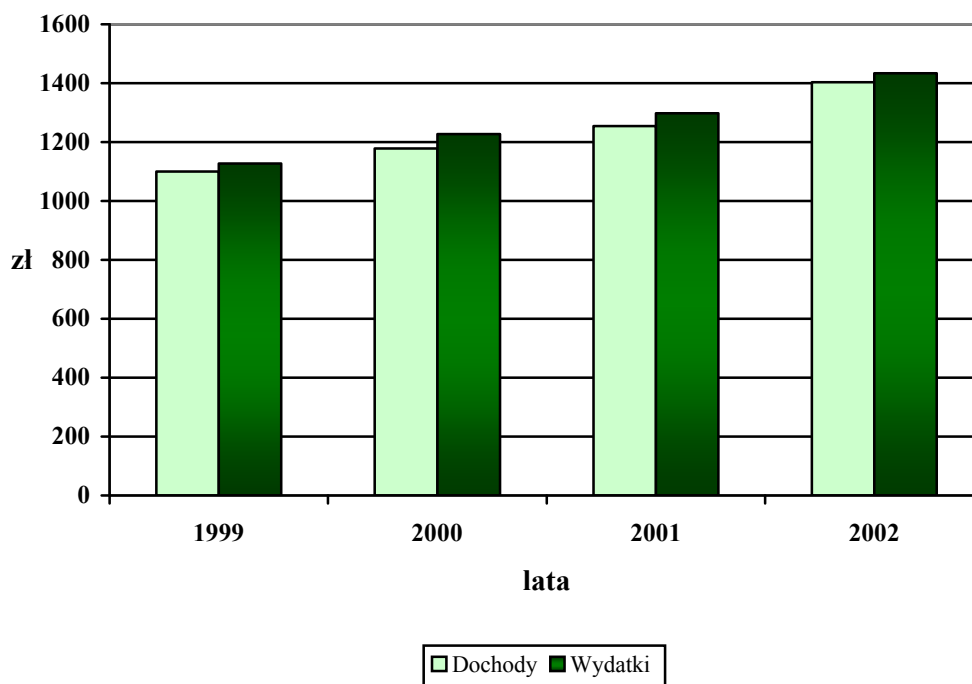
- 1) stopa bezrobocia,
- 2) wielkość dochodów i wydatków w budżetach gmin w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Analizując w/w wskaźniki w okresie lat 1999-2002 daje się zauważyć, że:

- 1) stopa bezrobocia systematycznie rosła do 2001 r. W 2002 r. wzrost stopy bezrobocia został zahamowany na poziomie 28,9 %.
- 2) następował także systematyczny wzrost dochodów i wydatków w budżetach gmin w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Zakładano, że dochody i wydatki będą wzrastać w takim tempie, aby w 2010 r. osiągnąć średnią krajową. Rezultat ten **został osiągnięty już w 2002 r.**, gdyż w roku tym **dochody** budżetów gmin województwa warmińsko-mazurskiego wynosiły **1403 zł**, natomiast **wydatki – 1434 zł** (wzrost odpowiednio o 303 zł i o 307 zł), przy średniej krajowej na poziomie 1372 i 1389 zł.

Na uwagę zasługuje również fakt, że od 2000 r. maleje różnica pomiędzy wielkością uzyskiwanych dochodów a ponoszonymi wydatkami gmin na 1 mieszkańca.

Dochody i wydatki budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Poza celem strategicznym w obszarze „*Restrukturyzacja obszarów wiejskich*” zdefiniowanych zostało osiem celów operacyjnych. Są to:

Cel operacyjny: „Dobrze funkcjonujące i efektywnie produkujące gospodarstwa rolne”.

Działania związane z realizacją tego celu to między innymi dostosowywanie skali produkcji rolniczej i jakości surowców do potrzeb rynku oraz wspomaganie inicjatyw na rzecz poprawy infrastruktury technicznej służącej gospodarstwom rolnym i mieszkańcom wsi.

W realizacji zadań objętych w/w celem, Samorząd Województwa współpracował z samorządami lokalnymi, ARiMR i służbami doradczymi. Głównym celem tych działań było jak najefektywniejsze wykorzystanie środków finansowych z pożyczki Banku Światowego oraz funduszy przedakcesyjnych Unii Europejskiej a zwłaszcza środków przeznaczonych na realizację **Programu SAPARD**.

W tym celu Samorząd Województwa koordynował prace związane z alokacją i realokacją środków finansowych przydzielonych dla województwa warmińsko-mazurskiego na realizację Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich i programu SAPARD. Zgodnie z porozumieniem zawartym pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a Marszałkiem Województwa Warmińsko-Mazurskiego na szczeblu wojewódzkim powołany został Regionalny Komitet Sterujący, który podejmował stosowne uchwały w sprawie alokacji i realokacji środków finansowych, ustalając priorytetowe przedsięwzięcia z punktu widzenia regionu.

Wiele gospodarstw rolnych w województwie znajduje się w oddaleniu od sprawnie działającej infrastruktury technicznej i dlatego też ma gorsze warunki do prowadzenia produkcji. Ważnym elementem tej infrastruktury są: drogi, kanalizacja sanitarna, oczyszczalnie ścieków. Budowa a niekiedy tylko modernizacja infrastruktury może znacznie obniżyć koszty produkcji rolnej wielu gospodarstw oraz w znacznym stopniu poprawić stan środowiska naturalnego województwa. Poprawie infrastruktury technicznej służącej gospodarstwom rolnym służyły m.in. zadania realizowane w ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich, które są koordynowane przez Wojewódzkie Biuro Wdrażania PAOW. Zadania zrealizowane w ramach PAOW są szczegółowo opisane w ramach działań, jakie zostały podjęte przy realizacji celu operacyjnego „*Rozwinięta infrastruktura techniczna na terenach wiejskich*”.

Pod koniec 2002 roku Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa rozpoczęła przyjmowanie wniosków do programu SAPARD w ramach **Działania 3: *Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich***. Zakwalifikowano 85 wniosków, z czego 61 otrzymało promesę. Ze względu na opóźnienia na szczeblu krajowym w rozpoczęciu wdrażania Programu SAPARD, realizacja projektów objętych tym działaniem rozpoczęła się dopiero w roku 2003.

Rozwiązywaniu problemów związanych z modernizacją i poprawą efektywności produkcji rolnej służyły także wydatki ponoszone z budżetu Wojewody. W 2002 r. na dotacje związane z realizacją zadań w rolnictwie wydatkowano 23,4 mln zł, w tym:

- ok. 5,0 mln zł na dotacje związane ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (monitoring i likwidacja ognisk chorób zakaźnych, ochrona przed zagrożeniami związanymi z BSE, szczepienie lisów przeciwko wściekliznie, odszkodowania za zwierzęta zabite z nakazu lekarzy weterynarii).
- 3,2 mln zł na dotacje celowe przekazane na zadania inwestycyjne realizowane przez samorząd województwa. Środki finansowe z pożyczki Europejskiego Banku Inwestycyjnego i z rezerwy budżetu państwa otrzymał Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego na finansowanie zadań z zakresu napraw i modernizacji urządzeń melioracji podstawowych na terenie Żuław Elbląskich dotkniętych powodzią w 2001 r. W ramach tych środków wykonano regulacje rzek i kanałów, odbudowę wałów, modernizację stacji pomp, odbudowę jazów, naprawę i odbudowę urządzeń melioracyjnych.

- 5,3 mln zł na dotacje celowe na zadania bieżące związane z utrzymaniem i konserwacją urządzeń melioracji podstawowych. Środki wydatkowano na utrzymywanie stacji pomp i magazynów przeciwpowodziowych, konserwację i utrzymanie rzek, kanałów, wałów i przepustów.
- 3,0 mln zł na dotacje celowe na zadania inwestycyjne związane z budową urządzeń melioracji podstawowych. W ramach tych środków wykonano regulacje i odbudowę rzek i kanałów, melioracje odtworzeniowe użytków rolnych, modernizacje stacji pomp, odbudowę jazów i zagospodarowanie pomelioracyjne gruntów.
- 144,0 tys. zł na dotacje przedmiotowe dla spółek wodnych na pokrycie części kosztów robót konserwacyjnych melioracji szczegółowych realizowanych przez spółki ze składek członkowskich.

Z budżetu województwa w miarę możliwości wspierano finansowo także instytucje i organizacje, które realizowały przedsięwzięcia związane z restrukturyzacją rolnictwa oraz rozwojem obszarów wiejskich. Dotowane były działania promocyjne, takie jak: **Jesienne Targi Rolnicze – Wszystko dla Rolnictwa**, **Żuławskie Targi Rolne**, konkursy: **Złoty Cyprynius**, **Czysta i Piękna Zagroda – Estetyczna Wieś**. Dotacje przyznawane były także innym organizacjom pozarządowym i stowarzyszeniom na realizację zadań w zakresie „modernizacji obszarów wiejskich” i „ochrony środowiska”.

Cel operacyjny: „Produkcja żywności wysokiej jakości”.

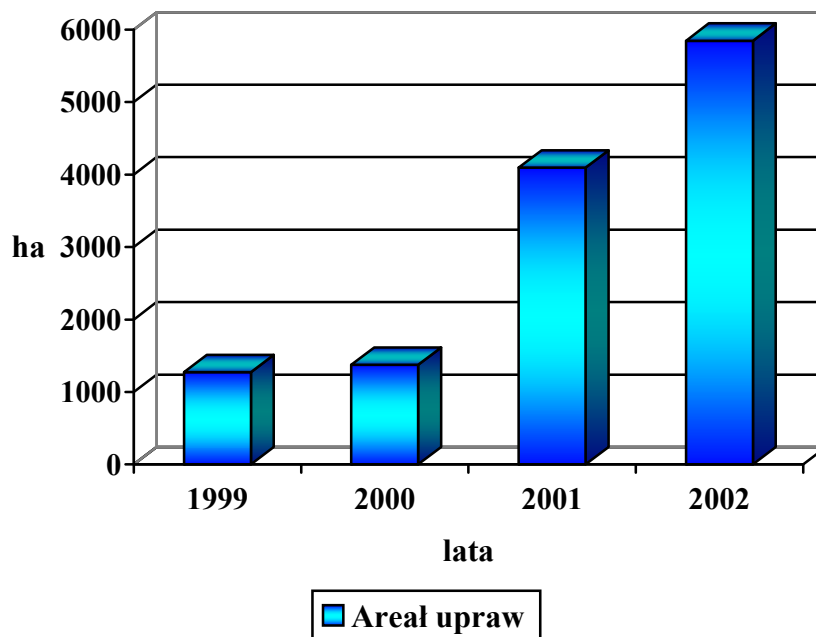
Ukształtowanie terenu, znaczna ilość parków krajobrazowych, czysta nieskażona przyroda stawia województwo warmińsko-mazurskie w czołówce najczystszych regionów, co skłania do produkcji żywności „ekologicznej”.

Działania związane z realizacją w/w celu operacyjnego podejmowane były głównie przez służby doradztwa rolniczego. Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie realizował szereg szkoleń pod nazwą „**Wdrażanie zasad rolnictwa ekologicznego oraz tworzenie rynku zbytu produktów ekologicznych**”, które zmierzały do:

- zwiększenia ilości gospodarstw rolnych posiadających atest gospodarstwa ekologicznego
- tworzenia dużych, ujednoliconych odmianowo i jakościowo partii handlowych produktów ekologicznych i poszukiwanie rynków zbytu
- doskonalenia wiedzy i umiejętności praktycznych rolników w zakresie upraw ekologicznych
- upowszechniania informacji na temat prawnych podstaw funkcjonowania rolnictwa ekologicznego oraz zasad atestacji.

Efektom podejmowanych działań jest systematyczny wzrost liczby gospodarstw rolnych prowadzących produkcję metodami ekologicznymi (z 33 w 1999 r. do 104 w 2002 r.), jak również areалу uprawy roślin prowadzonych metodami ekologicznymi (analogicznie z 1270 ha do 5850 ha). W tej dziedzinie województwo warmińsko-mazurskie jest niekwestionowanym liderem w Polsce.

Areal upraw roślin prowadzonych metodami ekologicznymi

Duże znaczenie w osiągnięciu celu operacyjnego „*Produkcja żywności wysokiej jakości*” ma przetwórstwo mięsne (mięsa czerwonego i białego) oraz mleczarstwo. Restrukturyzacji i modernizacji zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego służyła realizacja Programu SAPARD w ramach działania 1 – *Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych*. Z terenu województwa na realizację zadań objętych tym działaniem wpłynęły 22 wnioski, z czego pozytywnie zostało zweryfikowanych 12 wniosków na łączną kwotę dofinansowania ponad 7.250 tys. zł.

Z promocją żywności wysokiej jakości związane było również działanie realizowane przez Samorząd Województwa, związane z ogólnopolskim konkursem „POLSKI PRODUCENT ŻYWNOŚCI”. Dwie firmy z naszego województwa zostały laureatami na szczeblu krajowym.

Cel operacyjny: „Aktywny i sprawnie funkcjonujący samorząd rolniczy”.

Zadaniem samorządu rolniczego jest wspieranie sektora rolniczego oraz lobbing na rzecz wprowadzania korzystnych rozwiązań prawnych dla rolnictwa i mieszkańców wsi. W końcu 2002 r zakończyła się I kadencja funkcjonowania Warmińsko-Mazurskiej Izby Rolniczej.

Samorząd Województwa ściśle współpracował z W-M Izbą Rolniczą w rozwiązywaniu wielu spraw z zakresu obszarów wiejskich, zwłaszcza związanych z poprawą opłacalności produkcji rolniczej, ze zwalczaniem skutków suszy, z działaniami interwencyjnymi na rynku zbóż, żywca rzeźnego i mleka oraz wdrażania programów pomocowych UE.

Ponadto wspólnie z W-M Izbą Rolniczą zorganizowano konferencję nt. „*Rolnictwo i Przyroda - ograniczenia i korzyści dla rolników*”. Celem tego przedsięwzięcia było podjęcie istotnego z punktu widzenia Samorządu Województwa i samorządu rolniczego tematu dotyczącego ograniczeń produkcji rolnej i rozwoju obszarów wiejskich - wynikających z ochrony przyrody oraz możliwości uzyskania z tego tytułu, przez mieszkańców wsi, rekompensat z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i programów rolnośrodowiskowych.

Cel operacyjny: „Tworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem”

Województwo warmińsko-mazurskie jest regionem o najwyższej w kraju stopie bezrobocia. W ogólnej liczbie bezrobotnych ponad 48 % stanowią bezrobotni zamieszkali na wsi.

Postępujący proces koncentracji w rolnictwie, w coraz większym stopniu zmniejsza zapotrzebowanie tego sektora na pracę. Region uznany jest za zagrożony wysokim bezrobociem strukturalnym. Konieczne jest zwiększenie liczby stanowisk pracy poza rolnictwem, poprzez rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, aktywizowanie społeczności popegeerowskich oraz różnicowanie działalności gospodarczej. W tym celu podejmowane były działania przez szereg instytucji.

Wojewódzki Urząd Pracy realizował zadania wynikające z przyjętych „Założeń Polityki Rynku Pracy w województwie warmińsko – mazurskim na lata 2002 – 2006”, które koncentrowały się na przeciwdziałaniu wzrostowi bezrobocia i łagodzenia jego skutków. Zrealizowane programy rynku pracy to:

- *Wojewódzki Program Aktywizacji Zawodowej Absolwentów „Pierwsza Praca”* – objęto nim 4 751 absolwentów oraz w formach beznakładowych (informacja, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, kluby i giełdy pracy oraz indywidualne plany działania) – 23 927 osób.
- *Program PHARE 2000 – Rozwój Zasobów Ludzkich*. W 2002 roku podpisano umowy na projekty: „Zintegrowane wsparcie szkoleniowe dla młodzieży wiejskiej zagrożonej bezrobociem”, „Szkolenie dla pracowników MŚP”, „Szkolenie dla pracowników nowoutworzonych regionalnych Ośrodków Informacji Turystycznej”, „Wspieranie rozwoju lokalnych porozumień na rzecz zatrudnienia”.
- *Zielone miejsca pracy* – objęto nim 83 absolwentów posiadających wykształcenie związane z gospodarką leśną, ochroną środowiska oraz rolnictwem.
- *Gminne Centra Informacji, Biura Karier* – na dofinansowanie powyższego zadania 7 gmin otrzymało granty, a 5 szkół wyższych otrzymało dofinansowanie na Biura Karier tworzonych na ich terenie.
- *Pośrednictwo w zatrudnieniu za granicą* – do pracy za granicą wyjechało ponad 13 tys. osób, z tego do pracy sezonowej 12950 osób i do pracy długoterminowej ponad 260 osób.
- *„Centra wspierania przedsiębiorczości”* – zadanie było realizowane w ramach podkomponentu B-1 Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich. Zawarto z lokalnymi wykonawcami 7 umów na realizację zadania, które przygotowuje potencjalnych pożyczkobiorców do podjęcia działalności gospodarczej. Zadanie obejmowało szkolenie teoretyczne z zakresu organizacji własnego przedsięwzięcia, z praktyczną obsługą komputera oraz indywidualne konsultacje i doradztwo. Łącznie objęto nim – 595 beneficjentów, z czego 120 osób kontynuowało szkolenie w 2003 r.
- *kontrakt pn. Rozwój Kadr Małych i Średnich Przedsiębiorstw* – realizowany w ramach programu przedakcesyjnego PHARE 2000. Obejmuje on wsparcie przygotowania firm do wprowadzenia systemów zapewnienia jakości, w tym systemu HACCP i ISO. W programie uczestniczyło ok. 100 MŚP.

Agencja Nieruchomości Rolnych realizowała działania związane z aktywizacją społeczności popegeerowskiej. Obejmowały one:

- Refundację wynagrodzeń nowo zatrudnianych byłych pracowników PGR lub członków ich rodzin (zawarto ok. 360 umów i objęto refundacją w wysokości 50% lub 100% najniższego wynagrodzenia – ponad 3100 osób).
- Organizację kursów zawodowych (zorganizowano 15 różnych kursów zawodowych, w tym kurs opieki dla 60 kobiet, które znalazły pracę jako opiekunki domowe nad chorymi najstarszymi pracownikami PGR).

W roku 2002 kontynuowano, wynikającą z wcześniej podpisanych umów i porozumień, współpracę pomiędzy służbami zatrudnienia a Agencją Nieruchomości Rolnych. Jej efektem było powstanie szeregu programów wychodzących poza standardowe działania urzędów pracy. Łączyły one środki Agencji i Funduszu Pracy, a także skupiały w działaniach w zakresie aktywizacji społeczności popegeerowskiej szereg partnerów, takich jak: samorządy gminne i powiatowe, służby pomocy społecznej, Związek Byłych Pracowników PGR, zakłady pracy, organizacje charytatywne, instytucje szkoleniowe itp. Wymierny rezultat tych programów, to stałe lub okresowe zatrudnienie ponad 780 osób.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach programu SAPARD realizowała zadania związane z **Działaniem 2: Inwestycje w gospodarstwach rolnych; schemat 2.3 - Zwiększenie różnorodności produkcji gospodarstw rolnych**. Celem tego schematu jest zwiększenie liczby gospodarstw uzyskujących dochód z działalności rolniczej poza sektorami tradycyjnymi, wykorzystanie zapotrzebowania rynku na nowe produkty, poprawa wykorzystania zapotrzebowania zasobów pracy w gospodarstwach (zmniejszenie ukrytego bezrobocia w rolnictwie).

Realizowane były także działania związane z upowszechnianiem alternatywnych i dodatkowych źródeł dochodu dla gospodarstw rolnych. W związku z tym, Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie, wspólnie z liderami stowarzyszeń agroturystycznych, zorganizował i przeprowadził na ten temat szkolenie, w którym uczestniczyło ok. 30 rolników i członków ich rodzin.

Również Regionalne Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich w Starym Polu zorganizowało w 2002 r. cztery moduły szkoleniowe, tj.:

- *Aktywizacja społeczności lokalnej obszarów wiejskich w kierunku stworzenia możliwości dodatkowych źródeł dochodu – mała przedsiębiorczość* – 5 szkoleń specjalistycznych, w których uczestniczyło 55 osób.
- *Agroturystyka poprawa jakości usług* – 4 szkolenia specjalistyczne, w których uczestniczyły 54 osoby.
- *Agroturystyka dodatkowe źródło dochodu* – jedno szkolenie praktyczne dla 8 uczestników.
- *Kurs agroturystyczny* – w którym uczestniczyło 17 osób.

Cel operacyjny: „Rozwinięta infrastruktura techniczna na terenach wiejskich”.

Rozwój gospodarczy obszarów wiejskich wymaga wyposażenia wsi w podstawową infrastrukturę techniczną. Działania podejmowane w tym zakresie realizowane były w ramach:

Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich (Komponent C – Infrastruktura)

- Beneficjenci złożyli wnioski na środki w wysokości ponad 8.100 tys. PLN i tyleż samo otrzymali. Do Regionalnego Oddziału Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wpłynęło 95 wniosków z gmin i powiatów, z czego 85 wniosków zostało zweryfikowanych pozytywnie.
- Regionalny Komitet Sterujący ustalił listę rankingową projektów do dofinansowania w liczbie 42, nastąpiło podpisanie umów o finansowaniu pomiędzy Beneficjentami a Zarządem Województwa. Następnich 12 wniosków zakwalifikowano do dofinansowania po oszczędnościach przetargowych.
- Łącznie dofinansowanie z PAOW w Komponentie C uzyskało 46 projektów, z których 28 zakończono, 14 jest w trakcie realizacji a w dwóch przypadkach wystąpiły rezygnacje.
- Kolejne 3 projekty w wyniku oszczędności przetargowych mogą uzyskać dofinansowanie PAOW po potwierdzeniu zainteresowania ich realizacją.

Programu SAPARD (działanie 3 - Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich).

- Łącznie wpłynęło 83 wniosków na kwotę pomocy ponad 61.000 tys. zł. Pozytywnie zostało zweryfikowanych 61 wniosków na sumę blisko 41.000 tys. zł. a beneficjentom przesłano promesy celem przeprowadzenia przetargów. Przyjęte wnioski dotyczą następujących schematów:
 - ♦ 22 wnioski – schemat 3.1 „zaopatrzenie gospodarstw wiejskich w wodę wraz z uzdatnianiem”,
 - ♦ 22 wnioski - schemat 3.2 „odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych i odpadowych”,
 - ♦ 17 wniosków – schemat 3.4 „drogi gminne i powiatowe na obszarach wiejskich”.

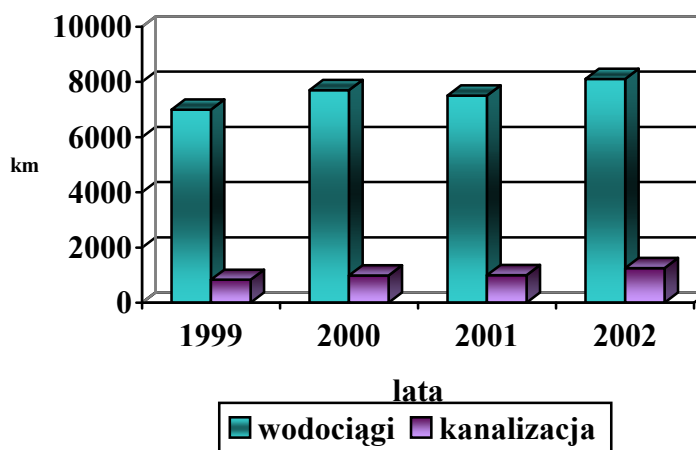
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który współfinansował m.in.:

- budowę oczyszczalni ścieków o przepustowości 30 m³ na dobę w Starym Dolnie wraz z kanalizacją o łącznej długości 1 400 mb.
- modernizację oczyszczalni ścieków w Ośrodku Hodowli Indyków Frednowy, która umożliwia zebranie i odprowadzenie 75 m³ ścieków na dobę
- budowę kanalizacji sanitarnej Lipinki – Sędzice do oczyszczalni ścieków w Biskupcu o długości blisko 15 400 mb.
- budowę kanalizacji sanitarnej Szestno – Ruska Wieś – Boże o długości blisko 22 450 mb.
- sanitację kąpielisk nad jeziorami Trupel i Kisielice – zakup i rozmieszczenie 6 kabin sanitarnych na kąpieliskach
- zakup specjalistycznego sprzętu do prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów, kompaktora oraz wykonanie stacji segregacji odpadów i płyty kompostowni odpadów organicznych dla Międzygminnego Zakładu Przerobu Odpadów Komunalnych w Sękitach.

W efekcie powyższych działań w 2002 roku - **14 powiatów i 59 gmin** realizowało inwestycje wodociągowe, drogowe oraz wodno - ściekowe. Przy realizacji powyższego działania korzystano również ze środków: Ekofunduszu, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.

W dalszym ciągu w województwie występują jednak duże dysproporcje w długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

Cel operacyjny: „Lepsza infrastruktura społeczna”.

W celu większego zainteresowania regionem przyszłych inwestorów i poprawy warunków do osiedlania się nowych mieszkańców, konieczne jest tworzenie odpowiedniej sieci szkół, placówek opieki zdrowotnej i ośrodków kultury i sportu. Zadania w tym zakresie realizowane były przez **PAOW (Podkomponent B - 2 Edukacja)**, którego głównym celem jest poprawa efektywności systemu edukacyjnego oraz wykorzystania zasobów edukacyjnych. W ramach podkomponentu edukacyjnego finansowane są najważniejsze zadania związane z poprawą stanu obiektów szkolnych takie jak: opracowywanie projektów remontów, prace modernizacyjne, odnowienie szkół i obiektów szkolnych oraz działania prowadzące do konsolidacji sieci szkół (świetlice i poczekalnie dla dojeżdżających).

Cel operacyjny: „Podniesienie poziomu wykształcenia”.

Wsparcie działań mających na celu podnoszenie poziomu wiedzy jest niezbędne, aby uchronić obszary wiejskie przed degradacją socjalną (dotyczy to w szczególności obszarów dotkniętych strukturalnym bezrobociem i terenów popegeerowskich). Dla realizacji tego celu operacyjnego opracowane zostały systemy pomocy stypendialnej dla młodzieży oraz systemy kredytowe dla studentów pochodzących z obszarów wiejskich. Dużą pomoc dla młodzieży z rodzin popegeerowskich świadczy Agencja Nieruchomości Rolnych.

Działania związane z realizacją tego celu stanowią kanwę pracy doradców Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego. Przekazują oni rolnikom, ich rodzinom i mieszkańcom wsi informacje oraz szeroką wiedzę rolniczą i ekonomiczną. Doradcy wspomagają również mieszkańców wsi organizacyjnie, a poprzez kontakty z prawnikiem WODR, także i w zakresie porad prawnych.

Podnoszenie wiedzy rolników realizowane jest poprzez różne formy, tj.: szkolenia rolnicze i seminaria o charakterze wojewódzkim, szkolenia kursowe, wystawy, kiermasze, konkursy oraz wyjazdy szkoleniowe.

Samorząd Województwa dofinansowywał ze swego budżetu:

- zorganizowanie szkolenia o zasięgu wojewódzkim, mającego na celu zwiększenie zainteresowania produkcją ekologiczną i promocją żywności ekologicznej w województwie, rozpoczęcie produkcji warzyw ekologicznych dla przetwórstwa, intensyfikowanie współpracy pomiędzy rolnikami w zakresie organizacji produkcji ekologicznej. Dotację przeznaczono na pokrycie kosztów wyjazdu dla uczestników szkolenia z zakresu produkcji warzyw ekologicznych w rejon Polski południowo - wschodniej.
- zadanie pt. „*Wyposażenie nowej obory w Centrum Kształcenia Praktycznego w Karolewie*”. Pomoc w tym zakresie była wynikiem porozumienia zawartego pomiędzy Samorządem Województwa a Starostwem Powiatowym w Kętrzynie. Wyposażenie obory w urządzenia technologiczne było niezbędne do właściwego przygotowania CKP w Karolewie do pełnienia roli ośrodka szkoleniowego z zakresu produkcji i przetwórstwa mleka.

Realizacja działań związanych z podnoszeniem poziomu wykształcenia prowadzona jest także w ramach **PAOW (Podkomponent B-1 Przekwalifikowanie Siły Roboczej)**, realizowanego przy udziale Wojewódzkiego Urzędu Pracy. Na realizację działań objętych podkomponentem B-1 zawarto 158 kontraktów na sumę ponad 7.750 tys. zł.

Poziom wykształcenia ludności badany jest w trakcie Powszechnych Spisów. Raport z wyników Spisów Powszechnych z 1996 r i 2002 roku, wskazuje, że poziom wykształcenia ludności w 2002 r. ustalany był dla osób w wieku 13 lat i więcej. Struktura ludności wchodzącej w skład gospodarstw domowych użytkowników gospodarstw rolnych zmieniła się istotnie w porównaniu do 1996r. Udział osób z wykształceniem wyższym zwiększył się o 2,2%, średnim zawodowym i ogólnokształcącym o 3,3%. Zmniejszył się udział osób z wykształceniem podstawowym ukończonym o 3,1% i nieukończonym o 2,9%.

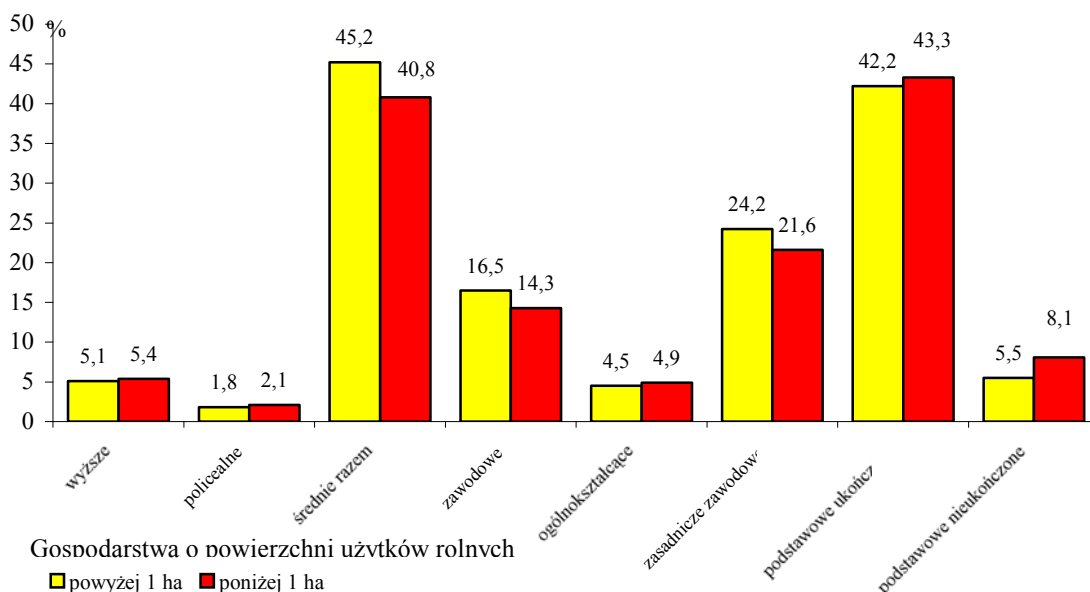
**Ludność w wieku 13 lat i więcej w gospodarstwach z użytkownikiem
Indywidualnego gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 1 ha UR
według płci i poziomu wykształcenia w 2002 r.**

Wyszczególnienie	Ogółem			w tym wieś		
	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
w tysiącach						
Ogółem	157,7	82,4	75,3	135,3	71,0	64,3
w odsetkach						
wyższe	5,1	4,5	5,7	3,3	2,7	3,8
policealne	1,8	1,0	2,8	1,4	0,8	2,2
średnie razem	45,2	48,4	41,7	44,0	47,1	40,6
zawodowe	16,5	16,0	17,0	15,0	14,2	15,8
ogólnokształcące	4,5	2,9	6,4	3,6	2,1	5,3
zasadnicze zawodowe	24,2	29,5	18,3	25,4	30,8	19,5
podstawowe ukończone	42,2	41,4	43,0	45,2	44,4	46,1
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	5,5	4,5	6,6	5,9	4,9	7,1
nieustalony	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2

Źródło: Raport z Wyników Spisów Powszechnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego; Urząd Statystyczny w Olsztynie Olsztyn 2003

W 2002 r. 5,1% ludności związanej z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych posiadało wykształcenie wyższe, 45,2% legitymowała się wykształceniem średnim (łącznie z zasadniczym zawodowym), podstawowe wykształcenie deklarowało 42,2%, natomiast podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego – 5,5%.

**Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej związanej z użytkownikiem
gospodarstwa indywidualnego według poziomu wykształcenia**

Źródło: Raport z Wyników Spisów Powszechnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego; Urząd Statystyczny w Olsztynie Olsztyn 2003

Ludność związana z gospodarstwami indywidualnymi do 1 ha użytków rolnych włącznie miała gorszą strukturę według poziomu wykształcenia, pomimo większego udziału ludności mieszkającej w miastach. Osoby o wykształceniu ponadpodstawowym stanowiły 48,3% ludności w wieku 13 lat i więcej. Dla porównania odsetek ludności związanej z gospodarstwami rolnymi o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych posiadających wykształcenie ponadpodstawowe wynosił 52,1%.

Cel operacyjny: „Racjonalne wykorzystanie potencjału przyrodniczego regionu”.

Województwo warmińsko-mazurskie stanowi obszar cechujący się zróżnicowaniem potencjału przyrodniczego a w szczególności gleb. Duży udział trwałych użytków zielonych predysponuje ten obszar do rozwijania chowu bydła. Korzystną cechą regionu jest mało zanieczyszczone powietrze, gleba i woda oraz duża ilość jezior i lasów. Walory przyrodniczo-kulturowe Warmii i Mazur stwarzają szczególnie korzystne warunki do rozwijania usług turystycznych na wsi. Ważne jest również zwiększenie gospodarczego wykorzystania potencjału wodnego województwa do produkcji rybackiej śródlądowej i morskiej. Przyrodnicze predyspozycje powinny być wykorzystane do rozwoju usług agroturystycznych, pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł, wdrażania programów rolno-środowiskowych i produkcji żywności metodami ekologicznymi. Działania związane z realizacją w/w celu prowadzone były w ramach:

Programu **SAPARD (działanie 2 – inwestycje w gospodarstwach rolnych)**. Wpłynęło 36 wniosków, w tym:

- 6 wniosków w ramach schematu 2.1 „*Restrukturyzacja produkcji mleka*”,
- 8 wniosków - w schemacie 2.2 „*Modernizacja gospodarstw specjalizujących się w produkcji zwierząt rzeźnych*”
- 22 wnioski – w schemacie 2.3 „*zwiększenie różnorodności produkcji gospodarstw rolnych*”.

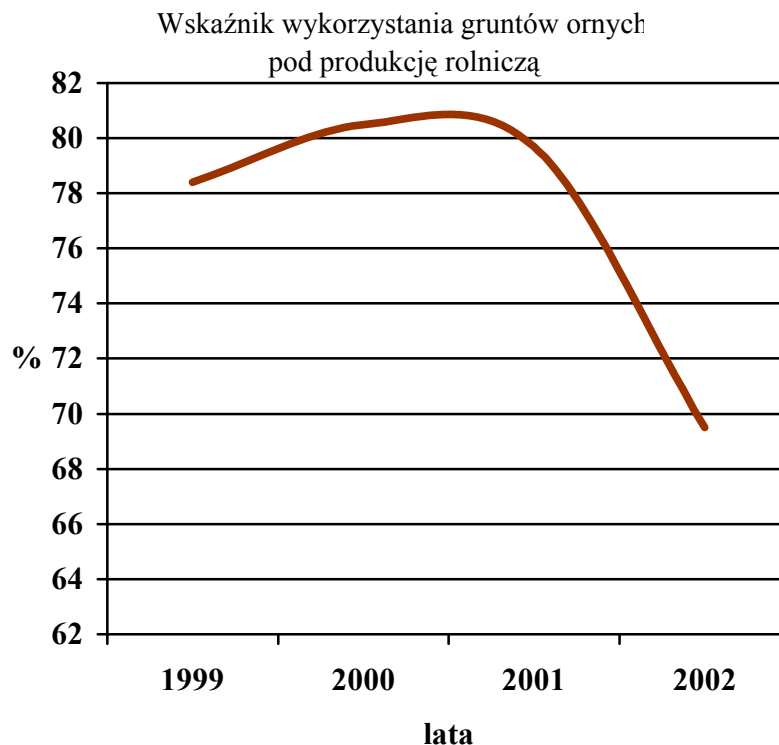
Pilotażowego projektu rozwoju terenów wiejskich finansowanego ze środków PHARE. Projekt składał się z dwóch komponentów, tj.: programu rolno-środowiskowego (dla wszystkich gmin powiatów Nidzica i Szczytno) oraz programu dywersyfikacji działalności gospodarczej na terenach wiejskich. Na realizację programu przeznaczono ponad 1,3 mln Euro, w tym ok. 400 tys. Euro na sfinansowanie ponad 130 zadań z zakresu „programu rolno-środowiskowego” i ok. 930 tys. Euro na ok. 70 zadań objętych komponentem „dywersyfikacja działalności gospodarczej na terenach wiejskich”.

Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego, które prowadzone jest na podstawie umowy o współfinansowaniu zawartej przez Samorząd Województwa z Centralnym Ośrodkiem Badania Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej i ze Stacją Doświadczalną Oceny Odmian we Wrocławiu. Środki finansowe przeznaczono na pokrycie kosztów związanych z opracowaniem merytorycznym i redakcyjnym wyników doświadczeń PDO oraz drukiem trzech broszur (zboża ozime, zboża jare oraz ziemniak, bobik, groch i rzepak) w nakładzie 1200 szt., które poprzez Warmińsko-Mazurską Izbę Rolniczą oraz Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie zostały rozpropagowane wśród rolników naszego województwa.

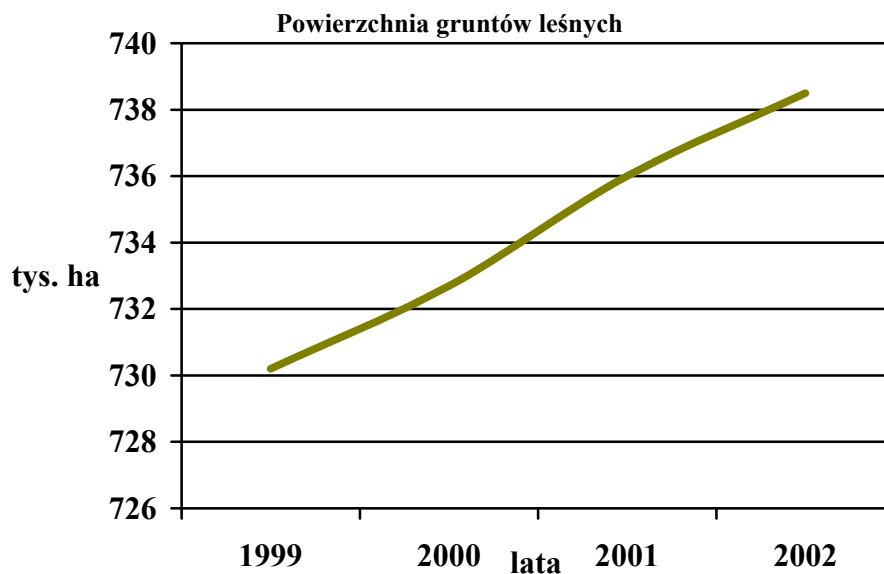
Powyższe działania spowodowały, że w latach 1999-2002 nastąpił wzrost produkcji rolniczej. Wyraża się takimi wskaźnikami, jak:

- obsada bydła (wzrost z 32,2 do 34,7 szt./100 ha UR.) – co oznacza także, że zakładany wzrost obsady bydła do poziomu średniej krajowej został już osiągnięty (średnia krajowa – 32,7 szt./100 ha UR).
- obsada trzody chlewnej (wzrost z 69,1 do 76,3 szt./100 ha UR).
- produkcja mleka i żywca rzeźnego na 1 ha użytków rolnych (wzrost odpowiednio z 495 l i 175 kg do ponad 660 l i 208 kg).

Na podkreślenie zasługuje fakt, że wzrost produkcji rolniczej następuje w parze z racjonalizacją wykorzystania gruntów ornych, co wyraża malejący wskaźnik wykorzystania gruntów ornych pod produkcję rolniczą.

Duża ilość gleb kwalifikujących się do gruntów marginalnych jest zagospodarowywana poprzez zalesianie i trwale zadarnianie. Powierzchnia gruntów leśnych w województwie wzrosła z ok. 730 tys. ha w 1999 r. do 738,5 tys. ha w 2002 r.

Monitoring obszaru rozwoju: Restrukturyzacja obszarów wiejskich

Cele	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/ Komentarz.	Źródło informacji o wskaźnikach ^{x/}	
Cel strategiczny									
Zamożne, wszechstronne, rozwinięte obszary wiejskie, filarem gospodarki regionu	Dochody budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca (Wzrost do średniej krajowej w 2010 roku)	zł	1100	1178	1254	1403	Wzrost dochodów gmin w województwie z 1100 zł w 1999 r do 1402 zł w 2002 roku. (wzrost o 27,5 % w odniesieniu do roku 1999). W 2002 roku osiągnięto wskaźnik korzystniejszy niż w kraju - 1372 zł/mieszkańca	RSW 2000 s.CX, 2001s.CCLXXXVIII, 2002 s. CCXXXIX, 2003 s.CD IX	
	Wydatki budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca (Wzrost do średniej krajowej w 2010 roku)	zł	1127	1227	1298	1434	Wzrost wydatków gmin w województwie z 1127 zł w 1999 r do 1434 zł w 2002 roku (wzrost o 27,2 % w odniesieniu do roku 1999)	RSW 2000 s.CX, 2001s.CCLXXX, 2002s. CCXXXIX, 2003 s.CD IX	
	Spadek stopy bezrobocia do 2015 roku do co najmniej 10%	%	22,4	25,8	28,9	28,9	Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie osiągnęła w 2002 roku wartość taką samą jak w roku poprzednim	RSWM 2003 s. 35	
Cele operacyjne									
	Wskaźniki								
1	Dobrze funkcjonujące i efektywnie produkujące gospodarstwa rolne	Przeciętny miesięczny dochód z indywidualnych gospodarstw rolnych na 1 osobę	zł	34,99	42,75	41,3	32,8	W roku 2002 zaobserwowano spadek przeciętnego dochodu z prowadzenia indywidualnego gospodarstwa rolnego w przeliczeniu na 1 osobę w stosunku do roku 2001	RSW 2000 s.119, 2001s.117, 2002s. 119,2003 s. 139
		Wartość środków pozyskiwanych na realizację programów związanych z restrukturyzacją rolnictwa	tys. zł	-	-	-	0	17 lipca 2002 roku rozpoczęto realizację Programu SAPARD. Z danych ARiMR wynika, iż w ramach Programu w roku 2002 nie dokonano żadnej płatności	UM, UW
2	Produkcja zdrowej żywności	Liczba gospodarstw prowadzących produkcję metodami ekologicznymi	szt.	33	55	81	104	W latach 1999-2002 obserwuje się wzrost zarejestrowanych gospodarstw prowadzących produkcję metodami ekologicznymi.	GIJHARS
		Areał upraw roślin prowadzonych metodami ekologicznymi.	ha	1274,1	1373,6	4094,6	5846,8	Wraz ze wzrostem ilości gospodarstw w 1999-2002 obserwuje się ciągły wzrost powierzchni upraw prowadzonych metodami ekologicznymi	GIJHARS
		Podmioty posiadające certyfikaty jakości produkcji ISO i HACCAP	szt.	-	-	46	67	W latach 1999-2000 nie prowadzono ewidencji podmiotów posiadających certyfikaty jakości. W 2002 roku nastąpił wzrost podmiotów posiadających certyfikaty jakości.	UM

Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa

Cele		Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/ Komentarz.	Źródło informacji o wskaźnikach ^{x/}
3	Aktywny i sprawnie funkcjonujący samorząd rolniczy	Liczba grup producenckich	szt.	–	0	0	0	Ustawa z dnia 15 września 2000 roku o grupach producentów rolnych i ich związkach stwarza możliwość formalnego powstawania grup producenckich. Do chwili obecnej nie została zarejestrowana żadna taka grupa.	UW, Izba Rolnicza
		Ilość producentów zrzeszonych w grupach producenckich		–	0	0	0	j.w.	UW, Izba Rolnicza
4	Tworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem	Liczba podmiotów gospodarczych na obszarach wiejskich (o 2 % rocznie)	szt.	–	23051	28115	24889	Wg danych statystycznych liczba podmiotów gospodarczych na obszarach wiejskich zmniejszyła się o ponad 3000 w stosunku do roku 2001	Podmioty
		Liczba pracujących na wsi - poza rolnictwem (wzrost o 1,5% rocznie)	ilość osób	–	38496	38818	37477	W 2002 roku liczba osób pracujących na wsi poza rolnictwem zmalała o prawie 1500 osób w stosunku do roku poprzedniego	RSWM 2001 s. 300, 2002 s.313, 2003r s. 308
5	Rozwinięta infrastruktura techniczna na terenach wiejskich	Długość sieci wodociągowej (wzrost o 10% co 5 lat)	km	7000	7700	7509	8105	Wg danych z rocznika statystycznego długość sieci wodociągowej w 2002 r. zwiększyła się o prawie 600 km (15,7 %) w stosunku do roku poprzedniego	RSWM 2003r s. 350
		Długość sieci kanalizacyjnej (wzrost o 10% co 5 lat)	km	830	985	994	1251	W latach 1999-2002 długość sieci kanalizacyjnej wzrosła o 421 km (wzrost o 50,7 % w odniesieniu do roku 1999)	RSWM 2003r s. 350
		Liczba abonentów telefonii przewodowej na wsi (wzrost do 2015 r. o 80 %)	tys.	70,7	86,9	101,8	122,5	W latach 1999-2002 liczba abonentów telefonii przewodowej wzrosła o 51.8 tys. (wzrost o 73,2 % w odniesieniu do roku 1999)	RSWM 2003r s. 459
		Liczba odbiorców gazu z sieci gazowej (wzrost o 1% rocznie)	tys.	3,2	3,5	3,7	3,8	W latach 1999-2002 liczba gospodarstw domowych z siecią gazową wzrosła o 0,6 tys. (wzrost o 18,7 % w odniesieniu do roku 1999)	RSWM 2000 s. 163, 2001 s.340, 2002 s. 354, 2003r s. 351
		Udział mieszkań wyposażonych w gaz sieciowy	%	2,5	2,5	2,6	2,4	Udział mieszkań wyposażonych w gaz sieciowy w latach 1999-2002 utrzymywał się na zbliżonym poziomie	RSWM 2000 s. 166, 2001 s.345, 2002 s. 359, 2003r s. 357
		Zużycie energii elektrycznej w rolnictwie na 1 ha	KWh	142	139	143	138	Zaobserwowano nieznaczny spadek zużycia energii elektrycznej w rolnictwie na 1 ha w odniesieniu do roku 1999	RSW 2000, s.LXXIII; 2001,s LXXXIV; 2002s. LXXXIX;2003 s.XC III
		Powierzchnia gruntów rolnych wyłączonych na cele nierolnicze	ha	38	49	47	89	Zaobserwowano wzrost powierzchni gruntów rolnych wyłączonych na cele nierolnicze w stosunku do roku 2001	RSWM 2000, s. 114; 2001 s.251, 2002 s. 258; 2003, s. 247

Cele	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/ Komentarz.	Źródło informacji o wskaźnikach ^{v/}	
6	Lepsza infrastruktura społeczna	% udział liczby pomieszczeń wyposażonych w komputery w odniesieniu do pomieszczeń do nauki ogółem w szkołach podstawowych	%	2,4	3,5	4,3	5,4	Udział liczby pomieszczeń wyposażonych w komputery w odniesieniu do pomieszczeń do nauki ogółem w szkołach podstawowych wzrósł w skali województwa z 4,3 % w roku 2001 do 5,4 % w roku 2002	RSW 2000 s.146; 2001s 147, 2002,s. 149;2003 s.173
		% udział liczby pomieszczeń wyposażonych w komputery w odniesieniu do pomieszczeń do nauki ogółem w gimnazjach	%	5,1	7,4	7,5	7,8	Udział liczby pomieszczeń wyposażonych w komputery w odniesieniu do pomieszczeń do nauki ogółem w gimnazjach wzrósł w skali województwa z 7,5 % w roku 2001 do 8,7 % w roku 2002	RSW 2000 s.151; 2001s 152, 2002,s. 153; 2003 s.183
		Liczba woluinów na jednego mieszkańca w tym na wsi (wzrost o 2 % rocznie)	szt.	4	3,9	3,9	4	Liczba woluinów na jednego mieszkańca w tym na wsi utrzymuje się na zbliżonym poziomie 4 woluininy /osobę (kraj 3,8)	RSW-M 2000, s. 2001 s.387; 2002 s. 401; 2003, s. 397
		Liczba abonentów telewizyjnych na wsi na 1000 mieszkańców	szt.	205,5	190	189	194	Na przestrzeni lat 2000-2002 zaobserwowano niewielki wzrost liczby abonentów	RSWM 2000 s. 220; 2001 s.389; 2002 s. 404; 2003r s. 400
		Liczba stowarzyszeń sportowych (wzrost o 5 % rocznie)	szt.					W przyszłym roku planowane jest pozyskanie danych od 1999 roku	zbieranie informacji metodą ankietową raz na dwa lata
		Wskaźnik umieralności niemowląt (docelowo obniżenie do średniej krajowej) na wsi	%	5,3	7,6	9,1	5,3	W 2002 roku powyższy wskaźnik osiągnął wartość niższą niż w kraju o 1,8 pkt. (kraj 7,1)	RSW 2000 s. 86; 2001 s.83; 2002, s. 85; 2003r s. 105
		Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców		14,7	14,3	14,1	15,8	Wzrosła w województwie liczba lekarzy na 10 tysięcy mieszkańców z liczby 14,1 w 2001 roku do 15,8 w 2002	RSWM 2002 s. 391;2003 s. 387
		Liczba imprez kulturalnych w domach i ośrodkach kultury oraz w świetlicach na wsiach	szt.	1823		2302			RSW 2001,s 200; 2002s. 206,
		Wskaźnik wykrywalności przestępstw	%	49,8	53,1	64,7	68,7	Wskaźnik korzystniejszy niż w kraju , z roku na rok wzrasta. (2002 r kraj 54,9)+I12	RSW 2000, s.56; 2001,s.56, 2002,s. 59; 2003 s. 61
7	Podniesienie poziomu wykształcenia	Liczba osób ze średnim wykształceniem (30 % w 2015 roku)	tys.	-	-	-		Dane uzyskiwane są wg wyników Spisów Powszechnych. Wyniki zostały omówione w części opisowej.	
		Liczba osób z wyższym wykształceniem (10 % w 2015 roku)	tys	-	-	-		Dane uzyskiwane są wg wyników Spisów Powszechnych. Wyniki zostały omówione w części opisowej.	Powszechny Spis Ludności
		Absolwenci szkół średnich ogólnokształcących	tys.	6,3	6,5	7,2	8,1	Liczba absolwentów szkół ogólnokształcących z roku na rok wzrasta (wzrost o 28,6 % w odniesieniu do roku 1999)	RSWM 2003r s. 51

Cele	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/ Komentarz.	Źródło informacji o wskaźnikach ^{v/}	
	Absolwenci szkół zawodowych, średnich technicznych i zawodowych	tys.	15,5	14,9	15,2	13,8	Liczba osób kończących szkoły zawodowe i techniczne spadła o ok. 1700 osób (spadek o 11 % w odniesieniu do roku 1999)	RSWM 2003r s. 43	
	Absolwenci szkół wyższych	tys.	5,3	6,8	8,4	10,4	Liczba absolwentów szkół wyższych z roku na rok wzrasta (wzrost o 96,2 % w odniesieniu do roku 1999)	RSWM 2003r s. 43	
8	Racjonalne wykorzystanie potencjału przyrodniczego regionu	Wskaźnik wykorzystania gruntów ornych pod produkcję rolniczą	%	78,4	80,5	79,7	69,5	W 2002 roku obniżył się wskaźnik wykorzystania gruntów ornych pod produkcję rolniczą.	
	Produkcja żywca rzeźnego na 1 ha użytków rolnych	kg	174,6	188,9	175,8	208,4	W 2002 roku w województwie nastąpił wzrost produkcji żywca rzeźnego na 1 ha użytków rolnych	RSWM 2003r s. 51	
	Produkcja mleka na 1 ha użytków rolnych	litr	495,6	490,6	559,3	662,6	W 2002 roku produkcja mleka na 1 ha użytków rolnych wzrosła o ponad 100 litrów w porównaniu do roku 2001	RSWM 2003r s. 51	
	Trzoda chlewna na 100 ha użytków rolnych (docelowo wzrost do poziomu średniej krajowej) -wg stanu w czerwcu	szt.	69,1	62,8	65,8	76,3	Wzrost wskaźnika w 2002 roku w stosunku do roku poprzedniego, lecz nadal wskaźnik niższy niż w kraju - 110,2	RSWM 2003r s. 51; RSW 2003 s.267	
	Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych (docelowo wzrost do poziomu średniej krajowej) -wg stanu w czerwcu	szt.	32,2	32,6	31,9	34,7	Wzrost wskaźnika w 2002 roku w stosunku do roku poprzedniego. Wskaźnik wyższy niż w kraju - 32,7	RSWM 2003,s. 51; RSW 2003 s.266	
	Powierzchnia gruntów leśnych w województwie (w ciągu 15 lat wzrost o 5 %)	tys. ha	730,2	732,7	736	738,5	Powierzchnia gruntów leśnych w województwie nieznacznie wzrasta co roku.	RSWM 2003, s. 53	

Źródła informacji, skróty:

Roczniki statystyczne Województwa Warmińsko-Mazurskiego - skrót RSWM

Roczniki statystyczne województw - skrót RSW

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań - skrót Powszechny spis ludności

Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w województwie warmińsko-mazurskim - skrót Podmioty

Główna Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno - Spożywczych - skrót GIJHARS

Materiały własne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego - skrót UM

Materiały własne Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie - skrót UW

Data: czerwiec 2004 roku

Załącznik nr 5

do Raportu Okresowego nr III z realizacji Strategii rozwoju społeczno gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego wg stanu na koniec 2002 roku

Obszar rozwoju:

ROZWÓJ TURYSTYKI

Olsztyn, czerwiec 2004 r.

ROZWÓJ TURYSTYKI

W dokumencie „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego” w obszarze rozwój turystyki cel główny został sformułowany w następujący sposób:

„Turystyka wiodącą dziedziną gospodarki Warmii i Mazur”

Ponadto zostały też określone dwa cele operacyjne:

1. **„Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu”;**
2. **„Zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce”.**

W dokumencie „Strategii rozwoju turystyki w Województwie Warmińsko – Mazurskim” przyjętej Uchwałą nr XXX/445/01 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego w dniu 9 października 2001 roku została sformułowana wizja przyszłości w następującym brzmieniu:

„Turystyka wiodąca dziedzina gospodarki Warmii i Mazur, generująca nowe miejsca pracy i wzrost dochodów ludności”

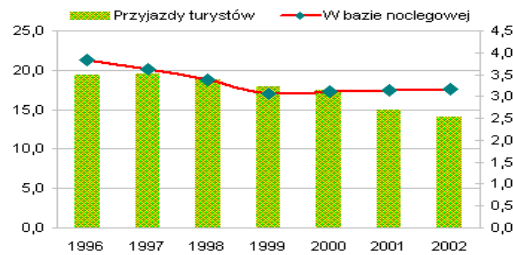
Miernikiem celu strategicznego o brzmieniu: **„Turystyka wiodąca dziedziną gospodarki Warmii i Mazur”** jest między innymi procentowy udział zatrudnionych w turystyce do ogółem zatrudnionych w województwie; liczba turystów korzystających z noclegów w tysiącach z wyszczególnieniem turystów zagranicznych oraz zagwarantowanie 1% udziału na promocję turystyczną w budżecie Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Poniżej przedstawiona została analiza przyjętych do monitoringu obszaru „rozwój turystyki” wskaźników.

Według załączonej tabeli przedstawiającej wielkości wskaźników na lata 1999-2002 % udział zatrudnionych w turystyce do ogółem zatrudnionych w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 1,7 % i nie zmienił się w porównaniu do roku 2001.

Analizując rynki ruchu turystycznego należy podkreślić, że brakuje odpowiednio silnych podstaw do określenia konkretnych kierunków działań. Z badań Instytutu Turystyki oraz danych Głównego Urzędu Statystycznego można tylko wnioskować pośrednio, ponieważ wiedza dostarczana za ich pomocą nie określa bezpośrednio konsumentów produktu turystycznego Warmii i Mazur. Przytoczone poniżej oszacowania Instytutu Turystyki dotyczą wszystkich przyjazdów turystów, bez względu na to, gdzie nocowali i w jakim celu przybyli. Liczba tych turystów zagranicznych, którzy korzystali z noclegów w rejestrowanych przez GUS obiektach zakwaterowania zbiorowego, jest znacznie niższa. Dane GUS nie wskazują na spadek liczby gości w bazie noclegowej w 2002 roku. Spadek taki nastąpił w latach 1997–1999, ale w następnych latach obserwujemy lekką tendencję wzrostową. Jednak już na podstawie danych ogólnokrajowych szkicuje się tendencja odpowiadająca również zależnościom zachodzącym w naszym regionie.

Wykres 1

Przyjazdy turystów do Polski ogółem i liczba korzystających z rejestrowanych obiektów zakwaterowania zbiorowego (mln)

Źródła: oszacowania Instytutu Turystyki i dane GUS.

Pomimo spadku w roku 2001 i 2002 liczby przyjazdów turystów do Polski spadkowi nie ulega liczba korzystających z noclegów w rejestrowanych obiektach zakwaterowania. Sytuację, że dane pochodzące z rejestrowanej bazy noclegowej nie potwierdzają spadku liczby przyjazdów szacowanych przez Instytut Turystyki, można wyjaśnić (przynajmniej dla lat 2001–2002) zmianą struktury ruchu turystycznego. Rośnie bowiem udział przyjazdów organizowanych przy udziale biur podróży, a segment turystyki biznesowej jest stabilny. Drugim czynnikiem wartym uwzględnienia jest rosnąca jakość sprawozdawczości statystycznej w obiektach noclegowych.¹

Analizując liczbę turystów korzystających z noclegów w województwie warmińsko - mazurskim w latach 1999 – 2002 wynika, że w roku 2002 w porównaniu do lat poprzednich w naszym województwie mniej turystów skorzystało z zakwaterowania zbiorowego. Niestety jest to wskaźnik oparty na badaniach przeprowadzonych przez urzędy statystyczne, które nie uwzględniały noclegów udzielonych turystom w „prywatnej bazie noclegowej”.²

Przedstawiona poniżej tabela obrazuje liczbę turystów korzystających z noclegów w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000 – 2002 w zestawieniu z innymi województwami. Dane przedstawione w tej tabeli zostały opracowane przez Instytut Turystyki i niestety nieznacznie odbiegają od danych uzyskanych w Roczniku Statystycznym Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Jednak pomimo tych rozbieżności zachowane są tendencje. Zarówno według jednych jak i drugich danych źródłowych w roku 2002 zaobserwowano wzrost liczby turystów korzystających z noclegów w zbiorowych obiektach zakwaterowania.

Tabela 1

Turyści korzystający w latach 2000-2002 z bazy noclegowej zakwaterowania zbiorowego według województw (tys.)

Wyszczególnienie	2000		2001		2002	
	Polacy	Cudzoziemcy	Polacy	Cudzoziemcy	Polacy	Cudzoziemcy
Razem	11443,0	3117,1	11079,0	3151,5	11028,7	3145,4
dolnośląskie	1224,5	290,8	1371,1	315,2	1251,8	320,8
kujawsko-pomorskie	505,4	66,8	479,3	72,5	466,2	64,5
lubelskie	414,4	96,5	394,2	90,9	404,8	85,5
lubuskie	357,9	120,1	345,1	128,9	354,4	146,8

1 W. Bartoszewicz, Instytut Turystyki, luty 2003 r.

2 zakres kategorii „prywatna baza noclegowa” zmieniał się: do 1997 roku były to pokoje gościnne (kwatery prywatne), w latach 1998-1999 prócz pokoi gościnnych – również kwatery agroturystyczne, a od 2000 roku tylko kwatery agroturystyczne GUS zaprzestał gromadzenia danych o pokojach gościnnych.

łódzkie	462,8	66,6	447,5	70,9	464,3	74,7
małopolskie	1456,9	507,2	1385,0	509,5	1408,0	527,9
mazowieckie	964,4	650,6	1014,3	667,4	1235,4	619,5
opolskie	111,0	30,8	118,4	30,5	117,3	27,2
podkarpackie	480,0	84,4	440,3	74,0	451,8	73,6
podlaskie	308,8	79,9	281,5	82,2	266,4	85,2
pomorskie	1080,1	225,1	990,0	234,9	987,2	234,1
śląskie	1126,4	164,7	1034,4	147,1	919,5	135,3
świętokrzyskie	239,3	24,2	257,9	25,5	262,0	28,3
warmińsko-mazurskie	637,4	194,6	520,8	198,3	504,3	204,9
wielkopolskie	894,6	227,9	908,1	227,8	871,0	218,9
zachodniopomorskie	1179,1	286,8	1090,8	276,0	1064,2	298,3

Źródło: GUS "Turystyka w 2002 r." (oraz poprzednie edycje opracowane przez Instytut Turystyki)

Według Instytutu Turystyki w latach 2000-2002 w województwie warmińsko-mazurskim udzielono łącznie 1860,4 tys. noclegów z czego 478,7 obcokrajowcom (tabela 2) zajmując tym samym 9 miejsce w kraju.

Tabela 2

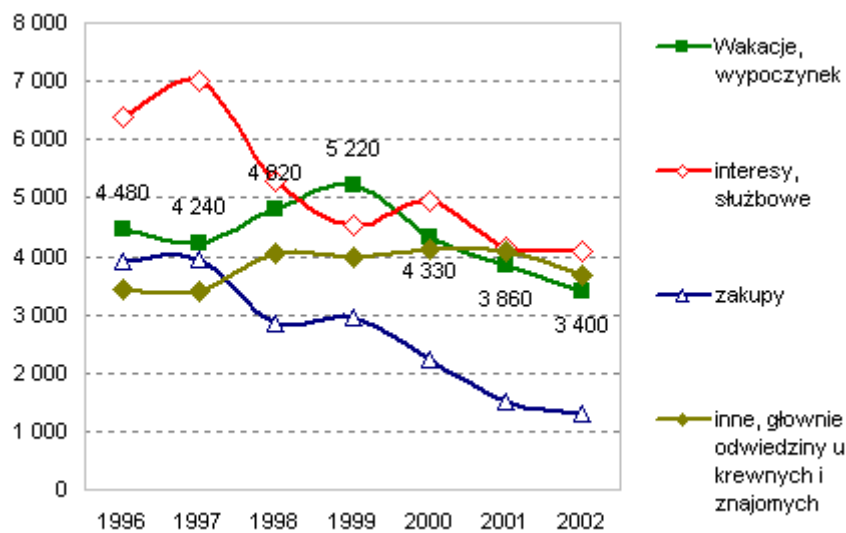
Noclegi udzielone turystom w latach 2000-2002
w bazie noclegowej zakwaterowania zbiorowego według województw (tys.)

Wyszczególnienie	2000		2001		2002	
	Polakom	Cudzoziemcom	Polakom	Cudzoziemcom	Polakom	Cudzoziemcom
Razem	41902,6	6891,3	38955,6	6990,5	37126,6	7085,0
dolnośląskie	4779,5	700,4	4895,6	793,0	4386,2	792,4
kujawsko-pomorskie	2147,1	124,6	1924,5	134,5	1858,2	114,6
lubelskie	1270,3	195,0	1172,7	137,8	1134,6	129,8
lubuskie	966,4	181,1	936,9	197,6	854,6	216,1
łódzkie	1311,2	144,3	1191,4	152,2	1186,2	154,1
małopolskie	5548,0	1132,5	5165,9	1157,3	5009,2	1179,1
mazowieckie	1991,4	1275,7	2161,5	1230,4	2392,4	1130,7
opolskie	309,9	63,4	322,9	63,5	312,8	54,1
podkarpackie	1247,8	153,1	1173,0	128,5	1174,0	133,0
podlaskie	790,8	119,8	687,9	123,2	633,4	123,4
pomorskie	5253,9	512,3	4780,6	570,6	4563,9	550,8
śląskie	2882,3	426,4	2597,9	352,8	2233,3	318,1
świętokrzyskie	646,9	46,8	572,3	49,8	523,1	51,3
warmińsko-mazurskie	1832,8	432,9	1478,7	462,1	1381,7	478,7
wielkopolskie	2234,5	403,9	2111,8	405,5	1975,6	393,2
zachodniopomorskie	8689,8	979,1	7781,9	1031,8	7507,4	1265,8

Źródło: GUS "Turystyka w 2002 r." (oraz poprzednie edycje)

Wykres 2

Liczba przyjazdów turystów do Polski według podstawowych celów pobytu (tys.)

Źródło: badania Instytutu Turystyki w latach 1996–2002.

Uzupełniając charakterystykę przyjazdów turystów do Polski należy dodać, że rozmieszczenie terytorialne turystyki przyjazdowej już od dłuższego czasu nie podlega większym zmianom. W 2002 roku do najczęściej odwiedzanych województw należały: mazowieckie (3,4 mln wizyt), lubelskie i wielkopolskie (po ok. 1,5 mln), łódzkie (1,1 mln), dolnośląskie (1 mln), warmińsko – mazurskie, małopolskie, pomorskie i zachodniopomorskie (blisko 1 mln). Głównym sposobem spędzania czasu w naszym kraju jest pobyt w miastach (nieco ponad 60%). Bardzo rzadko występują pobyty wypoczynkowe w rejonach o krajobrazowych walorach turystycznych (okolice nadmorskie, górskie, pojezierne), choć w 2002 roku obserwujemy je nieco częściej (5,3%). Upřednio zanotowano przesunięcie zainteresowania Niemców w stronę turystyki wiejskiej – ale obecnie ta tendencja uległa odwróceniu. W dalszym ciągu jednak turyści z Niemiec stosunkowo często wybierają tę formę pobytu. Turyści z zachodniej Europy oraz z krajów pozaeuropejskich niezmiennie koncentrują się na turystyce miejskiej.

Tabela 3

Długość pobytu w Polsce (dane %)

Turyści ogółem	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Średnia długość	4,8	4,7	4,9	5,1	5,0	4,6	4,8	4,5	3,9

pobytu (noclegi)									
1 do 3 noclegów	48	49	57	46	44	52	48	46	57
4 do 7	37	38	24	35	38	33	36	38	32
8 - 28	15	13	18	19	17	14	15	15	11
ponad 28 noclegów	0	1	1	1	1	1	1	1	0

Źródło: badania IT "Cele, motywy i organizacja przyjazdów turystów zagranicznych do Polski"
http://www.intur.com.pl/przyjazd_ch1.htm

Tabela 4

Długość pobytu w Polsce (dane %)

Niemcy	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Średnia długość pobytu (noclegi)	4,8	4,5	4,9	5,7	5,9	5,3	5,0	5,3	5,2
1 do 3 noclegi	48	42	52	34	28	34	35	29	30
4 do 7	36	47	30	41	50	47	47	50	52
8 - 28	16	11	18	25	21	19	18	21	18
ponad 28 noclegów	0	0	0	0	1	0	0	0	0

Źródło: badania IT "Cele, motywy i organizacja przyjazdów turystów zagranicznych do Polski"
http://www.intur.com.pl/przyjazd_ch1.htm

Tabela 5

Długość pobytu w Polsce (dane %)

Rosja, Ukraina, Białoruś, Litwa i pozostałe	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Średnia długość pobytu (noclegi)	4,0	4,3	3,5	3,6	3,2	2,9	3,7	3,1	2,2
1 do 3 noclegów	56	60	70	66	69	82	73	67	85
4 do 7	36	28	17	27	26	15	19	25	13
8 - 28	9	12	12	7	5	2	7	7	2
ponad 28 noclegów	0	1	0	0	0	1	1	0	0

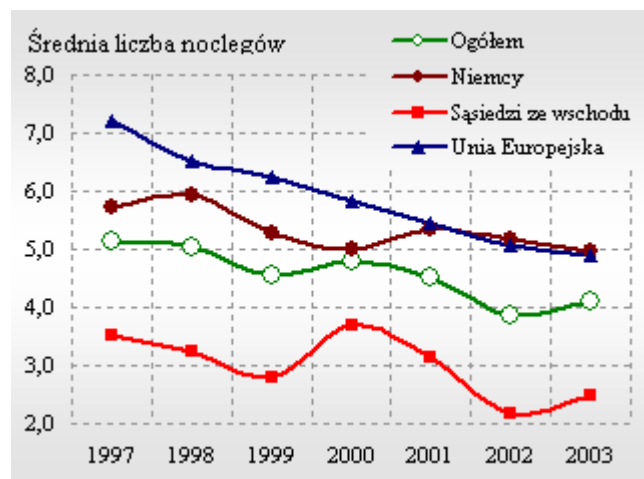
Źródło: badania IT "Cele, motywy i organizacja przyjazdów turystów zagranicznych do Polski"
http://www.intur.com.pl/przyjazd_ch1.htm

Analizując powyższe tabele oraz przyjmując, że dane w nich ujęte dotyczą wyłącznie turystów – to jest tych, którzy spędzili w Polsce przynajmniej jeden nocleg widzimy, że w 2002 roku po raz kolejny zmniejszyła się przeciętna długość pobytu (do 3,9 noclegu). Niemcy gościli w Polsce podobnie długo jak w 2001 roku (5,2 noclegu). Średnie długości pobytu turystów z pozostałych krajów nieznacznie spadły. Długość pobytu turystów zza wschodniej granicy pozostaje na niskim poziomie i w 2002 roku zmalała do 2,1 noclegu. Typową cechą turystyki przyjazdowej do Polski jest znaczna liczba wizyt tych samych osób w ciągu roku.

Tak więc liczba turystów odwiedzających Polskę jest istotnie mniejsza od liczby wizyt. W 2002 roku średnia liczba wizyt w ciągu 12 miesięcy wyniosła 3,5 na osobę, w 2002 roku zaś wzrosła do 3,9 wizyty. Reasumując, w ciągu ostatnich lat zarysowuje się tendencja do skracania długości pobytu. Najwyraźniej to widać na przykładzie turystów z Unii Europejskiej (poza Niemcami). Pewne wahania wykazują Niemcy, którzy w latach 2001 i 2002 przebywali w Polsce nieco dłużej. Sąsiedzi zza wschodniej granicy w 2000 roku przedłużyli czas pobytu (co znalazło wyraz we wzroście średniej długości pobytu ogółu turystów w tym roku); następnie obserwujemy powrót spadkowego trendu.

Wykres 3

Średnia liczba noclegów udzielonych turystom w Polsce w latach 1997-2003

Źródło: Opracowanie Instytut Turystyki, 2003

Wskaźnik ten został przedstawiony w skali całego kraju. Założono tu, że podobne tendencje byłyby obserwowane dla naszego województwa.

Kolejnym trudnym do określenia wskaźnikiem jest „liczba kwater agroturystycznych”. Jest to wskaźnik badający cel o brzmieniu „Zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce”. Do tej pory opierano się na liczbach szacunkowych, w oparciu o dane Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Olsztynie. Były to wszystkie gospodarstwa rolne prowadzące działalność agroturystyczną. Nie wszystkie one należą jednak do stowarzyszeń agroturystycznych. Nie wszystkie gospodarstwa agroturystyczne zostały wpisane również do ewidencji „innych obiektów hotelarskich, w których są świadczone usługi hotelarskie” prowadzonych przez urzędy gminne na wniosek rolników. Sytuacja ta powoduje zróżnicowanie danych liczbowych dotyczących liczby kwater agroturystycznych w zależności od źródła ich pochodzenia. Określono jednak pewne tendencje na podstawie danych zebranych od prezesów funkcjonujących w regionie Warmii i Mazur stowarzyszeń agroturystycznych. Na podstawie zebranych danych szacunkowych o ilości kwater agroturystycznych w latach 1999 – 2002 zaobserwowano tendencję wzrastającą.

Tabela 6

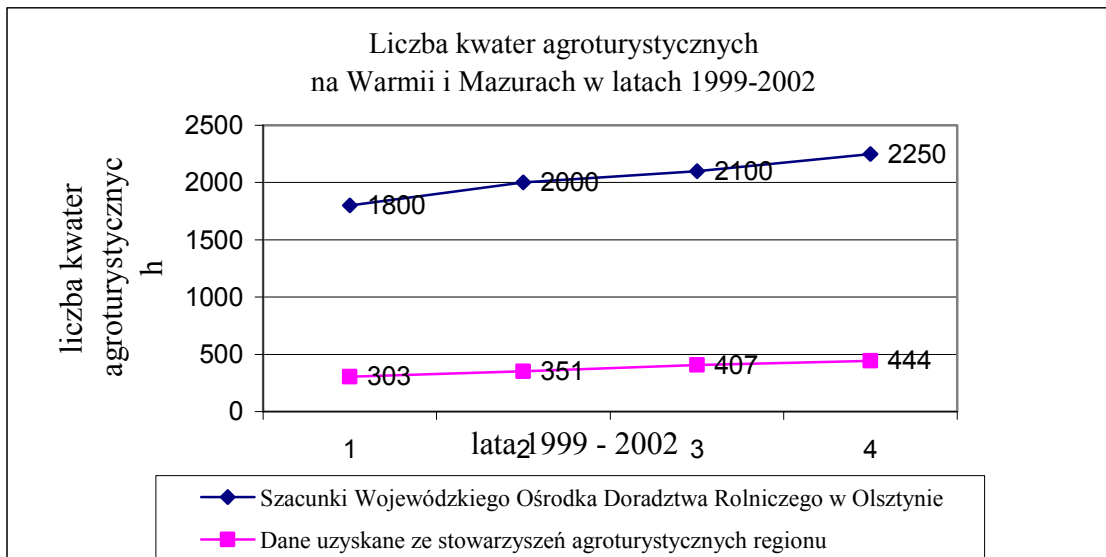
Liczba gospodarstw agroturystycznych
w województwie warmińsko-mazurskim w latach 1999-2002.

Liczba kwater agroturystycznych	1999	2000	2001	2002
Dane uzyskane ze stowarzyszeń agroturystycznych regionu	303	351	407	444
Szacunki Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Olsztynie	1800	2000	2100	2250

Źródło: opracowanie własne na danych szacunkowych z WODR w Olsztynie oraz stowarzyszeń agroturystycznych

Ta zależność jest widoczna na przedstawionym poniżej wykresie. Na podstawie danych ze stowarzyszeń agroturystycznych wynika że w latach 1999 – 2002 nastąpił 46,53% wzrost liczby gospodarstw agroturystycznych w naszym województwie. Jednak należy tu dodać, że stowarzyszenia agroturystyczne prowadzą ścisły rejestr tylko tych obiektów które zraszają a w ostatnich latach obserwuje się zjawisko występowania ze stowarzyszeń agroturystycznych poszczególnych już wypromowanych, posiadających swoich klientów gospodarstw. Na ich miejsce wpisywane są nowopowstające obiekty wymagające działań promocyjnych i reklamy.

Wykres 4

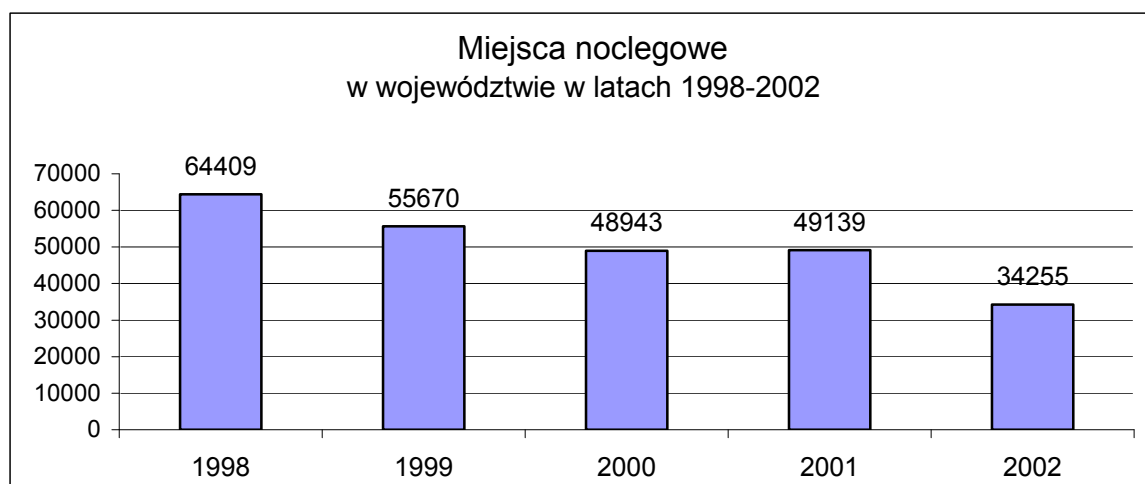
Źródło:

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych szacunkowych z Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego oraz Stowarzyszeń agroturystycznych

Ponadto cel „Zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce” obserwowany jest na podstawie wskaźnika określającego liczbę obiektów noclegowych oraz miejsc noclegowych w hotelach.

W szczycie sezonu w końcu lipca 2002 r. do dyspozycji osób odwiedzających województwo pozostawało 368 obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania, które zapewniały 34255 miejsc. Pod względem ilości hoteli i moteli województwo znajduje się na 7 miejscu w kraju. Wskaźnik miejsc noclegowych na 1000 ludności w województwie wyniósł 23,8 wobec 15,6 w kraju (3 miejsce w kraju; zachodniopomorskie – 68,9; pomorskie 40,4). Notuje się systematyczny spadek ilości obiektów i miejsc noclegowych. Zjawisko to ilustruje wykres 5.

Wykres 5

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznika Statystycznego województwa warmińsko-mazurskiego 2000, s. 186; 2001, s. 391; 2002, s. 406; 2003, s.402

Zmiany nastąpiły w poszczególnych rodzajach obiektów. Wzrost zanotowano tylko w liczbie hoteli i miejsc noclegowych w hotelach. W pozostałych obiektach zaobserwowano spadek.

Tabela 7

Liczba obiektów i miejsc noclegowych wg rodzajów w latach 1999 -2002

Wyszczególnienie	Obiekty turystyczne (stan na 31VII)				Miejsca noclegowe			
	1999	2000	2001	2002	1999	2000	2001	2002
Hotele	66	65	68	75	6772	7084	7419	7834
Motele	6	6	7	6	598	339	355	171
Pensjonaty	43	35	36	29	1527	1218	1332	1074
Domy wycieczkowe	15	14	11	7	998	1335	658	400
Schroniska	1	1	1	1	21	21	92	90
Schroniska młodzieżowe	23	32	26	24	1480	2055	1796	1707
Ośrodki wczasowe	138	110	76	62	12782	11624	12268	6324
Ośrodki kolonijne	9	9	7	8	1624	1767	1042	1188
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	29	25	19	18	3456	3856	2325	2705
Domy pracy twórczej	2	2	1	2	213	210	177	215
Zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	46	35	25	20	2943	1982	1601	1542
Kempingi	20	19	15	7	2601	3044	1825	972
Pola biwakowe	63	47	22	17	7280	5179	7871	1494
Obiekty wypoczynku świątecznego i sobotnio-niedzielnego	7	5	5	3	86	78	264	48
Kwatery agroturystyczne	44	40	19	19	552	456	211	243
Pozostałe niesklasyfikowane	141	144	140	70	10731	8695	9903	8248

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznika Statystycznego województwa warmińsko-mazurskiego 2001, s. 391; 2002, s. 406; 2003, s. 402

W układzie podregionów w 2002 r., baza noclegowa zbiorowego zakwaterowania przedstawia Tabela 8

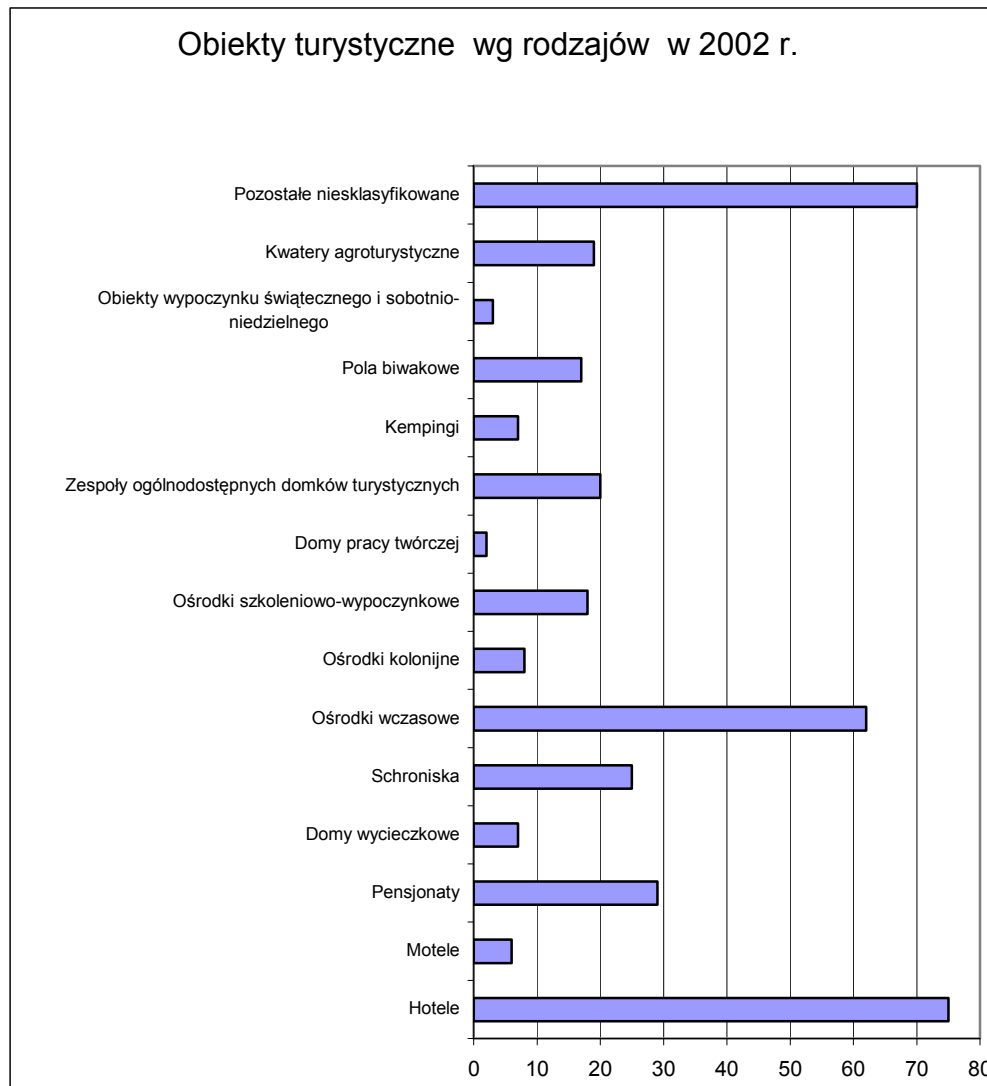
Tabela 8

Baza noclegowa zbiorowego zakwaterowania (bez kwater agoturystycznych)

wyszczególnienie	Podregiony		
	elbląski	olsztyński	ełcki
Turystyczne obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania	110	157	82
w tym hotele, motele, pensjonaty	32	56	22
Miejsca noclegowe ogółem	7946	18786	7280
w tym hotele, motele, pensjonaty	1856	6187	1036
Udzielone noclegi ogółem w tys.	364,4	1196,1	300
w tym hotele, motele, pensjonaty	163,6	712,2	78,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznika Statystycznego województwa warmińsko-mazurskiego 2003, s. 72

Wykres 6

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 8.

Baza turystyczna oraz jej wykorzystanie w latach 2000 – 2002 kształtowało różnorodnie. Poniższa tabela przedstawia liczbę obiektów noclegowych, miejsc noclegowych oraz ich wykorzystania – czyli liczbę korzystających z noclegów w układzie powiatów województwa warmińsko-mazurskiego.

Tabela 9

Obiekty noclegowe, miejsca noclegowe, korzystający z noclegów
w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2000-2002

Wyszczególnienie	Obiekty noclegowe (stan na 31.VII)			Miejsca noclegowe (stan na 31.VII)			Korzystający z noclegów					
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	Ogółem			w tym turyści zagraniczni		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
województwo	589	478	368	48943	49139	34255	835471	721382	711507	195081	198508	205212
Powiaty:												
bartoszycki	4	5	5	123	138	353	3222	3741	3259	999	965	744
braniewski	12	10	12	695	684	634	17700	17615	15035	6346	7590	4714
działdowski	5	5	7	609	288	895	4606	3396	4177	546	499	779
elbląski	10	9	11	943	6602	484	10192	12851	12761	1265	1974	1386
ełcki	16	14	13	1620	1211	1073	19875	21137	19615	2677	3364	3323
giżycki	65	27	22	6638	2515	2954	48665	35747	37147	10719	11275	13824
gołdapski	x	x	6	x	x	234	x	x	2516	x	x	220
giżycki	65	27	22	6638	2515	2954	48665	35747	37147	10719	11275	13824

Wyszczególnienie	Obiekty noclegowe (stan na 31.VII)			Miejsca noclegowe (stan na 31.VII)			Korzystający z noclegów					
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	Ogółem			w tym turyści zagraniczni		
iławski	25	28	25	1262	1471	1506	21281	18655	16922	2149	3208	1932
kętrzyński	16	12	13	1181	1126	1202	18362	17508	18802	6407	6830	6642
lidzbarski	10	8	8	524	504	509	10270	10454	7958	1333	1708	1059
mragowski	72	65	50	6144	11481	5173	265879	214243	215652	103295	99094	108099
nidzicki	9	10	7	624	570	742	7514	6583	8845	69	18	261
nowomiejski	1	4	4	89	294	294	2482	2198	4131	218	163	142
olecko-goldapski	23	19	x	1782	1100	x	12681	13317	x	1271	1419	x
olecki	x	x	14	x	x	978	x	x	7759	x	x	765
olsztyński	117	87	42	5834	4317	3809	75444	64882	71026	3115	6391	6832
ostródzki	60	57	44	5267	3802	3115	68744	56654	49106	7371	6085	6184
piski	41	27	22	3601	1966	1503	37611	23620	24122	808	1007	1145
szczywieński	62	53	24	4097	3280	2159	40595	36065	38148	3003	3115	2892
węgorzewski	x	x	8	x	x	605	x	x	2730	x	x	196
Miasta na prawach powiatu												
Elbląg	17	18	15	1248	1281	1094	57348	48235	38328	20214	18979	14106
Olsztyn	24	20	16	6662	6509	4939	113000	114481	113468	23276	24824	29967

Źródło: Opracowano na podstawie: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2002, 2003

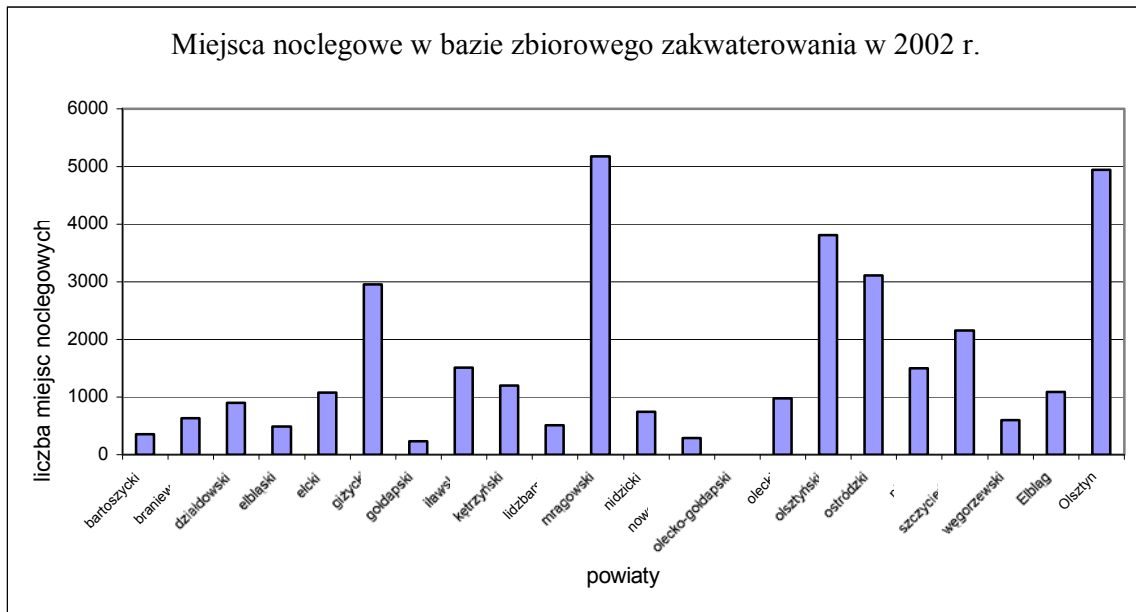
Przedstawione powyżej różne dane oparte są w większości na oficjalnych statystykach lecz budzą one spore wątpliwości wśród praktyków.

Podana w tabeli numer 7 w pozycji „kwatery agroturystyczne” ilość jest niewspółmiernie niska w stosunku do danych podanych w tabeli numer 6. Za właściwe należy przyjąć liczby podane w tabeli numer 6 albowiem w 2001 na terenie województwa funkcjonowało 19 zrzeseń agroturystycznych. Nie ma formalnego obowiązku rejestracji kwater agroturystycznych stąd brak możliwości zebrania dokładnych danych. Danymi dokładnymi jest liczba kwater zrzeszonych w stowarzyszeniach oraz liczba kwater zarejestrowanych w Urzędach Gmin (na dzień 30.05.2003 ok. 650 obiektów). Reszta danych to szacunki. Funkcjonująca „Ustawa o usługach turystycznych” zezwala obiektom na używanie niektórych nazw wyłącznie po poddaniu się stosownej weryfikacji. Jest to powodem teoretycznego spadku ilości obiektów wykazanych w tabeli 7. Dotyczy to szczególnie takich haseł jak „pensjonat” czy „dom wycieczkowy”. Na terenie województwa zaobserwować można znaczny rozwój bazy noclegowej o charakterze pensjonatowej lecz unikają one tej nazwy ze względów prawnych. Baza ta funkcjonuje najczęściej w „wiejskiej bazie noclegowej” nieweryfikowalnej (tabela numer 6 szacunki WODR).

Podobne zjawisko występuje w danych zawartych w tabeli numer 9 - zwłaszcza w altach 2000-2001. Ilości obiektów, które mają stosowne zezwolenie na używanie danej nazwy - w układzie wojewódzkim - są podawane na stronie internetowej www.turystyka.crz.mg.gov.pl.

Na przestrzeni kilku ostatnich lat zaobserwować można zdecydowany spadek ilości campingów i pól biwakowych. Ruchy te spowodowane są zbyt wysokimi podatkami gruntowymi. Camping z założenia obejmuje duży teren zielony i funkcjonuje przez kilka miesięcy w roku a podatek płaci się od metra kwadratowego i przez cały rok.

Porównując dane z tabeli 7 - opartej na prawie i statystyce urzędowej z praktyką życia należy podjąć zdecydowane kroki w kierunku ich urealnienia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznika Statystycznego województwa warmińsko-mazurskiego 2003

W województwie od 2000 r. notuje się systematyczny spadek liczby osób korzystających z miejsc noclegowych. W 2002 r. spadek wyniósł 14,9 % stosunku do 2000 r. Natomiast obserwuje się stały wzrost liczby turystów zagranicznych korzystających z noclegów. Przykładowo w 1998 r. z noclegów skorzystało 170,5 tys. turystów zagranicznych, w 2000 r. – 195,1 tys. a w 2002 r. 205,2 tys. (wzrost o 20,3 % w porównaniu do 1998 r.). W województwie najwięcej turystów korzystających z bazy noclegowej turystyki w 2002 r. było w powiecie mrągowym - 30,3 % (w gminie miejsko – wiejskiej Mikołajki – 21,7%), mieście Olsztyn 15,9 %; powiecie olsztyńskim – 10 %. Popyt na usługi turystyczne ze strony cudzoziemców koncentruje się głównie w miastach i renomowanych miejscowościach dysponującymi obiektami i usługami o wysokim standardzie. Wśród turystów zagranicznych największy udział stanowią Niemcy. Turyści zagraniczni najchętniej przebywali w gminie miejsko-wiejskiej Mikołajki, mieście Olsztyn w Mrągowie, Elblągu i Giżycku.

OPIS PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ

Realizacja celu operacyjnego „**Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu**” przytoczonych powyżej celów wymagała wykonania szeregu działań, z których najważniejsze z podjętych w 2002 to:

- zorganizowanie na wysokim poziomie systemu informacji i promocji regionu funkcjonującego w sieci krajowej

utworzenie w powiatach ośrodków informacji i promocji turystycznej

- W ramach zadania nr 2.2.1 z Kontraktu Wojewódzkiego dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2001-2003 utworzono sieć informacji turystycznych w regionie Warmii i Mazur. Istotnym efektem tego zadania było ujednoczenie poziomu świadczenia usług informacji turystycznej, połączenie centrów informacji turystycznej w ogólnopolską sieć internetową oraz jednolite dla całego województwa oznakowanie

tworzonych punktów „it” zgodne z wymogami Polskiej Organizacji Turystycznej. Z końcem roku 2002 do użytku oddano 13 wyposażonych w nowoczesny sprzęt komputerowy oraz profesjonalnie umeblowanych punktów. Wszystkie te punkty były tworzone na bazie wcześniej już istniejących centrów informacji turystycznych i realizacja tego zadania polegała tu głównie na przeprowadzeniu modernizacji i doposażeniu sprzętowym oraz na ich oznakowaniu.

- Przeprowadzenie szkolenia dla pracowników informacji turystycznych w regionie oraz osób zajmujących się promocją turystyki w samorządach lokalnych – listopad 2003. Szkolenie prowadzone było przez ekspertów z Polskiej Organizacji Turystycznej. W trakcie szkolenia przekazując wiedzę z zakresu polskiego systemu informacji turystycznej podniesiono kwalifikację osób odpowiedzialnych za budowanie pozytywnego wizerunku województwa.

Budowa pozytywnego wizerunku regionu

- konferencja prasowa – prezentacja regionu Warmii i Mazur w ramach Strategii Krajowej Kampanii Promocyjnej Polskiej Organizacji Turystycznej (centrum multimedialne „Foksal” w Warszawie) – realizacja 25 września 2002 r.. W celu zaprezentowania produktów turystycznych charakterystycznych dla naszego regionu został nagrany około 20 minutowy film, przedstawiający wszystkie znaczące i ważne historycznie, przyrodniczo i turystycznie miejsca na Warmii i Mazurach, które warto odwiedzić. Film zebrał pozytywne recenzje biorących udział w kampanii reklamowej Warmii i Mazur dziennikarzy i przybyłych gości (władze Polskiej Organizacji Turystycznej, branża turystyczna). ponadto scenariusz prezentacji regionu obejmował wystawę fotografii Mieczysława Wieliczki, występ zespołu szantowego, występ formacji tanecznej z Elbląga a także prezentacje produktów: sceniczna prezentacja oferty na okres zimowy – psie zaprzęgi; prezentacja osady Galindów Iznota k. Mikołajek, przedstawienie oferty kuchni regionalnej – Karczma Warmińska – degustacja dań regionalnych oraz pokazy twórców ludowych – koło garncarskie i warsztat tkacki zrealizowane w porozumieniu z Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie. Dodatkowo z Muzeum Warmii i Mazur wypożyczone zostało urządzenie do bicia monet.
- pobyt delegata UE - fotoreportera z Grecji – realizacja sesji zdjęciowej w ramach wystawy „Polska w oczach Europejczyków” 14-20 września 2002 r. Akcja ogólnopolska zorganizowana przez Polską Organizację Turystyczną w porozumieniu z samorządami województw. Zdjęcia, które powstały podczas tego pobytu zostały wykorzystane przez fotografów do reportażu oraz do działań promocyjnych Polskiej Organizacji Turystycznej oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Ponadto uwieńczeniem sesji zdjęciowej było stworzenie wystawy w 2003 roku w parlamentach narodowych krajów UE.
- realizacja filmu promującego region Warmii i Mazur pod roboczym tytułem „Warmia i Mazury zapraszają” wrzesień 2002 r.
- ogłoszenie konkursu na logo turystyczne regionu Warmii i Mazur – wrzesień-październik 2002 r. Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Warmińsko-Mazurskim zakładała ugruntowanie nazwy WARMIA I MAZURY. Realizacja tego zapisu nierozdzielnie wiązała się z wypromowaniem znaku regionu. Celem koncepcji było stworzenie i wypromowanie prostego i czytelnego znaku graficznego, który z czasem byłby rozpoznawalny i jednoznacznie kojarzony z pozytywnym wizerunkiem naszego regionu.
Poniżej przedstawiono wybrany przez komisję konkursową znak logo naszego regionu.

- zakupienie gadżetów, które kojarzyłyby się turystyce z regionem Warmii i Mazur (maskotki bocian, pamiątki regionalne od twórców ludowych skupionych przy Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie) pozwoliło na promocję wizerunku województwa jako regionu atrakcyjnego turystycznie. Gadżety rozdawane były podczas imprez targowych (krajowych i zagranicznych), imprez studyjnych (dziennikarzom, których gościł nasz region) oraz gościom zaproszonym do regionu Warmii i Mazur.
- Umieszczenie materiału promującego region Warmii i Mazur w „Katalogu obiektów i usług konferencyjnych KONFERENCJE I KONGRESY W POLSCE”. Celem tej publikacji było przyciągnięcie do naszego województwa gości biznesowych, w tym uczestników konferencji i kongresów oraz imprez motywacyjnych. Wydawnictwo to ukazało się w nakładzie 10.000 egzemplarzy, z czego 8.000 dystrybuowanych było w Polsce a 2.000 poza granicami naszego kraju.

Zwiększenie liczby, jakości i wielkości nakładów wydawnictw promocyjnych

- zakup Informatora Województwa Warmińsko-Mazurskiego zawierający adresową bazę noclegową, wypożyczalni sprzętu, telefony informacyjne i alarmowe (nakład 10.000 egz. realizacja wrzesień 2002 r.). Brak taniego wydawnictwa o takim charakterze był bardzo odczuwalny przez wszystkich turystów odwiedzających nasz region jak również mieszkańców Warmii i Mazur pragnących aktywnie spędzać wolny czas. W wydawnictwie tym użyto piktogramów, których opisy w czterech językach (angielski, niemiecki, polski, rosyjski) ułatwiają orientację w przedstawionej ofercie. Informator stał się podstawowym materiałem promocyjnym na wszystkich targach krajowych i zagranicznych oraz podstawowym instrumentem pracy w powstałych w ramach Kontraktu Wojewódzkiego punktach informacji turystycznej.
- przygotowanie materiału do wydania Przewodnika Trasy rowerowe i piesze Województwa Warmińsko-Mazurskiego (opis 53 szlaków o długości ok. 1420 km; nakład 20.000 egz., cztery wersje językowe, realizacja marzec 2003.) Współpraca przy realizacji tego zadania wynika z faktu, że PTTK o. Warmińsko-Mazurski w Olsztynie posiada prawa autorskie niezbędne do opracowania powyższych przewodników oraz dysponuje kadrą o znakomitej znajomości poruszonego tematu. Zakres prac obejmie przeprowadzenie inwentaryzacji oraz aktualizacji informacji o znakowanych szlakach turystycznych (pieszych i rowerowych) oraz zredagowanie tekstu oraz wykonanie szkicu przebiegu poszczególnych tras, umożliwiającego późniejsze wyznaczenie ich na mapie. Wydanie w 2003 roku tych materiałów zapoczątkuje serię informatorów o aktywnym spędzaniu czasu na Warmii i Mazurach.
- Wydanie folderu Województwo Warmińsko-Mazurskie Zaprasza – (4 wersje językowe, nakład 10.000 egz., termin realizacji IV kwartał 2000 r.) dodruk ww. wydawnictwa (4 wersje językowe nakład 20.000 egz. realizacja listopad 2002 r.),
- Zakup informatora Warmińsko-Mazurska Wieś Zaprasza (I kwartał 2002 r. 550 adresów, zakupiono 500 szt.)
- Wydanie specjalne „Przeglądu Turystycznego” w języku niemieckim na potrzeby targów turystycznych ITB Berlin 2002 (I kwartał 2002 r., dodruk IV kwartał 2002 r. Nakład - 6.000 egz.)

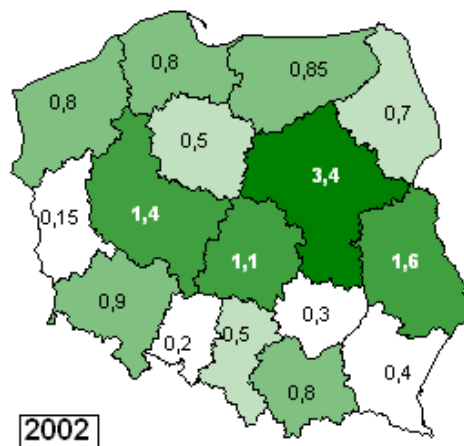
- Dofinansowanie wydawnictwa pt.: „Zamki Gotyckie Warmii i Mazur” jako dodatku do Gazety Olsztyńskiej z dnia 25.06.2002 r. Powyższa mapa przedstawiająca jeden z głównych produktów turystycznych naszego regionu ukazała się w nakładzie 38.000 egzemplarzy.
- Zainicjowanie dodruku wydawnictwa Warmińsko-Mazurskie Zaprasza w 4 wersjach językowych jako jedynego wydawnictwa kompleksowo promującego region Warmii i Mazur. Wydawnictwo to uzyskało wysoką ocenę, a wskutek tego, że odpowiadało standardom określonym przez Polską Organizację Turystyczną możliwa była jego dystrybucja kanałami Polskiej Organizacji Turystycznej.
- Uzyskanie zgody Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego na wydanie Informatora turystycznego województwa warmińsko-mazurskiego na rok 2003. Aby zrealizować to zadanie w roku 2003 przygotowano oraz uaktualniono materiał informatora na rok 2002 a także uzupełniono informator o wykaz cyklicznych imprez kulturalnych oraz turystycznych, wykaz centrów informacji turystycznych oraz ośrodków sportowo-rekreacyjnych.
- Zakupienie 500 szt. wydawnictwa „Nasze domowe stare i nowe...” – przepisy kulinarne na Warmii i Mazurach opracowanego i wydanego przez Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie. Wydawnictwo jest zbiorem przepisów kuchni regionalnej charakterystycznej dla regionu Warmii i Mazur. Wszystkie znajdujące się tu przepisy są zebrane z gospodarstw agroturystycznych z naszego regionu. Wydawnictwo przeznaczono do wykorzystania w Wojewódzkim Centrum Informacji Turystycznej oraz podczas krajowych targów turystycznych.
- Wznowienie wydawnictwa „Camping Warmii i Mazur” w nakładzie 10.000 egz.

Uczestnictwo województwa warmińsko-mazurskiego w turystycznych targach krajowych i wybranych targach zagranicznych

- Województwo promowało swoje walory turystyczne na następujących zagranicznych oraz krajowych targach turystycznych: Utrecht Holandia, ITB Berlin, MITT Moskwa, Hamburg, Katowice „GLOB“, Łódź „Na styku kultur“, Warszawa „TT Warsaw Tour & Travel”, Poznań „Tour Salon”, Kijów „Ukraine”, Lipsk, Kolonia „REISEMARKT”, Kraków „Itemac”, Szwecja - Göteborg,

Analiza Instytutu Turystyki w Warszawie dotycząca rozkładu przestrzennego i rodzajów zagranicznego ruchu turystycznego pozwoliła na określenie w Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie Warmińsko-Mazurskim rynki docelowe, na których skupione są działania promocyjno-reklamowe podejmowane przez Województwo Warmińsko-Mazurskie. Za podstawowy rynek krajowy uznano aglomerację warszawską oraz łódzką, krakowską, trójmiejską oraz Śląsk, natomiast jeśli chodzi o rynki zagranicznie, to najistotniejszymi dla Warmii i Mazur są: Niemcy, Holandia, Rosja oraz Ukraina.

Przyjazdy turystów zagranicznych do Polski w 2002 według odwiedzanych województw

Źródło: badania i oszacowania Instytutu Turystyki (Uwaga: niektórzy turyści odwiedzali więcej niż jedno województwo)

Wylansowanie najważniejszych produktów turystycznych regionu w zakresie turystyki aktywnej i specjalistycznej, tranzytowej, wiejskiej i ekoturystyki, kulturowej i turystyki dla osób niepełnosprawnych.

- Coroczny konkurs ogólnopolski organizowany przez Polską Organizację Turystyczną na najlepszy produkt turystyczny. Celem konkursu jest wyłonienie najbardziej atrakcyjnych, nowatorskich i przyjaznych dla turystów produktów turystycznych oraz ich popularyzację, a także wspieranie inicjatyw regionalnych i lokalnych, których efektem jest tworzenie produktów turystycznych.
- współorganizacja corocznego konkursu „Zielone Lato” dla gospodarstw agroturystycznych
- przeprowadzenie konkursu „O mosiężną warzelnicę” na najlepszą potrawę regionalną wykonaną przez restauracje z regionu Warmii i Mazur (wrzesień 2002).
- dotacja z budżetu województwa na druk folderu promującego produkt turystyczny jakim jest szlak bociani „Żywkowo – bociania wieś 2002” z okazji rozpoczęcia sezonu turystycznego.
- 26.04.02 r. została podpisana deklaracja uczestnictwa w projekcie pn. *Działania na rzecz rozwoju i doskonalenia turystyki wiejskiej na Warmii i Mazurach* Konsorcjum Umbria Export Włochy Łączny koszt projektu – 800.000 euro.

Celem projektu jest wsparcie techniczne oraz edukacja operatorów turystycznych działających już na obszarach wiejskich.

Realizacja projektu jest przewidziana na lata 2003 – 2004 po zaakceptowaniu go przez rząd włoski i przebiegałaby w następujących fazach:

1. analiza potencjału rozwoju sektora wiejskiego zakwaterowania turystycznego w województwie warmińsko-mazurskim
2. działania szkoleniowe – zarządzanie obiektami już działającymi oraz zakładanie nowych obiektów
3. pomoc przy tworzeniu nowych struktur i rozwoju struktur istniejących
4. wyjazdy studyjne

5. działania na rzecz promocji terenu oraz produktów Warmii i Mazur
6. prezentacja systemów informatycznych zarządzania ruchem turystycznym
7. działania promocyjne i monitoring przebiegu realizacji projektu

Wyeksponowanie specyfiki i wypromowanie tradycji regionu, opracowania szerokiej i urozmaiconej oferty turystycznej opartej o tradycje wydarzeń historycznych w regionie, posiadane obiekty zabytkowe i regionalną kuchnię;

- udzielenie dotacji z budżetu województwa dla Stowarzyszenia Gmin „Polskie Zamki Gotyckie” na druk mapy turystycznej „Polskie Zamki Gotyckie”
- udzielenie dotacji z budżetu województwa na druk mapy kulinarnej – Wiejskie Jadło – zawierającej prezentację oferty kulinarnej gospodarstw agroturystycznych. (2002 r.),
- udzielenie dotacji z budżetu województwa na druk „Przeglądu Turystycznego” wydawnictwa branży turystycznej poruszającego bieżące problemy turystyczne naszego województwa.

Uzyskanie przez miejscowości położone w województwie statusu miejscowości sanatoryjno – uzdrowiskowych

W 2000 r. miejscowość Gołdap uzyskała status uzdrowiska.

Według analizy możliwości wprowadzenia funkcji uzdrowiskowej w województwie warmińsko-mazurskim opracowanej przez Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego przewiduje się utworzenie uzdrowiska w miejscowości Siemiany, Jasięńczyk, Mikołajki, Elganowo, Marózek, Frombork, Górowo Iławeckie, Ameryka k. Olsztynka.

Zwiększenie aktywności turystycznej rejonu Zalewu Wiślanego oraz jeziora Drużno

W roku 2002 Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego było w trakcie opracowywania „Koncepcji wielofunkcyjnego rozwoju obszaru nadzalewowego”, której celem będzie organizacja przestrzenna szlaków turystycznych z wykorzystaniem akwenów i strefy przybrzeżnej.

Utrzymanie sprawności i kompleksowego zagospodarowania osobliwości w skali europejskiej, jaką jest Kanał Elbląsko-Ostródzki z połączeniem do Jeziora Jeziorak wraz z przylegającymi terenami

Zainicjowano wśród partnerów społecznych współpracę w przygotowaniu „Programu rozwoju gospodarczego subregionu Kanału Ostródzko-Elbląskiego w oparciu o rozwój turystyki”. Przedsięwzięcie koordynowane było przez Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego. Celem programu było przygotowanie narzędzi aktywizacji terenów nadkanałowych, zaś jego realizacja odbywała się poprzez opracowanie diagnozy środowiska i zagospodarowania w zakresie infrastruktury turystycznej i paraturystycznej a także określenie wstępnej listy działań pod kątem możliwości ich realizacji.

Stworzenie bogatego wachlarza usług okoloturystycznych

- Opracowanie kalendarza imprez turystycznych, sportowych i kulturalnych na lata 2001, 2002, 2003.
- Przygotowywanie i ciągła aktualizacja bazy danych niezbędnej do wdrożenia ogólnopolskiego internetowego systemu informacji turystycznej (baza gastronomiczna, noclegowa, towarzysząca, atrakcje turystyczne)

Utworzenie regionalnej i lokalnych organizacji turystycznych

Tworzenie Regionalnej Organizacji Turystycznej w Województwie Warmińsko-Mazurskim rozpoczęło się w 1999 roku opracowaniem koncepcji integracji działań w zakresie rozwoju i zarządzania turystyką, w oparciu o wiodące produkty turystyczne regionu Warmii i Mazur. Koncepcja ta dotyczyła współpracy samorządów lokalnych z branżą turystyczną w ramach Warmińsko-Mazurskiej Organizacji Turystycznej (W-M ROT).

W listopadzie 2001 roku został złożony wniosek o rejestrację W-M ROT jako stowarzyszenia posiadającego osobowość prawną. Wniosek w 2002 roku nie otrzymał jeszcze wpisu do KRS. Przygotowano się więc do ponownego zarejestrowania W-M ROT, która to organizacja podobnie jak poprzednio będzie funkcjonowała jako stowarzyszenie posiadające osobowość prawną na bazie stowarzyszeń, związków stowarzyszeń, izb gospodarczych z terenu Warmii i Mazur.

W celu zainicjowania utworzenia W-M ROT rozesłano do znaczących organizacji oraz podmiotów branży turystycznej województwa warmińsko-mazurskiego zaproszenia do tworzenia W-M ROT wraz materiałami informacyjnymi o sposobie funkcjonowania tej organizacji. 22 października 2002 roku przeprowadzono spotkanie założycielskie, na którym został wyłoniony komitet założycielski Warmińsko-Mazurskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, który od momentu powołania był odpowiedzialny za proces rejestracji W-M ROT w Sądzie Rejonowym Sądzie Gospodarczym w Olsztynie. 29 stycznia 2003 otrzymano wpis do KRS.

Ponadto w regionie trwały prace nad zarejestrowaniem lokalnych organizacji turystycznych (Szczytno, Mrągowo, Giżycko).

Utworzenie silnego lobby turystycznego poprzez wspólne działanie władz i zrzeszeń turystycznych

Uchwałą Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr 50/273/02 z dnia 5 września 2002 r. powołano Forum Rozwoju Turystyki skupiające przedstawicieli zrzeszeń branżowych, samorządów gospodarczych i terytorialnych różnych szczebli, organizacji pozarządowych, klubów biznesu, przedstawicieli administracji rządowej. Zadaniem Forum jest między innymi monitorowanie przebiegu oraz ocena efektywności realizacji Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie Warmińsko-Mazurskim, tworzenie lobbingu wokół realizowanych zadań, bieżąca ocena oraz opiniowanie rezultatów konkretnych działań, przyjmowanie i ocena corocznych raportów z realizacji Strategii Rozwoju Turystyki oraz przedstawianie wniosków, propozycji i opinii a także zagrożeń w zakresie realizacji Strategii Rozwoju Turystyki podmiotom wdrażającym strategię.

W skład Forum weszło szereg organizacji z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, w tym: Warmińsko-Mazurska Organizacja Turystyki Wiejskiej, Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie, Mazurski Park Krajobrazowy, Wojewódzki Konserwator Przyrody, Warmińsko-Mazurska Izba Rolnicza w Olsztynie, Związek Gmin Warmińsko-Mazurskich w Olsztynie, Związek Gmin „Barcja” w Kętrzynie, Związek Gmin Ziemi Nowomiejskiej w Nowym Mieście Lubawskim, Związek Gmin „Jeziorak” w Iławie, Związek Gmin Kanału Ostródzko-Elbląskiego, Fundacja Wielkich Jezior Mazurskich w Giżycku, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Bezpieczeństwa Wielkich Jezior Mazurskich w Szczytnie, Aeroklub Krainy Jezior Kętrzyn-Wilamowo, Komunalny Związek Gmin Nadzalewowych w Elblągu, Warmińsko-Mazurskie Zrzeszenie Przewoźników Drogowych w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Okręgowy Związek Żeglarski w Olsztynie, Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Wojewódzki Konserwator Zabytków, Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, Stowarzyszenie Gmin „Polskie Zamki Gotyckie” w Olsztynie, Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie, Polska Izba Turystyki o. Warmińsko-Mazurski w

Olsztynie, Polska Izba Turystyki Oddział w Elblągu, Polskie Zrzeszenie Hoteli Oddział w Olsztynie, Giżyckie Stowarzyszenie Turystyki, Zarząd Okręgu Polskiego Związku Wędkarskiego w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Klub Biznesu w Olsztynie, BCC Łoża Olsztyńska, PTTK Oddział Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych o. w Olsztynie, Wojewódzka Komenda Policji w Olsztynie, Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Olsztynie, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Prywatna Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie, Olsztyńska Szkoła Wyższa w Olsztynie, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu.

Cel operacyjny:

„Zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce”

W 2002 roku aby zrealizować ten cel w ramach przyjętych w dokumencie Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego działań wykonano poniższe zadania:

Ujednolicenie znakowania dróg i identyfikowanych atrakcji turystycznych

W 2002 roku włączono się do ogólnopolskiego systemu oznakowania drogowego poprzez wykorzystanie opracowanego przez Polską Organizację Turystyczną oznakowania punktów informacji turystycznej i zabytków (standardowe oznakowanie tworzonych w ramach Kontraktu dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego punktów „it”).

Poprawa zagospodarowania i oznakowania tras turystycznych

W roku 2002 PTTK oznakowało około 320 km szlaków turystycznych pieszych i rowerowych. Ponadto przygotowany został materiał do wydawnictwa „Szlaki Piesze Województwa Warmińsko-Mazurskiego” oraz „Szlaki rowerowe Województwa Warmińsko-Mazurskiego”.

Urządzanie ścieżek rowerowych

Została opracowana przez Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie koncepcja przebiegu ścieżek rowerowych w całym województwie warmińsko-mazurskim i przesłana do biura EuroVelo w Brukseli.

Rozbudowa bazy noclegowej o zróżnicowanym standardzie, polegająca na zwiększeniu bazy noclegowej o najwyższym standardzie, budowie hoteli dwugwiazdkowych i kempingów oraz standaryzacji agroturystyki

Zaprogramowano w Wojewódzkim Programie Operacyjnym do Funduszy Strukturalnych na lata 2004-2006 kwotę z funduszy strukturalnych w wysokości ok. 12,96 mln euro (na dzień 17.09.2002 r.) w ramach **priorytetu 2 „Rozwój i restrukturyzacja bazy ekonomicznej regionu”** Działanie 3 Rozwój sektora turystycznego, **priorytet 4 „Wspieranie inicjatyw lokalnych z dziedziny turystyki”** (ok. 9,26 mln euro na dzień 17.09.2002 r.)

- Przeprowadzana przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego permanentna kategoryzacja obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie oraz bezwzględne egzekwowanie zapisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych wymusza w wielu przypadkach podniesienie standardu oraz doinwestowanie bazy noclegowej.
- W wiejskiej bazie noclegowej w latach 2001-2003 nastąpił znaczny wzrost standardu obiektów, zwiększono liczbę łazienek, powstało kilka sal wykładowo-warsztatowych oraz budowane są obiekty dla specjalnych grup gości.

Monitoring obszaru rozwoju: ROZWÓJ TURYSTYKI

Cele	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi, komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach	
Cel strategiczny									
Turystyka wiodącą dziedziną gospodarki Warmii i Mazur	Udział % zatrudnionych w turystyce do ogółem zatrudnionych w województwie (wzrost do powyżej średniej krajowej)	%	1,4	1,6	1,7	1,7	Wskaźniki korzystniejsze niż średnio w kraju. (kraj 1,6) W województwie w 2002 r. turystyce (hotele i restauracje) przeciętna liczba zatrudnionych 4,4 tys. osób	RSW 2000, 2001,2002 s.314-15; 2003 s. 119	
	Liczba turystów korzystających z noclegów	tys. osób	1070,0	835,5	721,4	711,5	Notuje się systematyczny spadek korzystających z noclegów w bazie zbiorowego zakwaterowania	RSW-M 2002, s. 406; 2003, s. 402-405	
	w tym zagranicznych		145,2	195,1	198,5	205,2	Wzrost w porównaniu z 1999 r. o 41.3 %		
	Zagwarantowanie 1% udziału na promocję turystyczną w budżecie Sejmiku Województwa	%	0,4	0,58	0,20	0,88	Wzrost udziału budżetu województwa przeznaczonego na zadania realizowane w turystyce w 2002 r. wiąże się z planami utworzenia powiatowych punktów promocji informacji turystycznych.	Urząd Marszałkowski	
Cele operacyjne	Wskaźniki								
1	Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych	Liczba ośrodków informacji turystycznej (docelowo w każdym powiecie)	szt.	12	12	12	12	W ramach Kontraktu Wojewódzkiego zostanie utworzonych łącznie 35 punktów informacji turystycznej. W 2002 roku zadanie ukończone zostało w 13 punktach, pozostałe zostaną utworzone w roku 2003.	Urząd Marszałkowski

Cele	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi, komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach		
regionu	Liczba wypromowanych regionalnych produktów turystycznych	szt.	2	3	3	6	Do wypromowanych produktów turystycznych w 2002 roku należy zaliczyć: 1.Szlak Polskie Zamki Gotyckie; 2.Kanał Ostródzko-Elbląski, 3.Bociania Wieś Żywkowo, 4.Karczma Warmińska w Gietrzwałdzie, 5.Spływ Łyną, 6.Spływ Krutynią	Urząd Marszałkowski		
	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych	%	34,6	31,6	29,3	27,2	Wskaźnik o tendencji malejącej	RSW-M 2000,2001, 2002,s.220,2003,		
	Średnia długość pobytu turysty w regionie (wydłużenie do 5,5 doby do 2003 roku, a do roku 2015 - 6,1 doby)	nocleg		4,6	4,8	4,5	3,9	Wskaźnik został oszacowany dla obszaru Polski. Przyjęto, że występujące tendencje są również zachowane w poszczególnych regionach. W województwie nie prowadzone są badania tego wskaźnika.	Instytut Turystyki w Warszawie	
			Do 4 dni	%	52	48	46	57		Tendencja rosnąca
			Powyżej 4 dni	%	48	52	54	43		Tendencja malejąca
	Ilość km szlaków turystycznych oznakowanych	km	739,0	738,8	1010,6	1082,8	Obserwuje się stały przyrost km znakowanych szlaków turystycznych. Znaczny wzrost między rokiem 2000 i 2001 można wyjaśnić tym, że w byłym woj. suwalskim formalnie zarejestrowano istniejące wcześniej już szlaki. Należy też dodać, że wg danych PTTK dane w roku 2001 i 2002 są znacznie wyższe niż podaje RSW-M i wynosi odpowiednio w 2001 r. 1593 km oraz w 2002 – 1891 km	RS W-M 2003, s. 408.		
	Nowe miejsca pracy w hotelarstwie i gastronomii (2000-2003- wzrost minimum o 7%, 2004-2006 wzrost minimum o 7%, 2011-2015 -wzrost minimum o 5%)	%	100,0	105,8	100,0	90,4	Dynamikę wyliczono wg stanu zatrudnienia na koniec roku; rok poprzedni =100. W wielkościach bezwzględnych w 2002 r. na koniec roku liczba zatrudnionych wyniosła 4,7 tys. osób wobec 2001 r. 5,2 tys. osób.	RSW-M 2000,2001, 2002,s. 314; 2003,s. 309		

Cele		Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi, komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach
2	Zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce	Liczba obiektów noclegowych (do 2006 roku - 4 miejsce w kraju)	obiekt	855	589	478	368	Na koniec 2002 r. – 7 lokata w kraju Korzystniejsze wskaźniki mają: dolnośląskie, małopolskie, pomorskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie, śląskie	RSW 2002, s.406,2003,s. 241
		Liczba miejsc noclegowych w hotelach (6 miejsce w kraju w 2006 r. a 5 pozycja do 2015 r)	tys. miejsc	6,8	7,1	7,4	7,8	Na koniec 2002 r. – 6 miejsce w kraju	RSW2000, 2001,2002, 2003,s.242
		Liczba kwater agroturystycznych (w 2006r. - 2, a 1 pozycja do 2015 r)	kwatery	1800	2000	2100	2250	Wskaźnik wyjaśniony został w części opisowej, ujęte tam dane obejmują również informacje uzyskane ze stowarzyszeń agroturystycznych funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim	Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie

Uwaga: zatrudnienie w turystyce: do celów analitycznych wg Polskiej Klasyfikacji Działalności(PKD) - hotele i restauracje

Użyte skróty:

RSW – Rocznik Statystyczny Województw

RSW-M - Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko – Mazurskiego

Załącznik nr 6

do Raportu Okresowego Nr III z realizacji Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego wg stanu na koniec 2002 roku

**Obszar rozwoju
ATRAKCYJNOŚĆ ZAMIESZKANIA**

Olsztyn, czerwiec 2004 r

ATRAKCYJNOŚĆ ZAMIESZKANIA

W strategii w obszarze - Atrakcyjność Zamieszkania postawiono cel strategiczny: „*Warmia i Mazury atrakcyjne, przyjazne i gościnne*” oraz 6 celów operacyjnych.

Wskaźniki charakteryzujące warunki życia mieszkańców podano w załączniku Nr 1.

Jednym z nich jest **saldo migracji (dodatnie do 2015 roku)**. Województwo mając jeden z najwyższych w kraju przyrost naturalny (w 2002 r w przeliczeniu na 1000 mieszkańców 1,9; kraj – minus 0,1), jest jednocześnie obszarem wysokiego odpływu ludności.

Począwszy od 1999 r. niestety utrzymuje się niekorzystna tendencja dotycząca migracji. Wypadkowa osób przyjeżdżających i wyjeżdżających była ujemna i wzrastała systematycznie do 2002 r. Saldo migracji w 2002 r. na 1000 mieszkańców wyniosło – minus 2,1; w 2001r – minus 1,9; 2000 r – minus 1,7; 1999 r – minus 1,6. W wielkościach bezwzględnych w latach 1999-2002 odnotowano wzrost migracji odpowiednio z 2347 osób do 2461 osób, 2772 osób, 3030 osób.

Pozostałe wskaźniki omówione są poniżej w ramach poszczególnych celów strategicznych.

Cel operacyjny: „Bardzo dobra i racjonalnie usytuowana baza sportowo – rekreacyjna”

„Wieloletni Program Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2000 – 2005”, na podstawie którego opracowywane były kolejne programy roczne, przyjęto w dniu 18 września 2000 roku Uchwałą Nr XIX/296/00 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Działania operacyjne:

1. Utworzenie niezbędnej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej.

W związku ze wzrostem liczby sal sportowych dostępność mieszkańców do sal sportowych ulegała systematycznej poprawie. W latach: 2000 - 2002 wskaźnik liczby mieszkańców na 1 salę sportową o wym. min. 12x24 m wynosił odpowiednio: 7647, 6740, 6406 osób.

Ponadto malał wskaźnik liczby gmin nie posiadających sali sportowej min. o wym. 12x24 m (do 2015 r. w każdej gminie co najmniej 1 sala). Odpowiednio w latach: 2000 - 2002 nie posiadało sali sportowej: 44, 34, 32 gmin.

- W ramach Programu Rozwoju Bazy Sportowej w roku 2002 oddano do użytku 14 nowych sal sportowych, w tym 4 pełnowymiarowe o wymiarach 44 x 22 m. Ilość sal w województwie wzrosła z 500 do 514.

W zakresie lodowisk w Elblągu rozpoczęto realizację II etapu (budowa krytej hali sportowej)

2. Promocja sportu masowego:

- W roku 2000 na promocję sportu masowego przeznaczono 402 350 zł, w tym na sport osób niepełnosprawnych wydatkowano 84 940 zł, natomiast w 2001 r. na sport masowy wyasygnowano 278 982 zł (sport osób niepełnosprawnych – 53 500 zł).

W roku 2002 kwota ta wynosiła 218.000 zł, w tym 46.000 zł na sport osób niepełnosprawnych.

- W 2000 r. ilość imprez wynosiła 184, uczestniczyło w nich 14 177 osób, natomiast w 2001 r. odbyły się 234 imprezy sportowe, zaś uczestników było 15 212.

W 2002 r. zorganizowano 254 imprezy masowe, w których udział wzięło 16.327 zawodników.

Imprezy organizowano praktycznie dla wszystkich grup społecznych (młodzież szkolna, akademicka, mieszkańcy terenów wiejskich, niepełnosprawni itd.)

Mimo systematycznego zmniejszania się środków finansowych udało się utrzymać, a nawet zwiększyć ilość imprez sportowych, jednocześnie zwiększając liczbę uczestników. W organizowanych imprezach, igrzyskach, udział brali mieszkańcy województwa, ale także bardzo często przebywający na urloпах turyści z Polski i z zagranicy. Organizowane otwarte zawody

sportowo-rekreacyjne w znacznym stopniu uatrakcyjniły pobyt turystom i miały wpływ na zadowolenie ze spędzonych na Warmii i Mazurach urlopach.

3. *Uruchomienie na wyższym poziomie kształcenia animatorów sportu i rekreacji*

- Jediną Uczelnią Wyższą na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego, kształcąca nauczycieli wychowania fizycznego na kierunku „Wychowanie Fizyczne”, jest Olsztyńska Szkoła Wyższa. W szkole tej, na wydziale pedagogicznym, utworzony został kierunek „Animacja turystyki i rekreacji”. Są to 3 – letnie studia licencjackie, których absolwenci mają możliwość kontynuowania nauki i uzyskania stopnia magistra tej specjalności w Wyższej Szkole Ekonomii lub Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie.

4. *Współpraca z Obwodem Kaliningradzkim:*

- Współpraca między Województwem Warmińsko-Mazurskim a Obwodem Kaliningradzkim opierała się na wymianie sportowców. Do Kaliningradu wyjechała 22 osobowa reprezentacja piłkarska (piłka nożna). W ramach rewizyty do Olsztyna przyjechało 22 piłkarzy z Kaliningradu. W zawodach w Kaliningradzie udział wzięło 20 lekkoatletów z Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Taką samą liczbę lekkoatletów z Kaliningradu goszczono w Olsztynie. Wymiana sportowców dotyczyła również takiej dyscypliny jak pięciobój nowoczesny (8 osób z Olsztyna i 8 osób z Kaliningradu). Swoją obecność w Województwie Warmińsko-Mazurskim zaznaczyli także żeglarze z Kaliningradu. Dwie załogi, reprezentujące Obwód Kaliningradzki, uczestniczyły w Międzynarodowych Regatach Żeglarskich o „Błękitną Wstęgę”, natomiast w Międzynarodowych Regatach „Fromborska Jesień” udział wzięły 4 załogi.
W Warmińsko-Mazurskiej Olimpiadzie Młodzieży uczestniczyło 18 zawodników reprezentujących Obwód Kaliningradzki.

Cel operacyjny: „Wystarczająca dostępność mieszkań”

Sytuacja mieszkaniowa ludności województwa jest niezadowolająca. Miernikiem tej sytuacji jest kształtujący się poniżej średniej krajowej **wskaźnik liczby mieszkań na 1000 ludności**, który pomimo lekkiej poprawy był niższy od średniej krajowej i wynosił w latach 1999 - 2002 odpowiednio 285,1; 287; 289,1; 295,1 przy średniej krajowej w 2002 w wysokości 304,3.

Wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkań na 1 osobę pomimo tendencji rosnącej był niższy od średniej krajowej o 2 pkt. i wynosił 19,0 (kraj 21,0 m²).

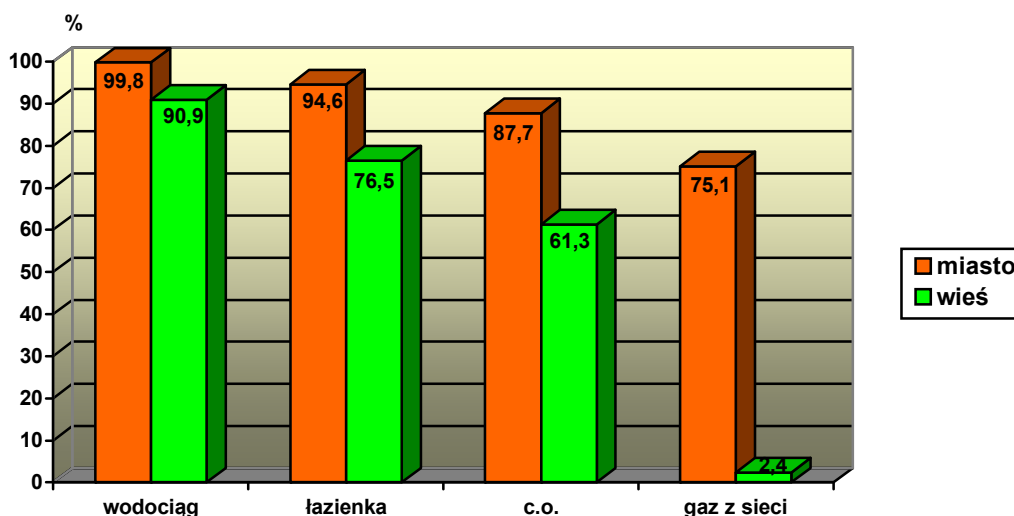
Zanotowana w 2002 r wyraźna poprawa obu wskaźników nastąpiła w wyniku weryfikacji liczby ludności i mieszkań w ramach spisu powszechnego.

Ważnym miernikiem oceny sytuacji mieszkaniowej jest samodzielność zamieszkiwania gospodarstw domowych. W roku 2002 samodzielnie zamieszkiwało ok. 76% ogółu gospodarstw domowych, w miastach ok. 78% i na wsi ok. 73% (podobnie średnio w kraju).

Deficyt mieszkaniowy (statystyczny) wynosił w województwie ogółem 56,7 tys. mieszkań, w miastach – 34,7 tys. i na wsi 22,0 tys.

Stan wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno – sanitarne był wyraźnie zróżnicowany pomiędzy miastem a wsią.

Wypośażenie mieszkań w instalacje techniczno - sanitarne w 2002r.

Standard wyposażenia mieszkań w miastach w 2002 r. był wyższy od średniego krajowego. Województwo zajmowało czołowe lokaty w kraju w zakresie wyposażenia mieszkań w wodociąg, łazienkę - 2, c. o. - 6.

Mieszkania wiejskie były wyposażone gorzej niż mieszkania w miastach, mimo że dynamika zmian jakościowych zasobów wiejskich w latach 1999 - 2002 była większa.

Poziom wyposażenia mieszkań wiejskich w województwie był zbliżony do przeciętnego w kraju, w odniesieniu do wszystkich instalacji za wyjątkiem gazu sieciowego. Niski stan gazyfikacji terenów wiejskich był spowodowany głównie brakiem gazociągów magistralnych wysokiego ciśnienia na obszarach wschodnich i pñ. - zach. województwa oraz brakiem sieci gazowej średniego ciśnienia.

W 2002 r. około 31% ludności regionu zamieszkiwało w warunkach odpowiadających współczesnym standardom mieszkaniowym. W mieszkaniach o warunkach substandardowych zamieszkiwało 18% ogółu ludności (ok. 9% w miastach i 32% na wsi)

DZIAŁANIA OPERACYJNE

1. W latach 1999 - 2002 w województwie oddano do użytku ogółem 12,6 tys. mieszkań w tym około 700 społecznych czynszowych zrealizowanych przez Towarzystwa Budownictwa Społecznego oraz ponad 500 mieszkań komunalnych (socjalnych i interwencyjnych). W poszczególnych latach udział tych mieszkań w ogólnej liczbie mieszkań oddanych do użytku wahał się w granicach od 7 - 13%

Przyczyny trudności w rozwoju tych formy budownictwa:

- trudna sytuacja finansowa samorządów gminnych,
- niedostateczne środki finansowe przeznaczone z Budżetu Państwa na rozwój i wspomaganie społecznego budownictwa mieszkaniowego z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego;
- utrudnienia w systemie kredytowania czynszowego budownictwa społecznego.

- brak środków własnych ludności w partycypowaniu w kosztach budowy mieszkań czynszowych.
- 2. Z inicjatywy radnego została podjęta przez Komisję Strategii Rozwoju Sejmiku Województwa Uchwała Nr 41/137/02 z dnia 13 maja 2002 r. w sprawie zmiany w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 4 września 2001r.
Zawiera ona wystąpienie do Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast w sprawie wprowadzenia zmian w w/w rozporządzeniu, które obniża wartość wielu wniosków kredytowych składanych przez Towarzystwa Budownictwa Społecznego z naszego województwa.
- 3. Na szczeblu krajowym, nie ma kompleksowego aktualnego programu określającego politykę rozwoju budownictwa mieszkaniowego, o charakterze narodowego programu budownictwa mieszkaniowego – dotychczas brak programu o charakterze regionalnym.
Główną barierą ograniczającą możliwości poprawy dostępności mieszkań jest bariera finansowa.

Cel operacyjny: „Wysoki poziom zabezpieczenia medycznego”

W celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców oraz poprawienia dostępu do wysokiej jakości usług leczniczych, Sejmik Województwa uchwalił Wojewódzki Program Promocji i Ochrony Zdrowia na lata 2001-2006.

Analizując stan zdrowia mieszkańców należy wziąć pod uwagę niżej wymienione wskaźniki.

Wskaźnik średniej długości życia w regionie (nie mniejsza niż średnia krajowa) systematycznie poprawiał się. Kobiety żyły w latach: 1999 - 2002 odpowiednio 77,9; 78,6; 78,5; 78,87 lat. Wskaźnik w 2002 r. korzystniejszy niż w kraju o 0,09 pkt.

Mężczyźni żyli w latach: 1999 - 2002 odpowiednio 68,5; 69,2; 69,4; 69,79 lat. Pomimo tego wskaźnik w 2002 r. jest gorszy niż w kraju o 0,63 pkt.

W roku 2002 wyraźnie zmniejszyła się liczba zgonów niemowląt. W 2000 r. zanotowano 117 zgonów w roku 2001 - 114, a w 2002 - 76.

Współczynniki umieralności (na 1000 urodzeń) niemowląt w 2002 r. wynosił 5,1 i był niższy o 2,3 w porównaniu do roku 2001, oraz o 2,4 w stosunku do 2000 r. Wskaźnik ten stale utrzymuje się poniżej średniej krajowej (w Polsce 2001r. -7,7 w 2002 r. – 7,52). Największy odsetek zgonów w okresie okołoporodowym spowodowany był wcześniactwem, niską masą urodzeniową oraz wrodzonymi wadami rozwojowymi.

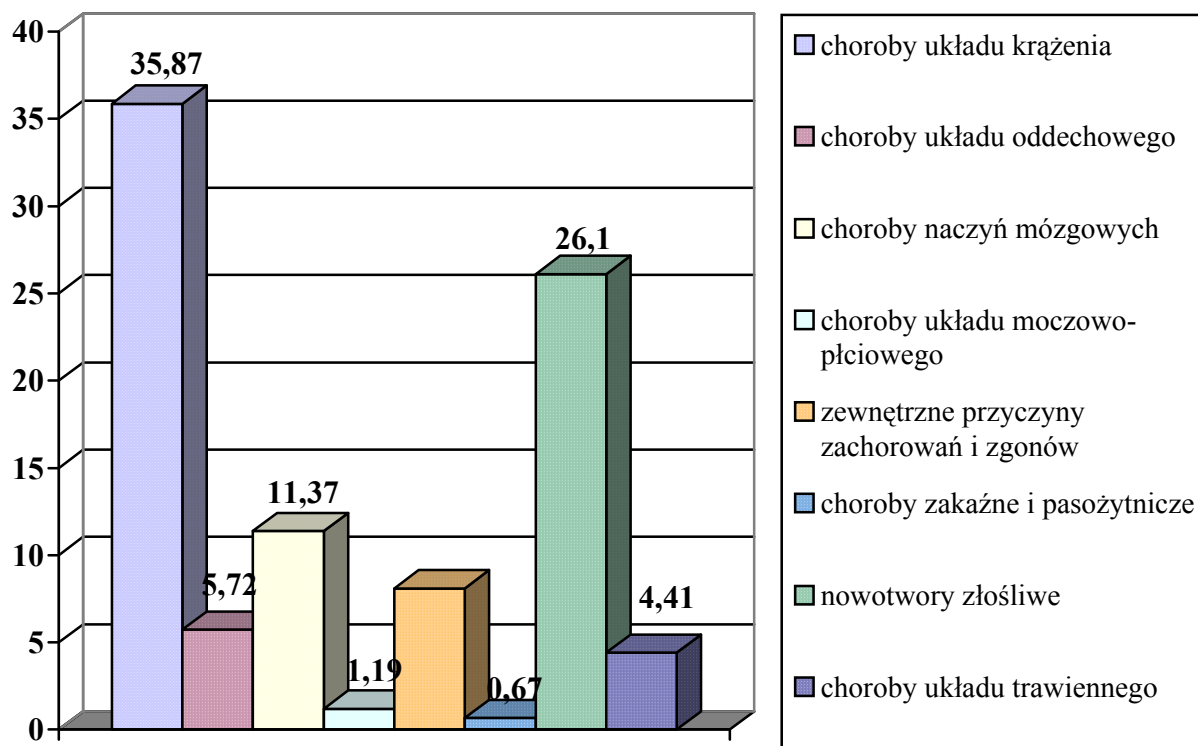
Począwszy od 1999 r. w kolejnych dwóch latach niekorzystnie kształtował się **wskaźnik liczby ludności na 1 lekarza** i wykazywał tendencję rosnącą. W latach: 1999 -2001 liczba osób na 1 lekarza wynosiła odpowiednio 678, 698, 711 .

Dopiero w 2002 r. sytuacja uległa poprawie. Na 1 lekarza przypadło 631 osób ale przy średniej krajowej 434.

Najczęstszą przyczynę zgonów mieszkańców naszego regionu stanowiły choroby układu krążenia (w 2002r. - 35,87% ogólnej liczby zgonów). Wśród nich największy odsetek stanowiła choroba nadciśnieniowa – około 54% oraz choroba niedokrwienna serca- 49%.

Wskaźnik umieralności (na 100 tys. ludności) z powodu chorób krążenia w latach 1999 - 2002 był zawsze niższy od średniej w kraju i wynosił w 1999 r. – 337,7(kraj 469,5); dalej malał: w 2000 r.- 286,5; w 2001 r.- 284,6(kraj 449,8); aby w 2002 r. ponownie wzrosnąć.

**STRUKTURA PROCENTOWA GŁÓWNYCH PRZYCZYŃ ZGONÓW
W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM
W 2002 ROKU**

W celu realizacji w/w Programu podjęto następujące działania operacyjne:

1. Wdrożenie regionalnego programu restrukturyzacji zakładów opieki zdrowotnej, podwyższanie standardu obiektów i wyposażenia medycznego

Podstawą opracowania Regionalnego Programu Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego był przyjęty w 2000 roku rządowy Program Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia.

Priorytety wieloletniego Regionalnego Programu Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia dla Województwa warmińsko-mazurskiego ustalił Regionalny Komitet Sterujący na posiedzeniu w dniu 11 sierpnia 2000 roku, wytyczając jednocześnie kierunki przekształceń systemowych w ochronie zdrowia. Do najważniejszych zadań komitet sterujący zaliczył:

- Utworzenie w Olsztynie Centrum Onkologii,
- Wdrożenie programów rozwojowych placówek ochrony zdrowia,
- Tworzenie łóżek opieki długoterminowej i związany z tym zakup niezbędnego sprzętu medycznego,
- Refundację wydatków związanych z odprawami dla zwalnianych pracowników w ochronie zdrowia,
- Utworzenie Centrum Profilaktyki, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień.

W wyniku realizacji Regionalnego Programu Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia nastąpiło:

- podwyższenie standardów obiektów i wyposażenia medycznego zakładów opieki zdrowotnej w 2000 r. w 39 SP ZOZ, na łączną kwotę 7 734 tys. zł., oraz w 2001 r. w 50 SP ZOZ, na łączną kwotę 10 437 tys. zł.,
- zrefundowanie wydatków związanych z odprawami dla zwalnianych pracowników w 2000 r. w 28 SP ZOZ (1416 osób), na łączną kwotę 4 300 tys. zł, oraz w 2001 r. w 25 SP ZOZ (553 osoby), na łączną kwotę 4 300 tys. zł.,
- szkolenia podyplomowe pielęgniarek i położnych w 2001 r. – 84 osoby (wydatkowana kwota 121 tys. zł.)

W roku 2002 województwo warmińsko-mazurskie nie zostało objęte finansowaniem zadań Programu ponieważ w latach 2000-2001 wykorzystano 91,7% planu wydatków. Ministerstwo przyznało jedynie środki na dofinansowanie kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych w kwocie 195 tys. zł. (przeszkolono 345 osób).

2. Zapewnienie pełnego, całodobowego dostępu do lekarza pierwszego kontaktu oraz lekarzy specjalistów lecznictwa ambulatoryjnego, organizacja podstawowej opieki zdrowotnej.

- W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej oraz położnictwa i ginekologii, a także stomatologii, określono minimalny plan zaspokojenia potrzeb zdrowotnych w oparciu o niżej podane wskaźniki.
 - ✓ min. liczba lekarzy rodzinnych (w tym pediatrzy) – 571 (przy uwzględnieniu wskaźnika 1/2500), - rzeczywista liczba lekarzy rodzinnych – 259, pediatrów - 434
 - ✓ min. liczba stomatologów 476 (przy uwzględnieniu wskaźnika 1/3000 ludności) - rzeczywista liczba stomatologów – 394
 - ✓ min. liczba lekarzy ginekologów – 58 (przy uwzględnieniu wskaźnika 1/10000 kobiet od 15 r. życia), - rzeczywista liczba lekarzy ginekologów - 224
 - ✓ min. liczba pielęgniarek środowisko-rodzinnych – 571 (przy uwzględnieniu wskaźnika 1/2500 ludności), - rzeczywista liczba w/w pielęgniarek - 593
 - ✓ min. liczba położnych środowisko-rodzinnych – 122 (1 na 10 000 ludności), - rzeczywista liczba w/w położnych - 211
 - ✓ min. liczba pielęgniarek medycyny szkolnej – 344 (przy uwzględnieniu wskaźnika 1/800 uczniów), - rzeczywista liczba w/w pielęgniarek – 278

Jedynie liczba stomatologów i pielęgniarek medycyny szkolnej była niewystarczająca. W pozostałych specjalnościach zachowane były wymagane limity.

- Usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej oraz opieki specjalistycznej zostały w większości sprywatyzowane. Prywatyzacja tego zakresu usług medycznych przyniosła optymalizację wykorzystania istniejącej bazy materiałowo-sprzętowej, lepsze wykorzystanie personelu lekarskiego i pomocniczego oraz często zwiększenie zakresu świadczonych usług zdrowotnych.

Dostępność do świadczeń specjalistycznych była wystarczająco zapewniona w dwóch powiatach ziemskich i grodzkich: olsztyńskim i elbląskim. W pozostałych zabezpieczenie przedstawiało się w zróżnicowany sposób. Sytuacja taka spowodowana była brakiem specjalistów w powiatach.

W zakresie chirurgii ogólnej, chorób płuc, neurologii, położnictwa i ginekologii oraz psychiatrii świadczenia zabezpieczone były we wszystkich powiatach województwa warmińsko-mazurskiego. W pozostałych dziedzinach liczba poradni specjalistycznych i ich rozmieszczenie w województwie było nierównomierne. Obserwowano niedobór poradni alergologicznych i diabetologicznych. Najliczniej występowały poradnie położniczo-ginekologiczne, okulistyczne i psychiatryczne. Biorąc pod uwagę liczbę zawartych umów ze

świadczeniodawcami w zakresie ambulatoryjnej podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej należy sądzić, że była ona zabezpieczona w sposób prawidłowy.

3. *Utworzenie centrum onkologicznego i kardiochirurgicznego oraz rozwoju innych centrów specjalistycznych*

- Po wieloletnich staraniach Samorządu Województwa odnośnie powstania ośrodka onkologicznego na terenie Warmii i Mazur, na mocy porozumienia podpisanego z MSWiA umieszczono na terenie nowych obiektów szpitala MSWiA oddziały i poradnie onkologiczne Zespołu Pulmonologii i Onkologii. Zakupiono najnowocześniejszą linię do radioterapii. Do rozstrzygnięcia z MSWiA pozostały formalne kwestie związane z objęciem całego kompleksu leczenia onkologicznego przez jeden specjalistyczny podmiot - Centrum Onkologii.

Od roku 2000 istnieje możliwość wykonywania badań inwazyjnych serca w pełno profilowym oddziale kardiologicznym w szpitalu wojewódzkim w Elblągu, a od 2001 również w Olsztynie. Kilka oddziałów wewnętrznych w innych szpitalach posiada nomenklaturę „kardiologiczno-internistyczny”. Wysoko oceniona została działalność Ośrodka Wczesnej Rehabilitacji Kardiologicznej Szpitala Powiatowego im. Mikulicza w Biskupcu.

- W roku 2002 powstały nowe oddziały wczesnej rehabilitacji kardiologicznej: w Szpitalu Powiatowym w Pasłęku oraz w 110 Szpitalu Wojskowym w Elblągu.
- W 2002 r. brakowało w województwie ośrodka wykonującego badania elektrofizjologiczne oraz oddziału kardiochirurgii.

4. *Wprowadzenie planu zintegrowanego ratownictwa medycznego*

W województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało 27 działów pomocy doraźnej z 6 filiami. Działy pomocy doraźnej posiadały 59 karet (15 reanimacyjnych, 30 wypadkowych oraz 14 ogólnych) i 28 do przewozu chorych. Celem skrócenia czasu dojazdu do miejsca zdarzenia (mediana czasu dojazdu – w skali każdego miesiąca - nie jest większa niż 8 minut w aglomeracji miejskiej i 15 minut poza aglomeracją miejską) oraz zapewnienia standardów ratowniczych, zasadnym byłoby zlikwidowanie karet „O” finansowanych bezpośrednio przez Narodowy Fundusz Zdrowia, a zwiększenie karet typu „R” i „W”. Koniecznym jest utworzenie na terenie województwa 8 nowych SOR-ów oraz Izb Ewakuacyjnych.

- Celem polepszenia organizacji służb ratowniczych ustalono konieczność powołania Centrów Powiadamiania Ratunkowego zgodnie z Wojewódzkim Planem Zabezpieczenia na rok 2003, oraz zespołu do opracowania standardów postępowania w przypadku katastrof i zdarzeń masowych.

Na koniec roku 2002 Państwowa Straż Pożarna przystosowała 4 Powiatowe Stanowiska Kierowania do pełnienia funkcji Centrów Powiadamiania Ratunkowego (Kętrzyn, Olsztyn, Giżycko, Lidzbark Warmiński).

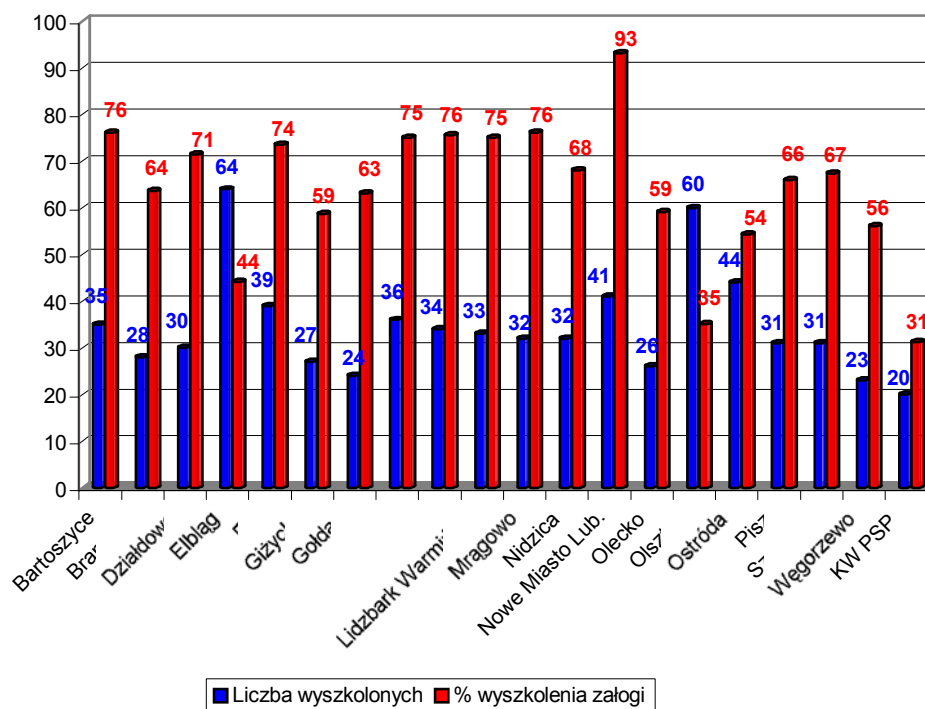
- Zintegrowane ratownictwo medyczne, wymaga wyszkolenia oraz odpowiedniego wyposażenia ratowników Państwowej oraz Ochotniczych Straży Pożarnych.

Na koniec 2002r wyszkolenie z zakresu ratownictwa medycznego w PSP posiadało 690 ratowników (tj. ok. 68%, średnia krajowa to 70%), w jednostkach OSP włączonych do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego 272 (tj ok. 7%, średnia krajowa to ok. 4%) .

- Do udzielenia profesjonalnej pomocy medycznej na poziomie przedlekarskim konieczne jest wyposażenie jednostek w zestawy PSP-R1 oraz PSP-R2. W Państwowej Straży Pożarnej standardy wyposażenia określa rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia jednostek organizacyjnych

PSP z dnia 22 września 2000 r. Na koniec roku 2002 Jednostki Ratowniczo-Gaśnicze PSP dysponowały 28 zestawami PSP-R1 (tj. 45% potrzeb), oraz 2 zestawami PSP-R2 (tj. 18% potrzeb).

Wyszkolenie z zakresu ratownictwa medycznego w PSP w 2002r

5. Profilaktyka i promocja zdrowia

DZIAŁANIA OPERACYJNE

- W ramach realizacji zadań wynikających z Wojewódzkiego Programu Promocji i Ochrony Zdrowia na lata 2001-2006 w roku 2002 r. udzielono 13 podmiotom nie zaliczonym do sektora finansów publicznych, dotacji celowej w wysokości 93 000 zł na wykonanie 19 programów zdrowotnych. Ponadto na realizację programów zdrowotnych z inicjatywy własnej podmiotów w roku 2002 udzielono 2 podmiotom nie zaliczonym do sektora finansów publicznych, dotacji celowej w wysokości 5 500 zł na wykonanie 2 programów zdrowotnych.
- Realizowano „Wojewódzki Program Zmierzający do Zmniejszenia Konsumpcji Tytoniu i Promocji Stylu Życia Wolnego od Palenia w Województwie Warmińsko-Mazurskim” oraz „Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2000 – 2004”, „Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 1999-2003”.
- Inicjowano i brano udział m. in. w następujących przedsięwzięciach prozdrowotnych:
 - Obchody „Światowego Dnia Zdrowia” – 6 kwiecień 2002 r.,
 - Obchody „Światowego Dnia Chorego” – 11 luty 2002 r.
 - Organizacja festynu dla dzieci i młodzieży szkolnej pt. „Rzuć palenie razem z nami”,
 - Uczestnictwo wraz z „Forum Kobiet” w akcji profilaktycznej mającej na celu wczesne wykrywanie nowotworów – bezpłatne badania lekarskie, porady lekarzy onkologów, wykonywanie mammografii,

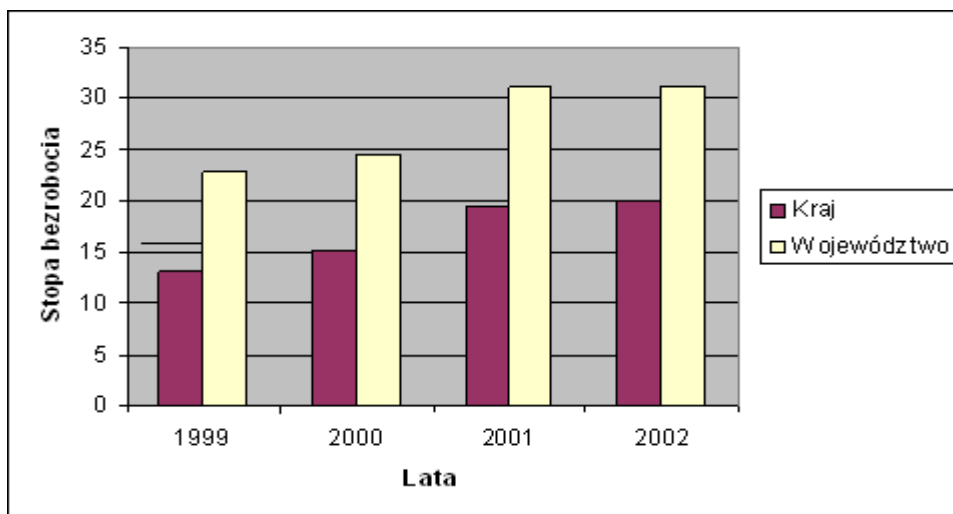
- Współorganizacja wraz z Ministerstwem Zdrowia w województwie warmińsko-mazurskim „Białej Soboty” – porady lekarzy specjalistów udzielane w miejscowościach popegeerowskich – Jankowie, Janowcu i Kozłowie,
- Propagowanie zdrowego stylu życia we współpracy z mediami lokalnymi: radio, prasa, telewizja lokalna.

Cel operacyjny: „Atrakcyjny rynek pracy”

Wysoki wskaźnik stopy bezrobocia jest jednym z poważniejszych problemów społeczno – ekonomicznych regionu. Od 1999 roku, w granicach nowego województwa warmińsko – mazurskiego znalazły się tereny o niekorzystnej koniunkturze rynku pracy, powodując ponad 100 % przyrost bezrobocia. Wzrósł również wskaźnik stopy bezrobocia – od 1999 roku warmińsko – mazurskie charakteryzuje się najwyższym w kraju udziałem bezrobotnych w liczbie mieszkańców czynnych zawodowo.

W styczniu 2004 roku GUS dokonał korekty stopy bezrobocia, począwszy od 2001 roku. Porównywalny zatem jest okres 2001 – 2002. Według danych GUS, **wskaźnik stopy bezrobocia** w regionie warmińsko – mazurskim w tym okresie utrzymywał się na tym samym poziomie (31,1%). W stosunku do kraju, był wyższy w roku 2001 o 11,7 punktu procentowego, zaś w roku 2002 o 11 punktów procentowych. Obserwowano zatem pozytywną tendencję spadku dynamiki natężenia stopy bezrobocia w regionie w stosunku do kraju.

Stopa bezrobocia w województwie warmińsko – mazurskim w latach 1999-2002 na tle sytuacji w kraju.

Zakłada się, że docelowe działania pozwolą na uatrakcyjnienie rynku pracy przez uzyskanie wskaźnika stopy bezrobocia na poziomie średniej w kraju.

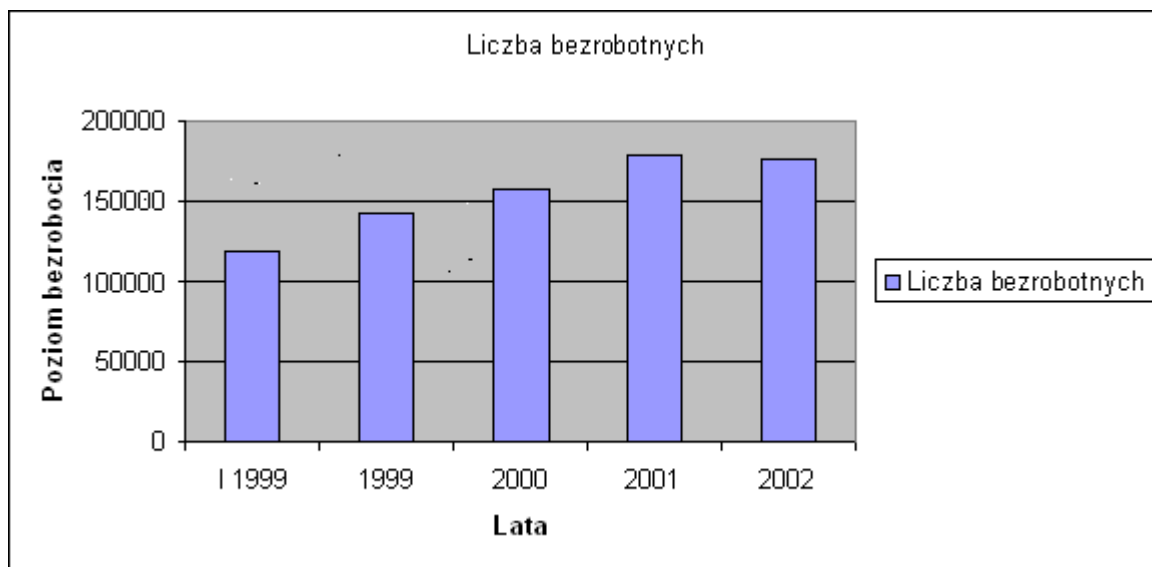
Począwszy od stycznia 1999 roku poziom bezrobocia rósł od 119 540 osób do 178 353 osób w roku 2001. Dopiero w roku 2002 zauważalne były pewne symptomy poprawy – liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 1 724 , tj. o 1%.

Dynamika wzrostu bezrobocia w województwie warmińsko – mazurskim w latach 1999 – 2002

31 grudzień	Liczba bezrobotnych	Wzrost/spadek do poprzedniego roku	Wzrost/spadek do 1998 roku	% wzrostu/spadku do poprzedniego roku	% wzrostu/spadku do 1998 roku
styczeń 1999	119 540				

1999	142 443	22 903	22 903	19,2	19,2
2000	158 150	15 707	38 610	11,0	32,3
2001	178 353	20 203	58 813	12,8	49,2
2002	176 629	- 1724	57 089	-1,0	47,8

Poziom bezrobocia w województwie warmińsko – mazurskim

Istotnym parametrem stanowiącym o atrakcyjności rynku pracy było kształtowanie się poziomu płac osób zatrudnionych w gospodarce narodowej województwa.

Wskaźnik średniej płacy - wynagrodzenie brutto w województwie było niższe niż średnia w kraju i wynosiło od 1 474,7 zł. w roku 1999 do 1 851,0 zł. w roku 2002; w kraju odpowiednio 1 697,1zł. i 2 097,8 zł. W roku 1999 przeciętne wynagrodzenie w województwie stanowiło: 86,9% wynagrodzenia krajowego, w roku 2000 – 88,3%, w roku 2001 – 87,9%, a w roku 2002 – 88,2%.

Zakładane jest, że docelowe działania pozwolą na uzyskanie wskaźnika średniej płacy nie mniejszej niż średnia krajowa.

DZIAŁANIA OPERACYJNE

- W sytuacji wysokiego bezrobocia strukturalnego, jakim dotknięty jest region warmińsko – mazurski, zgodnie z założeniami Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego, podejmowano się szeregu inicjatyw, mających na celu łagodzenie skutków bezrobocia. Podstawowym instrument przeciwdziałania bezrobociu był Fundusz Pracy, wspierający poza działaniami osłonowymi na rzecz bezrobocia (zasiłki) również aktywizację bezrobotnych.
- Na podstawie bazy danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie w latach 1999 – 2002 ponad 251 tys. bezrobotnych w województwie podjęło pracę stałą lub na czas określony (średnio rocznie prawie 63 tys. osób), z czego rocznie około 20% było subsydiowanych Funduszem Pracy (FP); powstało 765 nowych miejsc pracy dzięki pożyczkom udzielanym z FP pracodawcom; 1 492 osoby podjęły działalność gospodarczą , wspomagana pożyczkami z Funduszu Pracy; podniosło kwalifikacje, nabyło nowe lub przekwalifikowano 24 540 osób.

Cel operacyjny: „Zapewnione bezpieczeństwo publiczne”

Analizując stan zagrożenia przestępczością na terenie województwa warmińsko-mazurskiego należy wziąć pod uwagę dwa istotne wskaźniki: liczbę przestępstw kryminalnych (*stanowiących pod względem ich liczby, jak i w społecznym odczuciu główne zagrożenie*) w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców oraz wskaźnik wykrywalności przestępstw (*stosunek procentowy ogółu przestępstw do ilości przestępstw wykrytych*), który odzwierciedla wyniki zwalczania przestępczości przez Policję i inne powołane do tego organy.

- **Wskaźnik liczby przestępstw kryminalnych na 100 tys. mieszkańców** w 2002 r. wyniósł 2992. Był wyższy niż wskaźnik ogólnokrajowy (2836) i w tej kategorii nasze województwo zajęło XI lokatę w skali kraju.
- **Wskaźnik wykrywalności przestępstw** wyniósł **68,7%**, co dało bardzo dobrą **III lokatę** w kraju. Był znacznie korzystniejszy od krajowej średniej, która wynosiła 54,9%. W okresie 1999 o 2001 wskaźnik ten przedstawiał się następująco: 1999 – 49,8% - VIII lokata; 2000 – 53,1% - VIII lokata; 2001 – 64,7% - V lokata w kraju.

Reasumując, stwierdzić należy, że w 2002 r. stwierdzono tendencję spadkową w zagrożeniu przestępstwami kryminalnymi (w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców) oraz sukcesywnie, każdego roku poprawę efektów w zwalczaniu przestępczości poprzez coraz lepsze wyniki w wykrywaniu ich sprawców. Miało to niewątpliwie wpływ na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w regionie, jak i na poczucie bezpieczeństwa jego mieszkańców.

DZIAŁANIA OPERACYJNE

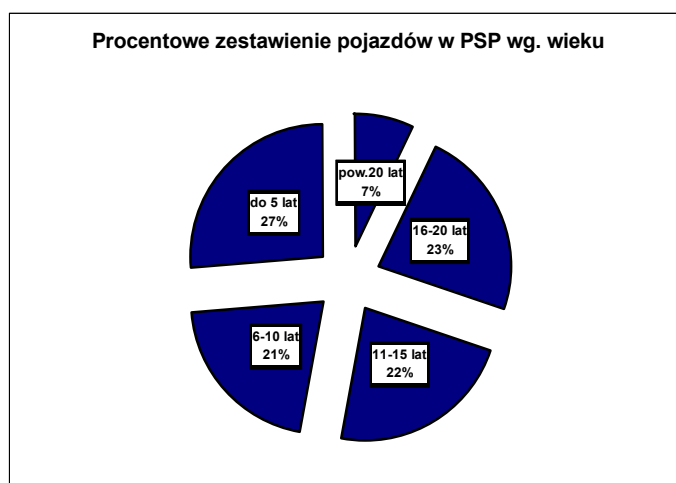
1. Zwiększenie obsady dzielnicowych i służb patrolowo-obchodowych

- W 2002 roku w jednostkach Policji w województwie pracowało 361 dzielnicowych, to jest o 24 mniej, aniżeli w roku 2001. Różnica ta wynika z utworzenia 11 posterunków Policji w miejscach dotychczasowych Rewirów. Jednocześnie pomimo zmniejszenia ilości dzielnicowych dążono do efektywniejszego i zgodnego ze społecznymi oczekiwaniami modelu ich pracy. Zadbano, aby dzielnicowi nie wykonywali zadań dla nich nie przeznaczonych i co najmniej przez 60% czasu służby przebywali w swoich rejonach służąc pomocą mieszkańcom.
- W ogniwach patrolowo-interwencyjnych zatrudnionych było 1 078 policjantów, czyli mniej o 21, aniżeli w 2001 roku. Mniejsza obsada w tych ogniwach powstała na skutek zatrudnienia policjantów w dwóch utworzonych komendach powiatowych, tj. w Gołdapi i w Węgorzewie. Mniejszą ilość policjantów rekompensowano właściwą organizacją służb w oparciu o analizy zagrożeń – w zw. z tym, pomimo mniejszej liczby policjanci pełnili służbę w patrolach pieszych i zmotoryzowanych w czasie i miejscu występowania największych zagrożeń oraz zgodnie ze społecznymi oczekiwaniami.
- Policjanci prewencji (dzielnicowi i policjanci ogniw patrolowo-interwencyjnych) wykonali 155 458 służb, ujawnili 153,2 tys. wykroczeń, sporządzili 164,4 tys. wniosków o ukaranie do sądów, nałożyli 23,2 tys. mandatów, zatrzymali 8,6 tys. sprawców na gorącym uczynku przestępstwa lub w pościgu.

2. Poprawienie wyposażenia w sprzęt i w środki transportu.

- Dopuszczenie Policji w środki transportu nie nastąpiło. Zmniejszyła się natomiast ich liczba, zwłaszcza w służbie prewencyjnej. Samochody będące w eksploatacji były o dużym przebiegu, koszty ich obsługi i napraw były bardzo wysokie. Spośród innych środków technicznych w 2002 roku jednostki otrzymały m.in.: kamizelki kuloodporne, kajdanki, hełmy, w niewielkich ilościach. W ocenie Policji istnieje pilna potrzeba doposażenia w sprzęt.

- Jednostki Państwowej Straży Pożarnej (PSP) z terenu woj. warmińsko-mazurskiego w roku 2002 wzbogaciły się ogółem o sprzęt specjalistyczny wartości blisko 2,6 mln zł, w tym m.in. w skład powyższego weszły pojazdy i sprzęt specjalistyczny otrzymany z Komendy Głównej PSP oraz zakupiony przez Komendę Wojewódzką PSP w Olsztynie oraz Komendy Miejskie i Powiatowe Państwowej Straży Pożarnej ze środków własnych oraz pozabudżetowych.
- W 2002 r., aż 129 pojazdów w PSP /na ogólną liczbę 255/ przekroczyło obowiązującą normę /wiek pojazdu/ i powinno być zastąpionych przez nowe. Stanowiło to praktycznie 50% stanu pojazdów PSP na terenie województwa.
Samochody takie powinny być w pierwszej kolejności wycofywane z eksploatacji i przekazywane do jednostek OSP.

3. *Stworzenie sieci telefonów alarmowych przy drogach.*

- Policja widziała potrzebę stworzenia sieci telefonów alarmowych przy wyznaczonych drogach województwa, jednostki Policji nie miały jednak na to środków finansowych. Natomiast istnieją znaki drogowe i tablice informujące, gdzie i w jakiej odległości usytuowany jest najbliższy telefon (np. stacja paliw, bary, restauracje, sołtysi). Kierujący pojazdami korzystali również z telefonów komórkowych (tel.112).

4. *Zwiększenie ilości parkingów.*

- Policjanci, zwłaszcza dzielnicowi wskazywali miejsca, w których powinien być utworzony parking strzeżony dla pojazdów. W tym temacie przesyłane były wnioski do spółdzielni mieszkaniowych i rad osiedli.
- Przy opiniowaniu uzyskania zezwolenia na organizację masowej imprezy (mecze, festyny, koncerty), Policja wskazywała jako niezbędne utworzenie dozorowanych miejsc parkowania pojazdów.

5. *Koordinacja działań.*

- Policja, Pogotowie Ratunkowe, Straż Pożarna, Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Straż Miejska/Gminna i in.) współdziałały ze sobą w Centrach Zarządzania Kryzysowego. Działania powołany Wydział Zarządzania Kryzysowego w Urzędzie Wojewódzkim oraz podobne Wydziały funkcjonują w Urzędach Powiatowych, Miejskich i Gminnych.
- W ramach takiego powiązania służb, działania Policji i innych podmiotów były skoordynowane poprzez wymianę informacji o zagrożeniach i dyslokacjach patroli, wspólne pełnienie służb i niejednokrotnie wspólne kierowanie siłami i wykorzystywanie

wspólnej łączności radiowej (przykładem takiego działania może być realizacja programu „Bezpieczna Woda” przez Policję i WOPR na terenie powiatu olsztyńskiego – w Wydziale Zarządzania Kryzysowego UM Dyżurny Miasta począwszy od 2001r. koordynuje przy użyciu tej samej łączności radiowej wodne patrole Policji i WOPR).

6. **Monitorowanie zjawisk patologicznych w regionie.**

Opracowano „Raport o stanie demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz zjawiskach patologicznych wśród dzieci i młodzieży w województwie warmińsko-mazurskim w 2002 roku”.

- W 2002 r. ujawniono 3200 czynów karalnych (w roku 2001 – 2890, w roku 2000 – 2666). Jednocześnie w konflikt z prawem weszło w 2002 r. 2639 nieletnich (rok 2002 – 2744, rok 2000 – 2831). – Powyższe dane wskazują systematyczny spadek liczby nieletnich sprawców przestępstw, chociaż jednocześnie – wzrosła liczba popełnianych przez nieletnich sprawców przestępstw. Analizując dane z omawianego 2002 r. stwierdzić należy, że najwięcej przestępstw popełnionych przez nieletnich – to przestępstwa kryminalne, w tym w szczególności:

- Kradzieże z włamaniem – 28,6% ogółu przestępstw popełnionych przez nieletnich – czyli 768 (rok 2001 – 30,2% ogółu przestępstw, tj. 831 przestępstw);
- Rozboje – 27,0% - t.j. 303 (w 2001r. – 25,1% - t.j. 404 przestępstwa);
- Bójki i pobicia – 18,7% - 121 przestępstw (rok 2001 – 20,7% - 120 przestępstw).

W omawianym 2002 r. stwierdzono 3567 przestępstw z *ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii* (w 2001r. – 1929).

W 2002 r. policjanci wykazali lepsze rozpoznanie środowisk nieletnich i uzyskali lepsze efekty w pracy profilaktycznej, ujawnili: 1 006 nieletnich zagrożonych demoralizacją (rok 2001 – 968), 452 nieletnich pod wpływem alkoholu (rok 2001 – 432), 127 nieletnich pod wpływem narkotyków (w 2001r. - 389), 814 nieletnich przebywających na ucieczce z domu rodzinnego, placówek oświatowych i resocjalizacyjnych (rok 2001 – 1001).

Analizując zagadnienie przemocy domowej – ustalono, że w 2002 r. ogólna liczba związanych z tym zjawiskiem przestępstw wynosiła 2130 (w tym 97% sprawców tych przestępstw stanowili mężczyźni). Ofiar przemocy odnotowano 4902 (w roku poprzednim, 2001 – liczba ofiar wyniosła 5417) – t.j. odnotowano spadek ilości ofiar przemocy. 44,1% ofiar przemocy stanowią kobiety, dzieci do 13 lat – 33,7%, osoby nieletnie – 17,7%, mężczyźni – 4,3%.

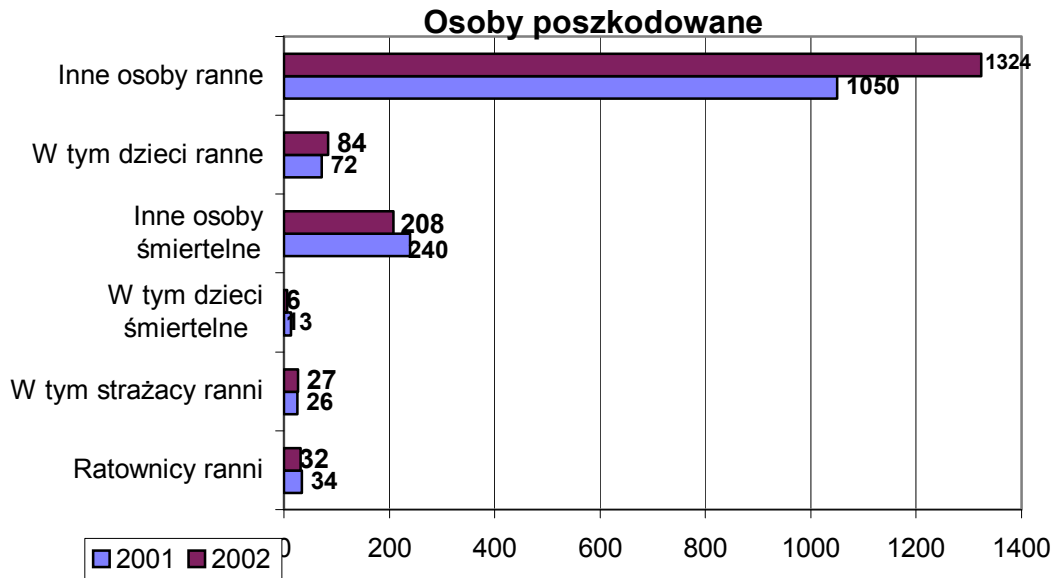
Na terenie województwa stwierdzono ogółem 252 przestępstwa przeciwko obyczajności seksualnej (o 10 czynów mniej niż w 2001r.). W czynach tych pokrzywdzonymi było 117 osób małoletnich.

7. **Rozwijanie w województwie programu sąsiedzkiej pomocy.**

W województwie (w każdym z powiatów) realizowane były programy prewencyjne z udziałem mieszkańców (ukierunkowane najczęściej na zapobieganie włamaniom do mieszkań, piwnic i garaży). Dla przykładu w Elblągu funkcjonuje program „Sąsiedzka czujność”; w Olsztynie, Kętrzynie, Ostródzie i Reszlu: „Sąsiedzki Program Przeciwdziałania Przestępczości” a w gminie Świętajno (powiat szczycieński): „Patrol Obywatelski”.

8. **Działania ratowniczo-gaśnicze.**

- W roku 2002 jednostki ochrony przeciwpożarowej województwa warmińsko-mazurskiego, zarejestrowały 18.863 zdarzeń, w tym pożary - 8 319 , miejsca. zagrożenia - 10098.
- odnotowano łącznie w zdarzeniach 208 ofiar śmiertelnych i 1324 osoby ranne,

- Wartość strat odnotowanych wyniosła 52.935 tys. .zł, a wartość uratowanego mienia około 534.646 tys. zł.

9. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych. Akcje szkoleniowe w szkołach i wśród dorosłej części populacji społeczeństwa.

- Policjanci w województwie w 2002 roku realizowali 63 programy prewencyjne, które adresowane były do dzieci, młodzieży szkolnej i dorosłych, jak również te, które swoim zasięgiem obejmowały całą społeczność bez różnicy wieku.

10. Wzmocnienie działań resocjalizacyjnych w zakładach karnych i ośrodkach prawnej izolacji.

W strukturach Policji funkcjonowały dwie Policyjne Izby Dziecka, to jest w Elblągu i w Olsztynie. Są to placówki doraźne, gdzie przebywali nieletni sprawcy przestępstw, w czasie do 5-ciu dni. W policyjnych izbach dziecka przebywało 465 nieletnich (rok 2001 – 538, rok 2000 – 901). – Wskazuje to na spadek liczby umieszczanych tam nieletnich, co było m.in. wynikiem właściwie prowadzonych działań profilaktycznych przez Policję, jak i przez szereg innych instytucji oraz organizacji do tego powołanych.

11. Pomoc dla osób uzależnionych w poradniach i ośrodkach.

11.1. Uzależnienie od alkoholu.

Pomoc dla osób uzależnionych świadczona była w ramach realizacji zadań Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 1999-2003. W województwie Warmińsko – Mazurskim w 2001r. funkcjonowało 21 placówek leczenia odwykowego, w 2002 r. – 22 placówki.

Pacjenci, którzy skorzystali z pomocy placówek leczenia odwykowego w województwie w latach 2001 – 2002

L.p.	KATEGORIA PACJENTÓW	OGÓŁEM	
		2001	2002
1	uzależnieni zarejestrowani ogółem	9137	10171

L.p.	KATEGORIA PACJENTÓW	OGÓŁEM	
		2001	2002
2	uzależnieni, którzy zgłosili się pierwszorazowo	5234	4838
3	uzależnieni, którzy weszli do programu leczenia	3750	4110
4	uzależnieni, po ukończonym programie podstawowym	2279	1973
5	współuzależnieni zarejestrowani ogółem	1677	1961
6	współuzależnieni, którzy zgłosili się pierwszorazowo	1001	1215
7	współuzależnieni, którzy weszli do programu leczenia	417	528
8	współuzależnieni, po ukończonym programie podstawowym	287	356

Wśród funkcjonujących w województwie placówek odwykowych działa Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku, który za efektywność i wysoką jakość świadczeń otrzymał rekomendację Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i jednocześnie ustanowiony został uchwałą Sejmiku Województwa - Ośrodkiem wojewódzkim.

DZIAŁANIA OPERACYJNE

- W roku 2002 Samorząd Województwa przekazał w/w Ośrodkowi środki finansowe w kwocie 150 000 zł, które pozwoliły na podwyższenie jakości świadczonych usług medycznych i terapeutycznych oraz przyjęcie większej liczby pacjentów. W roku 2001 w WOTUAW Giżycku przyjętych zostało 1 229 osób, a w roku 2002 - 1 435 osób uzależnionych. Ponadto Ośrodek uzyskał dotację celową w kwocie 225 373 zł, dzięki której poprawiona została baza hotelowa oraz warunki hospitalizacji i terapii.
- Policja również realizuje zadania pomocowe dla osób uzależnionych w poradniach i ośrodkach poprzez udział w pracach komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz w niektórych ośrodkach, jak centra pomocy rodzinie lub ośrodki pomocy ofiarom przemocy (1028 wniosków o leczenie odwykowe alkoholików w 2002 r, 1258 w roku poprzednim; porady specjalistów, opracowano „Informator o instytucjach niosących pomoc osobom potrzebującym w województwie warmińsko-mazurskim”).

11.2 Uzależnienie od narkotyków.

Pomoc dla osób uzależnionych była świadczona w ramach realizacji zadań Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2000-2004. W roku 2002 podobnie jak w roku poprzednim działało 8 placówek oferujących pomoc osobom uzależnionym od narkotyków i współuzależnionym, prowadzonych przez stowarzyszenia. Osoby uzależnione pomoc terapeutyczną i medyczną mogły również uzyskać w 2 placówkach stacjonarnych oraz na oddziałach w 4 szpitalach. Część z tych placówek swoją działalność leczniczo-terapeutyczną prowadziło w oparciu o umowy z Warmińsko-Mazurską Regionalną Kasą Chorych, część zaś finansowana była przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

Według dostępnych danych z Warmińsko – Mazurskiej Kasy Chorych, za rok 2001 z leczenia i rehabilitacji skorzystało 1667 osób uzależnionych od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych na terenie województwa warmińsko – mazurskiego oraz 101 mieszkańców województwa poza jego terenem.

DZIAŁANIA OPERACYJNE

- Poradnie stowarzyszenia „MONAR” w Olsztynie i Elblągu zostały dofinansowane w 2002 r. z budżetu Samorządu Województwa Warmińsko – Mazurskiego. Z ich usług skorzystało w 2002 r. 580 osób, z zajęć profilaktycznych zaś 7 138, natomiast z telefonu zaufania 805 osób.
- W latach 2001-2002 zorganizowano dwie konferencje szkoleniowe nt. „Rozwiązywanie problemów narkomanii w powiecie” w Mrągowie oraz w Bęsi k/Biskupca.

12. Propagowanie zdrowego, wolnego od alkoholu i narkotyków, stylu życia.

DZIAŁANIA OPERACYJNE

- W 2002 roku Urząd Marszałkowski włączył się w organizowaną przez Radio Olsztyn i PZU „Życie” S.A. akcję pod hasłem „Bądź Zdrow”. W ramach niej, oprócz festynów i bezpłatnych usług medycznych, odbywały się m.in. prelekcje nt. uzależnień, głównie zaś narkomanii w szkołach następujących miast: Braniewo, Olecko, Kętrzyn, Bartoszyce, Pisz, Węgorzewo, Gołdap, Szczytno, Lidzbark W., Giżycko i Działdowo.
- W roku 2002 Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego włączył się w realizację ogólnopolskiej kampanii pod hasłem: „Narkotyki – najlepsze wyjście nie wchodzi” zainicjowanej przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii w Warszawie. Cele i założenia kampanii opublikowane zostały w nr 9 Biuletynu Rady ds. Rodzin Województwa Warmińsko-Mazurskiego.
- Pod patronatem Marszałka Województwa Warmińsko – Mazurskiego została zorganizowana w 2002 r. w Mrągowie przez Elbląski Zarząd Katolickiego Ruchu Antynarkotycznego „KARAN” dwudniowa impreza ph. „Serca biją w rytm muzyki, nie potrzebne narkotyki”. Wzięło w niej udział ok. 500 osób.
- Policjanci posiadający uprawnienia i wiedzę z zakresu narkomanii, alkoholizmu i HIV/AIDS przekazywali ją innym policjantom na szkoleniach oraz różnym grupom zawodowym na spotkaniach-prelekcjach, promując prozdrowotny styl życia. Omawiane były m. in. następujące zagadnienia: społeczne i prawne aspekty zażywania narkotyków; sposoby rozpoznawania objawów zażycia narkotyku (np. ”test oczny”, zielony identyfikator); przedmioty i sposoby zachowania młodych ludzi, mogące być pierwszym sygnałem dla rodziców, iż dziecko może pozostawać w zainteresowaniu narkotyków; sposób postępowania z osobą zażywającą narkotyki; formy pomocy oraz instytucje niosące pomoc narkomanom i ich rodzinom; sposoby postępowania podczas kontaktu z nosicielem wirusa HIV / AIDS.

W 2002 roku Policja przeprowadziła ponad dwa i pół tysiąca różnego rodzaju spotkań, pogadanek i warsztatów. Spotkania organizowano z uczniami i gronem pedagogicznym, a także z pielęgniarkami, żołnierzami, pracownikami opieki społecznej i więźniami zakładów karnych.

- Urząd Marszałkowski wspólnie z Policją przyjął do realizacji regulamin Wojewódzkiego Konkursu Małych Form Teatralnych „NARKOTYKI NIE – BO NIE” propagujący przeciwdziałanie narkomanii.

Cel operacyjny: „Zapewnione bezpieczeństwo socjalne infrastruktura socjalna sprzyjająca aktywizacji i zapobiegając marginalizacji”

Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego Uchwałą Nr XXX/444/01 z dnia 9 października 2001r. uchwalił "Strategię pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2015 roku".

Analizując stan bezpieczeństwa socjalnego w województwie należy wziąć pod uwagę niżej wymienione wskaźniki.

Wskaźnik liczby rodzin zastępczych na 1.000 osób w wieku do 18 lat wskazuje na taką samą tendencję zarówno w kraju, jak i województwie.

W okresach porównawczych 2000/1999 i 2001/2000 odnotowano w województwie spadek liczby rodzin zastępczych przypadających na 1.000 osób w wieku do 18 lat odpowiednio o 0,6% i 8,7%. Natomiast w 2002 roku nastąpił wzrost w o 8,5%.

Analogicznie w kraju w okresach porównawczych 2000/1999 i 2001/2000 nastąpił spadek o 4,8% i 5,4%. W 2002 roku wskaźnik ten wzrósł o 2 %.

Należy podkreślić, że założenie wskaźnika zostało spełnione w monitorowanym okresie (1999-2002), ponieważ liczba rodzin zastępczych na 1.000 osób w wieku do 18 lat była **zawsze** większa w województwie niż średnia krajowa.

W latach 1999-2001 zanotowano w województwie warmińsko – mazurskim tendencję spadkową **wskaźnika liczby rodzin ubiegających się o pomoc przypadających na 1 pracownika socjalnego**. Natomiast w 2002 roku liczba ta znacząco wzrosła (o 7%).

W kraju po spadku o 5% w roku 2000, w 2001 roku liczba ta nie zmieniła się. Podobnie jak w województwie w roku 2002 liczba rodzin ubiegających się o pomoc przypadających na 1 pracownika socjalnego wzrosła (o 9%).

Założenie wskaźnika nie zostało spełnione w monitorowanym okresie (1999-2002), ponieważ liczba rodzin ubiegających się o pomoc, przypadających na jednego pracownika socjalnego była w województwie **zawsze** większa niż średnia krajowa.

W latach 1999 – 2001 w województwie warmińsko – mazurskim **wskaźnik liczby osób objętych pomocą społeczną** pozostawał relatywnie na tym samym poziomie. W 2002 roku liczba ta istotnie wzrosła (o10%).

Od 1999 do 2001 w kraju liczba osób objętych pomocą społeczną w kraju zmniejszała się (z 5.644.987 osób w roku 1999 do 5.453.572 w 2001 roku). W 2002 roku, podobnie jak w województwie, znacząco wzrosła (o 12%).

Założenie wskaźnika, że nastąpi 5 % spadek liczby osób objętych pomocą społeczną w monitorowanym okresie, nie zostało spełnione.

DZIAŁANIA OPERACYJNE

1. Rozwój poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

W latach 2000 – 2002 w województwie warmińsko – mazurskim systematycznie rosła liczba poradni specjalistycznych, w tym rodzinnych prowadzonych przez powiat, jednakże malała liczba osób korzystających z usług tych poradni.

	2000	2001	2002
➤ liczba powiatów, w których funkcjonowały poradnie	9/19	13/19	15/21
➤ liczba poradni	11	13 (wzrost o 18%)	17 (wzrost o 31%)
➤ liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego	15.249 osób	14.437 osób (spadek o 5%)	10.261 osób (spadek o 29%)

Jednocześnie wzrosła liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego prowadzonego przez gminę.

	2000	2001	2002
➤ liczba gmin	26	26	31
➤ liczba poradni	38	38	38
➤ liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego	7.650 osób	9.567 osób (wzrost o 25%)	12.296 osób (wzrost o 28%)

2. Zintegrowane programy na rzecz rozwoju bezpieczeństwa socjalnego i zapobiegania marginalizacji społecznej.

W latach 1999-2002 opracowano następujące zintegrowane programy:

1. „Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 1999-2003”.
2. „Program Współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z Organizacjami Pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz rozwiązywania problemów uzależnień w latach 1999-2003”.
3. „Wojewódzki Program na Rzecz Poprawy Warunków Życia Społecznego i Zawodowego Osób Niepełnosprawnych na lata 1999-2003”.
4. „Wojewódzki Program Prorodzinnej Polityki Społecznej na lata 1999-2003”.
5. „Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2000-2004”.
6. „Poprawa szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2000-2005”.
7. „Aktywizacja społeczna i zawodowa długotrwale bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej w powiatach: bartoszyckim, działdowskim, kętrzyńskim, szczycieńskim i ostródzkim w latach 2000-2001”.
8. „Aktywizacja społeczna i zawodowa długotrwale bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej w powiatach: piskim, olecko-gołdapskim, giżyckim i ełckim w latach 2000-2001”.
9. „Program opieki nad rodziną i dzieckiem oraz utworzenia poradnictwa specjalistycznego w województwie warmińsko – mazurskim na lata 2002 – 2005”
10. „Strategia pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2015 roku”.

Wyżej wymienione programy były opracowywane przy ścisłej współpracy z przedstawicielami Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego, samorządów powiatowych i gminnych, organizacji pozarządowych i innych istotnych partnerów społecznych.

Sprawozdania z realizacji poszczególnych programów oraz osiągniętych efektów systematycznie przedkładano Zarządowi Województwa oraz Sejmikowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

3. Utworzenie w województwie i powiatach systemu zastępczej opieki rodzinnej, obejmuje tworzenie rodzinnych domów dziecka, rodzin zastępczych oraz pogotowi opiekuńczych.

Na sprawny system zastępczej opieki rodzinnej składa się tworzenie: rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.

Negatywnym zjawiskiem obserwowanym w województwie warmińsko – mazurskim był spadek w okresie porównawczym 1999 – 2001 zarówno liczby rodzin zastępczych, jak i dzieci w nich przebywających. W 2002 roku sytuacja ta uległa nieznacznej poprawie.

	1999	2000	2001	2002
- Liczba rodzin zastępczych w województwie	2.142	2.060 (spadek o 4%)	1.810 (spadek o 12%)	1.880 (wzrost o 4%)
- Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych	2.777	2.408 (spadek o 13%)	2.324 (spadek o 3,5%)	2.457 (wzrost o 2%)

Natomiast pozytywnym zjawiskiem jest systematyczny wzrost rodzinnych domów dziecka i liczby dzieci w nich przebywających.

	2000	2001	2002
- Liczba rodzinnych domów dziecka	9	10	13
- Liczba dzieci przebywających w rodzinnych domach dziecka	75 (wzrost o 5%)	79 (wzrost o 9%)	86

4. Utworzenie w każdym powiecie niezbędnej infrastruktury socjalnej.

W latach 2000 – 2002 systematycznie rozwijała się infrastruktura socjalna w województwie warmińsko – mazurskim. W badanym okresie wzrosła liczba ponadlokalnych i gminnych domów pomocy społecznej oraz ośrodków adopcyjno - opiekuńczych.

	2000	2001	2002
➤ domy pomocy społecznej	32 (+ 2 filie)	33 (+2 filie)	36 (+4 filie)
➤ liczba miejsc w dps	3.232	3.348 (wzrost o 4 %)	3.428 (wzrost o 2 %)
➤ gminne dps	2	2	3
➤ domy dziecka	18	18	18
➤ liczba dzieci w domach dziecka	1.122	1.114 (spadek o 1%)	1.063 (spadek o 5%)
➤ młodzieżowe ośrodki wychowawcze	2	2	2
❖ ośrodki adopcyjno-opiekuńcze	5	6	7

6. Inicjowanie rozwoju wolontariatu, tworzenia grup samopomocowych, organizacji pozarządowych na rzecz wsparcia osób i rodzin wymagających pomocy z zewnątrz.

W oparciu o zapisy „Programu Współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z Organizacjami Pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz rozwiązywania problemów uzależnień na lata 1999-2003” podjęto systematyczne działania na rzecz wzmacniania i rozwoju wolontariatu oraz inicjowania tworzenia organizacji pozarządowych i grup samopomocowych.

Aktywizowanie środowisk lokalnych i mieszkańców gmin odbywało się głównie poprzez spotkania, szkolenia, konferencje, seminaria itd.

W oparciu o różne źródła informacji szacowano że w 1999 roku w województwie warmińsko – mazurskim funkcjonowało ok. 1000 organizacji pozarządowych. Informacje te były nie do końca zdiagnozowane z uwagi na brak bazy danych. Według informacji uzyskanych z powiatów na koniec 2002 r. liczba organizacji pozarządowych wyniosła ok. 1700.

Szczególne znaczenie, w omawianym okresie, miało podjęcie działań na rzecz rozwoju wolontariatu w województwie. Temat ten prezentowano na spotkaniach i szkoleniach z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi i innymi partnerami społecznymi.

Bardzo istotne były inicjatywy na rzecz integracji współpracy organizacji pozarządowych między sobą. Działania podjęte przez Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych i tut. Urząd doprowadziły do utworzenia w latach 2001/2002 Sieci Wspierania Organizacji Pozarządowych Herold, skupiającej początkowo 15 organizacji pozarządowych.

Misją powstałej Sieci jest m.in. wspieranie organizacji pozarządowych, wzmocnienie sektora pozarządowego, rozwój wolontariatu, wypracowanie trwałych form współpracy z samorządami lokalnymi, upowszechnianie zrównoważonego wsparcia w zakresie opieki społecznej dla osób z grup marginalizowanych.

Bardzo istotnym wydarzeniem stało się powstanie Związku Stowarzyszeń Warmińsko – Mazurski Bank Żywności w Olsztynie, który został zarejestrowany w Sądzie w 2000 r.

Podjęte w latach 1999–2002 działania przez Samorząd Województwa i najaktywniejsze organizacje pozarządowe sprzyjały dalszemu rozwojowi i wzrostowi znaczenia organizacji pozarządowych oraz wolontariatu na rzecz wspierania osób i rodzin wymagających pomocy.

Opracowano: czerwiec 2004 r.

Monitoring obszaru rozwoju: ATRAKCYJNOŚĆ ZAMIESZKANIA

Cel	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/ Komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach ^{x/}		
Cel strategiczny										
Warmia i Mazury atrakcyjne przyjazne i gościnne	Saldo migracji (dodatnie do 2015)	promile	-1,6	-1,7	-1,9	-2,1	W województwie utrzymuje się minusowe saldo migracji; sytuacja niekorzystna	RSW-M 2003, s. 31 i 295		
		osoby	-2347	-2461	-2772	-3030				
Cele operacyjne										
1	Bardzo dobra i racjonalnie usytuowana baza sportowo-rekreacyjna	Ilość mieszkańców na 1 salę sportową o wym. minimum 12x24 m	osoba			6740	6406	W związku ze wzrostem liczby sal sportowych wskaźnik dostępności mieszkańców do sal sportowych ulega poprawie.	Urząd Marszałkowski	
		Ilość gmin nie posiadających sali sportowej co najmniej o wymiarach minimum 24x12 m (do 2015 r. w każdej gminie co najmniej 1 sala)	gmina		44	34	32	Na ogólną liczbę 116 gmin w 2002 r. nie posiadało wymiarowej sali sportowej 32 gminy.	Urząd Marszałkowski	
2	Wystarczająca dostępność mieszkań	Liczba mieszkań na 1000 ludności	mieszkanie	285,1	287,0	289,1	295,1	Wskaźniki dla kraju są wyższe i w 2002 r. wyniósł 304,3	RSW 2001, s.CII, 2002, s.IX; 2003, s.CXII- NPS	
		Powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę (na poziomie średniej krajowej)	m2	17,3	17,5	17,6	19,0	Pomimo tendencji rosnącej w 2002 r wskaźnik niższy niż w kraju o 2 pkt.	RSW 2001, s.CII, 2002, s.IX; 2003, s.CXII	
		Stopień wyposażenia mieszkań w instalacje: wodociąg, łazienka, C.O., gaz, (na poziomie średnim krajowym)						W miastach województwa zanotowano korzystniejsze wskaźniki niż średnio krajowe	RSW 2001, s.131; 2002,s. 133; 2003,s.162	
		miasto	wodociąg	%	99,8	99,9	100,0	99,8		Wskaźnik w 2002r. wyższy niż w kraju o 1,1 pkt.
			łazienka	%	91,6	92,0	92,3	94,6		Wskaźnik w 2002r. wyższy niż w kraju o 2,2 pkt.
			co	%	84,0	84,4	85,2	87,7		Wskaźnik w 2002r. wyższy niż w kraju o 3,3 pkt.
			gaz	%	77,3	78,3	79,2	75,1		Wskaźnik w 2002r. na poziomie średniego w kraju
		wieś	wodociąg	%	88,2	89,9	91,4	90,9		Wskaźnik w 2002r. wyższy niż w kraju o 1,4 pkt
łazienka	%		68,7	69,8	71,0	76,5	Wskaźnik w 2002r. wyższy niż w kraju o 0,1 pkt			
co	%		53,8	54,7	55,5	61,3	Wskaźnik w 2002r. niższy niż w kraju o 3,4 pkt			
gaz	%		2,5	2,5	2,6	2,4	Wskaźnik w 2002r. niższy niż w kraju o 15,2 pkt			

Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej

Cel	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/ Komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach ^{2/}	
3 Wysoki poziom zabezpieczenia medycznego	Średnia długość życia w regionie (nie mniejsza niż średnia krajowa)								
	z tego	kobiety	lata	77,9	78,6	78,5	78,87	Wskaźnik w 2002r. korzystniejszy niż w kraju o 0,09 pkt	RSW-M; 2003, s.294 RSW 2003,s.107
		mężczyźni	lata	68,5	69,2	69,4	69,79	Wskaźnik w 2002r. gorszy niż w kraju o 0,63 pkt	
	Umieralność (na 1000 urodzeń) niemowląt (niższa od średniej krajowej)	‰	5,6	7,5	7,4	5,1	Wskaźnik w 2002r. korzystniejszy niż w kraju o 2,4 pkt	RSW-M; 2003, s.31; RSW 2003,s.LXXXVII	
	Liczba ludności na 1 lekarza (na poziomie średnim krajowym)	osoba	678	698	711	631	Wskaźnik w 2002r. w kraju 434.	RSW-M; 2003, s.45; RSW 2003,s. 217	
Umieralność (na 100 tys. ludności) z powodu chorób krążenia (mniejsza o 20%)	osoba	337,7	286,5	284,6	307,0	Wskaźnik (na 100 tys. ludności) poprawił się z 337,7 (kraj 469,5) w 1999 r. do 284,6 (kraj 449,8) w 2001 r. Natomiast w 2002 r. wskaźnik pogorszył się i wyniósł 307.	RSW 2001, s. 80; 2002, s. 83; 2003,s.102		
4 Atrakcyjny rynek pracy	Stopa bezrobocia ^{1/}	%	22,4	25,8	31,1	31,3	Nadal stopa bezrobocia jest najwyższa w kraju. Zjawisko negatywne	GUS; Korekta NSP 2002	
	Średnia płaca (nie mniejsza niż średnia krajowa)	zł	1474,66	1671,17	1797,27	1851,02	Przeciętna płaca w 2002 r kształtowała się na poziomie 88 % średniej krajowej (kraj 2097,83 zł)	RSW 2000, s.118;2001, s.112; 2002, s. 114; 2003,s.134	
5 Zapewnione bezpieczeństwo socjalne i infrastruktura socjalna sprzyjająca aktywizacji i zapobiegająca	Liczba rodzin zastępczych w województwie na 1000 osób w wieku do 18 lat na poziomie średniej krajowej)	rodzina	województwo				Analiza wartości wskaźnika „Liczba rodzin zastępczych na 1.000 osób w wieku do 18 lat” wskazuje na taką samą tendencję zarówno w kraju, jak w województwie. W województwie warmińsko – mazurskim w okresach porównawczych 2000/1999 i 2001/2000 odnotowano spadek liczby rodzin zastępczych przypadających na 1.000 osób w	RSW, RSWM, 1999,2000,2001,2002	
			5,34	5,31	4,85	5,26			
			kraj						

Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej

Cel	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/ Komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach ^{2/}
marginalizacji społecznej			4,51	4,29	4,06	4,14	wieku do 18 lat odpowiednio o 0,6% i 8,7%. Natomiast w 2002 roku nastąpił wzrost w o 8,5%. Analogicznie w kraju w okresach porównawczych 2000/1999 i 2001/2000 nastąpił spadek o 4,8% i 5,4%. W 2002 roku wskaźnik ten wzrósł o 2%. Należy podkreślić, że założenie wskaźnika zostało spełnione w monitorowanym okresie (1999-2002), ponieważ liczba rodzin zastępczych na 1.000 osób w wieku do 18 lat była zawsze większa w województwie niż średnia krajowa.	
	Liczba rodzin ubiegających się o pomoc, przypadających na jednego pracownika socjalnego (nie większa niż średnia krajowa)	województwo						W latach 1999-2001 zanotowano w województwie warmińsko – mazurskim tendencję spadkową liczby rodzin ubiegających się o pomoc przypadających na 1 pracownika socjalnego. Natomiast w 2002 roku liczba ta znacząco wzrosła (o 7%). W kraju po spadku o 5% w roku 2000, w 2001 roku liczba ta nie zmieniła się. Podobnie jak w województwie w roku 2002 liczba rodzin ubiegających się o pomoc przypadających na 1 pracownika socjalnego wzrosła (o 9%). Założenie wskaźnika nie zostało spełnione w monitorowanym okresie (1999-2002), ponieważ liczba rodzin ubiegających się o pomoc, przypadających na jednego pracownika socjalnego była w województwie zawsze większa niż średnia krajowa.
	rodzina	126	124	123	132			
	%	-	spadek o 2%	spadek o 1%	wzrost o 7%			
	kraj							
	rodzina	114	108	108	118			
	%	-	spadek o 5%	bez zmian	wzrost o 9%			
Liczba mieszkańców korzystająca z pomocy społecznej (spadek o 5%)	województwo						W latach 1999 – 2001 w województwie warmińsko – mazurskim liczba osób objętych pomocą społeczną pozostała relatywnie stała. W 2002 roku liczba ta istotnie wzrosła (o10%). Od 1999 do 2001 w kraju liczba osób objętych pomocą społeczną w kraju zmniejszyła się (z 5.644.987 osób w roku 1999 do 5.453.572 w 2001 roku). W 2002 roku, podobnie jak w województwie, znacząco wzrosła (o 12%).	sprawozdania MPiPS -03 za lata 1999,2000,2001, 2002 Ministerstwo Polityki Społecznej; Urząd Wojewódzki, Wydział Polityki Społecznej
		osoba	305.995	305.961	308.616	338.235		
		%	-	bez zmian	wzrost o 1%	wzrost o 10%		
		kraj						

Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej

Cel	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/ Komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach ^{2/}
		osoba	5.644.987	5.575.191	5.453.572	6.104.998	Założenie wskaźnika, że nastąpi 5 % spadek liczby osób objętych pomocą społeczną w monitorowanym okresie, nie zostało spełnione.	
		%	-	spadek o 1%	spadek o 2%	wzrost o 12%		
	Liczba przestępstw kryminalnych w wojew. na 100 tys. mieszkańców	Liczba	2853	3013	3014	2992	Wskaźnik w 2002 r. był wyższy niż w kraju, woj. 2992, kraj 2836	
	Wskaźnik wykrywalności przestępstw	%	49,8	53,1	64,7	68,7	Wskaźnik wykrywalności sprawców korzystniejszy niż średnio w kraju, woj. 68,7; kraj 54,9.	RSW,2000, 2001, s. 56;2002 s.59; 2003, s. 61

^{1/} stopa bezrobocia od 2001 r. zweryfikowana po NSP-2002

Użyte skróty: RSW-M: Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko – Mazurskiego; RSW; Rocznik Statystyczny Województw

NSP; Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań

Sporządzono: 24.06.200

Załącznik nr 7

*Raport Okresowy z realizacji Strategii rozwoju społeczno
gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego
według stanu na koniec 2002 roku*

**Obszar rozwoju:
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE**

Olsztyn, czerwiec 2004 r.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

W obszarze „Środowisko przyrodnicze” cel strategiczny zdefiniowany został następująco:

„*Województwo warmińsko – mazurskie krajowym liderem czystości środowiska*”. Miernikiem realizacji tego celu jest polepszająca się pozycja województwa w klasyfikacjach charakteryzujących czystość środowiska. Zgodnie z założeniem, województwo w klasyfikacjach charakteryzujących czystość środowiska plasuje się w czołówce kraju.

Poza celem strategicznym zdefiniowanych zostało 8 celów operacyjnych:

Cel operacyjny: „Wykorzystanie współpracy międzynarodowej dla ochrony środowiska”

W ramach tego celu sformułowano działania: *kontynuacja istniejących już powiązań i uczestnictwo województwa w nowych inicjatywach międzynarodowych na rzecz wspólnego rozwiązywania problemów ochrony środowiska; zawarcie umowy z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej w zakresie ochrony środowiska; uczestnictwo w programie VASAB 2010 i VASAB 2010+ (Zielony Pierścień Bałtyku); udział w porozumieniu Zielone Płuca Polski; udział w Programie Bałtyckim na rzecz ochrony środowiska.*

Podstawę prawną współpracy międzynarodowej z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej stanowią m.in.: *Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej z Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy północno-wschodnich województw Rzeczypospolitej Polskiej i Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej z dnia 22 maja 1992r. (tylko w części dotyczącej ochrony środowiska, Zalewu Wiślanego i monitoringu wód granicznych) i Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy w dziedzinie ochrony środowiska z dnia 25 sierpnia 1993r. (Moskwa).* Współpraca prowadzona jest w następującym zakresie:

- dopracowania międzynarodowego Programu „Zielone Płuca Polski” w części dotyczącej wzajemnego zainteresowania oraz opracowania wspólnych mechanizmów jego realizacji,
- kompleksowego wykorzystania Zalewu Wiślanego w zakresie ochrony Środowiska, ochrony zasobów biologicznych, w tym zasobów rybnych oraz rekreacji,
- realizacji wspólnych programów monitoringu ekologicznego wód granicznych,
- współdziałania w zakresie wwozu, wywozu i tranzytu odpadów przemysłowych.

Główny wysiłek koncentruje się w szczególności na:

- ochronę wód Zalewu Wiślanego, monitoringu wód i osadów dennych oraz inwentaryzacji składowisk odpadów w zlewni Zalewu,
- prowadzeniu systematycznych badań jakości wód granicznych według uzgodnionego programu i metodyk pomiarów,
- prowadzeniu systematycznej współpracy między polskimi i rosyjskimi organami odpowiedzialnymi za kontrolę przemieszczania odpadów.

W 2001r. miała miejsce w Warszawie wizyta o charakterze roboczym. Służyła ona wymianie informacji między obu stronami w zakresie realizacji polityki ochrony środowiska w Rzeczypospolitej Polskiej i Federacji Rosyjskiej. Strona rosyjska zainteresowana była rozdziałem kompetencji w sferze wykorzystywania zasobów naturalnych i ochrony środowiska po wdrożeniu reformy administracyjnej w warunkach rozwoju gospodarki rynkowej. Ze względu na kłopoty finansowe i organizacyjne Porozumienie jest realizowane w mniejszym zakresie.

Wskaźnikiem służącym ocenie realizacji tego celu jest: *Podpisanie umowy dotyczącej ochrony środowiska z Rosją co najmniej w zakresie ochrony wód i powietrza*. 19 września 2001 roku podpisano *Porozumienie o współpracy między Województwem Warmińsko-Mazurskim – Rzeczpospolita Polska i Administracją Obwodu Kaliningradzkiego - Federacja Rosyjska*, w którym strony zobowiązały się do wspierania wszelkich działań mających na celu ochronę środowiska naturalnego i zapobieganie różnym rodzajom klęsk żywiołowych.

Cel operacyjny: „Dobry stan i jakość wód”

W ramach tego celu określono działania: *opracowanie bilansu i programów zlewniowych; opracowanie gminnych programów gospodarki ściekowej; realizacja gminnych programów gospodarki ściekowej; budowa wysokosprawnych oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji na terenach wrażliwych (szczególnie w zlewniach jezior i wód podziemnych bez izolacji) z wykorzystaniem „Masterplanu” dla Wielkich Jezior Mazurskich; realizacja sprawnego systemu melioracyjnego; realizacji rozwiniętego systemu małej retencji; zwiększenie lesistości na obszarach wododziałowych i wysokich zagrożeń wód*.

W 2002r. w ramach tego celu zrealizowane zostały m.in. następujące działania: Zbudowano bądź zmodernizowano szereg oczyszczalni ścieków, m.in. modernizowano ciąg ściekowy oczyszczalni ścieków w Elblągu, zbudowano oczyszczalnię ścieków wraz z kanalizacją sanitarną w Kiwitach, zmodernizowano oczyszczalnię ścieków w Ośrodku Hodowli Indyków Frednowy.

Skanalizowano wiele miejscowości, m.in. zbudowano kanalizację Szestno – Ruska Wieś, Wieś – Boże, Lipinki – Sędzice, osiedla Mickiewicza w Korszach i w lewobrzeżnej części miasta Nowe Miasto Lubawskie.

Realizacja tego celu mierzona jest wskaźnikami:

- % wód powierzchniowych w I i II klasie czystości (co najmniej 70 %). Na monitoring wód powierzchniowych składają się badania przeprowadzane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ), w ramach regionalnej sieci stacji i stanowisk pomiarowych, zarówno na rzekach jak i jeziorach. Badania prowadzi się raz w miesiącu, w zakresie uwzględniającym specyfikę zlewni oraz charakterystyczne zanieczyszczenia i ich źródła. Otrzymane wyniki porównywane są z zaleceniami, zawartymi w Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn. 5 listopada 1991r. (Dz.U. Nr 116, poz. 503) w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub do ziemi, wg którego wody powierzchniowe zalicza się do trzech klas czystości, określających możliwość ich późniejszego wykorzystania gospodarczego:

- klasa I - wody do zaopatrzenia ludności w wodę do picia; zaopatrzenia zakładów przemysłowych, wymagających wody o jakości wody do picia i do bytowania w warunkach naturalnych ryb łososiowatych
- klasa II - wody do bytowania w warunkach naturalnych ryb innych niż łososiowate; chowu i hodowli zwierząt gospodarskich; urządzania kąpielisk, rekreacji i uprawiania sportów wodnych

- klasa III - wody do zaopatrzenia zakładów przemysłowych innych, niż wymagające wód o jakości wody do picia; nawadniania terenów rolniczych wykorzystywanych do upraw ogrodniczych oraz upraw pod szkłem i pod osłonami z innych materiałów.

Wody, w których choć jeden wskaźnik przekracza maksymalne wartości dopuszczalne dla klasy III, ocenia się jako pozaklasowe, nie odpowiadające normom (non).

Stan czystości akwenów województwa warmińsko – mazurskiego niestety stopniowo się pogarsza. W 2002r. w 12 % przekrojów pomiarowo – kontrolnych wody rzek miały II klasę czystości, 39,1 % III klasę czystości, a aż 48,9 % były wodami pozaklasowymi. 44,4 % natomiast kontrolowanych w tym roku jezior miało II klasę czystości, 50 % III klasę czystości, a 5,6 % było wodami pozaklasowymi.

- % wody podziemnej zdanej do poboru na cele komunalne (docelowo 100%). Monitoring jakości wód podziemnych prowadzony jest w ramach badań krajowych i regionalnych. Punkt obserwacyjny sieci krajowej, gdzie badana jest jakość wód czwartorzędowych znajduje się w Suszu. Badania składu i własności fizykochemicznych 37 wskaźników wykonuje się raz w roku. Otrzymane wyniki analiz Państwowy Instytut Geologiczny PIG przetwarza w komputerowej bazie MONBADA. W ramach systemu regionalnego, którego głównym zadaniem jest rozpoznanie oraz stała kontrola jakości zbiorników wód o znaczeniu regionalnym, badania wód czwartorzędowego głównego poziomu użytkowego, prowadzone są 2 razy w roku na wiosnę i na jesieni.

Otrzymane wyniki porównywane są z zalecaną przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska "Klasyfikacją jakości zwykłych wód podziemnych dla potrzeb monitoringu" z 1995 roku. Klasyfikacja ta wydziela:

- klasę Ia - wód najwyższej jakości bez przekroczeń dopuszczalnych wskaźników zanieczyszczeń, nadających się do celów pitnych bez uzdatnienia;
- klasę Ib - wód wysokiej jakości, nieznacznie zanieczyszczonych o naturalnym chemizmie, odpowiadających wodom do celów pitnych i gospodarczych wymagających prostego uzdatniania;
- klasę II - wód średniej jakości o naturalnym chemizmie, jak i zmienionych antropogenicznie, wymagających złożonego uzdatniania;
- klasę III - wód niskiej jakości, w których cechy fizyczne i zawartość głównych wskaźników zanieczyszczeń, znacznie przekraczają normy obowiązujące dla wód pitnych.

Przy kwalifikowaniu wody do odpowiedniej klasy, jako dopuszczalne przyjmuje się przekroczenie wartości granicznych 3 wskaźników nietoksycznych, które mieści się w granicach przypisanych bezpośrednio niższej klasie jakości. Nie dopuszcza się przekroczenia wartości granicznych każdego z 11 zbadanych wskaźników o charakterze toksycznym. Wody wykazujące wyższe stężenia wskaźników od określonych dla III klasy, określane są jako pozaklasowe.

Wody podziemne w 2002r. w 0,9 % punktów monitoringu stanowiły wody najwyższej jakości, w 25,2 % - wody wysokiej jakości, w 64,5 % - wody średniej jakości i w 9,3 % wody niskiej jakości.

Pomimo ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód nie zauważa się poprawy jakości wód, zwłaszcza jezior czy wód podziemnych. Samooczyszczanie się zbiorników wodnych jest procesem bardzo powolnym, niekiedy ich zanieczyszczenie jest tak znaczne, że staje się nieodwracalne. W tym przypadku jedynym ratunkiem dla jezior jest ich rekultywacja.

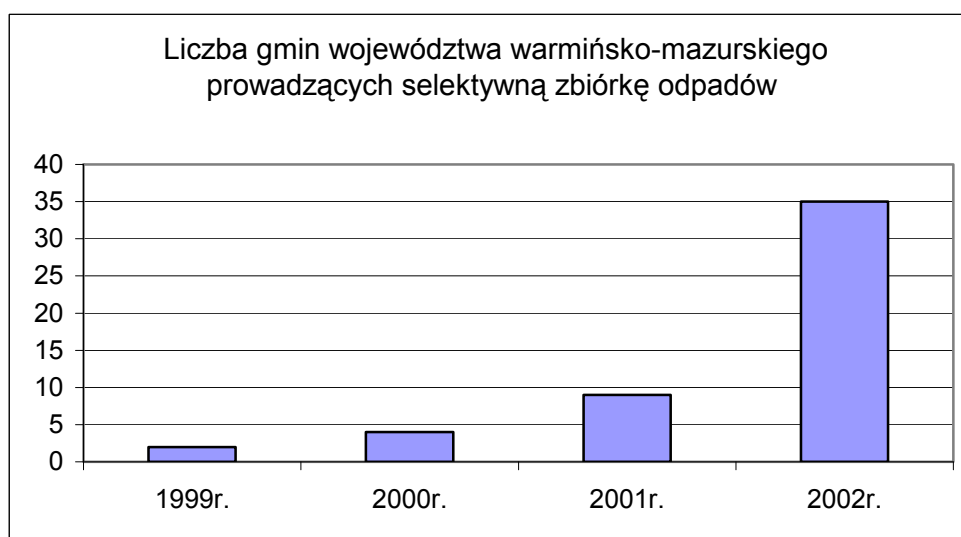
Cel operacyjny: „Poprawa jakości i ochrony powierzchni ziemi oraz ochrony powietrza atmosferycznego”

W celu kontroli realizacji tego celu określono wskaźniki:

- *Składowiska odpadów komunalnych.* Na przełomie lat 1999 – 2002 ilość składowisk spadła o 10. Jest to korzystny trend, gdyż z ekonomicznego i ekologicznego punktu widzenia jedno składowisko odpadów obsługiwać powinno populację min. 100 tys. mieszkańców. W związku z tym docelowo w województwie planowane jest funkcjonowanie nie więcej niż 15 dobrze funkcjonujących składowisk odpadów. W 2002r. funkcjonowało 75 składowisk odpadów komunalnych, które przyjęły 357,3 tys. Mg odpadów.

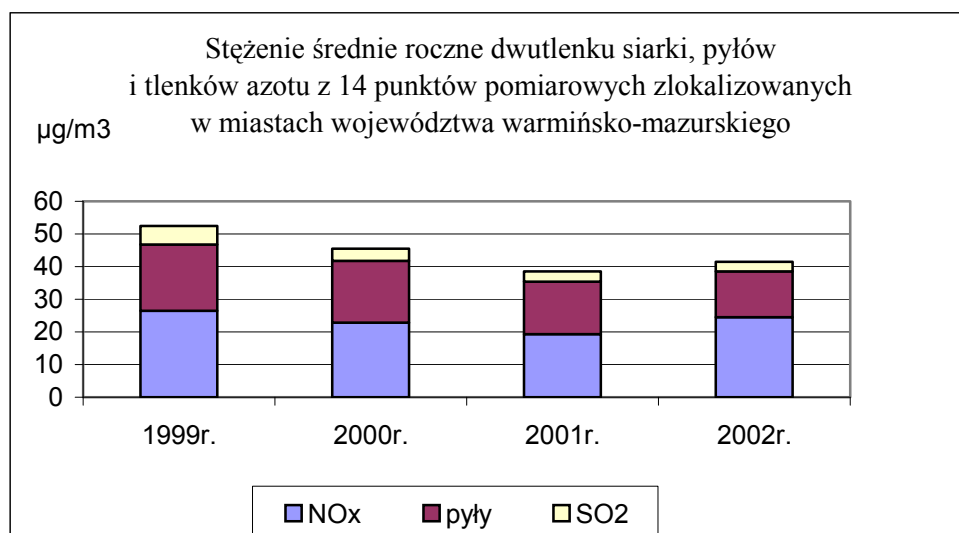

- *Zamknięte składowiska odpadów i zrehabilitowane składowiska odpadów.* W województwie sukcesywnie zamyka się i rekultywuje dzikie, nieczynne bądź niespełniające warunków składowiska. W sierpniu 2002r. wyłączono z eksploatacji i częściowo zrehabilitowano składowisko odpadów „Stomilu Olsztyn” w Gutkowie. (niwelacja i przykrycie gruntem). Ze składowiska Zakładów Mięsnych „Morliny” S.A. całość złożonych odpadów wywieziono i przekazano do wykorzystania na cele rolnicze. Rekultywowano ponadto składowisko mas formierskich w Elblągu.
- *Ilość gmin objętych selektywną zbiórką odpadów.* System selektywnej zbiórki odpadów w województwie warmińsko – mazurskim jest systematycznie rozbudowywany. Coraz to nowe samorzady tworzą lub podłączają się do systemu, rozszerza się również zakres odpadów podlegających selektywnemu gromadzeniu.

W 2002r. wybudowano m.in. Międzygminny Zakład Przerobu Odpadów Komunalnych w Sękitach (gm. Bisztynek) oraz usprawniono systemy selektywnej zbiórki odpadów m.in. w Reszlu, Olecku, Suszu i Kętrzynie. Ponadto odzysk odpadów prowadzony jest na 16 składowiskach odpadów.

- Stężenie SO_2 , CO_2 , NO_x i pyłu (redukcja o 10%) i emisja zanieczyszczeń z 50 największych zakładów województwa. Biorąc pod uwagę wyniki pomiarów stężenia średniego rocznego SO_2 i pyłu w 14 punktach pomiarowych zlokalizowanych w miastach o liczbie mieszkańców powyżej 20 tys., oraz ładunek SO_2 , CO, NO_x i pyłu wprowadzonego do powietrza przez zakłady, stwierdza się systematyczny spadek emisji tych zanieczyszczeń na przestrzeni lat 1999 – 2002. Spowodowane jest to systematyczną likwidacją bądź modernizacją kotłowni, poprawą parametrów paliw, termoizolacją budynków i systemów przesyłowych, wprowadzaniem nowszych, oszczędniejszych technologii produkcji oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. W 2002r. zmodernizowano wiele kotłowni, m.in. kotłownię na biomasę w zakładach Sklejka-Pisz S.A. w Pisz, zamontowano instalację odzysku ciepła z instalacji chłodniczej w Indykpolu w Olsztynie, zmodernizowano system grzewczy Szpitala Powiatowego w Biskupcu i miasta Pasłęka, zmodernizowano system ciepłowniczy Spółdzielni Mieszkaniowej i Szkoły Podstawowej w Wydminach z wykorzystaniem biomasy oraz zmodernizowano system grzewczy ośrodka wypoczynkowego w Mikołajkach z wykorzystaniem kolektorów słonecznych.

Przeprowadzono również szereg inwestycji z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. Oprócz modernizacji kotłowni z wykorzystaniem biomasy jako źródła energii, duży nacisk położono na organizację pozyskiwania i przerobu masy surowcowej oraz działania związane z produkcją różnego rodzaju biopaliw stałych. Paliwa te będą trafiały do kotłowni województwa warmińsko – mazurskiego, zastępując paliwo konwencjonalne i obniżając emisję zanieczyszczeń. Zakładano plantacje roślin energetycznych, wśród których największy areal zajęła wierzba energetyczna. Ponadto wybudowano małą elektrownię wodną w miejscowości Wojdyny.

Jedynie stężenie NO_x wzrosło w 2002r. w porównaniu do roku 2001. Można przypuszczać, że wywołane jest to zwiększeniem natężenia transportu samochodowego.

Cel operacyjny: „Hałas w normie”

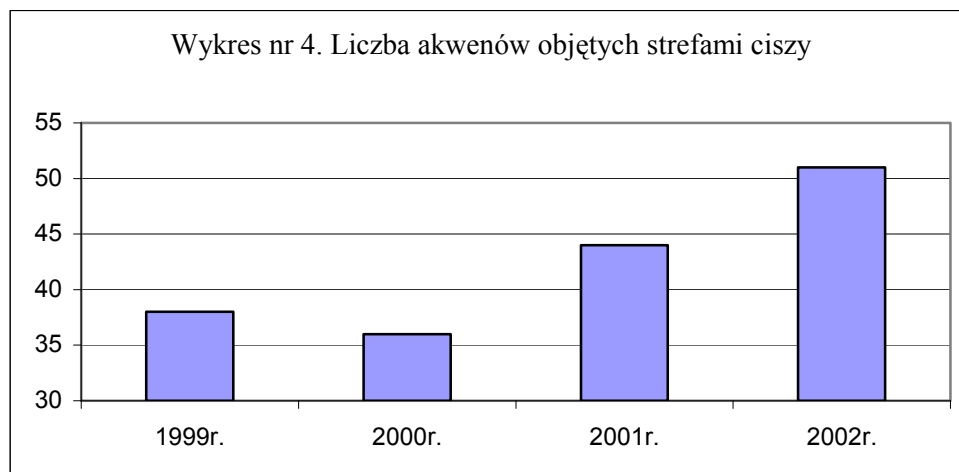
Działania określone w ramach celu to: *budowa obwodnic wokół terenów zurbanizowanych; budowa ekranów dźwiękochłonnych w strefach zabudowy; tworzenie mechanizmów instytucjonalnych do egzekwowania obowiązujących stref ciszy.*

Kontrola realizacji celu przeprowadzona będzie za pomocą wskaźników:

- *Poziom hałasu (zgodny z normami UE), zmniejszenie liczby zakładów emitujących hałas o wielkościach ponadnormatywnych.* Liczba stwierdzonych w trakcie kontroli przez

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska przekroczeń norm krajowych zmalała z 18 w 1999r. do 13 w 2002r. Generalnie uciążliwość zakładów produkcyjnych zmniejsza się w związku z wprowadzaniem nowszych, cichszych technologii, wyciszaniem urządzeń, stanowisk pracy i budynków. Zwiększa się natomiast natężenie hałasu związanego z ruchem samochodowym.

- Liczba stref ciszy na jeziorach i obszarach chronionych (zachowana co najmniej na dotychczasowym poziomie) – zwiększyła się ilość akwenów objętych przez starostów powiatów strefami ciszy z 38 w 1999r. do 51 w 2002r. i ma tendencję rosnącą. Ponadto ograniczenia związane z hałasem obowiązują na terenach obszarów prawnie chronionych.

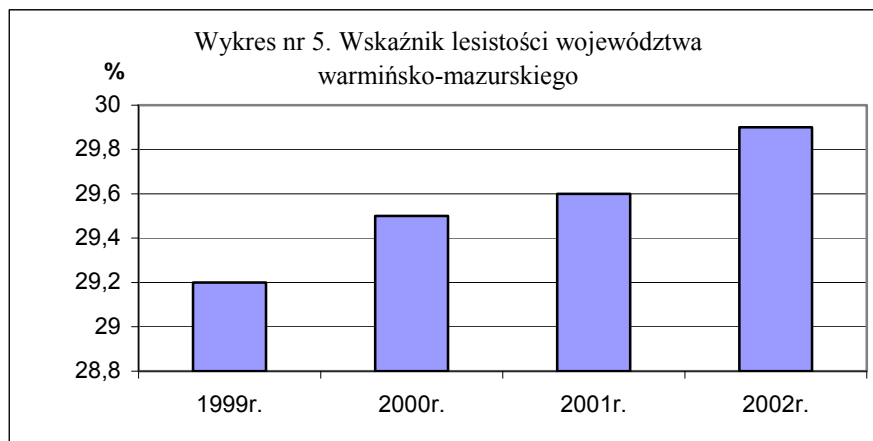

Cel operacyjny: „ Zachowane walory krajobrazowe”

Cel ten będzie realizowany poprzez: *restytucję gatunków fauny i flory; renaturalizację bagien, łąk i torfowisk; zapewnienie warunków do wędrówek zwierząt; podniesienie rangi ochronnej poprzez utworzenie parków krajobrazowych Puszczy Boreckiej oraz Napiwodzko – Ramuckiej.* W 2002r. w zakresie ochrony przyrody kontynuowano działania dotyczące sporządzania planów ochrony przyrody i parków krajobrazowych. Przeprowadzono szereg działań w ramach czynnej ochrony gatunkowej roślin i zwierząt na terenie województwa warmińsko - mazurskiego, m.in. sokoła wędrownego, nietoperzy, bociana białego, żubra, usuwano szkody powstałe w drzewostanie w lasach oraz parkach miejskich, leczono drzewa pomnikowe, prowadzono zalesiania i nasadzenia ochronne, opracowano plany ochrony rezerwatów przyrody.

Ocena realizacji tego celu odbywa się przy pomocy wskaźników:

- % wzrost powierzchni obszarów województwa objętych prawną ochroną przyrody (o 10% do 2015r.). Powierzchnia ta nieznacznie wzrosła – o 0,5% (do 53,6 %) w 2002r.
- wskaźnik lesistości (wyższy niż średni w kraju). Województwo warmińsko – mazurskie w 2002r. zajmowało 6 lokatę w kraju pod względem lesistości. Średnia krajowa wynosiła 28,5% podczas gdy w województwie – 29,7 %. W ciągu 4 lat 1999 – 2002 lesistość województwa wzrosła o 0,7 %.

Cel operacyjny: „**Monitoring środowiska**”

Cel ten będzie realizowany poprzez działania: *zorganizowanie wojewódzkiego banku informacji o środowisku; zorganizowanie systemu ostrzegania i ratownictwa przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska; organizację monitoringu przewozu materiałów niebezpiecznych.* W 2002r. monitoring środowiska prowadzony był na bieżąco przez WIOŚ oraz Sanepid. Ponadto Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska został wyposażony w sprzęt do monitorowania stanu czystości powietrza atmosferycznego. Liczne komendy straży pożarnej wyposażone zostały w sprzęt ratownictwa techniczno – ekologicznego.

Wskaźnik służący realizacji tego celu to:

- *Istnienie wojewódzkiego banku informacji o środowisku (roczne informacje).* Zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska* wojewódzkie bazy danych (dotyczące różnych zagadnień) prowadzone mają być w kilku instytucjach: urzędach marszałkowskich, urzędach wojewódzkich oraz w wojewódzkich inspektoratach ochrony środowiska. Aktualnie są one na etapie tworzenia bądź uzupełniania danych.

Cel operacyjny: „**Wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa – właściwa edukacja ekologiczna**”

W ramach celu sformułowano następujące działania: *umieszczenie edukacji ekologicznej w programach nauczania we wszystkich etapach; edukacja ekologiczna społeczeństwa poprzez szkolenia, popularyzację wydawnictw, informacje nt. środowiska naturalnego w mediach; doszkadzanie nauczycieli w zakresie działań proekologicznych; tworzenie i wyposażenie obszarów służących edukacji ekologicznej typu: ścieżki dydaktyczne, arboretum, parki dzikich zwierząt i rezerwaty.* W 2002r. w ramach edukacji ekologicznej przeprowadzono wiele konkursów i innych imprez o tematyce ekologicznej, wydano liczne publikacje promujące przyrodę Warmii i Mazur oraz wiedzę o ochronie środowiska, wyposażono Muzea Przyrody, Nadleśnictwa, Centra Edukacji Ekologicznej w ekspozyty oraz sprzęt dydaktyczny.

W celu kontroli realizacji tego celu określono wskaźniki:

- *Liczba ścieżek edukacyjnych na szlakach turystyki pieszej, rowerowej i konnej (budowa 33 ścieżek).* Co roku realizowane są nowe przedsięwzięcia z zakresu budowy i wyposażania ścieżek ekologicznych zarówno przez nadleśnictwa jak i przez parki krajobrazowe.

Ponadto dążąc do realizacji „Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego województwa warmińsko – mazurskiego” oraz na podstawie z art.17 Ustawy z dnia 27.04.2001r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. 62, poz. 627) oraz art. 14 Ustawy z dnia 27.04.2001r. o odpadach (Dz. U. nr 62, poz. 628) w 2002r. rozpoczęły się prace nad opracowaniem „*Programu ochrony*

środowiska województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010” wraz z „Planem gospodarki odpadami dla województwa warmińsko – mazurskiego na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010”. (Dokumenty te przyjęte zostały Uchwałami Nr XIV/189/03 i Nr XIV/190/03 Sejmiku Województwa Warmińsko – Mazurskiego z dnia 13 listopada 2003r.).

Wojewódzki program wynika z polityki ekologicznej kraju i wskazuje:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Sporz: czerwiec 2004 r.

Monitoring obszaru rozwoju: ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach
Cel strategiczny								
Województwo warmińsko – mazurskie krajowym liderem czystości środowiska	Polepszająca się pozycja województwa w klasyfikacjach charakteryzujących czystość środowiska (docelowo pierwsze miejsce)	opis					Województwo w klasyfikacjach charakteryzujących czystość środowiska plasuje się w czołówce kraju	UM
Cele operacyjne								
Wykorzystanie współpracy międzynarodowej dla ochrony środowiska	Podpisanie umowy dotyczącej ochrony środowiska z Rosją co najmniej w zakresie ochrony wód i powietrza						<i>Porozumienie o współpracy między Województwem Warmińsko-Mazurskim – Rzeczpospolita Polska i Administracją Obwodu Kaliningradzkiego - Federacja Rosyjska z 19 września 2001 r.</i>	UM
Dobry stan i jakość wód	% wód powierzchniowych w I i II klasie czystości (co najmniej 70%), w tym: rzek	%	10	15	10,1	12	Dane dotyczą tylko zbiorników badanych w danym roku	WIOŚ
			60	50	26,1	44,4		
	% wody podziemnej zdatnej do poboru na cele komunalne (docelowo 100 %),	%	50	40	39,1	26,1	Wskaźniki liczone wg punktów monitoringu poboru wody	
Poprawa jakości i ochrony powierzchni ziemi	Składowiska odpadów komunalnych	szt.	85	80	80	75		RSW-M, WIOŚ

Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach
oraz powietrza atmosferycznego	Zamknięte składowiska odpadów	szt.	15	6	0	0		WIOŚ
	Ilość gmin objętych selektywną zbiórką odpadów	szt.	2	4	9	35		
	Zrekultywowane składowiska odpadów	szt.	0	0	1	3		
	Stężenie SO ₂ , CO ₂ , NO _x i pyłu (redukcja o 10 %)	µg/m ³	Nox - 26 SO ₂ - 6 Pyły - 20	NO _x - 23 SO ₂ - 4 Pyły - 19	NO _x - 19 SO ₂ - 3 Pyły - 16	NO _x - 25 SO ₂ - 3 pyły - 14	Dane dotyczą stężenia średniego rocznego w 14 punktach pomiarowych zlokalizowanych w miastach o liczbie mieszkańców powyżej 20 tys.	WSSE
	Emisja zanieczyszczeń z 50 największych zakładów	tys. ton	Pył - 6,7 SO ₂ - 7,9 NO _x - 4,0 CO - 5,0	pył - 2,5 SO ₂ - 7,4 NO _x - 3,6 CO - 3,7	pył - 2,2 SO ₂ - 6,3 NO _x - 3,0 CO - 3,6	pył - 1,9 SO ₂ - 5,0 NO _x - 2,8 CO - 3,3		UM RSW-M
Hałas w normie	Poziom hałasu (zgodny z normami Unii Europejskiej), Zmniejszenie liczby zakładów emitujących hałas o wielkościach ponadnormatywnych	zakład	18	22	10	13	Wskaźnik dotyczy liczby stwierdzonych w trakcie kontroli WIOŚ przypadków przekroczeń norm krajowych	WIOŚ
	Liczba stref ciszy na jeziorach i obszarach chronionych (zachowana co najmniej na dotychczasowym poziomie)	szt.	38	36	44	51	Wskaźnik dotyczy liczby akwenów objętych strefami ciszy przez starostów w formie rozporządzenia	Starostwa
Zachowane walory krajobrazowe	% wzrost powierzchni obszarów województwa objętych prawną ochroną przyrody (o 10 % do 2015r.)	%	53,1	53,6	53,6	53,6	% udział powierzchni objętych prawną ochroną przyrody utrzymuje się na niezmiennym poziomie.	RSW-M 2003, s. 33
	Wskaźnik lesistości (wyższy niż średni w kraju)	%	29,2	29,5	29,6	29,7	Wskaźnik korzystniejszy niż średnio w kraju: w 2002 roku 28,5%. Województwo zajmuje 6 lokatę.	RSW-M 2003, s. 53

Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	1999	2000	2001	2002	Uwagi/komentarz	Źródło informacji o wskaźnikach
Monitoring środowiska	Istnienie wojewódzkiego banku informacji o środowisku (roczne informacje),						Jest na etapie tworzenia w Urzędzie Marszałkowskim, WIOSiu, Urzędzie Wojewódzkim	WIOŚ
Wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa – właściwa edukacja ekologiczna	Liczba ścieżek edukacyjnych na szlakach turystyki pieszej, rowerowej i konnej (budowa 33 ścieżek),	szt.	1	2	7	3	Wskaźnik dotyczy nowo wybudowanych ścieżek ekologicznych w danym roku	Nadleśnictwa WFOŚiGW

Użyte skróty:

UM – Urząd Marszałkowski RSW-M – Rocznik statystyczny województwa warmińsko – mazurskiego

WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ,

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska,

WSSE – Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna

Olsztyn, 18 czerwca 2004r

Załącznik nr 8

*do Raportu Okresowego Nr III z realizacji Strategii rozwoju społeczno
gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego
wg stanu na koniec 2002 roku*

**Obszar rozwoju
DZIEDZICTWO I KULTURA**

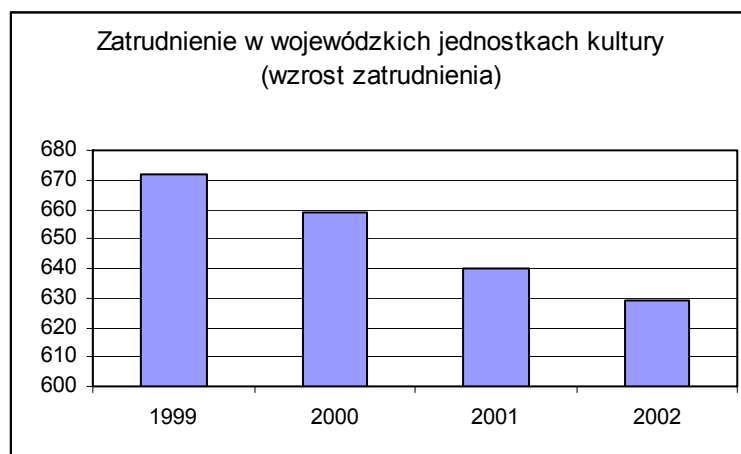
Olsztyn, czerwiec 2004 r

DZIEDZICTWO I KULTURA

W strategii w obszarze dziedzictwo i kultura postawiono cel główny: „*Bogactwo dziedzictwa i kultury regionu istotnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego*” oraz 2 cele operacyjne.

W opracowanej i przyjętej Uchwałą Nr XXX/443/01 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 9 października 2001r Strategii Rozwoju Kultury Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2015 roku stwierdzono, że znajomość regionalnego dziedzictwa Warmii i Mazur w społeczeństwie jest słaba, ale zainteresowanie dziedzictwem, przede wszystkim młodzieży wzrasta. Dane statystyczne wykazują wzrost odbiorców przedsięwzięć kulturalnych w galeriach sztuki, muzeach, domach i ośrodkach kultury. W teatrach i instytucjach muzycznych niewielki spadek. Wyraźny spadek odbiorców przedsięwzięć kulturalnych nastąpił w bibliotekach i kinach stałych. Spowodowane to zostało likwidacją filii i punktów bibliotecznych, których ilość w województwie w okresie od 1999 do 2002 roku zmniejszyła się o 19 filii, punktów bibliotecznych o 63 oraz likwidacją kin, których ilość w tym samym okresie zmniejszyła się o 11.

Pozytywnym przejawem poszukiwania własnej tożsamości, własnego dziedzictwa jest fakt działających i nowo rejestrujących się organizacji pozarządowych. Niektóre z nich stawiają za cel podtrzymywanie tradycji lokalnych i regionalnych. Wiele stowarzyszeń wspólnie z muzeami i innymi instytucjami kultury organizują interesujące przedsięwzięcia mające na celu rozbudzenie zainteresowań dziedzictwem regionu wśród dzieci, młodzieży i dorosłych w celu popularyzacji wiedzy i poszerzenia świadomości historycznej i kulturowej odbiorców. Wiodącą rolę pełnią wojewódzkie instytucje kultury. Zakładany wskaźnik wzrostu zatrudnienia w 10 wojewódzkich instytucjach nie został do chwili obecnej zrealizowany. Spadek liczby zatrudnionych obrazuje poniższy wykres.

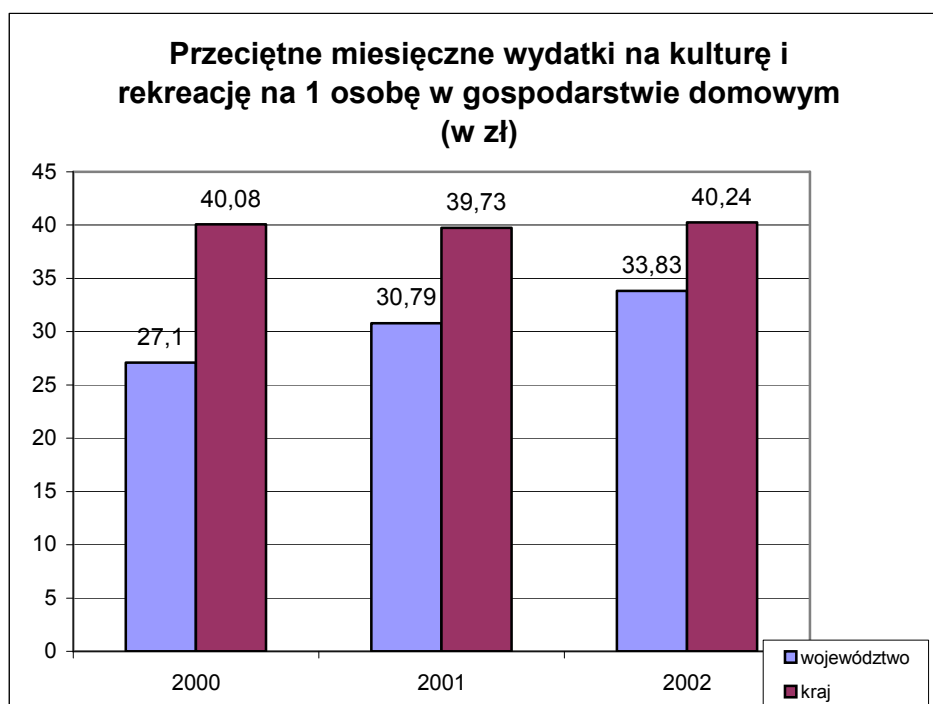
Spadek liczby zatrudnionych w 2001 i 2002 roku odnotowano głównie w Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie, gdzie nastąpiła zmiana zakresu działania tej instytucji. Uchwałą Nr XXIV/378/01 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 20 marca 2001 r. zmieniającą uchwałę w sprawie nadania Statutu Regionalnemu Ośrodkowi Kultury w Olsztynie została zmieniona nazwa, cele i zadania instytucji.

Również działania władzy publicznej w regionie (od Sejmiku po samorządy) tworzą warunki i możliwości nieskrępowanego działania mniejszości narodowych, co pozwala na pełniejsze sięganie i czerpanie ze skarbnicy kulturowej swojej „małej ojczyzny”. Niepokojącym jest jednak fakt zmniejszania się z roku na rok ogólnej dotacji na realizację zadań publicznych o charakterze wojewódzkim przez podmioty nie zaliczone do sektora finansów publicznych

Wydatki na kulturę z jednostek samorządu terytorialnego (JST) wzrosły z 70,4 mln zł w 1999 roku do 83,6 mln zł w 2002 r. natomiast udział procentowy wydatków z budżetów JST na kulturę w wydatkach ogółem budżetów JST zmniejszył się z 2,9 % w 1999 r. do 2,7 % w 2002 r.

Przeciętne miesięczne wydatki na kulturę i rekreację na 1 osobę w gospodarstwie domowym wzrosły z 24,4 zł w 1999 r. do 33,8 zł w 2002 r. tj. wzrosły o 38,8 %. Są one jednak niższe w porównaniu ze wskaźnikami krajowymi.

Cel operacyjny: „Dobry stan zabytków i muzeów”.

Działania operacyjne:

1. *Wsparcie inicjatyw lokalnych w tworzeniu placówek muzealnych, izb regionalnych, kolekcji oraz promocja miejsc historycznych.*

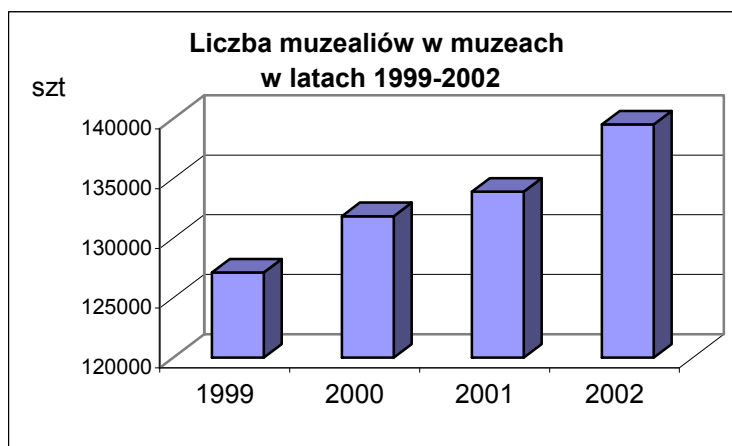
W trudnej sytuacji finansowej Samorządu Województwa, a tym samym instytucji kultury prowadzonych przez samorząd województwa koniecznym stało się poszukiwanie wciąż nowych

możliwych rozwiązań, aby zapewnić dalsze funkcjonowanie tych placówek. Na terenie województwa istnieją 3 muzea podległe samorządowi województwa (wraz z 8 oddziałami Muzeum Warmii i Mazur), 8 muzeów podległych samorządom miejskim i powiatowym oraz około 30 muzeów i mniejszych placówek o charakterze muzealnym, będące w gestii osób prywatnych, przedsiębiorstw, uczelni, stowarzyszeń, kościoła, a także wchodzących w strukturę innych instytucji, np. domów kultury. Łącznie na terenie województwa jest ok. 50 muzeów i punktów muzealnych. Mapa nie jest równomiernie pokryta siecią muzeów. Wschodnie powiaty: olecki, gołdapski i ełcki nie posiadają na swoim terenie muzeów. Bardzo słaba sieć muzeów jest także w powiatach południowo-zachodnich, tj. iławskim, nowomiejskim, nidzickim, działdowskim. Ełk – jako stolica Mazur – winno posiadać z prawdziwego zdarzenia muzeum regionalne. Aby uzyskać zakładany efekt (co najmniej jedno muzeum w mieście powiatowym) należałoby do 2015 r. utworzyć tego typu placówki w: Bartoszycach, Działdowie, Ełku, Olecku, Gołdapi, Iławie, Nowym Mieście Lubawskim.

Samorząd Województwa popiera inicjatywy lokalne w sprawie tworzenia nowych placówek muzealnych. W 2002 roku nie odnotowano żadnej inicjatywy ze strony samorządów lokalnych bądź organizacji pozarządowych w tym zakresie. Niewystarczające możliwości finansowe samorządu województwa nie pozwoliłyby jednak na finansowe wsparcie tego typu inicjatyw. Ewentualną pomocą w zakresie organizacyjnym i merytorycznym tworzenia nowych placówek służą wojewódzkie instytucje muzealne.

W 2002 roku nie udało się przekazać Muzeum Mazurskiego w Szczytnie, Muzeum w Mrągowie i Galerii Zamek w Reszlu samorządom lokalnym, na terenie których funkcjonują muzea stanowiące oddziały Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie. Działalność merytoryczna i edukacyjna w/w oddziałów adresowana jest głównie do mieszkańców danego miasta lub powiatu.

Liczba muzealiów w muzeach wzrosła z 127,1 tys. w 1999 r. do 139,5 tys. szt. w 2002 r. tj. o 10 %.

Na uwagę zasługuje duże wydarzenie plenerowe organizowane na Polach Grunwaldu, które w sposób doskonały promuje nie tylko miejsce o znaczeniu historycznym, ale również cały nasz region.

2. *Tworzenie muzeów specjalistycznych.*

Utworzenie w 2001 roku Muzeum Przyrody uznano za początek realizacji celu operacyjnego, określanego wskaźnikiem - powołania do 2015 roku pięciu muzeów specjalistycznych. Drugie specjalistyczne muzeum pojawiło się w 2002 r. Jest to Muzeum Kolejnictwa w Ełku - muzeum prywatne założone przez Mirosława i Adama Sawczyńskich.

3. *Zwiększenie opieki nad działalnością twórczą.*

Opiekę nad działalnością twórczą sprawują wojewódzkie instytucje kultury. Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost kwalifikowanej kadry w tych instytucjach. Wskaźnik wzrostu osób z wyższym wykształceniem w filharmonii i teatrach w 2002 roku osiągnął 16,5% (założono zwiększenie o 50 % do 2015 roku). Ożywioną działalność w zakresie profesjonalnej opieki nad kulturą ludową sprawuje Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie. MKL w Węgorzewie w ramach działalności statutowej sprawuje bezpośrednią opiekę nad folklorem, sztuką ludową oraz rzemiosłem wiejskim i małomiasteczkowym, a także prowadzi działalność konsultacyjną w zakresie kultury ludowej. Starostwo Powiatowe w Węgorzewie czyni starania o przekazanie tej instytucji do Samorządu Województwa. Z uwagi na brak środków Samorząd Województwa w 2002 roku nie przejął tej instytucji. Istnieją przesłanki, że nastąpi to w II kwartale 2004 roku.

4. ***Opracowanie i realizowanie programu wspierania i ochrony indywidualnych cech kultury regionalnej.***

W ramach Uchwały Nr XXXIII/512/02 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 lutego 2002r. w sprawie udzielania dotacji na realizację zadań publicznych o charakterze wojewódzkim przez podmioty nie zaliczone do sektora finansów publicznych udzielane są dotacje dla mniejszości narodowych na realizację przedsięwzięć kulturalnych, kultywujących narodowe tradycje. W roku 2002 przeznaczono na ten cel kwotę 38 tys. zł., w ramach której zrealizowano 13 przedsięwzięć w regionie. Z ogólnej kwoty 177,6 tys. zł. przeznaczonej na dofinansowanie realizacji zadań z zakresu kultury i ochrony jej dóbr wyodrębniono także kwotę 27,5 tys. zł. na dofinansowanie zabytków sakralnych w województwie.

Zgodnie z uchwałą Nr 19/32a/99 Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26.04.1999 roku w sprawie ustanowienia dorocznych nagród za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania kultury, ochrony dóbr kultury w województwie warmińsko-mazurskim w 2002 roku przyznano 5 nagród pieniężnych, w tym jedną nagrodę zbiorową w wysokości 7 tys. zł. Ogółem wydatkowano kwotę 20 tys. zł.

Cel operacyjny: „Szeroka oferta kulturalna”

Działania operacyjne:

1. ***Budowa nowych i doinwestowanie istniejących instytucji kulturalnych na rzecz zwiększenia zróżnicowanej oferty kulturalnej (centrum kultury mniejszości narodowych, centrum szkoleniowe w Górowie Iławeckim dla młodzieży z Europy Środkowo-Wschodniej).***

W ramach kontraktu wojewódzkiego zawartego 22 czerwca 2001r pomiędzy Radą Ministrów a Samorządem Województwa w 2002 r kontynuowano następujące projekty:

- „Centrum Spotkań Europejskich” – Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej „Światowid” w Elblągu. Celem projektu jest stworzenie nowoczesnego i profesjonalnego Ośrodka Kultury Edukacji Dzieci i Młodzieży w CKiWM „Światowid” w Elblągu o standardzie europejskim. W 2001 roku zrealizowano prace na kwotę 0,55 mln zł, w 2002 roku na kwotę 2,2 mln zł.
- „Biblioteczna Informacyjna Sieć Szkoleniowa” – Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie. Projekt ma na celu kompleksowe zabezpieczenie w sprzęt komputerowy sieci bibliotek (117) równomiernie rozłożonej na terenie całego województwa wraz z zaplanowanym systemem szkoleń kadry bibliotecznej – jest działaniem jednocześnie modernizującym istniejącą sieć instytucji kultury i wdrażającym nowoczesne technologie. Innowacyjny charakter projektu jest zintegrowany z działaniami w zakresie wirtualnej biblioteki i Bazy Informacji Lokalnej. W 2002 roku zakupiono sprzęt komputerowy na kwotę 1240 mln zł.
- „Kompleks pracowni rzemiosł tradycyjnych” – Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie. Realizowany projekt, jako zaplecze i baza Ośrodka Szkoleniowego Rzemiosł Tradycyjnych i Artystycznych. Projekt ma znaczenie nie tylko dla zachowania bogactwa mozaiki etnicznej i kulturowej naszego regionu, ale pozwoli stworzyć nowe miejsca pracy, wpłynie pozytywnie

na rozwój zasobów ludzkich, aktywizację obszarów wiejskich, a tym samym wzrost zainteresowania turystyką w regionie.

W ramach kontraktu wojewódzkiego realizowany był przez Zarząd Powiatu Bartoszyce projekt: Budowa Internatu Zespołu Szkół z Ukraińskim Językiem Nauczania w Górowie Haweckim – Centrum Szkoleniowe dla Młodzieży z Europy Wschodniej.

Kontynuowano modernizację Starego Ratusza – siedziby Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie. Zarząd Województwa wyasygnował na ten cel dodatkowe środki w wysokości 300 tys. zł. Ogółem w 2002 roku na modernizację Starego Ratusza przeznaczono z budżetu województwa kwotę 760 tys. zł.

2. Wspieranie współpracy partnerskiej regionów i samorządów, w tym wykorzystanie naturalnych powiązań mniejszości narodowych z ich ojczyznami.

W 2002 roku w ramach dotacji na realizację zadań publicznych o charakterze wojewódzkim przez podmioty nie zaliczone do sektora finansów publicznych udzielono wsparcia w kwocie 38 tys. zł. dla 13 organizowanych przedsięwzięć mniejszości narodowych (głównie narodowości ukraińskiej).

Samorząd Województwa w 2002 roku dofinansował również niżej wymienione zadania, których głównym założeniem jest kultywowanie i ochrona tradycji i kultury wśród ludności polskiego pochodzenia zamieszkałej na terenach byłych kresów, podtrzymywanie więzi między Polakami zamieszkałymi w kraju i zagranicą, wykorzystanie więzi etnicznych dla rozwijania współpracy międzynarodowej:

- XIII „*Jarmark Kaziuka*” i X Sesja popularnonaukowa (uczestniczą Polacy z Kresów oraz inni goście: dyrektorzy szkół, naukowcy z uniwersytetów, publicyści),
- XVIII „*Kaziuki – Wilniuki*”. Przedsięwzięcie nawiązujące do tożsamości narodowej Polaków z Wileńszczyzny. Do udziału zapraszani są artyści z Wilna, recytatorzy nawiązujący w swoich programach do tożsamości wileńskiej,
- Przewóz pomocy naukowych i książek do polskiej szkoły średniej w Butrymańcach – rejon Soleczniki Litwa. Światowy Związek Armii Krajowej Koło Miejskie w Olsztynie od wielu lat świadczy pomoc tej szkole.
- VIII „*Festiwal Kultury Kresowej*” – spotkanie ze sztuką i kulturą kresową. Biorą udział wykonawcy z Litwy, Białorusi, Ukrainy, Rosji, Szwecji i Polski. W festiwalu uczestniczą zespoły estradowe, artyści plastycy, twórcy rękodzieła artystycznego, poeci, dziennikarze oraz przedstawiciele związków Polaków.

Dofinansowaniem zostały także objęte imprezy organizowane na terenie naszego województwa o charakterze międzynarodowym:

- X Międzynarodowe Warsztaty Taneczne, „*Spotkania z Tańcem*” Gołdap. W warsztatach udział biorą zespoły z Rosji, Litwy, Białorusi, Polski i Grecji.
- „*Międzynarodowy Jarmark Folkloru*” jest doroczną imprezą folklorystyczną, prezentującą twórców ludowych działających aktywnie na terenie naszego województwa, na tle twórców z województw sąsiednich, a także z zagranicy – Litwy, Łotwy, Rosji, Białorusi, Ukrainy, Czech. Artyści dzięki przywiązaniu do swoich ludowych korzeni udostępniają szerokiej publiczności muzyczną duchową tradycję minionych pokoleń oraz dzieła sztuki ludowej i tradycyjne rzemiosło wiejskie.
- „*Międzynarodowe Spotkania Rodzin Muzykujących*” – przedsięwzięcie jest spotkaniem rodzin muzykujących z kraju i z zagranicy. Udział w festiwalu biorą rodziny z Polski, Białorusi, Łotwy, Ukrainy, Rosji.
- III „*Międzynarodowy Festiwal Tańca Tropikana Cup Supadance 2002*” – w festiwalu uczestniczyło 1500 zawodników z 15 krajów europejskich, m.in. Rosji, Ukrainy, Litwy,

Białorusi. Przedsięwzięcie stanowi wizytówkę naszego regionu słynącego z wysokiego poziomu tańca towarzyskiego.

Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie w ramach programu Stowarzyszenia Gmin RP Euroregion Bałtyk w 2001 roku zrealizowało dwa projekty: „*Poznać sąsiada*” i „*Bliskie spotkania*”, w 2002 roku: „*Za miedzą*” i „*Tak wiele nas łączy*”.

Poza realizowanymi projektami w ramach programów Unii Europejskiej Samorząd Województwa wspiera również współpracę partnerską regionów poprzez wojewódzkie instytucje kultury. Do ważniejszych działań zaliczyć można organizację przedsięwzięć przez:

Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej „Światowid” w Elblągu:

- VI Ogólnopolskie Spotkania Artystyczne Osób Niepełnosprawnych – w spotkaniach udział wzięło 200 osób z całej Polski oraz z obwodu kaliningradzkiego,
- Dni Kultury Rosyjskiej – VI edycja z cyklu „*Źródła*” – w ramach Dni odbyły się: występ zespołu muzyki cerkiewnej „*Miniatura*” z Kaliningradu, przegląd filmów rosyjskich, wieczór z balladą rosyjską, spektakl teatralny oraz biesiada rosyjska,
- Kolejna edycja cyklu „*O Puchar Bałtyku*” organizowana wspólnie z ośrodkami tanecznymi w Estonii, Litwie i Łotwie. Turniejom tanecznym towarzyszyły: warsztaty dla tancerzy, trenerów, nauczycieli, managerów sportu, pracowników instytucji kultury oraz seminarium dla dziennikarzy nt. „*Siła oddziaływania mediów na popularyzację tańca w regionie Morza Bałtyckiego*” oraz konferencja dla działaczy ruchu tanecznego.
- Polsko-Słowackie Warsztaty Artystyczne.

Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie:

- gościło dwie grupy z Białorusi: 15-osobową delegację nauczycieli którym w trakcie wizyty zaprezentowany został modelowy system edukacji młodzieży realizowany przez Centrum oraz 12-osobowa grupa stażystów nauczycieli i animatorów kultury,
- zrealizowało wizytę studyjną na Litwie, której współorganizatorem był Dom Kultury Polskiej w Wilnie. Uczestniczyli w niej przedstawiciele organizacji pozarządowych, domów i ośrodków kultury, teatru, biblioteki, muzeum z Olsztyna i województwa.

Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku:

- wspólnie z Parafią Rzymsko-Katolicką we Fromborku przygotowało i prowadziło Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej – Frombork 2002. Odbyło się 8 koncertów organowych, których wysłuchało około 1.300 osób.

Centrum Polsko-Francuskie COTES d' ARMOR – WARMIA i MAZURY w Olsztynie zorganizowało:

- Dni Kultury Francuskiej,
- Dni Bretanii,

Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie tradycyjnie już na Spotkaniach Teatralnych gości na scenie teatry zagraniczne. W dniach 15-24. 03.2002r. odbyły się gościnne spektakle:

- Teatr Yaaled (Rzym) – „*Samotność pól bawełnianych*”
- The Globe (Nowosybirsk) – „*Gracze*”,
- Jewgienij Griszkowicz (Kaliningrad) – monodram „*Jak zjadłem psa*”.

3. Promocja dorobku kulturalnego regionu poprzez współuczestnictwo w międzynarodowych programach i imprezach kulturalnych.

Samorząd Województwa w 2002 roku dofinansował przygotowanie i udział Formacji Standardowej „Jantar” w Mistrzostwach Europy w Holandii i w Mistrzostwach Świata w Mołdawii (formacja działa przy Stowarzyszeniu Tanecznym „Jantar” w Elblągu). Formacja zaprezentowała najnowszy układ muzyczny i choreograficzny zatytułowany „Moulin Rouge”. Zajęcie 5 miejsca w Holandii umożliwiło Formacji udział w Mistrzostwach Świata w Mołdawii. Wśród 17 najlepszych drużyn na świecie Elbląska Formacja zajęła czwarte miejsce.

Wojewódzkie instytucje kultury uczestniczą w realizacji szeregu międzynarodowych projektów:

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie

- Projekt PLACCAI realizowany w latach 1998 – 1999, zainicjowany przez Sejmik Samorządowy Województwa Warmińsko-Mazurskiego (wówczas olsztyńskiego) oraz Sejmik Samorządowy Województwa Halland. Celem programu było uaktywnienie działalności istniejących bibliotek w Polsce północno-wschodniej poprzez rozszerzenie ich funkcji jako centrów kulturalnych i ośrodków informacji lokalnej.
- BIL – Baza Informacji Lokalnej – program dofinansowywany przez Open Society Institute – realizowany w okresie od 1maja 2001r. do kwietnia 2002r. Zainstalowano i skonfigurowano bezpośredni dostęp modemowy do serwera. Zbudowano proste w obsłudze oprogramowanie do tworzenia serwisów baz informacji lokalnej. Przeszkolono pracowników bibliotek i urzędów z terenu województwa w zakresie obsługi stworzonego oprogramowania i w zakresie obsługi komputera do użytkowania internetu. Baza informacji lokalnej województwa jest serwisem internetowym, który wg. projektu będzie zawierał możliwie pełne informacje o województwie. Koncepcja serwisu zrodziła się podczas realizacji przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Olsztynie Country Library w Halmstad, finansowanego przez Unię Europejską oraz samorządy dwóch województw, programu "*Biblioteki Publiczne jako centra kultury i informacji*" PLACCAI. W 2001 roku Wojewódzka Biblioteka w Olsztynie udostępniała swoje zasoby komputerowe do realizacji przedsięwzięcia, prowadziła akcję mającą na celu zachęcenie jak największej liczby gmin, miast i powiatów województwa do czynnego uczestniczenia w serwisie. Prowadziła również starania o maksymalne uproszczenie i zautomatyzowanie prac przy tworzeniu serwisu tak, aby do jego aktualizacji nie była wymagana praca w pełni wykwalifikowanego personelu informatycznego, którym gmina często nie dysponuje. Kontynuacją programu BIL jest projekt „*BIS – Biblioteczna Informacyjna Sieć Szkoleniowa*” realizowany w ramach kontraktu wojewódzkiego. W latach 2000-2001 liczba baz informacji lokalnej wyniosła 5, w 2002 r zwiększyła się do 23. Ogółem koszt realizacji projektu – 159 tys. zł., w tym: dotacja na dofinansowanie projektu – 82,3 tys. zł, wkład własny WBP – 16,9 tys. zł., wkład własny gmin – 59,7 tys. zł.
- Kontynuacją programu BIL - Baza informacji Lokalnej jest realizowany projekt BIS – Biblioteczna Informacyjna Sieć Szkoleniowa w ramach kontraktu wojewódzkiego.
- Projekt PULMAN (Zaawansowana Sieć Aktywizacji Bibliotek Publicznych) - realizowany jest od 2 maja 2001r., obecnie w 36 krajach. WBP jest partnerem w projekcie i koordynatorem na Polskę (rolę współkoordynującą pełni Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy).Zakończenie projektu planowane jest na maj 2003 r. Budżet WBP w Olsztynie po korekcie w lipcu 2002r.: 17.640 euro. Obecnie przygotowywana jest korekta. Projekt w 100% realizowany jest ze środków Unii Europejskiej. Do listopada 2002 r. rozliczono kwotę 37,7 tys. zł.

Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie współuczestniczy w realizacji unijnych projektów Wspólnoty Europejskiej MŁODZIEŻ i SOKRATES:

- W ramach programu MŁODZIEŻ w latach 1999, 2000 i 2001 zrealizowano projekty: Słoneczne Spotkania, Miedza, Młodzieżowa Akademia Aktywności Społecznej, natomiast projekt „*Warmiński Wentylator*” zakończono 30.04.2002r.
- W 2002r. zrealizowano projekty: Miasto, wieś – nasza współczesna Wieża Babel. Rozpoczęto realizację projektu Ekodzieleń, który będzie kontynuowany w 2003 roku.
- Zaplanowany projekt „*Baby*” na okres od 1 marca 2003 r. do 28 lutego 2004 r. adresowany jest do młodych kobiet z Olsztyna i okolic zainteresowanych kulturą ludową i pracą z dziećmi. Jest odpowiedzią na potrzebę dokształcania się młodych dziewcząt, zdobycia konkretnych

umiejętności oraz rozwinięcia zainteresowań kulturą ludową. Miejsce: wsie Frączki, Tuławki, Pęciszewo, Jeziorany. Cele projektu: wyuczenie rzemiosła ludowego; stworzenie pracowni i warsztatu potrzebnych do pracy z dziećmi z regionu, archiwizacja starych pieśni i zwyczajów. Całkowity koszt projektu: 5.235 euro, grant – 3.475 euro.

- Od 1 lutego 2002r. CEiIK jest Ośrodkiem Regionalnym Narodowej Agencji Programu MŁODZIEŻ. Centrum dysponuje dwoma licencjonowanymi trenerami przeszkolonymi przez Agencję. Prowadzi w regionie akcję informacyjną o Programie, zmierzającą do wszechstronnego rozwoju aktywności młodzieży. Wspiera projekty o znaczeniu priorytetowym dla Narodowej Agencji realizujące „Strategię Włączania Młodzieży Defaworyzowanej” w działania Programu. Projekty zrealizowane w ramach zadań Ośrodka w 2002r. to: *Informujemy młodzież o Programie Młodzież, Pięć Akcji Programu Młodzież, Forum Młodzieży Warmii, Mazur i Podlasia*. Planowane i realizowane projekty w 2003 roku to: „*Szanse w Programie Młodzież*” (adresowany do młodych ludzi w wieku 15-25 lat z naszego regionu) i „*Dzień Integracji – Tacy Sami*” (projekt informacyjno-edukacyjny skierowany do młodzieży bezrobotnej w regionie o utrudnionym dostępie do kultury). Projekty realizowane w ramach współpracy Ośrodka Regionalnego „Programu Młodzież” z agencją dofinansowane w wysokości 10 tys. euro.
- W ramach programu SOKRATES – COMENIUS od czerwca 2001 do czerwca 2003 r. realizowany jest międzynarodowy projekt edukacyjny Stay or Get Away (*Zostań albo odejdź*). Jest on realizowany w Zespole Szkół Budowlanych w Braniewie oraz w Centrum Edukacji i Inicjatyw w Olsztynie. Koordynatorem i pomysłodawcą projektu jest organizacja Interkunst z Berlina, a partnerami w tym projekcie są szkoły z Halle i Wittenbergii w Niemczech oraz z Odense w Danii. Celem programu jest: wzbogacenie wiedzy uczniów na temat takich zjawisk jak ksenofobia, rasizm i przemoc; wprowadzenie tych zagadnień do kanonu nauczania, rozszerzenie programu nauczania o aspekty i zjawiska bezpośrednio dotyczące młodzieży żyjącej w dzisiejszym świecie oraz aktywizowanie młodzieży i nauczycieli w życiu szkolnym i społecznym; angażowanie do wspólnej pracy zarówno uczniów jak i nauczycieli (stworzenie płaszczyzny partnerskiej pomiędzy uczniem i nauczycielem), a także uatrakcyjnienie form przekazywania i przyswajania wiadomości podawanych w szkole; w sposób praktyczny poznanie takich technik zdobywania informacji jak np. wywiad, ankieta oraz internet; rozszerzenie współpracy o kontakty międzynarodowe – w sposób pośredni poprzez internet jak i bezpośredni poprzez przygotowywanie wspólnie z młodzieżą z innych krajów spektaklu teatralnego (w ten sposób uczniowie z Niemiec, Danii i Polski będą mieli szansę na wymianę własnych doświadczeń oraz poznanie się i przełamanie istniejących stereotypów). W 2002 roku w działaniach projektu uczestniczyło 2850 młodych osób.
- W ramach Programu SOKRATES, wspólnie z partnerami sześciu państw europejskich (Wielka Brytania, Portugalia, Irlandia, Hiszpania, Niemcy i Belgia) w sierpniu 2002r rozpoczęto międzynarodowy trzyletni projekt SZTUKA JAKO KATALIZATOR SPOŁECZNEGO WŁĄCZENIA. Wszyscy partnerzy zrealizowali w 2002r. spotkania informacyjne, sformułowane zostały grupy inicjatywne programu. W ich skład wchodzi łącznie 60 osób. Jako środowiska uczestniczące ze strony Polski wybrano społeczności podolsztyńskiej wsi Frączki i Pęciszewa (okolice Braniewa) oraz grupy młodzieży subkulturowej z Olsztyna, Braniewa i Ostródy. Celem programu jest promowanie sztuki i uczestnictwa w niej jako: katalizatora społecznego włączenia, środka przekazu w kontekście uczenia się między-kulturowego, badanie jak uczący się mogą wzbogacać się i rozwijać się poprzez dzielenie się doświadczeniami w kontekście międzykulturowym, identyfikowanie sposobów w których sztuka staje się motywacją do dalszego uczenia się, badanie spojrzenia na uczących się jako nauczycieli i nauczycieli jako uczących się.
- Od sierpnia 2002 Centrum uczestniczy jako partner w projekcie Międzynarodowe Spotkania Dramat i Liturgia, którego głównym organizatorem jest Stowarzyszenie Teatr Wiejski Węgajty. Projekt realizowany jest w ramach Europejskiego Programu Kultura 2000.

Schola TWW od kilku lat realizuje program pod nazwą IMoDaL Międzynarodowe Spotkania Dramat i Liturgia. W latach 2002-2003 dzięki środkom uzyskanym z programu CULTURE 2000 (jako jedna z niewielu instytucji pozarządowych w kraju) rozszerzyła swoje działania w sposób tak znaczący, że mogła stworzyć sieć osób i instytucji na szczeblu lokalnym, jak i europejskim, zajmujących się podobną problematyką.

Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie otrzymało dotację z Funduszu Unii Europejskiej w latach 1999 – 2002 w wysokości 246,6 tys. zł, w tym 1999 r. – 18,4 tys. zł.; 2000 r. – 14,5 tys. zł.; 2001r. – 55,8 tys. zł.; 2002r. – 157,9 tys. zł.

Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej „Światowid” w Elblągu:

- W ramach programu Stowarzyszenia Gmin RP Euroregion Bałtyk w 2001 roku Centrum zrealizowało:
 - projekt „Międzynarodowe Warsztaty Artystyczne „*Kadyny Wioska Sztuki*” – 8.031,52 euro, tj. 25,2 tys. zł,
 - wspólnie ze Stowarzyszeniem Tanecznym „Jantar” dwa projekty: „*Razem w Euroregionie – Spotkania Artystyczne Osób Niepełnosprawnych Euroregionu Bałtyk*” – 4.686,84 euro, tj. 15,7 tys. zł i „*Europejskie Spotkania Taneczne Pomosty 2001*”- wartość kontraktu 7.362,45 euro, tj. 15,7 tys. zł.
- W ramach programu „Small Projects Programme – Small Projects Facility” Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Warszawie w 2002 roku Centrum zrealizowało projekt „*Baltic Cup*” Międzynarodowy Festiwal Tańca – kolejna edycja „*O puchar Bałtyku*” organizowanego wspólnie z ośrodkami tanecznymi w Estonii, Litwie i Łotwie. W festiwalu wzięło udział 338 par z 15 krajów. Wartość kontraktu: 25.500 euro, tj. 105,8 tys. zł.

Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku w ramach programu Kultura 2000 zawarło porozumienie o współpracy WORLD VIEW NETWORK obejmujący okres 2002 – 2004. Instytucje muzealne ze Szwecji, Włoch, Wielkiej Brytanii, Czech i Polski, które zajmują się dziedzictwem pozostawionym przez pięciu uczonych: *Mikołaja Kopernika, Tycho de Brahe, Jana Keplera, Galileusza i Izaaka Newtona* zawarły między sobą porozumienie o współpracy. Miejsca, gdzie znajdują się pamiątki po uczonych, promowane jako jedna, kompleksowa atrakcja turystyczna, pokazująca historię powstania współczesnej idei postrzegania świata. Współpraca obejmuje cztery wspólne programy działań. Oprócz wspólnych programów każda z zaangażowanych instytucji realizuje własny projekt lokalny.

Program zakłada finansowanie w wysokości:

- 54,88 % ze środków Komisji Europejskiej i 45,12% ze środków własnych.

Do końca 2002 roku Muzeum otrzymało dofinansowanie w kwocie 45.8 tys. zł. (tj.13.000 euro), natomiast poniesione wydatki to kwota 110,3 tys. zł, (tj. 28.663 euro). Otrzymanie następnej kwoty dofinansowania na drugi rok realizacji projektu odbędzie się po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za poprzedni okres rozliczeniowy.

Projekt na lata 2002-2004, dofinansowanie na cały ten okres wyniesie 856 000 euro.

Celem projektu było zaprezentowanie historii o tym jak współczesny wizerunek świata wykreowany został dzięki współpracy kilku naukowców z różnych stron Europy, a przez to zwiększyć wiedzę o tym jak powstało nowoczesne postrzeganie świata. Ponadto miano wzmocnić zainteresowania młodych ludzi naukami przyrodniczymi i badaniami, oraz zmienić miejsca związane z 5 wybitnymi astronomami w znaczące atrakcje turystyczne.

Skupiono się na pracy pięciu wielkich astronomów (*Mikołaja Kopernika z Polski, Tycho Brahe z Danii, Johannes Keplera z Niemiec, Galileo Galilei z Czech oraz Isaaca Newtona z Wielkiej Brytanii*). Projekt miał polegać na stworzeniu inwentarza obecnej wiedzy i pamiątek po 5 wielkich astronomach, stworzeniu współpracy pomiędzy historykami zajmującymi się tą dziedziną nauki. Powstał wielojęzyczny portal w Internecie, oraz dokumentacja dotycząca miejsc poświęconych astronomom. Pokazane zostały wystawy. Miejsca związane z wielkimi astronomami, promowano jako jedną, kompleksową atrakcję turystyczną, pokazującą historię powstania współczesnej idei postrzegania świata.

Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie (aktualnie powiatowa instytucja kultury) w 2001 roku realizowało projekty:

- „*Poznać sąsiada*” w ramach programu Gmin RP Euroregion Bałtyk – Fundusz Małych Projektów, Program Współpracy Transgranicznej PHARE Polska-Region Morza Bałtyckiego – otrzymana dotacja w wysokości 10,9 tys. zł, wkład własny 3,9 tys. zł.
- „*Bliskie spotkania*” w ramach programu Stowarzyszenia Samorządów Polskich Euroregionu Niemen – Fundusz Małych Projektów, Program Współpracy Transgranicznej PHARE Polska Granica Wschodnia – otrzymana dotacja w wysokości 53,3 tys. zł, wkład własny muzeum 20,8 tys. zł.

Opracowano: czerwiec, 2004

Monitoring obszaru rozwoju: DZIEDZICTWO i KULTURA

Cel	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	uwagi	Źródło informacji o wskaźnikach ^{z/}
Cel strategiczny								
Bogactwo dziedzictwa i kultury regionu istotnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego	Wzrost zainteresowania bogactwem dziedzictwa i kulturą	opis					w części opisowej	UM
	Zatrudnienie w wojewódzkich jednostkach kultury (wzrost zatrudnienia)	osoby	672	659	640	629	Samorząd Województwa jest organizatorem 10 wojewódzkich instytucji kultury. Obserwowany spadek liczby zatrudnionych w 2001 i 2002 roku odnotowano głównie w Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie. Wynika to ze zmiany zakresu działania tej instytucji. Uchwałą Nr XXIV/378/01 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 20 marca 2001 r. zmieniającą uchwałę w sprawie nadania Statutu Regionalnemu Ośrodkowi Kultury w Olsztynie została zmieniona nazwa, cele i zadania instytucji.	UM
Cele operacyjne								
Wskaźniki								
1 Dobry stan zabytków i muzeów	Nakłady na ochronę zabytków (wzrost)	tys.zł	3.614	4.056	3.266	3.234	W zawartych kwotach mieszczą się nakłady instytucji kultury posiadające siedzibę w obiektach zabytkowych (objętych badaniem ankietowym), udzielane dotacje z budżetu województwa na ochronę zabytków i środki będące w dyspozycji Warmińsko-Mazurskiego Konserwatora Zabytków. Środki z budżetu województwa i W-MKZ na ochronę zabytków z roku na rok maleją.	UM
	Nakłady na remonty i modernizację wojewódzkich instytucji muzealnych (wzrost)	tys.zł	45	168	10	x	Dane dotyczą trzech wojewódzkich muzeów. Udzielane muzeom dotacje inwestycyjne nie pozwalają na właściwą troskę i zabezpieczenie cennych substancji zabytkowych siedzib muzealnych. W miarę swoich możliwości finansowych - dochodów własnych - muzea realizują niezbędne remonty bieżące. Pozytywnym zjawiskiem jest prowadzenie systemem gospodarczym przez Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku robót remontowo-konserwacyjnych i budowlano-montażowych.	UM
	Liczba wyremontowanych i zmodernizowanych zabytków siedzib muzeów (do 2015 r. -11)	obiekt	4	4	4	5	W 1999 roku: Muzeum Przyrody w Olsztynie, Muzeum w Ostródzie oraz dwa obiekty architektury na terenie Muzeum Budownictwa Ludowego, Parku Etnograficznego w Olsztynku (chałupa dębowa z dwoma płytkimi podcieniami szczytowymi z Nowej Różanki i karczma ze Skandawy). W 2002 roku jeden obiekt architektury na terenie Parku Etnograficznego w Olsztynku (chałupa powiślańska z wysuniętym podcieniem i gankiem pod nim).	UM
	Liczba muzeów w miastach (do 2015 r. co najmniej jedno w mieście powiatowym)	muzeum	11	13	13	14	Nadal bez muzeum pozostają takie miasta powiatowe jak: Bartoszyce, Braniewo, Iława, Działdowo, Olecko i Gołdap, Nowe Miasto Lubawski	UM

Departament Kultury i Edukacji

Cel		Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	uwagi	Źródło informacji o wskaźnikach
		Liczba muzeów specjalistycznych (do 2015 r. - 5)	obiekt	x	x	1	2	W 2001 r. utworzono Muzeum Przyrody w Olsztynie, w 2002 Muzeum Kolejnictwa w Elku.	UM
		Liczba muzealiów w muzeach	szt	127.132	131.861	133.914	139.529	Liczba muzealiów systematycznie wzrasta. Większość muzealiów pozyskiwana jest nieodpłatnie od sponsorów i osób prywatnych.	RSW-M 2000, s.185;2001,s.388; 2002,s.402
2	Szeroka oferta kulturalna	Wydatki na kulturę z budżetów jednostek samorządu terytorialnego (wzrost; 2002 r. o 6 % powyżej inflacji; 2003 r. -o 5 % powyżej inflacji; 2004 r. o 4 % powyżej inflacji; 2005 r. o 3 % powyżej inflacji, 2006 r. o 3 % powyżej inflacji)	tys.zł	70.431	77.624	81.900	83.600	Porównując wydatki na kulturę do roku bazowego, tj. 1999 w 2000 roku nastąpił wzrost nakładów (ze środków JST) na kulturę o 10,21%, tj. o 0,11% powyżej inflacji, w 2001 r. o 16,28%, tj. o 10,78 % powyżej inflacji, w 2002 r. o 14,43%, tj. o 12,53% powyżej inflacji. Porównując do roku poprzedniego % wzrost nakładów powyżej inflacji odpowiednio wynosi: w 2000 r. - 0,11%, 2001 r. - 0,00%, 2002 r. - spadek o 3,49%.	RS woj.
		% udział wydatków z budżetu jednostek samorządu terytorialnego na kulturę	%	2,9	2,8	2,69	2,66	% udział wydatków z budżetu JST na kulturę w 2002 r. ogółem wyniósł 2,66%. W samorządzie województwa % udział wyniósł 12,65 (nastąpił nieznaczny wzrost w stosunku do roku 2001), w powiatach 0,22% (na poziomie roku 2001), w gminach 2,85%, w miastach na prawach powiatu 2,22% (nastąpił nieznaczny spadek w porównaniu do 2001 roku).	RSW-M 2000,s.227;2001,s.467 ;2002,s.482;2003,s.481
		Przeciętne miesięczne wydatki na kulturę i rekreację na 1 osobę w gospodarstwie domowym (wzrost o 50 % do 2015 r.)	zł	24,37	27,1	30,79	33,83	W 2002 roku przeciętne miesięczne wydatki na kulturę i rekreację na 1 osobę w gospodarstwie domowym w województwie wyniosły 33,83 zł., jest to o 6,41 zł. mniej od średniej krajowej. W stosunku do roku bazowego 1999 - wzrost wydatków w województwie o 38,81%.	RS W-M 2000,s.154;2001,s.336 ;2002,s.350;2003,s.348
		% wzrost kwalifikowanej kadry dla filharmonii i teatrów (zwiększenie o 50 % do 2015 r.)	%	x	7,6	11,1	16,5	Wskaźnik liczony w stosunku do roku bazowego (1999 - liczba zatrudnionych z wyższym wykształceniem 95 osób). Dane dotyczą wojewódzkich instytucji, tj. teatrów i filharmonii.	UM
		Liczba wyremontowanych i zmodernizowanych obiektów wojewódzkich instytucji kultury (do 2015 r. - 6)	obiekt	1	2	2	2	Muzeum Przyrody w Olsztynie, Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie,	UM
		Liczba Powiatowych Bibliotek Publicznych (docelowo w każdym powiecie)	biblioteka	3	4	10	12	Biblioteki powiatowe są w miastach: Elbląg, Olsztyn, Pastęk, Wirtualna Powiatowa Biblioteka Publiczna, Bartoszyce, Braniewo, Iława, Lidzbark Warmiński, Olecko, Ostróda, Gołdap, Węgorzewo.	UM
		Liczba zakupionych książek na 100 mieszkańców (do 2006 - 10 woluminów do 2015 - 18 woluminów)	wolumin	5	4	4	4	W kolejnych latach odnotowano spadek dotacji z Ministerstwa Kultury na zakup nowości wydawniczych dla bibliotek publicznych w województwie.	UM
		Liczba baz internetowej informacji lokalnej w bibliotekach publicznych (do 2006 r. 117)	baza	0	5	5	23	Osiągnięta liczba 23 baz internetowej informacji lokalnej w 2002 r. możliwa była dzięki realizacji projektu w ramach kontraktu wojewódzkiego pn. "Biblioteczna Informacyjna Sieć Szkoleniowa" przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Olsztynie.	UM

Departament Kultury i Edukacji

Cel	Wskaźniki	Jedn. miary	1999	2000	2001	2002	uwagi	Źródło informacji o wskaźnikach
	Liczba premier w teatrach dramatycznych (do 2015 r. wzrost o 50 %)	premiera	12	17	10	11	Informacje dotyczą Teatru Dramatycznego w Elblągu i Olsztynie.	UM
	Liczba przedstawień, koncertów w teatrach i instytucjach muzycznych	impreza	1.757	2.098	2.020	1.992	Obserwowany spadek liczby przedstawień i koncertów uwarunkowany jest wielkością budżetów instytucji kultury. Od 2000 roku poziom udzielanych dotacji dla tych instytucji w zasadzie utrzymuje się na tym samym poziomie.	RS W.2003,s.399
	Liczba imprez teatralnych o charakterze ogólnopolskim i międzynarodowym (wzrost o 1-ną rocznie)	impreza	2	2	2	1	Niedobór środków finansowych w teatrach nie pozwala na organizację większych ilości imprez ogólnopolskich i międzynarodowych, których koszty są niewspółmiernie wyższe od imprez o zasięgu wojewódzkim.	UM
	Liczba koncertów symfonicznych poza siedzibą filharmonii (do 2015 r.-15)	koncert	8	9	6	10	Liczba koncertów symfonicznych poza siedzibą filharmonii (nie biorąc pod uwagę 2001 roku) zachowuje tendencję wzrostu.	UM
	Liczba wystaw muzealnych	wystawa	154	89	125	153	Liczba wystaw muzealnych od 2001 roku wzrasta. Znaczący wpływ na taki stan ma utworzenie nowych muzeów: Muzeum Przyrody w Olsztynie, Muzeum w Ostródzie i Muzeum Kolejnictwa w Elk.	RSW 2000, s.185;2001,s.388; 2002,s.402;2003,s.398
	Liczba wystaw ogółem organizowanych przez galerie sztuki	wystawa		41	26	37	Dane statystyczne dotyczące liczby wystaw organizowanych przez galerie dotyczą 3 galerii w 2000 i 2002 roku, 2 galerii w 2001 roku.	RSW. 2001,s.388; 2002,s.402;2003,s.399
	w tym z zagranicy			6	2	7		
	Liczba odbiorców przedsięwzięć kulturalnych w ciągu roku (wzrost o 30 % do 2015 r.)	tys.osób	7.279	6.888	6.697	6.493	Dane dotyczą odbiorców przedsięwzięć kulturalnych organizowanych przez: galerie sztuki, muzea, teatry i instytucje muzyczne, biblioteki z filiami i kina stałe. Nastąpił spadek wypożyczeń księgozbiorów w bibliotekach i filiach. Spowodowane to zostało likwidacją filii i punktów bibliotecznych, których ilość w okresie od 1999 do 2002 r. zmalała o 19 filii, punktów bibliotecznych o 63. Spadła również ilość widzów w kinach stałych. W okresie od 1999 do 2002 r. zmniejszyła się ilość kin w województwie o 11.	RSW 2000,s.184-185;2001,s.387-389;2002,s.4001-403;2003,s.397-399
		Tys. osób	1.227	–	1.559,1	–	Publikowane dane co dwa lata dotyczą odbiorców przedsięwzięć kulturalnych domów i ośrodków kultury, w których obserwuje się wyraźny wzrost. Możliwość pozyskiwania środków finansowych przez stowarzyszenia (podmioty nie zaliczone do sektora finansów publicznych) na organizację różnego rodzaju przedsięwzięć oraz ich czynna współpraca z domami i ośrodkami kultury z pewnością przyczynia się do wzrostu liczby odbiorców.	RSW 2001,s.200; 2003,s.239
	Liczba zespołów artystycznych klubów i kół zainteresowań w domach i ośrodkach kultury (do 2015 r. co najmniej 700)	zespół	856		963		Dane publikowane są co dwa lata.	RSW 2001,s.200; 2003,s.239

Roczniki statystyczne Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2000, 2001, 2002, 2003 -skrót RSW-M.; Roczniki statystyczne Województw 2000 i 2001,2002, 2003 skrót RSW

Materiały własne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego - skrót UM

Informacje dotyczące jednostek samorządowych instytucji kulturalnych gromadzone są w:

Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie- dla domów, ośrodków kultury i galerii; Teatrze im. ST. Jaracza w Olsztynie - dla teatrów; Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie - dla muzeów

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie - dla bibliotek; Wojewódzki Konserwator Zabytków - dane dot. zabytków

Sporządzono: czerwiec 2004r

PODSUMOWANIE

1. Charakterystyka województwa, elementy ogólnej oceny sytuacji społeczno-gospodarczej województwa na koniec 2002 roku zawarte są w szeregu wcześniej przedkładanych dokumentach, w tym Programie Rozwoju Regionalnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2004-2006

Kompleksowa ocena sytuacji społeczno-gospodarczej województwa na koniec 2002 roku potwierdza utrzymywanie się cech charakterystycznych dla naszego województwa, wykazanych w diagnozie opracowanej w ramach prac nad Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego:

- **Region Warmii i Mazur obejmuje obszary o wybitnych walorach przyrodniczych**, unikatowych w skali europejskiej, na które składają się urozmaicona rzeźba terenu, liczne jeziora, duże kompleksy leśne, rezerwaty przyrody:
 - Ogólna powierzchnia regionu wynosi 24,2 tys. km², co stanowi 7,7% powierzchni Polski i stawia województwo na czwartym miejscu w kraju.
 - Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych wynosi 1297,6 tys. ha tj. 53,6% powierzchni województwa, co plasuje województwo na 3 miejscu w kraju za województwem świętokrzyskim (62%) i małopolskim (58,1%),
 - Powierzchnia gruntów leśnych wynosi 738,5 tys. ha, co oznacza 4 lokatę w kraju, (po województwach zachodniopomorskim, mazowieckim, wielkopolskim),
 - % udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków do ogółu ludności znacznie korzystniejszy jest w naszym województwie (66,1%) niż w kraju (56,7%). Jesteśmy na 3 miejscu w kraju, za województwem pomorskim i dolnośląskim,
 - najmniejsza w kraju emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych, pyłowych
 - ilość odpadów wytworzonych w ciągu roku na 1 km² (bez odpadów komunalnych) – 18,3 ton; kraj 377 tys. ton – najniższa w kraju
- **Ludność i procesy demograficzne charakteryzuje:**
 - 12 lokata w kraju pod względem stanu ludności (niższy stan ludności występuje w lubuskim, opolskim, podlaskim i świętokrzyskim,
 - najniższa w kraju średnia gęstość zaludnienia - 59 osób/km², kraj 122 km² (najwyższa gęstość zaludnienia występuje w województwach śląskim 384 osób/ km², małopolskim – 214 osób/ km² i dolnośląskim - 146 osób/ km²,
 - Nadal wysoki przyrost naturalny ludności - wskaźnik na 10 tys. ludności 2,0 promila (kraj – wskaźnik ujemny - 0,1 promila), Wyższy wskaźnik notowano w 2002 r jedynie w województwie pomorskim),
 - Utrzymujący się wysoki odpływ ludności, saldo migracji na 1000 ludności było ujemne i wyniosło minus 2,1 promila, kraj minus 0,5 promila; wyższe saldo wystąpiło tylko w województwie opolskim minus 4,3 promila, a w śląskim kształtowało się na tym samym poziomie,
 - Najniższy w kraju wskaźnik zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych – 5,1; kraj 7,5 ;
 - Jeden z najwyższych wskaźników ludzi młodych do 25 lat - 37,4% (kraj 34,6)– wyższy wskaźnik wystąpił w województwie podkarpackim.

- **Województwo jest nadal regionem o najwyższej w kraju stopie bezrobocia.** Niemniej, należy zauważyć, iż jej wzrost w 2002 roku w stosunku do 1998 roku wyniósł 147% (stopa bezrobocia odpowiednio 19,7 i 28,9) jest korzystniejszy niż w kraju, który wyniósł 173% (stopa bezrobocia odpowiednio 10,4 i 18,0). Na podobnym poziomie utrzymują się relacje pomiędzy województwem a krajem wskaźnika „pracujących na 1000 mieszkańców” roku 2000 do roku 1998.
- **Produkt krajowy, stopień zamożności mieszkańców województwa odbiega niekorzystnie od średniej krajowej,**
 - Produkt krajowy na 1 mieszkańca w 2001 roku wyniósł 14,1 tys. zł; kraj 20,6 tys. Zł. Oznacza to, że był niższy od średniego w kraju o 27,6% (w 2000 r. o 24,9%). Po raz pierwszy od kilku lat Województwo warmińsko-mazurskie spadło z 13 lokaty w kraju na 14 pozycję (niższe wskaźniki dotyczą lubelskiego i podkarpackiego). Sytuacja na tyle jest niekorzystna, gdyż od roku 1999 pojawiła się tendencja rok rocznego spadku PKB na jednego mieszkańca naszego województwa w stosunku do średniej krajowej. Wartość produkcji dodanej na 1 pracującego wyniosła 40,3 tys. zł (kraj 44,1 tys. zł) – 9 lokata w kraju. Województwo Warmińsko-mazurskie w 2001 r. wytworzyło 2,8% PBK -12 miejsce w kraju (w 2000r. – 2,8%, 12 lokata). Niekorzystnie kształtuje się również w województwie wynik finansowy przedsiębiorstw (jednostki, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, bez banków, instytucji ubezpieczeniowych, domów maklerskich i szkół wyższych). W przemyśle w 2000 roku wynik finansowy zarówno brutto jak i netto był ujemny oraz ujemny wynik finansowy netto w 2001r. Jedynie w budownictwie wynik finansowy netto i brutto zarówno w roku 2000 jak i 2001 był dodatni. Niemniej jednak on również w 2001 roku zdecydowanie się pogorszył w stosunku do roku 2000. Ta więc zasadne jest by już na tym etapie dokonać pogłębionych analiz przyczyn powstającej niekorzystnej sytuacji w województwie warmińsko-mazurskim względem kraju w PBK.
 - Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto – 1851,02 zł (kraj 2097,83 zł) – 10 lokata w kraju (niższe wskaźniki podkarpackie, lubuskie, lubelskie, łódzkie, podlaskie, kujawsko-pomorskie),
 - Przeciętna miesięczna emerytura i renta z pozarolniczego systemu ubezpieczeń – 900,05 zł – kraj 1039,34 zł – 12 lokata),
 - Przeciętna miesięczna emerytura rolników zbliżona do średniej krajowej 699,65 zł – 8 lokata (kraj 700 zł),
 - Liczba osób korzystających z opieki społecznej na 10 tys. ludności 947,7 tys. zł – wskaźnik najwyższy w kraju (666,8 tys. zł)
- **Wśród podmiotów gospodarczych dominuje sektor prywatny, przedsiębiorstwa małe i średnie,**
 - Na ogólną liczbę 107,9 tys. podmiotów gospodarki – 98,9% stanowią podmioty MŚP- przedsiębiorstwa małe i średnie. Stanowi to 3,1% podmiotów gospodarczych kraju.
- **Województwo charakteryzuje się stosunkowo niskim stopniem uprzemysłowienia.** Jego udział w krajowej produkcji wynosi 2,5%. W produkcji przemysłowej dominuje produkcja artykułów żywnościowych i napojów, mebli, maszyn i aparatury elektrycznej, a także opon, drewna, odzieży, maszyn i urządzeń,
- **Ważną rolę w gospodarce województwa spełnia rolnictwo, charakteryzuje się specyficznymi warunkami gospodarowania:**

- Województwo należy do najzimniejszych regionów Polski. Gleby Warmii i Mazur są mocno zróżnicowane. Wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej nie odbiega od przeciętnego w kraju. Warunki przyrodnicze stawiają przed województwem wymóg wysokiego poziomu uzbrojenia technicznego, powodują, że koszty jednostkowe produkcji rolniczej są wyższe, dochodowość natomiast mniejsza niż w innych regionach kraju.
 - Obszar przeciętnego gospodarstwa jest dwukrotnie większy niż średnia w Polsce. Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego wynosi w województwie 18,7 ha; kraj 8,3 ha, co plasuje region na 1 miejscu w kraju,
 - Województwo produkuje i przetwarza na skalę rynkową: zboża, ziemniaki, buraki cukrowe, rzepak, warzywa, owoce, mleko, mięso, miód, ryby,
 - **Województwo obejmuje tereny bardzo atrakcyjne turystycznie**, przede wszystkim pojezierza łańskie, olsztyńskie, ełckie, Krainę Wielkich Jezior Mazurskich, Zalew Wiślany oraz duże kompleksy leśne, wzbogacone licznymi zabytkami architektury i techniki np. Kanał Elbląski. Region Warmii i Mazur dysponuje liczącą się w kraju bazą noclegową (7 miejsce w kraju). Baza turystyki podlega stopniowo przemianom jakościowym. Nadal barierą stanowi niedostateczna liczba całorocznych miejsc noclegowych o wysokim standardzie.
2. Województwo warmińsko-mazurskie ze względu na szereg czynników takich jak: położenie geograficzne na osi wschód-zachód, w sąsiedztwie Obwodu Kalingradzkiego, w regionie Morza Bałtyckiego; ukształtowanie terenu, szatę roślinną, zasoby naturalne, potencjał ludzki i wiele innych czynników, winno szczególnie wykorzystać możliwości wynikające z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.
 3. Istotne wsparcie realizacji rozwoju społeczno-gospodarczego województwa, poszczególnych powiatów, a także gmin **stanowi krajowa pomoc publiczna**, w tym dofinansowanie zadań w ramach kontraktów wojewódzkich.

W latach 2001-2003 na zadania zawarte w Kontrakcie Wojewódzkim finansowane ze środków krajowych wydatkowano prawie 0,3 mld zł, z czego 123 mln zł stanowiła dotacja z budżetu państwa, pozostałe środki zaangażowane zostały przez gminy, powiaty, samorząd województwa i inne podmioty publiczne.
Szczegółowe informacje w tym zakresie przedkładane są odrębnie. Elementy ich zawarte są również w niniejszej informacji.
 4. W ramach Programu Wsparcia na 2004 rok – z dotacji z budżetu państwa na zadania kontraktu wojewódzkiego dla województwa warmińsko-mazurskiego na 2004 rok zapisano kolejne 64,4 mln zł, w tym:
 - 51,2 mln zł na zadania jednostek samorządu terytorialnego,
 - 13,2 mln zł na zadania realizowane w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego i INTERREG III,
 - 12,5 mln zł – na inwestycje w środki trwałe w zakresie regionalnych pasażerskich przewozów kolejowych.
 5. W ramach Kontraktu na 2004 rok w porównaniu do pierwszego Kontraktu objęte zostały zadania z nowych dziedzin np. modernizacja bazy i podnoszenie standardu instrumentów pomocy społecznej, popularyzowanie regionu oraz środowisk z wykorzystaniem miejscowych zasobów dziedzictwa kulturowego, wspieranie projektów z zakresu promocji, edukacji, zdrowia i ekologii realizowanych przez organizacje pozarządowe i społeczne.
 6. Obok krajowej pomocy publicznej, szczególnie po roku 2000 istotne znaczenie ma **zagraniczna pomoc publiczna** dla województwa warmińsko-mazurskiego, realizowana w formie różnych programów, w tym zwłaszcza Phare, ISPA, Sapardu, Programu

Aktywizacji Obszarów Wiejskich . Na obszarze województwa realizowane są projekty o charakterze regionalnym, a nawet szerszym jak Regionalna Strategia Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Projekt ŁUK Południowego Bałtyku, Projekt Seagull („Mewa”) – projekt dla Erroregionu Bałtyk.

Informacje w tym zakresie przedkładane są odrębnie. Elementy zawarte są również w niniejszej informacji.

7. Ważny element wsparcia strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa w najbliższych latach mieć będzie realizacja zadań w ramach **Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006**.
8. Program Rozwoju Regionalnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2004-2006 przyjęty został na sesji Sejmiku w kwietniu 2004 roku.

Komponent programu rozwoju regionalnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2004-2006, finansowany ze środków budżetu państwa obejmuje realizację zadań w ramach priorytetów:

- * Priorytetu I – Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej oraz społecznej,
- * Priorytetu II - Pobudzanie inicjatyw gospodarczych i społecznych służących podnoszeniu jakości życia mieszkańców regionu,

Natomiast komponent programu rozwoju regionalnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2004-2006, finansowany ze środków ZPORR obejmuje realizację zadań w ramach priorytetów:

- * Priorytetu I – Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionu,
- * Priorytetu II – Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich,
- * Priorytetu III – Rozwój lokalny,

Komponent programu rozwoju regionalnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2004-2006, finansowany ze środków Programu Sąsiedztwa „Polska – Litwa - Rosja” w ramach inicjatywy wspólnotowej INTERREG III A.

9. Wiele trudnych problemów społecznych, podobnie jak w skali kraju - nabrzmiały od lat – znajdzie rozwiązanie m.in. w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Część jednak problemów np. z zakresu zjawisk patologicznych zwalczania narkomanii, rozwiązywania problemów alkoholowych nadal czeka na rozwiązania europejskie, dostosowanie prawa unijnego – stwarzającego bezpośrednio możliwości korzystaniu ze środków unijnych.

Niezależnie od docelowych rozwiązań unijnych i podejmowanych na szczeblu krajowym cenne są dotychczasowe podejmowane inicjatywy przez samorząd województwa, jak i samorzady powiatów, gmin.

Na podkreślenie zasługują podjęte działania przez samorząd województwa w latach 2000-2002 na rzecz utworzenia na terenie województwa Ośrodka dla dzieci i młodzieży uzależnionej od alkoholu i narkotyków. Dzięki tym inicjatywom powstał taki ośrodek w Elblągu, którego prowadzenie powierzono Katolickiemu Ruchowi Antynarkotycznemu Karan.

10. Z dotychczasowego przebiegu realizacji „Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego województwa warmińsko – mazurskiego” należy wymienić między innymi w 2002 roku realizację następujących przedsięwzięć w poszczególnych obszarach rozwoju:

„Wspieranie przedsiębiorczości”:

w celu operacyjnym: *„Wzrost potencjału gospodarczego, zwłaszcza MŚP, poprawa konkurencyjności”*

- Realizacja projektu Regionalna Strategia Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego” Głównym jego celem jest stworzenie efektywnego systemu promocji i wspierania innowacyjności oraz poprawy konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw.

„Edukacja”:

- zrealizowano 2 cele operacyjne: „Stworzenie systemu edukacji dostosowanego do potrzeb rynku pracy”. i „Pełna realizacja funkcji szkoły”

„Infrastruktura techniczna” :

w celu operacyjnym: *„Zwiększenie zewnętrznej dostępności transportowej oraz wewnętrznej spójności”*

- nastąpił wzrost o 7 km linii zelektryfikowanych
- wzrosła o 1637 km długość dróg o ulepszonej powierzchni

w celu operacyjnym: *„Prawidłowa gospodarka wodna i sprawny system infrastruktury technicznej przeciwpowodziowej i melioracyjnej”* wykonano

- 24,7 km regulacji rzek i kanałów, 15,4 km odbudowy wałów
- zmodernizowano 14 stacji pomp, dokonano melioracji 69 ha terenów zagrożonych

w celu operacyjnym: *„Infrastruktura techniczna na rzecz ochrony środowiska zgodna z normami Unii Europejskiej”* w ramach Kontraktu Wojewódzkiego na lata 2001-2003 realizowano szereg inwestycji m.in.

- „Budowa oczyszczalni ścieków dla m. Korsze, wsi Glitajny i Kłamy”
- „Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Bystrym k/Giżycka”
- „Kanalizacja sanitarna lewobrzeżnej części Nowego Miasta Lubawskiego – I etap”(oddano 2,9 km sieci kanalizacji sanitarnej)
- „Budowa sieci kanalizacyjnej w m. Lidzbark Welski”[uzyskano 18 tys. km kanalizacji sanitarnej, 4,5 km kolektora tłoczego, 15 przepompowni ścieków]
- „Tworzenie warunków dla rozwoju regionalnego w rejonie Wielkich Jezior Mazurskich w wyniku realizacji wybranych projektów z zakresu
- „Przebudowa systemu ciepłego Fromborka”
- „Międzygminny Zakład Kompleksowego przerobu odpadów komunalnych w Sękitach gm. Bisztynek”

„Restrukturyzacja Obszarów wiejskich” :

w celu operacyjnym: *„Dobrze funkcjonujące i efektywnie produkujące gospodarstwa rolne”.*

- na dotacje związane z realizacją zadań w rolnictwie w 2002 r. wydatkowano 23,4 mln zł,

w celu operacyjnym: „*Produkcja żywności wysokiej jakości*”

- nastąpił wzrost liczby gospodarstw rolnych prowadzących produkcję metodami ekologicznymi z 33 w 1999 roku do 104 w 2002 r. o łącznym areale ok. 5850 ha. W tej dziedzinie województwo warmińsko- mazurskie jest liderem w Polsce.

w celu operacyjnym: „*Tworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem*”

- W wyniku podpisanych umów i porozumień o współpracy, pomiędzy służbami zatrudnienia a Agencją Nieruchomości Rolnych powstało szereg programów wychodzących poza standardowe działania urzędów pracy. Łączyły one środki Agencji i Funduszu Pracy, a także skupiały w działaniach w zakresie aktywizacji społeczności popegeerowskiej szereg partnerów, takich jak: samorzady gminne i powiatowe, służby pomocy społecznej, Związek Byłych Pracowników PGR, zakłady pracy, organizacje charytatywne, instytucje szkoleniowe itp. Wymierny rezultat tych programów, to stałe lub okresowe zatrudnienie ponad 780 osób.
- Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie i Regionalne Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich w Starym Polu realizując działania związane z upowszechnianiem alternatywnych i dodatkowych źródeł dochodu dla gospodarstw rolnych wspólnie z liderami stowarzyszeń agroturystycznych organizował szkolenia w których udział wzięło ok. 160 osób.

w celu operacyjnym: „*Rozwinięta infrastruktura na terenach wiejskich*”

- 14 powiatów i 59 gmin realizowało inwestycje wodociągowe, drogowe oraz wodno - ściekowe. Przy realizacji powyższego działania korzystano również ze środków: Ekofunduszu, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.

w celu operacyjnym: „*Racjonalne wykorzystanie potencjału przyrodniczego regionu*”

Podjęte działania w tym celu spowodowały, że w latach 1999-2002 nastąpił wzrost produkcji rolniczej. Wyraża się on takimi wskaźnikami, jak:

- obsada bydła (wzrost z 32,2 do 34,7 szt./100 ha UR.) – co oznacza także, że zakładany wzrost obsady bydła do poziomu średniej krajowej został już osiągnięty (średnia krajowa – 32,7 szt./100 ha UR).
- obsada trzody chlewnej (wzrost z 69,1 do 76,3 szt./100 ha UR).
- produkcja mleka i żywca rzeźnego na 1 ha użytków rolnych (wzrost odpowiednio z 495 l i 175 kg do ponad 660 l i 208 kg).

Na podkreślenie zasługuje fakt, że wzrost produkcji rolniczej następuje w parze z racjonalizacją wykorzystania gruntów ornych, co wyraża malejący wskaźnik wykorzystania gruntów ornych pod produkcję rolniczą.

„Rozwój turystyki” :

w celu operacyjnym: „*Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu*”

- do użytku oddano 12 wyposażonych w nowoczesny sprzęt komputerowy oraz profesjonalnie umeblowanych powiatowych punktów informacji turystycznej.
- wypromowano 6 regionalnych produktów turystycznych
- województwo promowało swoje walory turystyczne na następujących zagranicznych oraz krajowych targach turystycznych: Utrecht Holandia, ITB Berlin, MITT Moskwa, Hamburg,

Katowice „GLOB“, Łódź „Na styku kultur“, Warszawa „TT Warsaw Tour & Travel“, Poznań „Tour Salon“, Kijów

- w wyniku konkursu wybrano logo naszego regionu
- powołano komitet założycielski Warmińsko – Mazurskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, która w styczniu 2003 r. uzyskała wpis do Krajowego Rejestru Sadowego.

w celu operacyjnym: „Zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce”

- wzrosła liczba miejsc noclegowych w hotelach o 400. Na koniec 2002 r. – 6 lokata w kraju

„Atrakcyjność zamieszkania” :

w celu operacyjnym: „Bardzo dobra i racjonalnie usytuowana baza sportowo – rekreacyjna”

- Oddano do użytku 14 nowych sal sportowych, w tym 4 pełnowymiarowe,

w celu operacyjnym: „Wysoki poziom zabezpieczenia medycznego”

- Na terenie nowych obiektów szpitala MSWiA w Olsztynie umieszczono oddziały i poradnie onkologiczne Zespołu Pulmonologii i Onkologii, w przygotowaniu powołanie Centrum Onkologii.
- Od 2000 r. możliwość wykonywania badań inwazyjnych serca w pełno profilowym oddziale kardiologicznym w szpitalu wojewódzkim w Elblągu, a od 2001 w Olsztynie.
- Funkcjonuje 27 działów pomocy doraźnej z 6 filiami – brak 8.

w celu operacyjnym: „Atrakcyjny rynek pracy”

- w latach 1999 – 2002 ponad 251 tys. bezrobotnych w województwie podjęło pracę stałą lub na czas określony (średnio rocznie prawie 63 tys. osób), z czego rocznie około 20% było subsydiowanych Funduszem Pracy (FP); powstało 765 nowych miejsc pracy dzięki pożyczkom udzielanym z FP pracodawcom; 1 492 osoby podjęły działalność gospodarczą, wspomagana pożyczkami z Funduszu Pracy; podniosło kwalifikacje, nabyło nowe lub przekwalifikowano 24.540 osób.
- W 2002 r. zauważalne były symptomy poprawy sytuacji na rynku pracy. Liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 1.724 osoby.

w celu operacyjnym: „Zapewnione bezpieczeństwo publiczne ”

- uchwałą Sejmiku powołano Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku.
- wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw kryminalnych korzystniejszy niż średnio w kraju (województwo 68,7 %, kraj 54,9%)

w celu operacyjnym: „Zapewnione bezpieczeństwo socjalne infrastruktura socjalna sprzyjająca aktywizacji i zapobiegając marginalizacji”

- utrzymuje się na wysokim poziomie liczba osób objętych pomocą społeczną
- liczba dzieci przebywających w 13 rodzinnych domach dziecka wzrosła do 86.
- Utworzono Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych HEROLD
- Powstał Związek Stowarzyszeń Warmińsko – Mazurski Bank Żywności w Olsztynie.

„Środowisko przyrodnicze” :

- województwo w klasyfikacjach charakteryzujących czystość środowiska plasuje się w czołówce kraju
- w celu operacyjnym: „Wykorzystanie współpracy międzynarodowej dla ochrony środowiska”
- 19 września 2001 roku podpisano *Porozumienie o współpracy między Województwem Warmińsko-Mazurskim – Rzeczpospolitą Polską i Administracją Obwodu Kaliningradzkiego - Federacją Rosyjską*, w którym strony zobowiązały się do wspierania wszelkich działań mających na celu ochronę środowiska naturalnego i zapobieganie różnym rodzajom klęsk żywiołowych.

w celu operacyjnym: „Dobry stan i jakość wód”

- Pomimo ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód nie zauważa się poprawy jakości wód, zwłaszcza jezior czy wód podziemnych.

w celu operacyjnym: „Poprawa jakości i ochrony powierzchni ziemi oraz ochrony powietrza atmosferycznego”

- wybudowano Międzygminny Zakład Przerobu Odpadów Komunalnych w Sękitach (gm. Bisztynek) oraz usprawniono systemy selektywnej zbiórki odpadów m.in. w Reszlu, Olecku, Suszu i Kętrzynie. Ponadto odzysk odpadów prowadzony jest na 16 składowiskach odpadów.
- notuje się systematyczny spadek emisji zanieczyszczeń na przestrzeni lat 1999 – 2002. ładunku SO₂, CO, NO_x i pyłu wprowadzonego do powietrza przez zakłady

„Dziedzictwo i kultura” :

w celu operacyjnym: „Szeroka oferta kulturalna ”

W ramach kontraktu wojewódzkiego 2001-2003 realizowano następujące projekty:

- „Centrum Spotkań Europejskich” – Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej „Światowid” w Elblągu. Celem projektu jest stworzenie nowoczesnego i profesjonalnego Ośrodka Kultury Edukacji Dzieci i Młodzieży w CKiWM „Światowid” w Elblągu o standardzie europejskim
- „Biblioteczna Informacyjna Sieć Szkoleniowa” – Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie. Projekt ma na celu kompleksowe zabezpieczenie w sprzęt komputerowy sieci bibliotek (117) równomiernie rozłożonej na terenie całego województwa wraz z zaplanowanym systemem szkoleń kadry bibliotecznej. Jest działaniem jednocześnie modernizującym istniejącą sieć instytucji kultury i wdrażającym nowoczesne technologie. Innowacyjny charakter projektu jest zintegrowany z działaniami w zakresie wirtualnej biblioteki i Bazy Informacji Lokalnej.
- „Kompleks pracowni rzemiosł tradycyjnych” – Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie. Realizowany projekt, jako zaplecze i baza Ośrodka Szkoleniowego Rzemiosł Tradycyjnych i Artystycznych. Projekt ma znaczenie nie tylko dla zachowania bogactwa mozaiki etnicznej i kulturowej naszego regionu, ale pozwoli stworzyć nowe miejsca pracy, wpłynie pozytywnie na rozwój zasobów ludzkich, aktywizację obszarów wiejskich, a tym samym wzrost zainteresowania turystyką w regionie.

Samorząd Województwa dofinansowywał zadania, których głównym założeniem jest kultywowanie i ochrona tradycji i kultury wśród ludności polskiego pochodzenia

zamieszkałej na terenach byłych kresów, podtrzymywanie więzi między Polakami zamieszkałymi w kraju i zagranicą, wykorzystanie więzi etnicznych dla rozwijania współpracy międzynarodowej.

11. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2015 roku jest dokumentem o charakterze długofalowym, długookresowym. Warunki realizacyjne „Strategii” będą ulegać stałej ewaluacji.

Kompleksowa ocena procesu ewaluacji „Strategii” uwzględniająca w pełni zapisy w niej zawarte, dokonana zostanie w połowie realizacji Strategii i po jej zakończeniu.

Przedkładane dotychczas raporty roczne z realizacji „Strategii” cały czas ewaluowały w kierunku wypracowania podstawowych zasad monitoringu i ewaluacji „Strategii”, jak też formy prezentacji raportów. Zaangażowane były w tym procesie organy Sejmiku Województwa, Komitet Monitorujący a także Urząd Statystyczny w Olsztynie.

Przedłożony dokument stanowi wynik porządkowania dotychczasowych spraw, związanych z raportowaniem „Strategii”. Niemniej, nadal należy go traktować jako dokument otwarty na dalsze modyfikacje i sukcesywne pogłębianie i poszerzanie zarówno zakresu, jak i formy prezentacji informacji w kolejnych raportach rocznych. Dotyczy to zwłaszcza analizy problemowej w poszczególnych obszarach rozwoju, doskonalenia strony graficznej, wyprzedzającego sygnalizowania spraw wymagających wsparcia działaniami ze strony parlamentarzystów z województwa warmińsko-mazurskiego.

Zgodnie z przyjętymi zasadami tworzenia monitoringu programów *podstawową bazą informacji statystycznej powinna być statystyka państwowa*. Stąd zasadniczą bazę niniejszego raportu stanowią *informacje statystyczne*, pozyskiwane z Urzędu Statystycznego w Olsztynie oraz Głównego Urzędu Statystycznego, dostępne w tych instytucjach.

Utrzymane winny być stałe, bieżące kontakty z Urzędem Statystycznym w Olsztynie, sprzyjające dalszemu, dostosowywaniu publikacji Urzędu Statystycznego dla potrzeb monitoringu i ewaluacji strategii.

Część informacji pozyskiwana jest na bieżąco z instytucji uczestniczących w realizacji strategii, zwłaszcza wojewódzkich jednostek samorządowych. Ta forma stanowi obok statystyki publicznej ważne źródło informacji.

Konieczne jest również dalsze aktywne włączanie się w proces wdrażania strategii poszczególnych realizatorów strategii.

Czerwiec 2004 r.

Wykaz publikacji statystycznych

wykorzystanych do sporządzenia Raportu z realizacji strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego

1. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego. 2000 Urząd Statystyczny w Olsztynie
2. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego. 2001 Urząd Statystyczny w Olsztynie
3. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego. 2002 Urząd Statystyczny w Olsztynie
4. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2003 Urząd Statystyczny w Olsztynie
5. Rocznik Statystyczny Województw. 2000, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa
6. Rocznik Statystyczny Województw. 2001, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa
7. Rocznik Statystyczny Województw. 2002, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa
8. Rocznik Statystyczny Województw. 2003, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa
9. Raport z Wyników Spisów Powszechnych województwa Warmińsko –Mazurskiego.
10. Urząd Statystyczny w Olsztynie. Olsztyn 2003 r.
11. Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2002
12. Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2003
13. Mały Rocznik Statystyczny Polski. Główny Urząd Statystyczny Warszawa, 2003
14. Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie warmińsko- mazurskim w 2000 r.
15. Urząd Statystyczny Olsztyn
16. Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie warmińsko- mazurskim w 2001-2002 r. Urząd Statystyczny Olsztyn
17. Zmiany Strukturalne Grup Podmiotów Gospodarki narodowej w województwie warmińsko – mazurskim w 2000 r. Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2001 r.
18. Zmiany Strukturalne Grup Podmiotów Gospodarki narodowej w województwie warmińsko – mazurskim w 2002 r. Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2003 r.
19. Informacje i opracowania statystyczne. Ochrona środowiska 2003, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2003 r.
20. Informacje i opracowania statystyczne. Budżety Jednostek Samorządu Terytorialnego w latach 1999-2002. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2003 r.
21. Informacje i opracowania statystyczne. Turystyka 2003. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2003 r.
22. Powiaty. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2003 r.